

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTORĚ.

DWANÁCTÝ ROČNÍ BĚH.

Swazek třetj.

W Praze, 1839.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Wáclawa Špinky.

Salus in eo est, ut voluntatem ejus, cujus amorem et desiderium *Deo largiente* conceperis, facias.

S. Clem. Recogn. lib. I.

P o g e d n á n j.

1. *O milosti Božj.*

Od

Jana Valeriana Jirajka,

faráře w Minicjch.

Gedno z hlawnjch a přednjch učenj zgewené-
ho náboženstwj gest ono, genž geduá o **milosti
Božj.** Za tau přjčinau powinen gest pastýř dušj
tak we škole gak na kazatelně často a důkladně
toto swaté a blahorodné učenj přednáseti, a ob-
šjrně i zewrubně wykládati. Za tau přjčinau mě-
loby toto na neywšj spásitelné učenj w onom
malém, do našich českých škol uwedeném Ka-
techismu mjstněgi býti wloženo a přednášeno.
Nez ale práwě w této knjžce, kteráž wšemu na-
šemu náboženskému wyučowánj školskému za ge-
diný slaužj základ, toto bohaté a úrodné učenj
tak se zbežně předkládá, gakoby patřilo k wěcem
méně důležitým. Nebo na těch dwou mjstech (na
str. 18. a 72.), kdežto se zmjuka o milosti Božj
činj, gedná se o té wěci ne zvláště, nobřz přj-
činau některého giného pomyslu, a sice tak krát-
ce, ze tam ani wyklad milosti Božj postawen není.
Poněwadž pak az posud ani w tomto přjtomném

Časopisu se nízádného pagednánj o této předra-
 hé a swatoswaté wěci nepodalo: protož budiž nám
 nynj popřáno, slowo o nj učiniti. Přednásegjce
 ale učenj toto, předložjme gen to neyhlawněgšj,
 což o milostí Božj wěřiti máme; toliko to, čehož
 gak katechetowi, tak i slowa Božjho kazateli
 newyhnutelně gest třeba wěděti. Pilně se též wa-
 rowati budeme wšeho toho, cožby gakausi školskau
 zápáchalo učenostj. Pominěmē mlčenjm wšecy
 ty rozepře, učené hádky a pŭtky, genž u přjčíně
 tohoto swatého učenj mezi některými gsau powsta-
 ly. Toho a giného kdoby se dočjsti chtěl, nechať
 se k následugjcm knihám uteče: Engalb. Klüpfel
 Institut. Theologiae Dogmaticae, pars II. p. 255 —
 288. Edit. primae; potom Institut. Theologiae
 auctore Fr. Liebermann tom. IV. p. 1 — 151;
 a posléz: Institut. Symbolicae auctore Philippi
 Marheineke, Berolini 1830, pag. 42 — 50.
 My toliko držeti se budeme toho zdrawého, čistého,
 prawého a nezawinutého smyslu, kterýž swatá cjr-
 kew katolická, neomylná učitelkyně prawdy, učenjm
 swým pronesla a wygáďřila. Takowýmto způsobem
 snad smjřjme ty, gimžto se toto učenj welmi ne-
 snadným a nepřjstupným býti widělo.

Co gest milost Božj?

Milost wŭbec slowe každý dar, každé dobro-
 dinj, kteréhož člověk beze wšeho zaslauženj na-
 býwá. W tomto smyslu gest zwlášťe wykaupenj
 naše skrze Ježíše Krista, Syna Božjho, a naše o-

spravedlněj skrze jeho zásluhy paulá milost. Sloven „*milosti Božj*“ se ale vlastně znamená to, což Duch swatý aneb Bůh skrze Ducha swého w nás působj, anto nás pomocj swau předcházj, námi mrtwými a raněnými hýbá, nás zbuzuge a o-swęcuge, wolá a dary swé nám poskytá. Wšecky ty prostředky, gichžto Duch swatý užjwá, by nás očistil, ospravedlnil, poswětil, posilnil a utwrdil, zahrnuty gsau we słowě „*milost*.“ Milost Božj to gest, když nás Duch swatý skrze hlasatele słowa swého ku poznánj dobrého wede, a k wykonáwanj téhož ponauká. Milost Božj to gest, když nám rozličné příležitosti ku poznánj wíle swé a k wykonáwanj dobrých skutků podává. Milost Božj to gest, když nás skrze słowa a napomínánj toho onoho nábožného přítele, aneb skrze jeho uslechnuté příklady k ctnosti probuzuge. Milost Božj to gest, když w mysli našj dobrá myšlenj a chwalitebná předsewzetj tworj. Milost Božj to gest, když hršnja ku powstánj z hrjchu budj, a k naprawenj žiwota nabjzj. Toto pak vše působj w nás Duch swatý skrytá, newiditelná moej beze wšj našj zásluhy, z paulé toliko dobroty a lásky swé. Aneb čjm sobě toho člověk zaslaužil, zrodj-li se znou z wody a z Ducha swatého k žiwotu prawému a blaženému? (Jan 3, 3 — 6.) Čjm si toho zaslaužil, obnovj-li se duchem mysli swé? (Efes. 4, 23.) Čjm si toho zaslaužil, obleče-li newého člověka, kterýž podlé Boha stworen gest w spravedlnosti, u swatosti, prawdy? (Efes.

4, 24.) Ničim, dokonce ničim sobě toho nezaslaužil. Učinil mu to Pán bez zásluhy jeho, z pouhé lásky a dobroty. Tau přjčinnau dj apóstol swatý Pawel: „*Gestli pak z milosti, giž ne z skutků: sic giňdk milost giž není milosti.*“ (Řjm. 11, 6.) W tentýž smysl píše i na giněm mjestě, anto wece: „*Kterýž nás wyswobodil a powolal powoláním swým swatým, ne podlé skutků našich, ale podle uložení swého a milosti.*“ (2. Tim. 1, 9.)

Tot, gакž se domajwáme, můžeme giž říci, co vlastně milost Boží gest. *Milost Boží gest ta pomoc, kterauž nám Duch swatý ku ctnému, swatému, blaženému životu uděluje.* Řjmský katechismus prawj výborně a krátce: „*Milost Boží gest studnice wody wskakující do života věčného.*“ (Jan 4, 14.) Catechismus ex Decreto Conc. Trident. Viennae 1827 f. 454. Aneb gак se we školách učj: *Milost gest dan Boží nadpřirozený a nezaslaužený, kterýž člověku darmo se uděluje ku poswěcenj duše a k spasenj věčnému.*“ Engelberti Klüpfel Instit. Theolog. Dogmat. Pars II. f. 256. Poněwadž wšak Pán Ježíš, gакž sám o sobě dj, gest cesta a prawda i život, a žádný nepřicházj k Otci, než skrze něho, (Jan 14, 6.) tau přjčinnau ležj na gewě, že se po pádu prwnjch našich rodičů žádné milosti, k životu věčnému napomáhající, člověku neuděluje, leč skrze Ježíše Krista. Základ milosti Boží gest tedy nesmjrná zásluha Ježíše Krista. „*Milost Boží skrze Ježíše Krista Pána našeho.*“ (Řjm.

7, 25.) Pro Ježíše a jeho nestjhlé zásluhy, kterýchžto sobě dobrowolným podstaupenjm přehořké smrti své gest zjskal, nám Duch swatý swau swatou pomocj přispjwá, k etnosti a k swatému náboženstwju nás wede, a milost swau w duši naši wyléwá. A protož se milost Božj i také *milosti Kristowau* můžo nazýwati.

Z ohledu toho giž takto znj nás úplny wýklad: „*Milost Božj gest dar nadpřirozený a nezaslaužený*“, kterýž člověku darimo ti skrze zásluhy Ježíše Krista se uděluje ku postwěcenj duše a k spusenj wěčnému. Tato milost Božj gest ten neywětšj dar, přewysugjej wšeccky pokladý a wšeccky přirozené dary, gakož gsu: krása, sja, zdrawj, učenosť a t. d., a o této milosti Božj budeme zde řeč činiti, mlčenjm pominauce wšech těch školských i učených pogmenowanj, kterýmž se děj milost Božj na rozdjlné částky a stránky. Confer: Kath. Unterweisung von Puget, Band 6. S. 4 — 13.; Liebermann l. c. p. 3 — 5.

Že člověku milosti Božj gest potřebj.

Pomoci Ducha swatého gest nám newylinuťelně potřebj. Nebo ač wtelený Syn Božj „*nás wykrupil od wšeliké neprawosti, a očistil*“ (Tit. 2, 14.); ač nám swau předrahaú krwj odpustěnj hřjohú wygednal, nás „*smjřil s Bohem skrze křjž*“ (Efes. 2, 16.) a wsak přede zůstáwá w nás přjchylnost k zlému (Galat. 2, 16.)

a nestatečnost k dobrému. Nepomáhá-li nám tedy Bůh, nepůsobí-li on sám svou newiditelnou mocj na nás, my sami z sebe nic nemůžeme. Můžeme sic wtipem a bohatstwjm svým, pracovitostj, pilnostj a podnikawostj svou toho i onoho dosáhnouti a k mjstu žádancjmu přiwesti; než ale tjm wšjm nemůžeme způsobiti, aby se nám brány nebeské otewřely. Neproniká-li nás milost Ducha swatého, nemůžeme ani nic spasitelného mysliti, tjm méně něco dobrého konati, zač bychom wěchnau wzjti mohli odplatu. Tau příčinau malý Katechismus, gehož se we školách našich užívá, určitě a zřetelně prawj: „*Katolický křesťan má wěděti a wěřiti, že gest milosti Božj k spasenj newyhnutelně třeba, a že člověku bez milosti Božj nelze co prospěšného k žiwotu wěčnému činiti.*“ A dobře tak prawj, nebo bez milosti Ducha swatého, gakž swědčj apóstol sw. Pawel (1. Kor. 12, 3.), nemůžeme ani říci: *Pán Ježš.* Děley tedy člověče co děley, gestliže tebe Bůh milostj svou nepředcházj, gestliže tebe neoswěcuje, nezahrjwá, newzbuzuge a nesjly, přede nic dobrého ani chtjti ani činiti nebudeš. Bez milosti Božj budeš podoben zemi, kteréž sice mocrnosti gsau propůgčeny, by rozličné byliny nelsa, a wšak gich přede nenese, pakli gj Bůh slunce a deště nedává. Tau příčinau prawj swatý otec Řehoř: „*Co země gest bez wody, to duše bez milosti. Gakp země, kteréž se rosou newswlažuge, bylinami se neodjwá, k wšjm nqo-*

*z dobru, a kogně žni nepoškytaje, rovně tak
 diše milosti prázdni neodjwě se ctnostmi, a se
 nenese k nebeským a užitečným věcem.“* (In
 Psalm. 142, 6.) Bez milosti Božj nemůžeme tedy
 nic. Nemůžeme přikázanj Božjch ostřjhati, ne-
 můžeme z hřjchů swých powstati, nemůžeme se
 káti, nemůžeme se modliti, nemůžeme ani „*my-
 sliti něco sami z sebe, gakožto sami z sebe.*“
 (2. Kor. 3, 5.) S milostj Božj ale můžeme vše-
 cko, můžeme i to nejtěžšj. Kdo gest tedy, ge-
 štoby nenahljžel, že milosti Božj každému člově-
 ku gest na neywěš potřebj? Obzwláště ale gest
 milosti Božj potřebj gak ku počátku ctného, swa-
 tého a blaženého žiwota, takž i k setrwánj w
 něm. Potřebj gest milosti Božj, abychom vše-
 cky, i malé a všodnj hřjchy poznali; potřebj
 gest nám milosti Božj k litosti, k naprawenj ži-
 wota, ku přemáhánj těla, k wjře, naděgi a lásce,
 slowem potřebj nám gest milosti Božj ke všem
 těm dobrým skutkům, za kteréž wzjti máme wěš-
 nau odplatu. Protož wyřkla také swatá cjrkev
 kletbu nad každým, „*genžby řekl, že bez před-
 cházegjho Duchu swatého wnuknitj, a bez geko-
 pomoci, může člověk wěřiti, dtuřfati, milowati
 aneb se káti.*“ Concil. Trident. sess. 6. Cap. I.

**Milost Ducha swatého gest welmi mocná,
 aučinliwá a wjtěžná.**

Welmocná gest milost Božj. S nj může
 člověk wsecko zápočti, wsecko k mystu dowesti,

wšeccko dokonati. Kdo gi má, může se swatým Pawlem wolati: „*Wšeccko možu w tom, kterýž mne posilňuje.*“ (Filip. 4, 13.) Moc a účialnost gegj neylépe ale poznáváme, zřej-ň swoge obrátjme na to, což w člověku působj. Pjsmo swaté, obzvláště tyto následugjej účinky Duchu swatému a geho milosti zřegmě a výslowně přičjtá. Prawj totiž, že a) tvorj a řinj w člověku nové srdce, gakž čteme u proroka: „*Dám wám srdce nové, a ducha nového položjm u prostřed wás. — — A ducha swého položjm u prostřed wás: a učinjm, abyste w příkázaných mých chodili, a soudů mých ostržhali i činili.*“ (Ezech. 36, 26.) b) Znowa lidi zplozuge, což doswědčuje Duch Božj skrze ústa apoštolského knjzete řkaucejho: „*Požehnaný Bůh a otec Pána našeho Ježšje Krista, kterýž podlé welikého milosrdenstwj swého znova zplodil nás k naděgi žiwé.*“ (1. Petr 1, 3.) c) Z mrtwých křjsj a obžiwuge podlé slow Pawlowých: „*A, když game byli mrtwj w hřšjch, spolu obžiwil nás w Kristu, gehožto milostj spasení gste.*“ (Řfes. 2, 5.) d) Oswěcuge, gakž swěděj slovo Božj: „*Bylo swětlo prawé, kteréž, oswěcuge každého člověka.*“ (Jan 1, 9.) e) Zbuzuge ku pokánj, gakž opět prokazuge slovo Božj: „*Oslawowali Boha, řkauce: Tedy i pohanům Bůh pokánj dal k žiwotu.*“ (Skut. Apošt. 11, 18.) f) Ot-wjrá srdce, gakž titíž skutkové Apošt. (16, 14.) swěděj: „*Otwřel Pán gegj (Lidy) srdce, aby*

pilná byla toho, což se od Pavla pravilo:
 g) Tábne nás k sobě; což dosvědčuje sám Kri-
 stus Pán, říká: „Žádný nemůže přijít ke
 mně, gedině leč Otec, kterýž mě poslal, přitá-
 hne ho.“ (Jan 6, 4.) h) Neuposlězo působí i
 chtějí i dokonání podle těch slow: „*Dáň zagisté
 gest, kterýž působí we wís i chtějí, i dokonání,
 podlé dobré wíle.*“ (Filip. 2, 13.) Confer: Klüp-
 fel Institut. Théolog. Dogm. tom. 2. p. 270.

Gak walmoená gest: milost Boží, wyswité
 zvláště z toho, že z welkých hřisnjků umj delati
 weliké swaté, a z nepřátel přátely a syny Boží.
 Důkazem toho gsa přemaozj hřisnjci, genž se, milo-
 stj Boží gsauce obměkčeni, k Bohu nawrátali, zogné-
 na ale Pawel a Augustin. Onen gsa takorka „*wlk
 hltawý*“ w okamženj na tického a krotkého bo-
 ránka byl proměněn. Z nádoby ukrutnosti stala
 se nádoba wywolená; pyšný tento fariseus stal
 se ponjženým křesťanem; rauhač tento gměna
 Jožjs wěrným geho učednjkem; neyukrutněgšj a
 neyzatwrzelegšj tento wjry křesťanské pronásle-
 downjk neyhoriwěgšjm gegjm zwěstowatelem. O
 tomto Pawlowě obráčenj pěkně píše swatý Jan
 Zlatoústý w tato slowa: „*Widěl-li kdo wětšjho
 zázraku nad onen, genž se s Pawlem stal?
 Bylť to zagisté wětšj diw, wíli Pawlowu k sobě
 přiwábíti a překonati, než mrtwé k životu
 wzkřjsiti. Nebo při wakřjšení mrtwých přicor-
 zenj bez odporu tohto poslouchali, gáněma roz-
 kusowal, zde ale na swobodně wídi to záleželo,*

chtělo-li se pohnutí, či svolení svého odeprjti.
 Homil. de convers. Pauli. Tak učinil ten milo-
 srdný Pán a slitovnj i s Augustinem. Za nepřj-
 tele učinil svého přítele a syna, a z hřšnjka wa-
 likého swatého. Před swým obráčenjm za wěc do-
 konce nemožnau to pokládal, těla čistoty ostřjhati.
 Po swém obráčenj s radostj wywolal: „*Gaké to*
se změna stala w srdci mém? Nynj nalezím
swau neywětšj blaženost w odřjkánj se toho,
bez čehož, gakž se mi widělo, nemohl gsem
prwě žiw býti!“ Zkusil te tedy sám na sobě,
 co milost Božj může, gak mocná a wjtěžná gěst,
 gak i ty wěci, kteréž se nemožné býti zdágj,
 možné činj, a protož z neyhlubšj útroby srdce
 swého opět zwolal: „*že milost Božj gěst ney-*
tažemněšj, wnitřnj, podiwntau a newýslownau
mouj, genž z nechtějch chtěj činj.“ Co tedy
 koli dobrého aneb zamýšljme aneb činjme, Duchu
 swatému a geho milosti přičjti musjme. Každý
 paprsek swatého swětla, genž naši hláwu oswě-
 cuge, bychom to, což k spasenj slaužj, poznali;
 každý dobrý pomysl, kterýž w nás znika; každé
 nšlechtilé polnutj myslj našj; každé sličné a ná-
 božné předzewzetj srdce našeho, bychom to, což
 gsmo poznali, i chtěli, započali, dokonali; zkrát-
 ka každé dobré pomyslenj, každá dobrá žádost,
 každé dobré slowo, každý dobrý skutek náš o-
 wocem gěst pracugcej w nás milosti Božj.
 A wšak gakkoli milost Božj tak swrchowawě
 mbená, tudiliwá i wjtěžná gěst: nieměně swoboda

né, vůle náš nás nikoli nezbuzege. Mocně síce zbuzege, wábí i, táhne nás k dobrému, a však předce neutí; nobrž na vůli nám dáwa, k čemu bychom se chtěli nakloniti, k dobrému-li, čili ke zlému. Pro tu přejinu při všj milosti, kterauž Duch swatý mdlobu a nestatečnost naši podporuge, zlymi zůstati můžeme, gestliže

a) srdce Duchu swatému neotwíráme,

b) hlasu jeho neposlaucháme,

c) gjm se wěsti nedáme, a

d) s milostj jeho snažně spolu nepracujeme.

Gsme-li Duchu swatému odporní: nic w nás milost Božj nepůsobj, cožby slaužilo k žiwotu věčnému. Nebo gako země nepřinášj žádných plodin, nepršj-li na ni aurodný déšť, aniž déšť co může zploditi bez země: rovně tak i milost nic nemůže bez vůle, aniž vůle bez milosti. „K štěstnému zléčenj,“ prawil onen starý welhlasný Hypokrat, „potřebj gest netoliko, by lékař swatu powinnost konul, nobrž by i nemocný, což powinen gest, zachowat.“ Rowně tak gest i s milostj Božj. Gestliže gj člověk nepowolj, gestliže zaháj, spolu s nj nepracuge, a snad gj i odporen gest, nadarmo milost předcházj; nadarmo lýba, zbuzege, oswěcu-ge; nadarmo tluče a wolá; nadarmo ponauká, wábí a táhne. Nemá-li tedy milost Božj w člověku zmařena býti: musj se člověk přičiniti, srdce své milosti Božj otewřiti, a spolu s nj snažně pracowati. Protož prawj swatý Cyrill Jerusalémský:

„Duch swatý jest jakoby světlo, které nás osvětluje a vede k životu věčnému.“

„*Stedry gest Bůh, a hltow k dobřetněnj: čeká nle na godnokožděho wlasnj wlti.*“ Catech. in praef. On chce, by člowěk spustitelněho wyučowanj, kterýmž nás ku poznánj dobrěho wěde, sobě wšjmal a geho nezanedbawal. Chce, by člowěk každěho dobrěho wauknutj a pomyslenj, každěho nábožněho předsewzetj a úmyslu, zwlastě pak hlasu swědonj swěko, gakožto hlasu a puzenj Ducha swatěho, šetřil a následowal. Chce, by člowěk žudostem swým odperowal, a k podaně sobě milosti Božj wlastnj práci, pldnost a snažnost připogil.

Komu a kdy Duch swatý milost swau rozdáwa.

Každý člowěk tolik milosti přigjmá, což mu gj gest potřebj k ctněmu, šlechetněmu a blaženěmu žiwotu. Žadněho Bůh newygjmá, žadněho nepropauštj lačněho a prázdněho, každěmu podle dobrě wůle swě dáwa gi w dostatku. Co řekl Bůh k swatěmu Pawlowi, to i ku každěmu z nás až posud prawj: „*Dasti miš na milosti wě.*“ (2. Kor. 12, 9.) Neyhogněgi dáwa gi ale

a) *pokorným*, tēm totiž, kterjž nespolehagj na wlastnj zásluhy, nobřž mjrně o sobě smeyslegj, a sobě nie, Božu wšecko přičjtaj. Tau přjčinau prawj apoštol swatý Petr: „*Bůh se pyšným protiwi, pokorným pak dluwí milost swau.*“ (1. Petr. 5, 5.)

b) Podobně milost Ducha swatěho udělena býwa tēm, *kterjž wraucně o ni žadagj*, kterjž uzná-

wagjce slabost a mdloba swau w ducha ponjtenosti a s synowskau důwěrnostj Boha za ni prosj. „*Otec wiš nebeský,*“ dj Kristus Pán, „*dté Ducha dobrého těm, kteříž ho prosj.*“ (Luk. 11, 13.)

c) Nad to výše uděluje Bůh swau milost i těm, *genž slovo Božj pobožně poslauchaji.* Toho gsau důkaz ti zástupowé, kteříž na den seslánj Ducha swatého apoštola swatého Petra slovo Božj hlásagjeho gsau poslauchali. I pronikla ge všecy milost Božj, a „*skrawěnj měli na srdci, a řekli k Petrowi, a k jiným Apoštolim: Což učinjme mužj bratřj?*“ (Skut. Apost. 2, 37.) Toho na sobě zkusila i gdná žena gménem Lidya, prodawčka šarlatu města Tyatyrských, genž pihně a pobožně swatého Pawla poslauchala, a tudy milostj Božj dosáhla, že se gegj srdce otewřelo, a ona se obrátila. (Skut. Apost. 16, 14.) Toho důkazem gsau všickni ti tisjcowé a milionowé lidj, genž hlásánjm swatých Apoštolů a gich nástapnjků a náměstků na wjru Kristowu byli obráceri a Bohu zjškáni.

d) Nephogačgji studnice aťe, z njžto se prýstj pokladowé milosti Božj, gsau *swětosti.* Zde „*zplnosti geho všickni bčřeme*“ (Jan 1, 16.); zde žiwých wod newywážný pramen; zde sklad a wrch wj dobroty a láscky Božj.

Na *křtu* swatém hýwáme obistěni, a w Kristu gake newé stawěnenj k wěčnému žiwotu z wody a Ducha swatého zrozeni a poswěcení. (Jan 3, 5.)

W swátosti swátého *biřmowánj* býwáme posilněni a potwrzeni w Kristu Ježíš, „*kterýž pomázel nás — kterýž i zúčmenal nás, a dal záwdavek Ducha swátého w srdce naše.*“ (2 Kor. 1, 21 — 22.)

Swátostj *oltírňj* křmeni býwáme tělem Krista Pána, a krvj geho napágeni. (Jan 6, 55.), a my s ním, a on s námi spogeni. (Jan 6, 56.)

W *neydražij oběti* *mněi* *smrtě* představuge se nám Kristus před oči ne. gináče, než gakoby před našima očima byl křižován (Galat. 3, 1.); a obětuje se za nás opáčně spůsobem nekřwawým. (1 Kor. 11, 23 — 25. Žid. 7, 25 a 12, 24.)

W swátosti *pakánj* *odpanstěgj* se nám pokrtni spáchanj *hřjchawé.* (Luki 15, 12 — 32. Ef. 5, 1.)

Poslednjm *pomuzěním* nabýwáme ulehčěnj a potřebné milosti gaku prospěchu duše; tak i často ku prospěchu těla. (Jak. 5, 14 — 15.)

Swěcenjm *kněžstwa* se milost (1 Tim. 4, 14.) uděluje těm; genž se službě cjrkwnej oddáwagj, by na mjstě Kristowě poselstwj konali (2. Kor. 5, 20.); a byli rozdawači stagenstwj Božjch (1. Kor. 4, 1.)

Skrze swátost *stawu manželského* uděluje se muži a ženě milost, by spolu w lásce byli spogeni gako Kristus s cjrkwj. (Efes. 5, 25.)

Ti gsu tedy prostředkowé, kterýmiž milost Božj k nám docházj. Těmito cestami z plnosti

běžeme poklady neywzácnejšj, všecky statky a kle-
noty tohoto swěta daleko přewyšugjej a přesáhagj-
ej. Takým spůsobem může každý, libo-li mugest,
wšech darů Ducha swatého dosáhnauti, gichžto k
ctnému, swatému a blaženému žiwotu potřebj gest.
Utjkeyme se tedy *k swátostem*, kteréž Pán Jezjš
nstanowil, a skrze kteréž Duch swatý milost swau
w plnosti wyléwá w duši naši. Přigjmeyme ge
hodným a připraweným srdcem, pilně spolu a sna-
žně pracugjce, „*abychom milosti Božj nadarmo
nepřigjmali.*“ (2. Kor. 6, 1.)

**Zdali toto učenj o milosti Božj dělá nás
ctnostněgšjmi a blaženěgšjmi?**

Toto zde přednešené učenj gest na neyweyš
spasitelné a ntěšené. Ono má w sobě moc, nás i
ctnostněgšjmi i *blaženěgšjmi* učiniti.

Otnostněgšjmi, lepšjmi se stáwáme :

1) Wjme-li, že Bůh bez pomoci swé nás ne-
zústawil. Nebo takým spůsobem lépe poznáwáme
geho nestihlau lásku a dobrotu; takým během po-
znáwáme swětlegi a úplnegi i swau powinnost, swé-
ho srdce od něho neodtrhowati, nýbrž raděgi nžšj-
mi swazky s njm se spogiti.

2) Wjme-li, že sami z sebe nic nemůžeme, a
že toliko milostj Božj gsme, což gsme, stogjce
gen dotud, dokudž nás Bůh držj: musjme mdlo-
bu a malomocenstwj swé před Bohem wyznati, a
wše dobré, což zamýšljme a činjme, Duchu swa-

tému přičtati. Nemagjce ničeho, čehož bychom nebyli dostali, možná-li, abychom se pýchau zpiali, abychom Bohu cti a sláwy newzdali, gjmžto toliko stogjme a nepadáme?

3) Wjme-li, že milost Božj i z hřšjnjků dělá weliké swaté: nechať se tedy nikdo nedomjwá, že sebe napraviti, a z kalužin hřjchů wybřjsti nemůže, pokudž gen opravdowě chce. Wzýwey gen Duchu swatého o milost geho, a oswjťj, zbudj, posiluj tebe k úplnému naprawenj žiwota twého.

4) Wjme-li, že Bůh nepomáhá než těm, genž snažně spolu s milostj geho pracugj: budeme-liž zaháletí, a snad dokonce té milosti odpjrati?

5) Wjme-li, že milost Božj můž se w nás rozhogniti i ztratiti; nemusj-li každý s báznj a s třesenjm spasenj swé konati?

6) Wjme-li, že člověk milosti Božj může i odpjrati, a tjm trestu toho i onoho swěta na sebe uwaliti: nebudeme-liž pilni a pozorni každého wnukánj, hnutj a zbuzovánj, kteréž se působenjm Duchu swatého w srdcjh našich ozywá?

7) Widauce konečně, že bez milosti Božj nic prospěšného k žiwotu wěčnému nemůžeme činiti, a že Bůh „*nás slyšj, a že docházjme těch wěcj, kterýchž od něho žádáme*“ (Jan 5, 15): nebudeme-li se wraucněgi, horliwěgi a častěgi modliti, by nás mdlé a křehké posilniti, a dary i milostmi swými opatřiti ráčil?

To wše, což až posud řečeno bylo, zřj a smě-

řunge zvláště k tomu, gakbychom se ctnostnějšjmi a šlechetnějšjmi stali. Než ale z učenj o milosti Božj pryšty se člowěku i newýwážný pramen slasti a útěchy. Nebo

a) z tohoto učenj nabýwáme toho přežádaucjho přeswědčenj, že negsme sami sobě ostaweni, nobrž že nás wšechněch zásluh prázdne Bůh swaň milostj předcházj, wolá, oswěcuje, budj i sjlj, a že on sám mdlobě a nestatečnosti našj ku pomoci přispjwá. Můz-li ale cos potěšitelnějšjho býti nad to pomyšlenj, že ten, genž nebem a zemj włádne, našjm gest ochráncem a pomocnjkem?

b) Z tohoto učenj nabýwáme gistoty, že člowěk nenj žádným chatrným a sprostým tworem, nobrž že gest weliký, wzácný a drahocenný před obljěgem Božjm, gešto milost Božj tak tagemným a podiwným spůsobem pečuge o něg.

c) Gak potěšitelné gest to pomněnj, že s milostj Božj wšeccko, i to neytěžšj můžeme! Můz-li tedy býti které prikázanj Božj, gehož bychom nemohli ostrjhati? Můz-li který hřjch býti, gehožbychom zniknauti nemohli? Koho sjlj ta wjtěžná „moc, ktertíž se w nemoci dokontlwa“, (2. Kor. 12, 9.) ten může wšeccko.

d) Wjme-li že milost Božj tak wělmocná a aučiniwá: možná-li, abychom se malomyslnostj sewřjti dali, kdyz bjdy a pokušenj tohoto swěta na nás dolehagj? Může-li nás cos potkatj, žehož bychom s milostj Božj nemohli přetrpěti? Ge-li

kteřá rána, kteřá bolest, kteřážby nás překonati mohla, sly-li nás všemocný Bůh?

e) Neyposléze milost Boží swobodné vůle našj nás nezbowuge, a nás k ničemu nenutj: ne-
nj-li to swrchowaně utěšené a radostné, že swo-
body své užjwati, a tudjž zásluhu swau před Bo-
hem rozmnožití můžeme? Nebo gelikož gsme z
wlastnj vůle dobré wzali w aumysl, a k mjstu
též přiwedli, nebude nám to nepřičtenu, nobřž za
welikau zásluhu položeno.

2. Tahy křižácké.

Od

Josefa Smetany,

kapitulára Těpěského, prof. fysiky a matematiky w Plzni.

(Pokračowánj.)

Bitwa u Dorylaeum, — rozepře mezi Tankredem a Balduinem.

Dne 20. Čerwna roku 1097 wzata Nicéa,
29. wytrhlo wogsko křižácké dále. Po dwau dnech
dosáhlo Leuky, překročilo řeku Bathys, a roz-
ložilo se w rozkošném audolj, bljž města Dory-
laeum. Aby snáže tálmanti mohli, rozdělili se
zde křižáci na dwa weliké zástupy: w lewo táhli
Bohemund, Tankred, Robert z Normandie a hra-
bě z Blois; w prawo podál ostatuj.

Zatjm sebral Kilič Arslan wog nowý dle neymensjeh udáaj 150,000 gezdců silný, a zočiw přjhadné rozdělenj wogů křesťanských bez prodlenj na oddělenj lewé udeřil. Prwajho čerwen-ce ráno oznámen strážemi křesťanskými přjchod hrozného tureckého wogska, a brzy slyšán ze všech stran strašliwý dupot konj a ohromný křik wálečný. Sotwa zšikowanj křesťané giž byli osypáni šjpy nepřátel ze všech stran dorážegjejch. Marná statečnost proti přewahugjcjm počtu a rychlosti gezdců tureckých, kteřj přchagjce před pádným mečem a kopjm šiků pewných gen ze zdálj a po stranách smrtjčj šjpy na ně střjleli. Giž umdlěwali křižáci, giž na autěk se dáwali po ztrátě weliké; tu přitřhli Bohumjr wogwoda, Raimund a Hučo w neywětšj naazi na pomoc se 40,000 gezdci. Nowau silau a zmužilostj obziwli křesťané, znouu udeřili na Turky, biskup z Puy obešel wrch geden wpadl gim w zad; Turci poražení a sám Arslan sotwa wynik z hrozné seče na autěku spásu hledal. Wjtězstwj křesťanů slawné; w dobytém táboře tureckém nalezli kořistj hogných, stany pestré, bohata raucha a stáda newjdaných až potud welblaudů. Drahé owšem gim bylo dosti, neboť dvě stě urozených padlo a 2000 prostých wognů, kdežto Turci 3000 mužů ztratili; předce však si netraufal wjce Kilič Arslan brániti křižákům pauti swatě.

Odpočinuwše tiťo po tři dui, táhli dále sledugjce cile swého. Brzy však se změnila aurod-

ná kragina we smutné pustiny prahnaej žhawým paprskem letnjho slunce, strast a nauze nastala pantnjkúm hrozná, přemnozj zahynuli na cestě, dtjwe než okolj Antiochie Frigické dosáhnanti mohli. Zde teprw okřálo wogsko, a poněwadž gen zwolna se pohybowati mohlo, wysláni Balduin, bratr Bohumjrw a Tankred napřed, aby wogi hlawnjmu cestu klestili. Společně táhli ti to se zástupy swými přes Ikonium až do Heraklei, odtud pak se obrátil Tankred k gihu, a wtrhl anwaly Cilickými w okrsek města Tarsu. W tomto hlawnjm městě Cilickém, otěině swatého Pawla, bydleli křesťané ředťj, žiwjce se obchodem a orbau pode wládu osady Turecké. Tu porazil Tankred na výpadu naň učiněném, načež korauhew geho na baštách wstawena gest. Zatjm přitáhl i Balduin ku Tarsu, a wida, že se město Normanům wzdalo, zahofel hněwem záwistiwým dotjrage na Tankreda, aby gemu gakožto bratru prwnjho wéwody wládu města postaupil. Z toho nebezpečná rozepře mezi křizáky, Turkům přjhodná, kterjžto přepadše tábor křesťanský 300 pantnjkú od woge Bohemundowa ku Tarsu přislých, od Balduina však po odtazenj Tankreda Tarsus drzjcejho do města nepřigatých ukrutně pobili. To zgitřilo haufy křizákú proti sobětliwým knjzatům, půwodům zahłazenj tolika bratřj; giž vypukl bog mezi wogem Tankredowým a Balduinowým, když přišla zpráwa o nebezpečném poraněnj Bohamjra bratra Balduinowa, načež tento

k velikému wogi se nawrátil. Wzdáliw se totiž Bohumjr na lowu od práwodčj swých, zaslechl křik o pomoc, a přibljziw se spatřil medwěda velikého, pantnjka stjhagjcjho, genž w lese dřjwj zbřjal. Dobyw meče, chtěl gednjm rázem skoliti šelmu, ta však uskočiwši ráně strhla ho s koně, tak že padna na zem, vlastnjm mečem hluboce se ranil. Nicméně však uchopil lewicj rozljce-ného medwěda, a prawicj ozbrogenau bil ho, až pomoc přišla, a šelma docela zabita.

Balduin w Edesse.

Weliké wogsko křížácké zatjm od Antiochie Frigieké wytrhši přes Ikonium a Heraklei pokogně k Marasii táhlo. Turci před njm utekli do hor, z nedostatku potrawy záhubu křesťanů očekáwagjce. Rychlost ale těchto zklamala naděgi oněch, brzy obsadili křížáci od Turků opuštěnau Marasii. Zde nalezl Balduin bratra swého giž uzdraweného, ale nad swéwolným počjnánjm geho rozhněwaného welmi, a geště wjce ostatnj knžata sobě odporná. To geg pudilo pryč ode spolku k nowému podnikánj. Giž dáwno mu byl namlauwal Pankratius, Armen křesťanský, kterak moc Turecká w Armenii slabá, gak weliká nechuť obywatelů křesťanských welmi hogných ku wládě gegich, a gak snadno by tedy bylo zmocniti se wšech kragin až za Euftrat. Nynj se zdála přjležitost k tomu neyblížšj; se dvěma sty rytjřá a walněgšjm počtem zbrognošů počal Balduin

zvláštnj taženj swé. A šťastně se mu dařilo; neboť obyvatelé křesťanštj dychtiwj prázdni býti tuhého gha tureckého radostně mu otwjrali brány, wypuzugjce posady turecké. Edessa, hlawa Armenie, prosebně zwala geg k sobě; brzy stál na břehu Eufratu a překročiw geg wzdor obrany turecké, sradaw Pankratia zde shromážděné, w Edesse se ochráncu a wyswoboditel wjtán. Znamení město toto zachowalo až potud vlastnj vládu křesťanskau záležegcej z rady dwanácti měšťanů, býwalého náměstka cjsařského, Theodora, w čele swém. Slabost však neswornostj zplozená brzkau gewila porobu; wina Theodorowi přičtena, ubohý kmet w bauři lidu usmrcen, a Baldainowi vláda odewzdána gest. A mocným gi wedl pažem; Samosata a Saruš pewná města Turkům wytržena, spráwa zemská dle způsobu Franského zřizena, a Edessa sjdlem nowého kujžectwj Franského utlaěna gest.

Dobytj Antiochie.

Zatjm byl weliký wog krížáků z Marasie k Artasii, města možnému wytáhl, gehož obyvatelé křesťanštj, posadu Tureckau nynj wypudiwše, pautnjkům radostně brány otewřeli. Zde se k nim připogil Tankred s wogem swým, který zatjm Adany, Mamistry a Alexandrety se zmocnil, naček radau biskupa z Puy uzavřeno, aby se tahy gednotné nedopauštěly wjce, nýbrž spogenau silau pautnjci k cji chwátuli. Společně tedy táhlo wog-

sko křížácké k Antiochii Syrské, porazilo zástup Turecký k obraně mostu přes Orontes wedanejho postawený, a rozwalilo se w anrodném a rozkošném audolj Antiochenském. W tomto slawném městě, hlavě ondy Řjmské Asie, vládl Bagi Sejan, přj-
 buzný mocnátů seldžukských. Křesťané potud sná-
 šenj musili se za něho wystěhowati, ženy pak ge-
 gich a statky w rukogemstwj byly podrženy. —
 Spatřiwše welikost a pewnost města, byli křížáci
 na rozpacjch, zdali se o dobytj pokusiti magj; ne-
 boť bylo ochráněno zdj dwogj tlaušky takowé, že
 wůz čtwerkonnj snadno po nj gezditi mohl, a 450
 strážilo gi. Hrad takměř nedobyitelný strměl na
 bašt straně gižnj, a západnj strážena přjkrým ska-
 ljm a řekau Orontem. Předce však ustanowenq
 obleženj; s hrozným křikem při zwuku trub přjtr-
 klo wogsko křesťanské dne 29. řjgna 1097 ku
 branám města, a rozbilo na sewero-wýchodu tábor.
 Marná však srdnatost a hrdinské činy při gednot-
 liwých wýpadech nepřátelských, an gim k zlezenj
 a dobytj tak pewných hradeb ani nástrogů nebylo,
 ani uměnj; nedostatek potrawy brzy pocjtěn, an
 křížáci we swaté horliwosti wšeecka rofe, sady a za-
 hrady rozkošné, že turecké, poplenili, a nauze na-
 stala wšeobecná, když se deštiwé počasj zinnj
 přjbljzilo. Ze 70,000 konj zůstalo křížákům gen
 2000, ostatnj djlem hladem padli, djlem od hlado-
 wých pobiti a smřeni. I most lednj, gegž křížáci
 přes Orontes potožili, mřelo prespjwal, an zálohy
 turecké wšem smrtj hrozili, kteří se daleko od

wogska vzdalowali. Stany tábora proti ustawicným ligawcům nemohly chrániti wjce, mor powstal mezi křesťany, gjmž tolik gich umjralo, že sotwa bylo možná wjce pohřbjwati gich. Pročež muozj rozutjkali se do Cilicie nebo k Balduinowi knjzeti Edessenskému, Tatikios, gednatel cjsaře řeckého, se odebral do Konstantinopole, aby prý sljbenau pomoc wymohl, ale nenawrátíl se wjce; Hužo z Normandie vzdálil se do Laodicei, a wéwoda Lotarinský, hlawa křizáctwa, ležel těžce nemocen. Záhubné wýpady Antiochenských množily strast pautnjků, tak že giž i neyhorliwěgšjm stálosti ubýwalo. Sám paustewnjk Petr se dal na autěk, zaufage o šťastném skončenj welikého podniknutj; lapen však a nazpět přiweden slib swág obnowiti, a pokánj činiti musil. Nioméňe uzawřeli knjzata, zwláště na radu biskupa z Puy setrwati w obleženj, a pewného aby dokázali předsewzetj, poručili wzdeláwati a osjwati pole, nařj-dili weřegné modlitby a posty, zapowěděli hru w kostky, wyhnali heyna kuběn, a snažili se wšemožně obnowiti u wogště kázeň a s nj zbuditi zmužilost. A brzy odměňena stálost gegich; Genuéské lodi připlauly k austj Orontu wezauce potravu a nové zástupy křizáků. Nowý duch zawanul u wogště křesťanském, posila dodáwala srdnatosti, a když Turci gednau osamělé oddělenj křizáků přepadše, co wjtězowé do města se wraceli, zaskočili gim křesťané cestu, a takowau gim u loděnice dali ránu, že gich 1500 na bogišti padlo a mnohem wjce w Orontu ntonulo. Wšeccka knj-

žata zde bogowala hrdinsky, neystatněgi pak ze wšech si počjal uzdrawený šťastně Bohumjr, neb když w čele swých boguge mnoho giž byl nepřá-
 tel pobil, přichwátíl proti němu Turek postawy obrowské, rozljcený pomstau soptě. Bohumjr ale zachytiw ránu welikána štjtem swým, rozťal geg w půli tak, že swrček na zem padl a spodek na koni, hrozno k widěnj, k městu utjkal. Na to wystaweny hradby před bránau mosteckau, kudy Turci wýpady swé činili, i brána západnj gim zatarasena gest, tak že žádného weřegného prů-
 chodu neměli wjce. Předce wšak mnohým ne-
 prozřetelným smatná býwala záhuba; w hági až k městu sáhagjejm hrál gednau Adalbert hrabě z Licelburku w kostky s gistau gak urózenau tak sličnau přjtelkynj swau. Tu se na ně přilaudili Turci, stali hraběti hlawu, a tu panj wzali do města, kdežto násiljm usmrcena, hlavy pak obau do leženj křesťanského wystřeleny.

Zatjm seznali mnozj wládařowé turečtj vše-
 obecné nebezpečenstwj, a spogili se proti křižá-
 kům. Korboğa, wládař z Mosule a Nisibisu, De-
 kak z Damašku, Canaheddanla z Emesy a mnozj
 ginj emjrowé, sebrawše wogsko weliké, oblehli
 Edessu, ničehož ale proti pewnosti nepořjdiwše,
 táhli k oswobozenj Antiochie. Když strašná o
 tom zpráwa pantujkú došla, a knjzata, co by po-
 čjti měli se radili; gal se Bohemund, Norman, k
 rozpačitým mluwiti takto: „Widjmt, bratrj milj,
 gaké starosti wám půsohj přjchod nepřátelského

wogska, kterak sem tam rokujce, prawé pomoci nalezti nemůžete. Neb wytáhnem-li všickni proti nepříteli, ztekau Antiochšj tábor náš, a rozbořj djla naše, pakli ale se rozděljme, snadno zde i onde poraženi budeme. W obogj připadnosti gistá záhuba naše, pakli nedobudeme města dřjwe než Korboğa přitáhne.

W mé pak moci gest, zmocniti se ho každé hodiny srozuměnjm se strážcem té neypewněgšj wěže, gestli se mu odněna znamenitá powolj, mně pak a rodu mému samému włáda Antiochie odewzdá. Wj-li kdo z wás pomoci rychlegšj a lepšj, milerád mu w tom ustaupjm. Nebezpečenstwj přemohlo záwist, schwálena rada Bohemundowa. W noci amluwené spustil Pyrrhus, onen strážný wěže, býwalý křesťan Armenský, prowaz dolů, po němž Bohemund, hrabě z Flandru, a ginj rytjřowé na wěž se dostali, a wypáčiwše gakaus fortu tagnaú weliký zbor wogska do města pustili. Ten osadil rychle deset wěžj, zahladiw stráže gegich, zmocnil se brány mostské, a otewřel bránu celému wogsku křesťanskému. Pozdě zgewena Turkům zrada, marná obrana gegich; neb i obywatelé křesťanšj ozbrogiwše se proti nim, zjznili pomstu, wodjce křižáky do přjbytků, a ukazagjce gim všecky skryše neyznamenitěgšjch a neybohatjch. Powšechné bylo krweprolitj a drancowánj; žádného nebylo šetřeno stáří, žádného poblawj; deset tisíc Turků zhlazeno w gediném dni tomto. Gea Bagi

Sejánaw syn se ochránil se zborem wogjną swých we hradě Antiochenském, otec pak na útěku od křesťanů syrských gat a zavražděn. — Tak padla po osmiměsíjném obleženj Antiochie w ruce křížáků dne 3. čerwna 1098.

Trogj však nebezpečnstwj kalilo potěšenj křížáků: nedostatek potrawy, posada turecká na hradě a Korboğa, který se walně k Antiochii blížil. Giž druhého dne hlášen s wezj přjchod nepřátel, dřjwe nadánj stečen most přes Orontes a nepřehlednutelné množstwj Tarků obkljčilo hradby města. Giž zde počal zuřiti hlad, giž i knjzata pochybowala o spáse, a rokowala o vzdánj města, když nepatrná udalost nowau srdatost u wogště křesťanském roznjtíwši k oswebozenja slawnému wjtězstwj wedla. Gistý prostý, welmi nábožný pautnj, gménem Petr Bartoloměj, předstawi před Raimunda hraběte a biskupa z Puy wyprawowal, kterak se mu swatý apoštol Ondřej we snách zgewil, poraučege mu, aby knjzatům oznámil, že w kostele swatého Petra kopj schowáno, kterým Kristus při umučenj proklán byl; to aby wyzdwibli, že gjm wšecky nepřátely přemohau. I dal kopati hrabě na mjstě wykázaném, a když celý den nazmar hledáao, wskočil Petr bos a gen w košili do gámy učiněné, modlil se wraucně o pomoc a wytáhl brzy kopj wzhůru. Tu powstala radost mezi křížáky nesmjrná, a důwěra gistá, že nad nepřátely zwjtězj. Použiwše dobrého ducha knjzata wytrhli w šesteru oddělcuj s weškerým wog-

skem z města, neb Korboğa prikázal wypustiti wšech, aby mu práwě žádný nešel. A zdálo se ne-wyhnutelné křížáků zahlazenj, gešto hladem gsauce zmořenj, rozedranj, gen 300 rytjřů proti nesčjsl-nému gezdectwu tureckému postawiti mohli; wjra však twořila diwy, neohroženě se hnaly pluky kře-šćanské za swatým kopjm w řady nepřátelské, hr-dinsky se potýkagjee, až ge šťastně porazili a w au-těk zmatený wehnali. W táboře dobytém nesmjrných dosáhli kořistj a weliké zásoby potravj; nauze obrácena w oplýwánj, nárek w plesánj wjtě-zoslawné (28. čerwna 1098). Osada hradu wzda-la se nynj, z njž mnozj náboženstwj křesćanské při-gali, ostatnj pak, gimž wýchod swobodný powolen, od křesćanů syrských na cestě usmrceni gsau.

Dobytj Jerusaléma.

Neswornost wůdců a nakazliwé nemoci, gi-miž mezi tisjci také rozšafný biskup z Puy zachwá-cen, bawili wogsko křížácké skoro celý rok w An-tiochii a okolj gegjm. Konečně se hnulo dále ku Tripoli, a přitáhlo pomořjm feuickým přes Si-don a Tyrus do Palestiny ku Ptolomaidě a Ce-sarei, kdežto odpočinuwši letnice slawilo. Odtud se dalo wjce wlewo k Elewtherii a Liddě na Ram-lu a položilo se w Nikopoli aneb w Emausjch. Sem přišli poslowé z Bethléma zwauce křížáků k ochraně swé, načež Tankred se stem rytjřů wýteč-ných k nim se uchytil, a tam s radostj welikau při-gat a častowán gest. Při zpěwu žalmů geg we-

dli obyvatelé do přjbytku Panny Marie, a ukázali mu gesle, kde Kristus co nemluwnátko ležel. Az ke zdjm Jerusalémským se odtud odwázil Tankred, a nawrátiw se ke swým horliwost wšech pautnjků wyprawowánjm těch wěcj, které byl spatřil, pogal tak, že dobytj Jerusaléma bez prodlenj ustanowili. Hbitě každý chwátal napřed, dáwno želaný aučel weliké pauti, cjl nesnázej a odměnu strpěných strastj, město swaté prwnj zhlédnauti žádage; konečně dosažen poslednj wrch, s něhož w šedé dálce spatřjn Jerusalém. Tu padli wšickni na koleba swá, ronily slze radosti a tanhy, pějce djky Wšemohaucjmu, že ge po tolika přestálých nebezpečenstwjch k wywolené swatyni swého Gednorozeného doprowoditi ráčil.

Tato wšak pautnjkům bylageště zawřena; Mosta Abul Kasem, chalif Egypský, Fatymowec, držel mocj welikau město swaté, wytrh ge Seldsuků wládě. Beze zbraně w malých oddělenjch měli křižáci božj hrob nawštěwowati, a wykonawše modlitby zpět se bráti. Tak welel Sultán, zaslaw dary mnohé knjžatům. Oni ale odpowěděli srdnatě, že nepřišli proto do země swaté, aby sultána Egypského poslauchali, nébrž aby města a zemi, ode wěků křesťanům náležegcej, s Božj pomocj se zmocnili. Tjm prohlášena wálka, a přikročeno k obleženj Jerusaléma (7. čerwna 1099). Na čtyrech kopcjch rozloženo město swaté, dwau wětšjch, Zion a Akra, dwau menšjch, Moria a Bezetha. Přjkro padá Zion gizně w hluboké audolj Bea Hinnon, které

rozšířuje se k východu mezi Morij a horou Oliwetskou a dolů Josafat tvoří, čímž potok Kidron neb Cedron od severu k jihu teče. Za času Tita císaře byl okres města větší než za křížáctva, gesto nyní Zion s ostatky paláců královských, s domem Kaifášovým a chrámem blahoslavené Panny Marie mimo hradbu ležel, která dvojnásobně jistě zůstala, nad níž na západu přepewný hrad, tak nazvaná věž Dawidowa, přichodnější stranu chránil. Brány mělo město tři: na straně severní Štěpánskou, na západ Dawidowu, na východ Oliwetskou; v jihu, kde překrý skály Zionské město hrady, žádného průchodu nebylo. Na polední straně hory Morie, kde ondy Šalomaunův a Herodesův chrám stával, byla mešita hlavní 500 kroků dlouhá, 400 široká, Omarem chalifem založená, Merwanem dostavená. Čtyři klenutých, 16 stěvců vysokých, sedm širokých bran vedlo ze čtyř stran k veliké síni, zděná sloupem krytá oběma, a nad nimi strměly věže, s nichž kněží muhamedanští lid k modlitbě svolávali. Ve prostředku síně první byla založena druhá, 200 stěvců dlouhá, 150 široká, z níž čtyři schody na vyvýšenou prostrannost bílým mramorem dlážděnou vedly. U prostřed prostrannosti této stál teprve chrám osmihranný 256 kročů v okrese obnášející, a 16 sáhů vysoký. Čtyři a šestnáct sloupů z šedého mramoru do kola postavených neslo střechu rovnou, šestnáct v menším vyvýšeném kruhu stojících drželo bání

wzacošenau okny a dweřmi opatřenau, gimiž se snadno na střechnu wycbázeti mohlo. — Ualyšew Istikhar Eddaula, mjstodržcjej egypský, že se Frankowé k Jerusalému bljz, dal spěšně zdi opraviti, město potřebami wálečnými opatřiti a okolj geho docela popleniti, aby se w něm nepřjtel držeti nemohl. Křesťané z města wpowězeni, gaa málo, kterým z welikého platu zůstati powoleao. Obywatelé z měst okolnjch se byli pro wětšj gistota z wětšjho djlu do Jerusaléma přihrali, čjnz počet obywatelů branných na 40000 zrostl, kdežto we wogště křizáckém gen 20,000 pěšjch, a 1500 gjzduých se počjtalo. Den po přjchodu swém, 7. čerwna 1099, oblehli křizáci Jerusalém k seweru a západu. Wéwoda z Lotaringu se položil před hradem Dawidowým, wedlé něho Tankred a hrabě z Toulousu, pak hrabě z Flandru, a sewerně hrabě Robert z Normandie. Pátý den obleženj wzali křizáci zed zewnitřnj autokem, načež se Turci za druhau, pewněgšj, stáhli. Mnozj, chtjce po řebřjcjch gjzlězi, smrtelně dolů smetáni. Strogů beřjcjch nebylo pro nedostatek dřjwj, které teprw z daleka přiwažeti se muselo. Zatjm nowá strast nastala křizákům, zjež totiž horsj hladu Antiochenského. Parnem letnjm wyprahl potok Cedron, Siko zjldo bylo neohutné, a studně ostatnj wšecy od Turků zasypány. Na mnoho mil přiwažená woda k pitj s nebezpečnstwjm žiwota skrze zálohy nepřátelské, u vysoké ceně byla ku-

powána, a rwáno se často o napogenj předněgšj. Pro uchlazenj kladli pautnjci čerstwé hrudy na prsy, pili krew a ljzali rosu s kamenj. Z toho pošly nemoci; na tisjce lidu umjralo a nakažliwý puch parnem letnjm welmi se rozšiřowal. W takowé nauzi přišla konečně potěšitelná zpráwa o přistánj lodj Genuezských u Joppe, potrawau, wjnem a nowými pautnjky naplněných. Ti přiwezli dokonalegšj nástroje k dobýwánj, které bez prodlenj podniknuto, dříwe nežby Jerusalémským pomoc z Egypta, gižto brzy očekáwali, přigjti mohla. Wraucně wzywána přede wšjm pomoc nebeská; w slawném processj wedli biskupowé a kněžj při modlitbách a pjsnjch nábožných wšecky pautnjky do chrámu Panny Marie w gihu před městem ležjcho, a odtud na horn Olivetskau, kdežto paustewnjk Petr shromážděným takto řeči se gal: „Milost Pána Boha našeho a Jesu Krista syna geho sprowázela nás až k cji pauti našj, z nesějslných nebezpečnstwj wyswobodiwiši nás; gedna geště nám práce zbýwá, dobytj swatého města. I při nj nás neopustj pomoc Páně, gestliže swornost zachowáme wespolek a lásku bratrskau, nesporugjce se o wěci pozemské, nébrž pečugjce upřjmně, abychom dosáhli nebeských. Wzdáleným ode swěta křesťanského, obklopeným nepřátely nezůstává dalšj nám wíle; buď zwjtzíti nebo zemřjti musjme. Wše, co gsme až potud wybogowali ztraceno bude, wšecká sláwa w potupu se obrátj, gestli s poslednj podniknutj ne-

budem, gestli Jerusalém z rukau newěřejcch newytrhneu. Shledně dolů do města, patřte, kterak zpupnj pohané mjsta swatá, kde Syn Božj kráček a trpěl, prznj a hyzdj, kterak Krista po druhé bičugj a křízugj. — Než w někodika hodinách gest město swaté naše, král sláwy nám otewře brány swé, dá wjězstwj těm, kteřj pokorně wěřj w něj, a hrđost newěřejcch do prachu setře. Ti, genž od západu přicházegj, bogj se Pána, a na východu spatřj sláwu geho. Pročež budte bedliwi a sworni, neb každé králowstwj samo sebau rozdělené zpustne, a dům na dům padne, prawj Pán; i my bychom tedy swárjce se wespolek w záhubu klesli. Smiřte se s winnjky swými, želte štřchů swých, stágte neohroženě a statečně w bogi, každý na mjstě sobě wykázaném; pak pomoc nebeskau zagisté očekáwati můžete.“ Hluboce pronikla slowa tato zástupy křížáků; Raimond z Toulousa a Tankred, kteřj potud w pohoršlívém sporu trwali, wystaupiwše weřegně podali sobě ruce, přjkladu gegich následowali sproššj, a w slzách radosti objmagjce se wespolek hrđinským zahoreli duchem buď k wjězstwj, aneb smrti.

Hned po skončeném processj počaly se přjprawy k autoku. Wéwodu z Lotaringu, Robert z Flandru, a Robert z Normandie znamenagjce, že přede stranau práwe neysilněgšj ležj, přeložili se podtagj w noci bljže ku bráně Štěpánské, kde snadněgšj byl autok, a připiali wěže wálecůe ke zdi městské. Tyto wěže byly vysoké, čtwerhran-

né, z předu dwogym krytem ze silných prken opatřené. Kryt zewnitřnj se dal swrohu otowřiti a gako zdwihacj most na zed' spustiti, wnitřnj kožemi potažený chránil bogownjky proti střelám a ohni. Nynj počal autok. Neyprwé střileli křesťané ze všech praků swých střely a těžké kamenj na zed'; ale sláma, pletiwó a giné wěci hebké, gimiz pokryta byla, zmařily aučinek rážů. Rozborlenj blížili se křížáci k zděm, tu na ně metáno kamenj, trámy, wřelau wodu, oleg, horaucj smolu a sjru. Prwnj den minal bez aučinka; mnoho křesťanů usmrčeno, srdnatost wšak gegich zachowána tau okoličnostj, že Turci swěcený kříž na wěži Bohumjrowě nigakž porušiti nemohli. Na uswjtě obnowen autok prudčegi, než dne předešlého; neb rozzlobeni byli křesťané, že se gim dle wále newedlo, Saraceni pak namáhali wšecku sjlu swau, předzwjdagjce osud swůg. Sedm hodin trwal giž bog bez následků, křesťané umdléwagjce giž caafati počali; tu pokynul geden rytjř s hory Ohiwetské stkwaucjm křížem na pawéze swé proti městu, a Bohumjr ukázaw naň zwolal: „Patřte znamenaj nebeské, wizte pomoc božskan.“ Wšickni se zase hnali k předu, i nemocuj i ženy se chopil zbraně, ty neywětšj kameny střjleny do zdj, w gedné hodině hradba zewnitřnj zbořena, wěž Bohumjrowa k druhé přistawena; pytle, sláma a pletiwó pozdi rozwěšené podpáleno. Prudký wjtr hnál oheň a dým proti městu, a zapudil strážitele. Tu spustili křížáci zdwihacj most s wěže wéwodowy na zed', a hrnuli

se do města. Brána Štěpánská wyvrácena s hlukem velikým: „Bůh to chce, Bůh gest s námi!“ a zástupy křížáků walily se do ulic Jerusalémských. Z druhé strany síce welmi sauzen Raimund z Toulouse, a wěže geho porauchána tak, že wjce žádný na-ni wstąpiťi nechtěl. Zaslechše ale Saraceni o wjtězstwí Bollandjrowě, smluwili se s Raimundem o to, že geg do města pustj, a wěži Dawidowu mu wydaj, gestli gim swobodný průwod do Askalonu wymáže. Sljbil gim to, načěž i z druhé strany křestané do města wtrhli. Neznage položenj přitáhl Tankred se swými až ku chrámu Božjho hrobu, kdežto shromážděnj křestané Jerusalémstj: „Hospodine, smilug se“ prozpěwowali. Užasnutý hrdina dal gim stráž proti wpádům Saracenským stjhage těchto dále. Ze všech stran pobitj těchto hrozně, wšecky ulice pokryty mrtwolami gegich. As 10,000 se gich uteklo do chrámu pěwněho, ale i tam wrazili křestané. „Wšickni gsau neznabohowé, zabřměl hlas rozljcených, wšickni prznitelé swatyně, žádný at smrti neugde.“ Tu rubáno a sečeno tak, až se krew přese schody chrámowý dolů lila, a puch mrtwol nesnesitelný wjtěze samé odháněl. Wylaupiwše gestě poklady chrámowý řjtih se křížáci do synažogý, kdežto se Židé byly shromáždili; a spálili ge w nj, pak, rozdělIWše se w zástupy mnohé, wybjgeli wšecky domy, mordugjce bez rozdjlů, koho byli napadli. Hromady mrtwých ležely po ulicjch, strašliwý byl nárek poraněných, hrozný pohled na rozmetané sem tam audy lidské!

Starci, ženy a dítky negen zabijeny, ale ljtau zuřiwostj trýzněny. Někteřj s wážj dolů metáni, ginj z oknu na ulice házeni, dítky od prsau mater-
ských trhány a smykány o zed, až mozek wystřikowal; mnozj za žiwa páleni, giným břicha rozpárána, zdali peněz nepožřeli. Z 40,000 neb gak děgepisowé wýchodnj udáwagj, ze 70,000, Saracenů nezůstalo tolik na žiwu, co potřebj bylo ku pohřbenj zabitych.

Když giž nebylo co mordowati a laupiti, obnažiwše křižáci hlawu a nohy swé, wedli processaj po Jerusalémě, a křesťané domáčj děkowali gim; slawjce zwláště Petra paustewnjka, který gim byl před pěti lety pomoc přisljbil. Wšickni slzeli radostj, nemohauce se nadjwati dosti na mjsta swatá, zpowj dali se ze hřjchů swých, a slibowali hlasitě žiwota polepšenj. Tak horliwá byla wjra gegiol, že mnozj na to přísáhali, kterak mnohé z bratřj, w předešlých bogjch padlých, mezi sebou spatřili; a biskup Puy kterak zgewno se prohlásil, negen on, ale všickni křižáci že z mrtwých wstali, aby wj-
tězstw křesťanského aučastnými býti mohli. Do-
sazen tedy aučel welikého taženj křižowého; Je-
rusalém wybogowan po dewět a třidceti dennjm ob-
leženj, dne 15. čerwence 1099; ale nelidská u-
krutnost zprznila wjtezstw křesťanů, a uwrhla ge
w oškliwost sprawedliwau w očjch Saracenů, kte-
rá gim swým časem záhubna býti musila.

(Pokračowánj.)

3. O welebnosti swědomj w úkonech geho.

Od

Jana Nep. Stárka,

professora morálky w Králowé Hradci.

Giz w antličkém pacholetí ozywá se skrz wůli rodičů geho, skrze přjazy a zápovědi, skrz napomjnanj, odměny a tresty; tolikěž i skrz gegich, aby ono gistým mrawům přiwyklo, usilowánj, — giz w pacholetí, řku, ozywá se temný cit všeho, co prawo gest, a co býti musj, a všeho, co neprawo gest, a co býti nesmj.

Cit ten, nabude-li přiměřeným ducha vzdělánj potřebného swětla, *mrawného citu* *) gměno dostává, a gest něco giného, než swědomj; kteréž ač stámtj u wzágemném obecnstw se nacházj, předce mrawnjho citu haluzj toliko slauti může. Swědomj totiž, gakož skutečné upowědoměnj, negen w swobodném náhledu mrawnjho zákona, ale i w mohútnosti záležj, poznati tu shodu neb neshodu mezi zákonem tjm a vlastnjmi činy našimi.

Swědomj gestíť dané nám whitřnj prawidlo žiwota; gestíť gakási tagná moc, moc Božj, kteréž i při omračugjećm opogenj našj smyslnosti, k lepsjmu nás pobjzj, a ti, kdož gsau druhdy toho

*) Dle logického wýměru mrawnj cit nezáležj lež w čitljboati a seljlosti nad swau dštegnoatj neb nedštegnoatj, gako wúbec tak i w činech gednotliwých.

npjrali, w takowau u lidstwa neanúwist wešli, že s úporem swým tudž umlknauti museli.

Po wšem téměř swěta oboru swědomj nacházelo, a až podnes nacházej negedněch naobrazenj smyslorázných; zwlášť béfem-li ge za úcit shodnutj neb neshodnutj činů našich se zákonem mravným. A nechť mravné vzdělánj, smeyšlenj a chowánj w pocitu témže tisjcerých tu činj rozdjílů: předce swědomj wšudy gedno w charakteru swém ustrnulo a ustrnoge; až i ta naobrazenj geho negedněm gazykům gsau gednostegná, i stegný wýznam magjce, dosawáde k docjlenj welcbných úkonůw geho hodně se apotřebiti dagj. *)

Weznem-li swědomj, (gakž se i wúbec bráwá) za oswědoměnj sobě saudu wnitřnjho (forum internum), před njmžto myšlénky se wespolek obwiňugj (t. když co zlého —) anebo také zastáwugj (t. když co dobrého učinjje): (Řjm. 11, 15.) tedy se práwě i tjm také oswědčuge moc a welcbnost saudu toho, anť cožkoli drabdy za ohawu držáno,

*) Naznačenj zwláštnjch úkonů swědomj gsau mezi ginými tato: Mysl ostnem swědomj swjraná gest, gakoby wzteklicemi (sarlemi) rozsápána; swědomj gestit ta mastjci Nemesis potahugj do swé katowny, etc. A zase: Dobré swědomj jako tisjce swědků, lahodjt co angel, po ljcech slzy stjrá, útěchu wléwá, blažj co harfa zwuky swými, a g.

Zlé pak swědomj bode, bičuge, dáwj, děsj, hlode, hněte, hryze, katuge, za ruku lapá, mučj, nepokogj, odprawuge, řeže, sápa se, sauzj, swjrá, stjhá, stradž, škrtj, šjpe, trápj, trýznj, žaluge, žže, zžjře. Ta i giná obrazná označenj (geli gich geště mimo nadepsané) we wšech cizjch řečjch wjee méně opět swé analogie nalezagj.

a w nĕgakau dobu u gedného národu w černé knihy položeno, toť gindy, a u giného lidu — snad ne bez poranĕnj tĕch neymocnĕjšjch wrozených pudŕw geho, --- schwalŕwáno býwalo i býwá. I ta rŕznost tedy, ĕili neshoda ĕinĕnj-a nechánj, swĕdectwj wydáwá o gestotném bytu swĕdomj w nás, a tady k newyhnutelnému wede uznánj: že tomu sandu, třebas gon subjektivnj přeswĕdĕenost pronášegecjm, naprosto wĕrna býti dlužno.

Ĉlowĕk pokrokem blahé oswĕty se honosjĕ, arcit' gon za hĕjĕku mozku lidakého i za barachty to klásti musj, ĕjtá-li, co před lety negeden pi-sák, ani sám do sebe gak nátežj nenahlĕdnuw, podlé swĕ kotrby načmárykował: „Swĕdomj, prý, nenj než po lidsku udĕlaná zawjrká, ĕili kolo-tĕž, a wozu wášnj lidských.“ A opĕt: „Swĕdomj nie giného nenj, než stonawost a předuchwáĕené domněnj. — Arcit', že před těmi tak kalnými wtipu pomýgemi každá zdravĕjšj hlawa se krautj, a ty w kautĕ nechány mji chce: a wšak i w nowĕjšjch ĕasech gimi hýbáno, až tu i onde nelibých zápachů namnoženo.

My wĕruĕ ĕtenárstwo naše na práwod zdra-wého smyslu i Pjsma odesjlagjce, giž tuto předpo-kládáme to u wšech za wĕc neyutwrzenĕjšj, že swĕdomj gesti ta newyplenitelnĕ w prsau každého z nás se ozýwagjĕj moc; a i ta gestotná a gistá giskra božstw. — Tedy gediné o *poukáza-nj na tu welebnost, kterauž swĕdomj w úko-nech swých progewuge, tuto se pokusiti chceme!**)

*) I gsmĕt na tom, ne wšemi, nobřž gon těmi základ-

... **Ge-li swědomj, ta neskončená prawdy weleb-
nost, gesto samo vůli každého člověka naproti
se rozkládá: tedy hlas, a výrok geho právě w
tolika úkoněch se vyskytá, koliko tu stává způ-
sobů, gimizto prawda swng majestat gewj.**

I.

... **Prwj úkon, w kterém se welebnost swěde-
mj našeho ohlašuge, gest úkon wnitřnjho zákono-
dárce. Swědomj nás má k tomu, abychom neto-
liko poznali, že stává w sedci lidském zákona při-
rozeného; ale i požaduge, genu se nigakž newy-
hýbati, abrž i setřiti ho, a pro něg bezwynamně
i w každém položenj se rozhodnauti. Wůle naše
se negen wjže ku ehtěnj, a to k wytrwalému chtě-
nj všeho, čemu zákon chce, nobrž gako ostnem k
tomu se i pobjzj. Swědomj gest tu rádcem, tu napo-
mjuatelem, tu wystřihačem, okřikowatelem; a hlas
geho při tomto úkonu nemůže než přigat býti, gako
wůbec tak i zwlášť, a w poměrech gednotliwých.
Nemůže, ťku gá, ten hlas geho než delau dušj při-
gat býti. Neboť ani rozum, ani wůle lidská hřj-
čem prvotnjm neuj seslabena w tom způsobu, aby
welebnost swědomj, kterýmžto gj zákon se rozkládá,
schwaluge i wtjrá, uznati a ceniti neuměla, a ne-**

něgšjmi tahy z genetiky dušewnjho žiwota, k poněkudnjmu
takowé welebnosti nastjněj wzatými, zde se wytasiti. Porow. Die
christliche Moral von Dr. Joh. Bapt. von Hirscher 2. Auflage,
1. Band. S. 183—198. Tübingen. 1886. — Kterýžto apis w
negedněch cizjch časopisech všem bohoslowcům se schwaluge.

musela. Zákon ten gest s hůry pošlý, a swědomj všudy a wesněs oblašovaný.

Swědomj, negbano gen cobi pamětného, panuge co zakonodárce nad všelikým, obraz Božj neisancjm stwořenjm, ano panuge a panowati bude; třebas že se mu tudjž lidská smyslnost w odpor stawj, a že wšewlady geho se wytáhnutí pokaušj; swědomj jakožto representant panhořisté swatosti božské w člověku, od všelikého rušenj práw i rad Božjeh wjce, než tisječrým záważjm geg zdržng. Owšem ani ten, kdoby zákonu odpjral, ani ten, kdoby swědomj se přjčil, tomuto i onomu se newymkne, a z garma geho se newytáhne. Aneboj ať s zahrnstau Páně zwolámé : „Kdožby se skryl před horkostj geho?“ (Zalm 18, 8.) Gjmto wjce méte každému zraku, pýcha neskorawélému, i bezděk pochodeň ta se naskytuge, aby widěl, kterak gasná, kterak nezertná i dáležitá to wúle, gonz chtiwost naši pod swatý zákon podřizuge; ta wúle; ku kteréž ten, kdož z Boha gest, ochotně a rád stáwá i stáwati bude.

K té důstognosti a moči swědomj naměřena býti mohau i ona slova: „Sáhá od konce až do konce silně, a řjdy všecko ljbezne.“ (Maudr. 8, 1.) Zákon geho gest zákon ducha, zákon geho na srdce člověka napsaný, a všem lidem bez rozdjlw wstjpený.

W zákoně toím gest i také i zákas zahrnut. Každé swobodné wúli znj on: „Cele přigat býti musjm, ne z polowice.“ Poslušnost anebo wzdera;

bázeň anebo zpaara i pohrdání! Leč gest jaké hráž bráněj, aby božský světa řád rušen nebyl, tak swatou hráž gestí každé swědomj, a ten i giný, kterýkoli widitelný způsob přjtomnosti geho, dokud člověka stane, nebude odgat. —

Konečně zákon, genž se w swědomj ozywá, není pahe gméno,*) anebo gen powrchnjho člověka wazadlo; — sáhá on „až do rozdělení duše, a rozeznává myšlenj i mjněnj srdce.“ (Zid. 4, 12.) K tomu zákonu, co k swatému pautu, wůli naši k wůli Nejwýššjho wjzjemu, buď wěrně stogjme, buď awěrně se ho spawštjme; a gednjm neb drahým způsobem nacházj se w nás upowědoměnj aneb wykonané aneb newykonané powinnosti. K témuž přidrže se i to oswědoměnj zásluby aneb auhony. Gestí to wypočjtáwáj a nestranné rozeznáwáj, zdať wůle naše, a wůle zákona, w swědomj se ozywagjeho, shodugj se, čili nie; a maoh-li duch náš ze swé sjly pro tentýz awatého zákona úkol wynaložil neb newynaložil.

Tedy w swědomj, wedlé zákonodárnjho i upowinugjeho, též.

II.

úsudný, t. poslušnost neb neposlušnost wůle našj rozeznáwagj, a zásluhu neb winu stano- wugj, úkon se gewj. — A gak teato, tak i

*) Cfr. Theol. Mor. Ambros. Stapf, Tom. I. Oeniponti, 1830, pag. 61. 62.

onen stegným wedlé sebe postupnj kročegem. W úkonu druhém táže se nás swědomj na třé wěej: Zdali wúle naše a až dokud *a)* s auimyslem, radau i wúlj, Božj wúbec se sgednocowala, čila nic; *b)* prawdy čili wúle Božj, co přednětu a normy, při swém směru se obápala; *c)* a prawda-li tu sama i s katkem plnila. — Wše pak toto buď cele, nebo částkau s úsudkem w swědomj se potkává, s úsudkem mocným a tjm neywelebnějšj. Ono ceau i necenu mrawnj, zásluhu i wizu vlastaj, welikost i podlost ducha swým zwláštjn znamená ceychem. Tudyť apóstol národů mluwj o dobrém i o ceychowaném swědomj (I. Tim. 1, 5.; 4, 2.); a wúbec klade ge: *a)* za ten saud a wnitřnj hlas o smeyslenj a o obcowánj gakémkoli, o sprostotě srdce a Bohu libé upřjmosti (II. Kor. 1, 12) *b)* též za ta myslenj, která se wespolok obwiňuj, anebo také zastáwaj. (Řjm. 2, 15.)

A tu giž přeblyze tomu, gegž nižádná nekallj anhona, tak že se w prsau geho gako rozednjwá, zasedne-li ten wnitřnj saudce na přičtánj (imputacj) k zásluze pro wěrné rozdahými od Pána hřiwami tženj. — „Blahostaweny, gehož swědomj neodsazuje.“ (Řjm. 14, 22.)

Gestli se ale člowěk, gakožto twor swobodau nadaný, zapomněl nad wěrným rozhogňowanjm se w dařjch sobě propůgčěných, a ty swaté meze zákona přestápnil, má tu hned silnějšj, než-li od tisjce swědkůw swědectwj w swědomj swém proti

sobě. I hnedle w tom; w čem se byl zákonn nad
wšelikým člověkem panugjeina zpronevěřil, cjtj
podlost a nečestnost ducha swého, kterauž swoge-
njm a pýchau nadarmo akryti hledj. Každá cizj
zásluha připomjáá mu winu geho, rmautj: a traudj
geg. Zatjm šťasten gest, pakli ten zármutek při-
wodj geg k usmyslenj sobě a ku pokánj. (II. Kor.
7, 9.) Tu, co on gako w zrcadle ty skwraj widj,
a swědomj mu ge wypočítáwá, blažeb mu, newy-
cházi-li ode rtů geho leč to wyznaň: „Twág saud
gest: spravedlnost. Moge to wina, moge to ney-
wětšj wina!“

III.

Gestě giný mocněšj a welebněšj způsob nad
ten, kterým swědomj o mrawnj dobrotě anebo
mrawnj zlobě vlastnjch činůw našich saud wyná-
šj, gestit ten geho rukbn, gjazto wedlé zásluky
aneb winy buď k *odměně*, anebo k *trestu* samo-
wládně: přikročuge, a swau exekucej až ná wrch
práwa dowodj. Ay, tu dvě při tom cest, na
kterých se s njm potkáváme. — Gedna ta,
kterauž ono ducha w tom, co nad njm ortel wy-
neslo, blažj neb traudj, a mjrem naseluge, nebo
neklidem rmautj. Druhan pak cestau mnohem
záważněgi ono buď blahem aneb hořem odplácj,
a slast nebo strast, se ctlostj anebo s lítjchem
co ten neodwratný následek spoguge, a buď ra-
dostnau důwěrau i swatým weseljm kogj, buď
strašnau naplňuge nedůwěrau i tesknou.

I tento úkon, rovněž jako ti dva předešlý, nachází se v podstatě svědomí lidského, i ať tak dím na samém kmeni jeho. Zagisté, když zákon jakožto pomysl a vůle Boží ten nezrušitelný nad člověkem drží pořádek: tedy buď kdo buď, gestli, jakož geg to zákonný vazadlo stále upomíná, ku pravdě stoj, tať sauhlasuge s týmže pořádkem; a opak, geli který rozuunný tvor, genžto se k zákonu takowému státi zpauzj, od téhož, co odpowědnj geho, nemůže než potřen a zdeptán býti. Swědomj gestit wübec tjm neulewíým wěčného zákona hlasatelem k sídci lidskému, a tady též zwěstowatelem té moci oblažugcej neb zatracugcej, kteráuto ten samý zákon w prsau lidských tytýž obgewuge.

Neméne swědomj označuje tu spogenost swobodstwj a poznánj k obnowě gednoty a sauhlasenj mezi wěděnjm a činěnjm dncha lidského. Odkadž tento-li sobě swědom, že k zákonu státi, a s nahlednutan swětowládan geho wždy a na wždy sauhlasiti dlužno; medle, při neuposlechnutj geho, ten-liz cit pronewěry se ho nezmočuge, anebo ta-liz wnitřnj rozpadlost geho dá se odpuditi? — A zase, ten úcit opět nalezené i s sebou samým wěrně střežené gednoty zdali každému zákona plniteli neodňatelných slastj a lahod nepůsobj? —

Swědomj w tom exekutjním úkonu rozdává na wlas tolik odměny nebo pokuty, co budto mrawnj zásluhau nebo winau wyměřeno gest. Toť ani ginák býti nemůže, ani se w něm ozywá ten

swatý soudce a výplatec, kterýž. pode všemi nebesy shleduge (Tob. 37, 3.), před pjmžto i záslužnosti i úhony gsau nahé a odkryté. (Žid, 4, 13.)

I nebudeš od věci, když sobě již upřijomjme, gak swědomj gednak co odměnitel, gednak co trestatel všecko wěrně zapogjmá, k čemu koli zákon naplněný neb zamjtnutý neuchylně geg opraváuge a táhne.

Swědomj A. w ukonu odměnitele.

Slašj-li obrazně mluwiti; tedy ljbst, oswědoměnjm sobě etněho i sličného žitj, wnitř působená, nese podobenstwj ohuti wjna, gešto w té samé gedno s druhým. se střjda, od trpěgšjho až do neysladsšjho, a od neysilněgšjho až do neylahodněgšjho. Anebo. zákona swědomitě ostřjhaného cit, ať tak djm, nebeštěgi prozwukuge w sluchu duše, než které koli nástruj harf ztetelených, a w těch neysladsšjch klasech střjdawě si odpowjdagjojech. Muohdykráte srdce, doswad swědomé sobě, že swaté powinnosti swé dostálo, ač ted cizj zloby náwalem zkrwawěno, předece neklesá, nebrá w pomoc swrchowaného daufá; i zraky tam upjrá, odkudž wěrně prosjejmú gde ta sjla, kterazby gako druhý Jakub s anđelem zápasiti mohl! — Tuť nemá se co báti, že snad wedrem pokušenj wypráhne duch geho, ať sám w sobě ten zdroj čisté wláhy nosj, a tjm staw geho gesti swrchowaně šťastný.

Gindy co ragskau pjsnj zladěná zdá se býti mysl ta, která sobě swědoma gest, že wždy gen ctně a čacky

počínala sobě Angem malíčko; i opět jakoby se
 v ní rozednjiti chtěla, ona na tváři své nosé
 výraz nového očekávání. — Hle, tím neospa-
 lým svědomj Cherubem blesk náhle vystřelený
 své gasno na ní vyděvá, a celau sličnost gegj
 na světlo stawj. Stkwělost korun královských
 gen čjrau tmau gest, a i ten bleskot welebného
 slunce bledně w záři takové, gakež se z obl-
 čegé takového angela, gakým svědomj gest, ro-
 zesmíwá, až i celau bytost člověka proniká a pro-
 sthpuje. Toté to přepodivné swětlo w němž Pán
 powodá rad swúg wywolený. (1. Petr 2, 9.)

Ginau zas dobau ten wnitřj za etnost od-
 pláštěl, nozkládá se na tjeceh gegjek tak, gakoby
 před newiným tvórem celé garo s kwěty swým se
 rozwigelo, a při milostném teplu krásný Eden Božj
 tawdílo gemu.

Než co gsau ty úswity, ty slasti a lahody,
 gichžo adroge zde sám w sobě palezá wěrně
 swědomj muž? Což gsau ony proti onomu bla-
 hu a lesku, gehož swět tento dáti nemže? —

Pramen radosti nepřehraný popreystj se arcit to-
 pax na onom swěte, až tam, gak Pjsmo gístj, po-
 wzkřjsenj žiwota (Jan 5, 29.), tam, kde swědq-
 mity duch w lesku nadhwězdám potápěti se bude.

Zatjnu ani newina, o gšto sama swan okrasau
 a wšechau gěti, ani dobré swědomj stárnati ne-
 smže; a ledyby i mnoho, ita by i sediny geho
 byly kóbenau: i xau wěwagrij, a wnosky geho at-
 ikezwak, i by najděta newodlupka zilkona: Božj p

strávená, i ka přjpráve na tou drubý přjchod
 Pána našeho vynaložená, k nám utto každá jw-
 ná duše gžá zde wolá, říká: „Mně pokoj, vykwaš z tebe i
 Zbudug w srdci, mána twé nehe.“

B. Swědomj w ukonu mstitele.

Když swědomj gakožto wnitřnj, baduce napo
 swém wěrně odwodněm, gedaňj, konečný náles
 proneslo, tu na každého odbúge i práw. Běžjch
 swého hlasu gako traba, pazdwiňgě, a podle
 rozdjnosti zločina onomu lewněgi, tomto zas
 krutěgi wyláčj.

Tedy tu swého trestnjho úřadkonotj, brzo
 strach a hrůza poušj na ty, kdož semeno hřjeb
 rozsewátj se nepýřili, brzo gěže w krutěgij sad
 s pronewěrencem wcházj. Cínj to tantjz wlebi-
 ný mstitel, že negedno wšau poskwrněný, tak
 postawan, i pohľadem, mdrcomým zena, gakož
 trnj w očjch magě, holam se swjg. Gíměnu, tolikoz
 w kázeň wzatěnu, wše, cokoli sljšj, zdá se to, g-
 kobj se negaký rozladěný, nástrog gog nabjralo,
 a wšeckě slach mu wylčjpati ehtělo. A zase
 při negednom, dal-li by nahlednauti do hrudj swjch,
 našli bychom gq, na se chwěg, a dčtuchy nitř-
 ně neňagj. A ať mljpně o té kamsné, počowčatno-
 stě při wšeckch ludi zenskjch, buř opěbeskjch, o
 dčch poditach kybelstj, ad dčwěry a tšaknoty, gěnt
 takowé neilomlce trjpat čogjtagj: modlo, křok
 přčdřawj: oča mstjjeho vswědomjoty gako stwěni

ze wiedz, kaktú wybjhagjejni, gán / zasozené / rány /
 a / tny / gegich / wse / oblušgjoj / gale / u / di / wó / wyk / kó /
 wánj? —

Častokrátě ono sownijřjan / trestem / dāwně / do /
 rýwá, / tak / se / by / pak / i / chtěl, / přewinilo / sám / ani /
 k / nabí / si / powzdychnuti / s / ta / nej; / abž / nie / geg /
 rozweseliti, / a / ani / gediného / z / usmānj / wylauditi / z /
 něho / neniže. / Gen / studený / mraz / na / lje / o / k / t / g / e /
 se / u / h / o / ť / u / g / e / t / Dobrý / anjel / ho / opaušj, / a / ne / b / t / a / k / y /
 d / j / a / n / a / b / o / k / se / m / a / z / w / e / š / j / — /
 Leč / to / t / o / g / e / n / počátek / trestu / krátějšho, / gest /
 se / powiněšj / až / do / wywřzenj / z / okresu / lasky / Božj /
 ze / spolku / swatých / a / přátel / Božjch, / gakt / se / stand /
 polwaktjšenj / z / a / d / e / l / a / (Jan / 5, / 29); /
 A / w / t / e / d / i / nawřženém / spřsebu / l / a / p / o / u / i / swěbo /
 wykonáwá / swědomj / a / u / b / a / d / swěg / n / e / š / t / j / e / se / osoby /
 n / a / ř / a / d / n / o / j / gest, / peh / k / n / a / n / j / by / lo; / t / e / i / d / e / i / majestati /
 nobi / práwa / Božjho / př / u / ch / o / d / z / a / d / e / l / a / t / i / h / e / d / t / a / l / a; / i / d / e /
 t / e, / kterau / pohā / rovněž / gako / křesťan / ni / c / j / a / w / y /
 t / u / p / i / t / i, / ani / wystrašiti, / ani / wylauditi / a / wyražiti / w /
 st / a / w / n / e / n / j / a / Swědomj / nemá, / a / se / n / i / z / e / n / j / t / i / z / ř / e /
 t / e / (na / t / o / s / c / h / u / z / g / e / l / i / k / o / ť / w / y / s / t / a / n / c / e / m / gest / m / o / c / n / o / s / t / i /
 s / t / r / e / h / o / w / a / h / é, / g / j / t / o / b / y / e / n / i / m / i / l / i / q / n / o / w / é / s / t / e / t / ť / u / a / c / o / b /
 gali.

A / proč / ono / z / rádcem / gest / a / katem / bj / le / i / čer /
 ně / plati, / gest / l / i / w / o / t / r / a / d / e / a / m / e / z / e / h / g / e / h / o / s / o / b / e / o / d / b / o / g / n / e /
 p / o / j / m / a / l / a / j / i / ono / w / y / t / e / k / a / w / b / p / a / d / a / c / h / a / i / p / a / d / a / t / k / a / z /
 p / e / t / e / ť / e / g / e / g / i / d / u / a / p / e / d / m / j / k / a / k / r / a / d / y / n / o / z / k / o / š / j / k / a / t / a / k /
 g / u / b / o / t / a / t / s / o / b / e / n / a / k / a / h / é / b / l / o / z / o / t / e / l / l / s / l / a / g / n / j / a / k / a / u / t / i / f / i / k / ť / u / w /
 j / a / o / m / i / k / z / t / o / a / c / o / b / l / i / w / d / j / a / w / h / a / u / p / i / l / a / n / e / h / w / p / o / t / i / l / o / h / i / k /

one geg wymarkati se nepstjoká. Ne hedbáwjmo,
ale moly má podestláno, kdo tse slábu wypowědek

Swědomj s trestnj mocj swan nikdy nestáruo.
U něho i to we swězj paměti trwá, co swět wěc-
nau napaměti přikryté mji ždá. Wěk genu se-
din nepřinášj, a zraku netrjá. Nikdy mu hrana
neodzwonj, nikdy ge smrt na mávy newložj.

Když tedy tělo zchljstae, sjla swadno, deck
se wytrati, a ústa oněměgj: gestě wělebná swědomj
moc w prsau se ozywati bude, ta sama, wěčně přj-
torná i nezměnitelná. Toť arci, dokud se zrak
očj nezpuká, od přewrheloú dá se chwjkami u-
konasiti a uspati; leč zdá se to býti dopuštěno
gen proto, aby ge nowan gjmalo wazhan, a neode-
bualeggj trápiło mukau. I žalugeč opět, w nádrách
řádj a brogj opět, gako křed po spáchané přewr-
hlosti žalowalo a brogiło; žaluge čjm dále prud-
čegi, protože uwolačěngi; žaluge bez oddechu,
protože neomráčěngi.

Totě ten sup, geně srdce trhá; totě ta zmige,
co útrobu prolézá; totě ten nezbytný holomek,
geně hrůzu plodj; totě ten čerw, geně nikdy ne-
umjrá; totě ten pláč auten skřjpot zubů, rozlé-
hagcj se we tmách wěčných.

Nu tedy, bude-liž powolán člověk tomuto za-
mestátnému i rezkazowateli, anapomjnateli, tomuto
dohlédáči, buditeli, soudci, blahiteli nebo kubiteli?
Wlohani, gimizby tohoi dowědi, odewšad gest
obtužten. Trá zřaditě oswědčoge swědomj

naje: 1) že vůle Boží jesti neskončená a nepomíslitelná nad světem welebností; 2) že na světě mravného řádu stává; 3) a že králo-ge swatý Bůh, tvůrce, ustanovitel, soudce a mstítel i skutečný výplatec (exsecutor) swatého zákona swého. Těchto zvláštňich zásad jest swědomj tjm neyblížšjm a neywelebněšjm swědkem; těch w něm skutečně rozeznáváme; i abnjí ono leč apowědoměmj gegich.

4. O užilku z poznánj gazyka swatého, čili hebrejského, bohomluwci plynaucjm,

Od

Sewerina Wobornjka,

kandidáta theologie, duchownjho správce w Křečowicjch.

(Dokončeni.)

Než pak, by se užitek uměnj gazyka swatého až na wrch w gasno wystawil, wimnět, můž-
li kněz křesťanský bez něho co do podstaty auřad swého tak lehce obstáti?

A tu hned napřed platj, že kněz, jakožto
wyslance Boží a Kristůw, jen při důkladné
známosti řeči té swaté auřad swůg důstojně
může zastáti; z čehož pak, když dobře w tom
opatřen, pocit skutečné swé důstojnosti jest
mu sláduwkau odměny. Neboť, co jest kněz
w auřadu swém swatém postawený?

Že řecké slovo „apoštol, αποστολος“ dle Mat.
X. 2. 5. Luk. VI. 13. Jan. XIII. 16. Řjm.

I. 4. **XI. 18** nie „giného znamená, než „wyslanec,“ toť ndprсто gest známé; a tu zaupitno wyslanec znamená, které si Kristus „wyofoil; a poslal — wywoil w „mnohých; Smysl pak, w galkém Pán i wyslanowé geho: tolio: takowého slowa: užj wagj, owšem: ze: starého zakona: gest: wzat. Neset: tolik, „co: *Aggeus* *Boží*. (Jes. VI. 8. **XLVIII.**, 16. **LXI.** 1. **Wyslowně** nazýwa se prorok *Aggeus* *wyslancem* *Božím* **I. 8.**, a swé poslánj k lidu gmenugo *wyolanstwjm*. A na was tak dj i sw. Pawel: *Na místě Kristowé poselstwj děgeme, gakoby Bůh skrze mīs napominal wās*. 2. Kor. V. 20.

A wšak *nejen* *tě nazýwagj se slawným zagistě gménem* tjmto. Leč dle usudku Abarbanelle, ministra krále Španielského a Portugalského, každý prorok sluge wyslancem, (an dj*) : כל נביא יקרא

„Aniz pak o tom pochýdage Abarbanel, zda že Hōspodín kaziloděně knězi ten přeslawný názew: „*Wyslanec Neyvyššj bytosti*“ udeliti ráčil; ge-likož každý wáfi Boží má oznamowati člowěčen- stwu, gak dj Malach. II. 7.: *Z úst knězj uměnj hndac wykledlwnti; protože gest wyslanec Pě- na zřstupiw.*

Gizt pak sama táto wědomost úsilně wzbuzu- ge bolioslowce, a to hned u weregj theologie swa-

*) Comment. na Aggea prov. f. 278 c. 2 ku. 13 — srow. Mám More Nebuchim d. 11. c. 6.

té, aby věrně dle hrivny sobě udělené zasvětil se gazyku swatému; a aby dokonce, komu více hrivnu swatono, bál se i u věci té, že od něho dle zřetelné wypowiedi Pána také více bude požádáno.

Neboť w prawdě i to *právé gméno i autrad slavný*, gož ono znamená, táze *geg wáže*, aby pilně přiležitosti ujmá, oddal se s chatj uměnj, gož k tomu, gož bude zastávati, tak přisně přiléhá. *Wyslancom totih nestowce člověk toliko od wyslanj, gakožto ze středu giniých wyslanj; wýznam wjce ha to naráž, že gest ze wšech ten nejchopnějšj k djlu tomu, — ten nejlepší dle wále dobré a skutká znamenitých, a ten nejostrotipnějšj a nebystřejšj podle hlavy a duchownj wýtečnosti swého slowenj, že gest wywelenj; gako řekl Pán: *Gl gsem wywolih wól; a gest ten, gož by byl wu ágeu ágeu; a to wšew áporos* i. z nejwýbornějšjch nejlepší a z přednjch nejprwěnějšj. Tak alespoň mňj Platarchi o wyslanecjch Spartánských přirovnáwage Sylla k Lysandrowi. *) W gazyku hebrejskóm to gáho *גביר* gsem stáment předsidenta, přednostu, nejwýššjho knjzete, a dáwa se i angelim. *Hebrejné pak znamená *qaw-pawq* starce*, ne toliko dle weku, nýbrž, a to imáhem wje dle zkušené máudrosti. (Sem nábozj Gen. XXXVII. 3.) kdežto se nazýwá Josef pachole plné máudrosti starců: **) *בן וקנים*.*

*) str. 476 B. **) Die Jürg Oskelott

A w prawdě naszym, nemtěl Apostol sv. vše
tutéž na mysli, když Timotheovi přikázoval: *Ne
vychlédej rukou svých na žádného, ani měg
spokku s cizími hříchý;** dokonce, když v nějaký
vyslance i austaj i písemnj podánj hlásati a wy-
kládati má:

*Byhle! gake auřad! vyslanecw wzděný a
toelwzweřený!*

Je protož, vydáwali se theolog na to, aby
auřad, aby důstogenstw takowě na se přigal; aby
vyslancestw samé osoby Kristowy nest; aby od
werjehel na vyslanec na mjsto Božjw uznáw a po-
wážowán byl: mám gá za to, žeť wšjw dobrým
právem na něm žádati se smj a žádati si musj,
aby k té takowě důstogenosti řádně se uzpůsobil,
a gj se hodna učinil.

Wšak, kteráz gest mu *wolustnost neypředněg-
šj*, bez njž nikterak k djlu tomu se nelhdj!

Beze všeho zágistě odporu gestá to *oměw
gazykř, kterým mowit gog wysjlagjej so swým
materškým mlawj, a w kterém rozkřz, gáko
wyslánj, tak nazwáwá instrukcj, psaná gest*

Tent zágistě, kdo *materštině* knjžate swého
nevozemj,**) k wyslanctw nenj zpřisoběn; a ho-
de-li na wěder tóto k wzděnému takowěma dů-
stogenstw připuštěn: stane se na škodu knjžate,
genž ho wysláz; hude on ugn tén, gimž rozkaz
mowátáw dodati se má; hude i na ohřzu swan
shl.

*) J. Tim. V. 2. **) Viz Puschalia Legatask. XXI. str. 123.

sebe dobře pokládeš co vyslanec, jen vyjmenjíš to
 vydává, když někde o kausách zebe, že co má
 který poklad, žežimobla bez sokoř, ne příván,
 kteráž opři příván, nrazjku, co list se hřtanu, s
 nás sprchomí — nřbz: kde gdná se co vyššj
 inteh: království: teh / světa: nřbzj — o spasenj
 dnj — ano, do do / taková věci se pleče, da
 však řečj, v které Bůh, mocí nejvyššj, yali
 swan swatau prohlásil, a austně, i psemně, ozna:
 mowati kázati, nemaj, o lada, gsa, w tlumočnjka
 wekkera swat, nadági klade, w gsk / bñ, móže, pomj:
 sliti, ne máli Hospodinevu / dopře, vykládá? — RO
 — Ošomě také / wswa wyslanec od knjzote tlu:
 močnjka / dostane. To však tenkrát, kdyk, nřbz
 dām má gti, genž giného gsau gazyka, než gajjū
 wyslanec / mawj. Ale tunc / tlumočnjk / wynčge wy:
 slancos, co / knjzotj wěle / gsk / k / ozudmnoj: / psem:
 pak, wyslanec nřbz / dā / co / tlumočnjk / maw / gazyk / ciz:
 njk / wylodit / má / Nemá / tu / tedy / wjāta, / čom / nřbz,
 kde / wyslanec / k / w / l / o / c / t / e / m / n / ě / m / s / w / ě / j / a / i / g / e / d / n / e / k / o / a / t / é / h / o / j /
 gazyka / w / y / l / a / n / ě / b / ý / w / a / j /, / s / z / ú / a / b / t / l / u / m / o / č / n / j / k / a / p / o / h / l / a / t /
 d / ě / w / a / t / i / k / y / c / h / t / ě / l / i /, / o / o / m / a / j /, / m / ě / w / ě / t / i /, / g / i / n / ě / f / a / k / t / o / a / t / e /
 p / a / n / ě / t / l / u / m / o / č / n / j / k / y / w / ě / t / e / R / ě / m / ě / g / a / r / d / e /, / a / l / e / n / a / d / ě / g / i / s / l / u / b /
 h / a / m / i / g / i / n / y / c / h / p / ř / e / k / l / a / d / ě / ů / o / ě / l / i / t / l / u / m / o / č / n / j / k / ů / b / ý / t / i / z / a / o / b /
 t / o / g / n / ě /, / n / e / l / ě / z / a / o / l / u / n / ě / s / o / b / ě / p / o / k / l / a / d / ě / j / c / e /s / . / A / s / w / ě / k /
 p / r / ě / w / ě / n / a / o / p / a / k / m / ě / w / ě /c / t / a /t /o / b / ý / t / i / . / P / ř / e / k / l / a / d / ě / n / a /
 m / ě / b / ý / t / i / s / b / ě /z / w / y / l / a / n / c /e /, / a / l / e / w / y / l / a / n / c /i / n / e /d / ě /l / i /t /u / l / ě /
 p / e / o / l / a / ŋ / ě / n / w / y / t / ě /n / ě /j / w / ě /c /j /, / g / o /s /t /l /i / b /e /z / t /l /u /m /o /č /n /j /k /e /,
 n / e /b /o /i / n /e / w /y /l /a /n /c /i / w /š /e / / l /e /ž /j /, / n /e / n /a / t /l /u /m /o /č /n /j /k /u / .
 Wyslanec od žádného nepřijímá naučení, leč od

zamého mčeného; a sám pak z přetvářčivosti své-
ho, a z instrukce, již v rukou má, do níž, bedlivě
nahlíží, tovaryšům a soudruhům svým, mezi něž i
tlumočnjk jeho se čítá, na ruku dává, co a jak
řádně, co a jak mluvití třeba. — Tlumočnjk gest
že co posel vyslancůw, když die geho nájzenj
mluwj: wyslanec pak od Pána řyzen a vyučen bý-
wáz, a tak již wyslanec *tlumočnjka* řdij, ne však
tlumočnjk wyslanec.

Na gewě tedy gest, že kněz, wyslanec Hespo-
djuůw, nezná-li se w řeči Pána swého, w gakož
On wůli swau nám podati ráčil, t. g. nezná-li se w
řeči swaté, ani záměru Pána swého, ani řída, ge-
muž má poselstwj zwěstowati, zadost učiniti s to-
učenj.

By tedy té straché myšlence, že dostatečen
nenj, pokud možná usel: nemě-li by na to po-
máti, sahy we všech swých wšrocch co ugen možná
dohouatý záležcu býti, a protož i w záhuj gazy-
ka swatého mezi poslednjmi nechtál? Ba když wěc
tak stogj, nemě-li by wěru, i kdož w letech již
šospělejšj gest, pakli při něm čeho toho se ne-
dostáwá, dbáti, aby dosadil, čeho snad za vlastnj
winau, snad za nedostatkem času, nákladu, knih,
přijezditosti aneb za swedenjm od gřáyh potud
při něm nenj?

Maudrosti pozdegi se učiti: zagisté lépe gest,
než nikdy neučiti se gj. O Latošowi Crasorowi,
mrawokáreč — prawém knězi*) toťjmském, swěd-

*) Kděz také tolik u starých co knjže.

ěj spisatelové, že ga *sedmdesátý* řeckému gazyku učil se gal, nic se na to nestydě co cen-
son a konsul, aniž chuti tratiť co kmet. Ojmit
dle Quintilliána makavě dokázal, galyze i ve starém
věku můž se dobrému učiti člověk, pakli gen chce.
Themistokles, jak Plutarch w popisu života
geho dj, giž *šedesátě pět* let věku svého magel,
nedlanho před smrtj swau na země gazyka Per-
ského se vydal, by nemusel se spoléhati na wy-
kladače, ale bez cizj pomoci s králem sám aby
mlawiti mohl.

Onigenes a sw. Jaroljm we věku *doti do-
spělém*, ať nedjtu sěslém, gazyku hebregskému tak
výborně učiti se počali, že giž za mnohé reko-
pisy i knihy psma swat. a za wyklady gich co
děkowati máme. *)

I slawný onen *Dannes* z řádu sw. Dominika
giž *we věku šestém* učil se gazyku hebregské-
mu, by tjm statněgi mohl proti oddělcům swa-
tůu hágiti. wjra. **)

Sw. Jaroljm wychwaloge *Placilla* prworote-
nan uddaru nábožné *Pauly*, že za krátký čas tak
se naučila hebregskému gazyku, že i z paměti
znala zpjwati žalmy s matěj swau; gakowan po-
chwalu dáwa i sestro *Rustachowě Julii*. ***) I
nezdá-liž se neslušné, aby se muž a stěn wyslanec

*) Viz Catalog. Scriptor. Eccl. djl I. wydánj od Erasma
1553. **) Sixt. Amam. Parain. ***) W. sw. Jarol. list k Ru-
stach. o hrobjnj nápisu matky *Pauly* Edit Erasmi. 1540. X. II. 1.

Božj, na našeho osvjetěněho, po směně působnosti ho věku garzku tomu, a těbaliti, v letech do společnosti gea, učiti nechťež? Že Paula sama nemohla býti tak mladá, když se směně tomu obětowala; a prospěchem takovým, dá se dobře uskw diti; neboť padá věc v čas, kdy u gegjch peti djtek, neymladěj decti gž, byla odrostle. A onuzowě statnj, směně sobě oswogugjbj, chtělily tu wadu na se awaliti, že křehké pohlawj w směně a bedliwosti ge přewyšlo? —

Toto však buď si gen tak prohozeno! Máš wjče bžej o mladěj, gegjch srdce, rállych se dotekl, geidage o věci tak vážné. A po tom swém zámetru gda, i gisté námjtky, kteráž onad sama ge dinká, měkaby tu mjta mjta, pominauti a smjnu.

Gestiť pak ona, že, pry, sw. Pawel, gea ze wšech k apostolskému auřadu powolaných meyučenegj, sám nestydj se wyznati Korintakým: *Nobo ně gsem nedospělý w řeči, tosať w wsměně; ale we wšem zgeweni gsmě wóm.*)* Z toho w prawdě negedeu, nemoha hlubokost apostolského smysla wyzpytowati, a rozumě slów ge ho pochopiti, powtehnj sobě wýslnuw wzał, za gegjto nástera i hne w přjprawě ik studii bohoslowj nedbanliwým zřetosa, prwnj rok gegj gako w spánku a snawrať nage uplynauti měchal, k osprawedlaňj swému gakému takéma i giných předsudků proti řeči swaté se chopil, a dobře

*) II. Kor. XI. 2. *Non enim sum in sermone et sapientia, sicut scribitis, sed in simplicitate et in sinceritate, sicut et in uobis.*

geste, i gestli, se utěmlešty, tu nebašny, gi bodi
za dosti ukladi, i študbo Pavel sw. se dokládá
ge; gakkoli nebylo na swtě: Głowka, gežby od
neumělosti takové wjice vzdálen byl, gako tentýž
Pawel sw. a byt i tisjkrátě gestě byl napsal,
ač geon nedospělý w řeči. Nebo, gaktěsto, na-
mjtko nepostačitelná, i at geon malidko se posadil
w. Deymet tomu ne chwytku, i žolij sw. Pawel
oprawdu, bud w gazyku hebrejském, aneb giněe
w řeči, byl nedospělý, a cžt koma po tom ž. Mů-
že-liž tju kdo zastřiti nedospělost lameli, henitě-
lost swau vlastnj? Nemel sw. Pawel i gině ma-
ci, giž wjice wymáhaly, než uměloja gazykō? Gmā
okázati se mohly, a cžli ge ge pohané, káli se gco-
ho Židé, a dāblowé mjtkali před njm. Byt tisjro-
wé se shromāždili na městale, i w jlice na modlit-
bách trwali, i ne wymohau, cžli páskowé w rauce
geho působily. (Act. XIX. 12) On ne mocně u-
zdrawowal, i dābly otynjal, i mjtwé křisil, tak žo
pohané widance, žo boha cžli ge. (Act. XX. 9)
A byt i mocnost zāšraená mlčenjū se pomi-
nula, mām za to, žo gestě i ginu de se mel, giž
šnad i wjice wjtězil gako nad Židy, tak i nad pohany.
Mjajm totiž angelské mōdwy, w zrošené skutky ry-
tjce toho Kristowa. Na ona geho slowa, i w
připastěném tom pa chwyll i smyslu, kdo by chtel
se odwolawat w ge gimi, nehubat i bedřiwost swau
zastjati, a u malidko ge u pohledně na geho kor-
dāwost, geho i tjokost, geho mocě stāw i nebezpede-
stwj, geho ušawětné stārbstj, geho ne pochopte-
dné pēde o wšecy cirkwe w Jerusalémě, w An-

siochii, w Ríme, w Korintu, w Henu, Galatii, Filippi, Kolossu, Thessalonichách, Cypru, Melite! Ať pomnj na mačistwj geho bolestj, na geho zutrpnost se slabyjni, na geho wždy w nowě se wrađegjej protiwenstwj, na geho každodennj smrt! Ať pomnj, že nenj země, nenj moře, genaby neznało pracj cehoto sprawědliwěko; i pustiny že dady ma polostiastwj, kdy mezi bratřimi byl w nebezpečnstwj! Ať pomnj, gak ušel wšem způsobům protiwenstwj, gak nenj žádně wjtezosláwy, gžby byl nedošel, ustawičně image boge, ustawičně ale i wjtezstwj a korany. A což wše přewyšgě, že po wšech nebezpečjch i po koranách z nich, — záda zawrženě a k zahynutj odsazena býti, genaby Židě, ktěrij časte geg kamenowali, ktěrij geg, kdo mohli, žiwota zbawiti hleděli, — wstobození, wykappěni, ku Kristu obráćeni býti a k Němu přigjti mohli! A při takowě se nebe nabytě a tak zdárně pouzité milostj, při takowě na wše strany zářjej, a gisté až do ynitř wše wšudy přewjkgjej stánsi, směly kdo ze synů Adamowých s njm se poměhiti a kánsi se genaa okamženj, že geho též dostádj, kdo Paula w řeči nedospěloho?!

A wšak, gak hrubě málo wzněšeno tento nedospělý byl w řeči gak řecké, tak hebrejské, wěděj řeči geho a listj w něm pouzřawěno mjra takowan, že nelne gicě, než slowa ta gěto gak následuje wzjiti a sedniti se, totiž na mjstě tom a dwogj známostí a w onj dopřilosti k o gědně to w polnaské nebo swětské mudorosti, gakuž se

— A w gědně w onj gědně o sobě bali

wypjnali mudráci Athenštj, Korintštj a wúbec řečtj, wýchlubným ústrogjm řečnickým hluky činjce; — o druké pak, důkladné to známosti we sw. ewangelium, w němž i řeč hebrejská i známost w učenj starozákonnjm sama sebau zapogata. W obau že nedospělý gest, neprawj Apoštol swatý; *leč řeči lesklé a honosné, hluky marné a wy-pjnowé činiti gako onino mudrcowé, w tom nezběhlým se býti prawj na znamenité powrženj wšjm tjm: nikoli wšak to w důkladném onom a gediné prawém uměnj, gehož hlawa, gehož koruna gest ewangelium Božj. Djt zgewně: ač nedospělý gsem w řeči, wšak ne w uměnj.*“

A také, čjmť zahanbil on Židy w Damášku, ani zázraky činiti nepočaw geště? Čjm wjtězil nad Řeky? Proč byl do Tarsu poslán? Proč chtěli Židé zvláště geg zabiti? — A kterak ucházal neyčastěgi rukau gegich? Čjm Židy přemohl w Antiochii? — Čjm přesvědčil Dionysia w Athenách? Gak mluwil Festowi, Felixowi? — A gak tisjenjku a lidu w Jerusalemě? Umjš řecky?! (Act. XXI. 37.) Uslyšewše pak, žeby k nim mluwil židowským gazykem, raděgi mlčeli (Act. XXII. 2.) atd.

Listy pak geho negen u křesťanů, ale i u pohanů i židů gakěž nedošly wáznosti? Což zdalíž nepošlo práwě z wýbornosti gich, pro kterauž, i kdož až na naše časy uwěřili, i kdož budaucně uwěrj až do skonánj wěků, prospjwati budau? Negsau oni pro celau katolickau cjrkew ohradau nepřemožitelnau, prawé to hrady a zdi diamanto-

wé? Nestogj on s duchem swým w nich wylítým u prostřed nás co nepřemožitelný bogownjk *mocný w Bohu k zkaženj ohrad, gjmžto kazjme rady i wšelikau wysokost powyšugjcj se proti uměnj Božjmu, a gjmáme wšeliký rozum k službě Kristowě?* (II. Kor. X, 4, 5.)

A ay! toto wše ten *nedospělý w řeči*, genž má tjm wznánjm swým opowážliwům u wákwosti gich ochrany propúgčowati!

I nic tedy, *nic tě nemyš, šlechetnjku!* genž Kristu Pánu *co manu, co sluhu, co posla, co κληρον* — *podjl wěnowati chceš sebe samého!* S ohněm wytrwalosti gmi se wšeho bez wýgimky, co tě k službě zdárné a Gemu ljbezne uzpůsobiti má! — Tak myslí! „Služebajk, genž dwau i třj způsobilstj dobyl sobě, žeť předce gen daleko pod tjm se čjtá, kdo wšech a u wšemožné mjře dobytí sobě dopjlil. To porážeg wše marné namjtánj twé nechuti vlastnj, i s kterýmby ginj tobě přišli! — A wěz, byřbys i ne předek dáwal gazyku tomu, proto že i gméno geho znj gazyk swatý, — byřbys gen aspoň tolik gemu obětowal, co giným gazykům wěnugeš a wěnowati musjs: netoliko wyčtené dťjwe prospěchy, ale i tento neywzácněšj, *potěšenj totiž z pocitu vlastnj twé a skutečné důstognosti a schopnosti twé k tomu, čemu gsi se oddal, přehogně nahradj ti přičinliwau twau pjli wšelikau!!* —

5. O bratrstwech.

Od

Františka Josefa Slámy,
faráře w Chrašticich, Buděj. diécenj.

(Dokončenj.)

III. Obecné úvahy o bratrstwech.

18. **Ž**e se bratrské gednoty během přirozeným z lůna cjrkwe wywinuly, okázalo se dosti obšjrně, ginák ale by swůg porod z nj, nemagjce listu křticjho, také swau zrostlostj s nj, swau k nj podobau, gelikoz každá wětew, leč že směrem swým od kmene něco odestává, ginák stromu weskrz podobna gest, a konečně i swým owocem dotwrditi mohly. Takéť gich cjrkw swatá nikdý za wýrostky mechowité nebo haubowité na swém těle nepowážowala, a tudjž gich také nikdý skmene swého nesřezáwala nebo nesestruhowala, byť i někdy listj gegich bylo wadlo a žloutlo, nebo do zeleného giž hausenky se byly pustily. Bauránj swého stawenj, zabjgenj vlastnjch plodů nenj cjrkwí dáno : gegjm spjše heslem gest, strpěti a zachowati všeccko, cokoliw samo od nj nepadá, neb se gj netrhá. Tjm genom děge se, že mnohá suchá, holá, bezlistá ratolest na stromu swaté cjrkwe k ohyzdě weškerého těla čnj, vlastnjm k bolesti, cizjm ku posměchu i radosti. My we swé hnedle rozkypěné horliwosti hned bychom meč s Petrem tasili, s Janem oheň s nebe sypali, ba na kaulkol se sluzebajky před sa-

man žnj do pšenice se srpy se pustili, a nemo-
hauce toho, woláwáme aspoň: „Co sobě ta máš
naše myslj? Kdyby wěděti mohla, gaký posměch,
gakan hanu my pro gegj až skoro hřjšnau trpě-
liwost snášjme!“ Ale matka cjrkew wj, widj a
nese i tu suchau wětew; ač bolest gegj o toli-
kěz prudsšj než naše, oč láska matčina horaucnost
djtěcj přewyšuge. Matčino heslo gest: „Pro kau-
kol mnoho dobré pšenice by se wyšlapalo; ohněm
by také newinný trpěti, wyřezánjm suchých wět-
wj i zdrawá kúra poraniti se mohla.“

Než do bratrstew sobě neměla cjrkew a ni-
kdo práwě smýšlegjej co stěžowati. Tudž ge také
cjrkew co krásné a weleblahé ústawy wždy
zwláštnj materskan láskau pěstowala. Netoliko
stolice Petrowa, leč i mužowé swatostj i maudro-
stj w cjrkwí neywýš proslulj, zasazowali se o
bratrstwa, tu na sněmjch ge schwalugjce, tu na-
pomjánjm, listy pastýrskými w žiwot uwáděgje,
tu dokona příkladem, powzbuzenjm a potvrzenjm
posilugjce. Rázněgšj aspoň některých příklad a
slovo nebudiž zde we zlé položeno. Tak mimo
snahu nade wšecku naši chwálu wznešeného Karla
Boromegského djlem giž swrchu zmjnenau a dj-
lem uwáděnjm bratrstwa wřády bogownjkůw pro-
gewenau, prawj sw. František Saleczský we swé
Filothei: (Wien 1822. str. 112.) „Nezpěčugž se
přiwtěliti se k bratrstwům swého domowa, zwláště
pak k takowým, gegichž pobožné skutky wětšj
zisk a žiwěgšj roznjcenj pro duši poskytuwj; tu-

džj podrobjš se poslušnosti Bohu ljbezné. Neb byt že cjrkew bratrstew nepřikazowala, schwálenj swé přede nad nimi gewj, obdarugje ge odpustky i ginými wýsadami. Přes to, gen z lásky to plynanty může, s mnohými w společnau činnost wstupowati a gich účelům pomáhati. A gakkoli o sobě rovněž tak dobré skutky, ba saukromj raděgi konáwáme: předceť se sgednocenjm a přispěnjm našich dobrých skutků s oněmi našich bratřj a bližnjch sláwa Božj hogněgi rozmáhá.“

WeleSrdečný pak Sailer dj k témuž záměru we swých akademických řečech str. 344. „Wida wás, rozmilj mladci, w tomto sálu, a wzpomjnage sobě, k čemuže tady gste, gdau mi náhle blažj dnowé mých mladých let na paměť. Také mne a moge spolužáky w takowýchto zborech k djtěj bohobogosti uwáděli. I požjwám též radosti, gjž gsem byl co pachole a mládenceo o prwnj slawnosti našeho shromážděnj pocjtil. Zde w tomto sboru máte proti nákazě swěta ohražení býti, aby wás geho shnilotina neporušila.“ A ginde — Beiträge zur Bildung der Geistlichen str. 183 — dj opěť: „Bratrstwa musjme powazowati co prostředky k wypuzenj smrti, kteráž wětšinou lidstwa wládne, aspoň z některých andů, a ku wzkrjšenj w nich žiwota. Nemohauce moře celého pilým učiniti, pokaušjme se aspoň o geho částečné oslazenj. Nemoha předstawený weškeru obec ožiwiti, snažj se aspoň gemněgšjch z nj w užšj wýbor spogiti a gimí na wšecku obec působiti.“

19. Tak smýšlegj o bratrstwech mužowé, na nichž ani nepřátelé náboženstwj nemagj, coby haněli. Magj pak plnau přjčinu k podobnému smýšlenj. Náboženstwj gest gako perla; w rakuwici skrytá, bude ničemná, gako by gj nebylo: až w prstenu a na hrdle diwjme se gegj ceně. Náboženstwj gest gako vláha; w oblaku zawřena bude ničemná, rozmnožj gen parno: až když w aurodném dešti zem wlažj, zehnáme gegj blahocínné účinky. Rowněž tak nenj náboženstwj pro knihy, nenj pro kostely, w těch gen zawřeně za nic by nestálo, neblažilo by tady, nespasilo by po smrti. Náboženstwj patřj a musj do žiwota a w lid wgiti. A gen z tohoto hledistě mohau býti bratrstwa sprawedliwě oceněna. Geť totiž ejrkew, gakož i stát a wšeliký dobře zřjzený ústaw lidský tělu podoben; každé ale nezmrzačené tělo ten nám úkaz gewj, že na swých neyzewněgsjch, od srdce neyzwzdáleněgsjch audech w mnohé bljzko sebo položené a welmi ohebné audy se rozbjhá. Že to Bůh marně neučinil, že nám gediného audu zbytečně nedal, wjme dobře. Proč práwě tomu tak, nedowěřugi sobě zauplna wyswětliti; wěda wšak, gak Bůh při wšelikém djle swém množstwj účelů sgednoonge, mám za to, že u p. u ruky od dlaně až na konec prstů — krom wýhod w práci — proto také tolik bljzko sebo ležjcejch ohbů se nacházj, aby wychladlegšj něco krew dolšjm během od srdce, kdež neyteplegi, w těchže ohbcech se něco zastawje, gako w miniaturnjm

srđci se poohlřála, což asi poněkud stawěnjm se a přitckáujm nowé krwe se stává, a tak teplo-
ta žiwotnj až do neymějšho klabku těla se šřj.

Podobu téhož i w státu a geho zřjzenj, i w
cjrkwí nalezáme. Takowé mnohoprsté ruce mo-
hau nám rodiny křesťanské předstawowati; to ale
giž poslednj konce se swými djtkami budau, a me-
zi nimi a chrámem nebo i školau na osadě přjliš
welká mezera, tak že gich gen vychladlegj krew
dobjhá a tjm méně teploty rozšřřuge, čjm wjce od
neděle k neděli času procházj. A tu práwě půso-
bila bratrstwa to střednj přěhbj, w kterém se bla-
hočinné swětlo a teplo Ježjšowa náboženstwj no-
wě sráželo, a z nich hned w žiwot přecházelo, ne-
chladauc mezi týmdnem, gěsto bratrstwa skore
wesměs z lidu sestřawagjce, celý týden lidu na o-
čjch stála, naň působila, spjaagjce tak swau rodinu
i swau bljzkau přjzeň co neytužegi se záležitostj
celé cjrkwě. Tudjž nemůžeme na to, že se nám
zdá cjrkwě swatá we swém působenj po traušenj
bratrstew gako poněkud na rukau schromena býti.

20. Toto přeswěděuj nabýwá tjm wjce wáhy,
powážjme-li, gaká sjla w těch třech slówjčkách:
„*Nášě to gest!*“ ležj. Wšecko wybráno, žiwě-
n o tom lid přeswědčen, *náboženstwj gest pro nás*
a nášjm vlastnictwjm. Kdekoliw lid mlawj:
„*Sobota pro člawěka a naše gest, náš gest kostel*
i wěč, náš gest kněz i biskup s papěkem, náš gest
konečně Kristus s geho křjžem a křwj, a geho e-
wanglijum i neham:“ tam, wěřte, že pewně stogj

králowstwí Boží. „Náše to gest“ kdo tak smýšlj, tak mluwj, ten nepustj ani od gednoho záhonku swého pole, „zždělil gsem ge po otci, na děti ge dochowati musjm“ a proto i s meznjky a půdau swého pole dobře seznámiti se i ge pilně vzděláwati za swataa powinnost sobě ukládá. Ale práwě toto vzděláwánj půdy plodj práwo wlastnictwí. Na kteraukoliw půdu předkové naši pot swůg w potu twáře wyljwali, ta stala se našj; a že my gi potud swým potem smáčjme, proto zůstáwá našj. Šetrjme-li potu, trhá se nám z rukau. Náše gest, co nám dáno nebo odkázáno; neboť dáwagjej a odkazugjej, měli k tomu práwo, potem swým sobě toho dobywše. Náše gest wlast; neboť předkové naši potem a krwj gi zawlažugjce, tam nám gi zůstawili, a newezme se nám, lečbychom krwe a potu k gegjmu zachowánj šetrili. Náše gest ale také náboženstwí; neboť krwj skropené — a gakau! a mnohými odkazy, a wlastnjm podarowánjm s nebo stalo se našjm.

Nenjt brzo wěci, o kteréž by lid tak bezpečně prawiti mohl: „Náše to gest“ gako náboženstwí; gemať zvláště k wůli dalo se: „Maličkým zgewil gsi, co mandrým skryto.“ A proč předo gako bez citu a bez wědomj swého k náboženstwí Ježšowu práwa: to *náše gest*, poslaucháwá nebo mluwj? --- K uwědoměnj a k žiwému pocítu práwa na kteraukoliw wěc náležj bez odporu to wědomj, že gsme si o ni práci wzali, swůg pot o ni wyljwali. Takowé saučastenstwí práce

měli prwnj wěrcj př rozšifowánj náboženstwj ; tudjž ta gegich k němu horaucj láska, to za ně přeochotné wyljwánj krwe. Něco té saučastnosti w práci poskytowala geště bratrstwa lidu wěrcjmu na poli sw. náboženstwj, a proto horlil wěrcj lid o tu draze kaupenau a geho také potem kropenau půdu. Bratrstwa zrušena, ruka cirkwe a prostřed lidu ochromena, k saučastnosti tedy práce již nepanštěna : i wytrácj se a musj wje a wje w zapomenutj přicházeti to práwo vlastnictwj k té půdě, na njež děti swých otců a matek, sased swého sauseda pracowati newidj. Protož nediwme se nic té chladnosti a lhostegnosti, gakanž lid wůbec gwj, an se za našich dnů tu a tam na náboženstwj nepřátelsky dorážj ; newážj w něm swého vlastnictwj. Wimize tyž lid, a žasněme nad hlubokau gemnostj náboženskau w lidských srdcích, když sobě byl sám něgakan pobožnost obljbil, sám utwrdil ! W gakan nebezpečnost wbjhá tu druhdy pastýř dušj celau důwěrnost swau potratiti, chtěge swůg swěčený lid z pastwísek gedowatých wywesti. I té chladnosti k náboženstwj, i těmto labužným záběhům na pastwy škodliwé nadcházegj šťastně bratrstwa. Pobožnosti swatau cirkwj solwálené, z čistého náboženstwj plynaucj podáwagj se tu wěrcjmu k aučinnému účastenstwj, pod gístau wýmjnkau ; wěrcj má na wůli státi i nestáti se bratrem — chcete i wy odegjti ? — má na wůli wystaupiti, negsa slibem wázán. Obere-li pak, wj, že se stalo z vlastnj wůle ; cjtj se gménem i znamenjm bratr-

ským jako novým dachem nadchnuta i w saučastnictwju wyššj w djlu Páně powolána, cjtj wšě-oku wáhu vlastnictwju k náboženstwju, a gižt „naše to gest“ wolage, horlj neojtěnuu gindy rozajceno-ťtj o plné dosaženj bratrských a tudy i nábožen-ských účelů; gelikož wšeliká bratrská pobožnost, byt také bytostj a podstatau náboženskau nebyla, k wolnému přigetj náboženských prawd a k pl-něnj křesťanských powinnostj předce srdce při-rawowala.

21. Že pak wškerých bratrstew základnjm prawidlem gest, — nebo aspoň býti má, — nigakých audů w počet bratřj nepřigjmati, ani w bratrstwu netrpěti, genž by lehkým žiwobytm, neb gakými koliw wýstupky dohrau powěšt swau byli ztratili; že tedy bratrstwo samo, byt nikoliw z neybohatšjch a neywznešeněgšjch, předce ze samých dobrých a wážných i pobožných lidj na osadě se-ťtawá; že giž záwazky a pobožnosti bratrské, ča-ťtěgšj s Bohem na modlitbě obeowanj, wškerým té-měř bratrstwům powinně častěgšj přistupowanj k swátostem pokánj a oltárnj, a sami přjkladowé a napomjnánj bratry k etnému žiwotu wybjzegj: stáwá se tjm, že se bratrstwem mnoho gednotliwých hor-ľitelů sláwy Božj a spasenj lidského plodj, kteřj se těžšj z wážnjm k etnosti a cokoliw dobrého i šlechetného gest, ženau, než gakým cjrkew na wů-ľi swých wěřjch působiti může. A to opravdu giž weliký a neocenitelný zisk gest, gak swrchu welsardečný biskup Sailer dobře byl se zmjnil.

Ale to všechno mizí v přirovnání k neodolatelné moci příkladu. Kdož nezná všemocnost příkladů? třeba-li svědků z hrobů nebo z úst sawěkých uwáděti? Budiž mi to zde genom wěřeno, že příklad wje než slowo zmůže od těch, kteříby newěděli, že bych gen z našeho časopisu celé archy sem padagjećmi, ač newjce k nám kněžjm mjřjećmi citáty vyplniti mohl. Než té pewně na zkušenosti ulehle prawdy, leč málo kdy zmjňné, pominauti nemohu, žeť ani neyaslechtilęgšj žiwot kněze osady tak newzdělá, gako gj přewrácený pohoršęe. (Ač tu mrawnj cit lidu zas podiwně a řekl bych s gistau úwahau slašnosti saudj, neklada knězi ničehož za těžšj prowiněnj, gako pýchy a lakomosti.) Neb eo řjkáwá k neysličněgšjm etnostem kněžj: „Ach, kněžjm gest snadno pobožnými, štědrymi, tichými, čistými atd. býti; magjť wšeho Božj nadělenj, nic gich nepokaušj, času k modlitbě na zbyt a g. w.“ I tratj se, a nezbauj příkladnost neyspanilegšjho žiwota kněžského následownjků. Geli — gak se řjká — angelem, gest toliko tjm, čjm býti má, w mysli osadajků; gim ale gakožto lidem neswěceným, z masa krwe a w muohém pokušenj stogjećm, nemůž ukládáno býti, aby geho žiwot sobě za wzor objrali. —

Gaká tu wýhoda pro náboženstwj, pro mrawnost a wűbec pro otnost — tuto newhodněgšj metu lidské snahy — kdyby možná bylo, lidi z masa a krwe, gako giné lidi u prostřed lidu žigjeć, k oltáři nepřistupugjeć, swěcenjm z člowěctwj newwle-

čené takovým duchem nadchnouti, aby co světla na pravou cestu okazující mezi lidem gasně hořela! A hle, nepodává nám gich bratrstvo dobře zřízené? Může a smj tu lid též praviti: „Toma ge snadno šlechetný žiwot wésti; to nenj příklad pro nás?“ Nikoliw! Tu nezbyvá špatněma leč celým srdcem wyznati se: „Může ten, mohu gá také; negdu-li však po geho stopě, toť gen lichost a zlota mé mysli má do sebe winu.“ — Neprawost při gasnu z tolika w samém lidu hořících světél zařďj se, zgewně a weřegně hlavu zdwjhati, a giž to wýhoda neywyššj ceny pro počestnost mrawů, že se hřjch sám za sebe stydě gen tmu a kanty hledá: naproti tomu ale půwab ctného příkladu wážných mužů w obci musj každého neporušeného mocj neodolatelnau k následowánj wybjzeti, ba také narušené giž a chladně k naprawenj se rozhrjwati; ginákť by nás wšecká zkušenost o sjle příkladu klamati musila.

22. Až potud gsme žiwlu náboženského w těchto obecných úwalahách skoro ani nepodotkli, a přede on to vlastně gest, gjmž bratrstew porod i žiwot stogj. Uwáziwše totiž, co gsme hned w přjstupu k tomuto pogaďnánj 1 — 9 prawili, nemůzeme upjrati, že wšeliký člověk nelehké mysli při kratinkém trwánj wezdegšjho žiwota po tom celau dušj práhne, aby sobě na wěčnosti dobré sjdlo připrawil; že sobě tedy náboženstwj, genž mu prostředká k dosaženj té čelnj žádosti geho srdce podává, co pokladu neydražšjho wážj, a následowně

wездеgāj žiwot welikau owšem a mnohonácte wětsj než w kterého koliw lehkomyšlného, přede ale takowau cenu w geho očjck má, co přjprawa a prostředek k účelu neywnzešeněgšjmu. W tom tedy geho weškerá mysl stogj, aby se tady, co we škole, *wyučil, co tam giž uměti musj.* Žeť ho tam wěčná činnost — byť také odpočjwánjm nazwaná, negsauc unawugjcej, — gisté očekáwá, o tom nemá té neyменьšj pochybnosti. Gaká to ale bude činnost? Wjra w Pána Ježjše, kterýž celý okres činnosti nebeské zná, a k nj dělňjky gednat schwalně přišel, nedá se mu dlawho tázati. „Milowánj zůstane.“ Kdo tedy na swětě giž lásky nemá, gak že mu, až wjra a naděge pominau, láska a milowánj zbude? I k milowánj patřj učenj a cwičenj se, má-li hotowostj býti. Kdo ale může, nepoznáwage, milowati? Kdo po neznámém zataužj, s njm w gednotu wgiti zadychťj? Tedy před milowánjm gde poznáwánj. (Jan 17, 3.) Poznáwánj však newiditelného a newiditelných může gedno myslj se státi. Že pak giž ku poznánj člověka očima widitelného dlawhého času třeba, (Řjmané ukládali neyméně mjru soli; po mému zdánj ani dvě nestačj); nemůžeť newiditelný a z každé strany neskončený Bůh zagisté ani na gedno ani na dwoge na sebe pomyslenj poznán býti; a pouěwadž i dobrý přjtel dlawho newiděný z myslj i podoby a tudž i ze srdce nám wypadá, nemůže ani Bůh giž poznáný se swau nebeskau řjšj w myslj a w lásce našj bez častého zpomjnanj na se uchowán a podr-

žen býti. Toto pak všecho slowe ginák *modlenj*. Na modlenj, neb patřenj w twář Božj, ležj a roste Geho poznáwanj i milowanj. Čjm tedy déle a žiwěgi, čjm čistějšjma očima na Boha patřjš, tjm wjce i w poznáwanj i w milowanj Geho se cwičjš, a tak k úkolům nebeským se ohystáš.

Že pak patře na Boha hned gehu welikost a sláwu, hned gehu dobrotu a maudrost, hned milosrdenstwj a sprawedlnost; na swé pak straně zase njzkost a chatrnost, zlotu a slepotu, twrdost i hršnost widjš, a přede tě láska s njm w gednotu wjze, rozwětwege se modlitba twá tu w slawenj a welebenj, tu w prošenj a kořenj so, tu w djkůčinněnj a želenj; rozwětwege se ale také twé poznáwanj a milowanj w horancj žádost, gak bys i ty lásku swau Gemu progewil, který tě z ničemného truple hljny za djtě a syna swého přigal. Tu wyrážj garnj slunce milosti s nebes; Hospodin se njžj, a paprskem lásky swé ljbage twé srdce, wdychá do něho plodnost, že kljčj se a pučj milowanj twé w skátky a činy lásky.

Hotowost w těchto a s nimi spogených konánjch našj mysli a wále, hotowost tak hbitá gak podlé hriwen nám udělených na tomto swětě wyspěti či dozrati mohla; tato přjprawa, kterau se wedlé nauk a přjkladu Páně wykázati musj, chceli kdo w počet a gednotu nebešťanů k požjwanj Hospodina přigat býti; s tau při tom wýhradau, že celá tato hotowost ráz swého zplozenj z paprsků Božj milosti na čele nesti musj.

Wšeliká ale hotowost gen učenjm se a častým cwičenjm se dosahá ; učenj pak a cwičenj podkládá giž samo sebau učitele, nawedenj a příklady, an ze sebe ne-li nemožné, přede těžké, tudjž nemilé býwá ; neřku, že wšelikému učenj ze sebe genom a o sobě neymocnějšho činitele ku prospěchu — totiž horlenj — se nedostává. To wšecko wede nás k té prawdě, že té k nebesům připrawugcej hotowosti we zborech k témuž účelu zanjených neybezpečněgi nabýwá. Ano widj se to základnj wýhradau býti. Zákon přírody družebnost stegnordých myslj a srdcj sám ztuha wjže ; Kristus mezi wěřjcmi neyútlejš slančenost utužil, hlawau gedinau gich gediného těla se staw ; w nebesjch řjši duchů neyčistějš láska wespolek i zase s Bohem gednotj. Tudjž wšeliký zlolagce, swárliwec, záwistnj, a který koliw různičnj newegdau do králowstwj Božjho. Trčbať tedy před branau nebes také hotowostj sworného a snášenliwého milowánj bratřj se wykázati, a to sice tau měrau, že neypřepiatějš milowánj Boha při hněwu na bratra za lež se položj. A také toto milowánj bratřj gen tehdy za lichý penjs wáženo nebude, pakli opěť úrodnost swau z paprsků milosti Božj powozuge.

Ku cwičenj se w podobné lásce a wšech k nebi připrawugcejch vlastnostech daše, pozná owšem giž ta láska, kteráž nás blas krwe k rodičům a příbuzné swogeti wjže ; ano podlé zgewenj Páně gsau křesťanské rodiny žiwým obrazem

téhož sgednocenj, w němž On sám se swau neposkvrněnau chotj, cjrkwj, trwá, a w nich zagisté, osjwá-li se mladistwé srdce wěrnau póčj našjm horčičným semenem, wýborná žeň se angelům stro-gj: ale nic tjm této weliké swatyni státa i cjr-kwe na gegj důležitosti neumenšugjce, prawjmo s dobrým přesvědčenjm, žeť to wšecko a cokoliw nad to škola w mladistwau duši byla wštjčila, ne-postačugjcej gest k nabytj kotowosti w křesťanské ctnosti. Gednak a) ge tu žiwel přjrody a krwe tak geště mocným, rozum djtěte tak slabým, a srdce k odnášenj se až k newiditelnému tak ne-cwičeným, že tu žiwel náboženstwj, duchownj ži-wot budjcej a sjljcej, toliko w mrákotách temně proswitá; a to tjm wjce, gešto wšeliký pokrm k geho rozžiwenj poskytaatý wždy gen mlékem bý-ti musj.

b) Gakkoliw požjwánj tohoto lehkého pokr-mu náboženského giž takořka na kljnu matčiném neyvyššj potřebau býti wjme, a wtisk za dětin-stwj wsatý rádi za neytrwalejšj uznáwáme; děge se přede při děrawosti lidské paměti, že se nám bez častého opakowánj wšecky z mládi přigatj wti-skové z náboženstwj po delšjm čase z myslj wy-trácej, neywýš co rannj snowé bez ladu i skla-du před očima se kmitáugjce. Ani přjtele z mládi s námi rostšjho a dost milowaného po delšjm s njm rozlaučenj nepoznáwáme. Giž ale práwě tu, kdy nás rodičowé i škola gako dospělé a wyučené ze swého dozoru paustěgj, a naše zwále se zmahá,

počjná strašlivý bog baed s poznáwacj, hned s žádacj stranau našeho wnitřnjho čłoweka; pochrybnosti hnedle samy sebau zniklé, hnedle swětem w daši metané podrýwagj základy náboženské; srdce gim otwjrá zrádně bránu; oči hledagj a nalezagj wšudy pahoršenj, a, nastogto! sjla, w kteréž by čłowek nad nepřjtelem swým se wzmocnil, ta se z pokrmú w dětinstwj přigatých giž byla wykauřila! — A přede w bogi a w práci tuhé raky hotowé a silné neywětšj tčeba. Co tu bude z čłoweka, nemagjejho bratřj a sestěr neyčistěgšj láskau geg milagjceh? Wlastnjm se skrywá a z bázně tagj. Gizjm po něm nic nenj. Co bude dokona z čłoweka, gehož náboženské zwedenj rodičowé naškolu se sebe složili, a genuž škola wětšjm djlem gen německý gazyk w paměť sázj? — Geť ale za

c) Sidruženj se s audy krewnj přjbuwnostj spogenými ač začátečnj školau k přenášenj lásky na weškeré čłowěčenstwo přede s tolikými hrubými žiwly individualismu a sobětnosti smjšené; slowa: „moge, naše, twé, waše; ten nenj twüg otec, twüg bratr; ta nenj twau matkan, twau sostran,“ tak zhusta a často se tu slyšj, — owšem že též za přjčinau swatau, — že bez škol a bez ehrámů, bez občanských ústawů a vlasti swět by samými egoistami přeplniti se musil. Tak siec, že častý nářek sawěkého swěta na rozmáhánj se sobětnosti z weliké části ze zrušenj náboženských bratrstew powozngeme, kdež se čłowek také nepokrewnjka

bratrem gmenowati, naň swau lásku přenášeti a w njm vlastnictwj nedělné mji učil.

Také křesťanský chrám a tjm méně státnj ústawowé nepodáwaj dost přležitosti k nabýwá-
nj swrchu zmjuňěných potřeb pro králowstwj ne-
beské; neb krom toho, co strany chrámu giž 19
a 20. praweno, a čeho k zdárnému působenj chrá-
mu nepromjgitelně třeba, působj chrám bez bra-
trstew na celé osadnj tělo, kteréž w tu dobu od
neyútlegšj mládi až k šediwému wěku, od žebráka
až k boháči w oběm pohlawj před ústy služebnj-
ka cjrkewnjho a před oltářem w gednotě stogj.
To gen powrehnj rozmanitost. Co za rozdjlj
gewj se podlé duše od tupého neumělee až k o-
swjcenému bibláři, od powěrečnjka až k studené-
mu newěrci, od pokrytce a chladnokrewného hře-
šitele až k dospělé ctinosti! Recte giž kdo praw-
du milujete, možná-li knězi neyhorliwěgsjmu na
tuto peřestau směs tak působiti, aby naděge byla,
že aspoň u wětsjho počtu upřjmé owičenj se w
činosti na nebi hledané a wážené nastane? Do-
kona, pakli dvě třetiny osady wje z obydege wež
za potřebau srdce k chrámu se hljžj; weliká část
slyšenj slowa Páně schwálně se ubýbá; srdce ku
přigetj téhož nebeského semene teprwé padesátj
připrawuge; sotwa stý žiwé přeswědčenj, gak tu
o wlastnj polě běžj, w duši chowá, a každý hned-
le mezi tjm dnem mnoho protináboženských do-
gmů na rozumu i na srdci do se wsál? Také-liž

wůdce wálečný týmž způsobem hotowost wogenskau w celau směs wogska wprawuge?

O mnoho méně gest stát se swými ústawy onu hotowost křesťanské ctnosti člověku zgednati w stawu. Netkn, že stát z veliké části gen zákonem nutnosti a toliko k hranicjm hrůbu působě, ani na to nemyslĵ, aby sobě podobnau zásluha přičítal; gsau pōedo, kteří aspoň w uslechtilých některých ústawjch pod ochranau státu stogjejch postačitelnau náhradu za zrušená bratrstwa spatřugj. Než buďiz ústawům podobným všeliká česť wzdána, gawkauzkoliw zaslubugj; oslawugž se wljdnost spanilá wěku a státu, w kterémž takowj ústawowé rozkwétugj wšĵ swau spravedliwau pochwalau; toto wšěcko ochotně uznáwugje, a sami celau wlastenskau rozkoš nad tĵm cĵtĵce, neupjráme, žeĵ by se i tak potřebám člověčenstwa wybowěti mohlo: ale stačugj-li člověčenstwu, nestačugj gestě křesťanu. Gsaut třebas welice duchem křesťanského náboženstwĵ proniknuty, k účelům nejslechternějšĵm aměřugjej; ale negsau we gměnu Ježĵše shromážděni, aniž se tĵm magickým swětlem stkwěgĵ, w němž každé myšlenĵ, slowo a činěnj křesťana teprwé wysřĵjho wýznamu a swěho pomazánĵ nabýwá, tak se od obyčejného činěnj a amýšlenĵ delĵce, gako swátek od wšednjho dne. Ústawowé ti odĵwugj n. p. nahého člověka, nasycugj lačného člověka, pohostĵnu přĵĵgnugj počestného člověka: křesťan ale odĵwá nahého Krista, silĵ lačného Krista, pohostĵnu béře počestného Krista. Ústawowé ti působĵ

téměř jen v síle peněžitých a jim se rovnajících darů; křesťan vedle darů nejvíce v síle modlitby a nábožných skutků. Andové těchto slechetných ústavů, ač mnozí z lásky k Bohu a k bližnímu, mnozí zagiště vje pro chválu a z jiné i kalné příčiny přispívají — a mnohdy! až jest třebaš voda kalná, jak se praví, jen když se mele — člověku se pomohlo. K úmyslu aspoň svých dobrodinců ústavové ti zřej nemají. Za to ale křesťanu v bratrstvu zje strašlivé: „*Wzali gste odplatu swau,*“ pakli by z kalnějšího úmyslu než z lásky k Bohu a k bližnímu; pro spasení své a bližního nebo pro dosažení k tomuž spasejí potřebných prostředků modlil se, postil se, napomínal a almužny dával, a všechno to učinil celou dušj nepřivil: „*Sluhu neužitečný gsem; milostj toliko Božj gsem, co gsem.*“

To tedy ten ohromný rozdíl mezi bratrstvy křesťanskými a lidomilými ústavy státními. Stát jinak nemůže; genu každý pravý a poctivý poddaný mil a vzácen jest, ať jakékoliw vjry proti účelům státním nemjřej. K dušj, k srdci nešjřj se geho vláda; tam až newidj. Protož rád každý ústav pod swau záštitu béře, newáže úmyslů geho působení, jen když se jim potřeby poddaných před hrobem něco celegi ukogj. Ale také křesťan jinak nemůže; on se widj občanem říše veliké a welebné, gegjžto vláda teprw za hrobem do neskončení rozsřřena, dušj prohljžj, tny odkrývá a myšlénky wážj. Jen pro tuto vládu a

nikoliw tak ze strachu meče, gest pokogným a poslušným poddaným vlády wezdegšj, ctě w nj obraz vlády nebeské. Tam ale každý penjz, nemage rázu milosti Božj na sobě, zawržen býwá; tudjž nemohau mu ústawowé z matky cjrkwě we gměnu Ježjše půwodně nezplozenj, Ježjše třetjho za swůg podstatnj žiwel nemagjcej, z wšelikého rybjo plodu sestáwagjcej, gen k dobročinnosti, nic k wjře, ku poznáwánj a milowáuj nesměřugjcej, gediným okamžitým podarowánjm od swých málo nebo nikdy newiděných a se wespolek newjdagjcejch členů spokogenj, nemohau gemu — prawému křesťanu a matce našj, swaté cjrkwě bratrstew nigak nahraditi, tjm méně ale té přjležitosti mu poskytati, aby w nich dobré školy nalezl k žiwotu wěčnému se nřpřisobiti: ač proto gegich blahočinnost celým srdcem rád uznáwá.

IV. Radno-li a zdaž na čase, aby se bratrstwa opět zkřjčila?

23. Podlé našeho přeswědčenj nemůžeme se na odpowěd' u těchto otázek dlouho rozmýšleti. Zdá se nám, gakoby zněly: „Radno-li nemocného pozdrawiti, a nenj-li k té práci právě sobota?“ Než zrušenjm bratrstew máme gak od 18 — 22. praweno, náboženstwj Ježjšowo, co se geho přetýkánj a působenj w lidu týká, gak o za ochromené; ten střednj klaub, to miniaturnj srdce mezi wyučugjcej a wyučowanau cjrkwj, w němž se náboženstwj s celau swau blahočinnostj sráželo,

a teprw nově zahrřité w lid a gednořtkwé rodiny přecházelo, rozdělil se, na wzdor hlasu přrody, ze swého křiwolakého skupenj w samé přjmé rovně bezjčj zilky; tak ze newjme dřjwe-ti nynj než prwé — get na otázce docházj-li počestný bez posily dřjwe ejle, než s posilau se meškage; — ale vychladlegšj zagisté náboženřká známost w poslednj konce lida přecházj, wywrženjm sandastenřtwj w djle náboženřkém přestalo na něm lida záležeti; močnost přjkladu se proti ztratila a ewičilistě geho k žiwotu wečnému se zawřelo.

A wsak dost gsmé o tom giž prawili, tak že něřku rádno, ale swrchowanau potřebau to býti uznáwáme, aby se bratrřtwá křestanská opět wřjčila. Ač tedy swrchu uwedené úwahy o potrebě té žádné pochybnosti nepřipauřtgj; nebude přede od mjsta, geřtě některých wjhod z bratrřtwu pro cirkew i pro stát rovně důležitých na tomto mjstě dotknauti.

Gaký gest za našich dnů staw náboženřtwj Jezřsowa? Wjbjzj nás k radosti či k smutku? Gá swé osobnj zdánj z té strany giž w těchto myřlénkách a dřjwe kolikrát celau tau prostosrdečnostj wygáďřil, gaka na kuže s cirkwj i s vlastj dobře smýřlegjčho patřj, uweda hned přjčiny, proč se w našich zwlářtě Čechách netečnost a chladnost náboženřká co gedowaté hljzy rozžřragj. Za čelnj té nemoci přjčinu udal gsem uwedenj gazyka německého w naše české skoly po městech; kde z cela českými dětem náboženřtwj ně-

meckým gazykem se přednášj, tedy i pomocj náboženstwj gazyku se učiti magj a musj; čjm se stáwá, že mysl přednešené nepostjhá, paměť to nepodráuge, srdce se nerozhljwá, a tak djtě řjkage náboženstwj prázdne zůstáwá. Druhou přjčinu nemohu ale ginde než w zrušenj bratrstew hledati, gakkoliw ani ta nenj w tom úkazu poslednjm saučinitelem.*) Gsaut také — a to weliká wětšina duchowajch správow — kteřj staw náboženstwj se mnau zároweň, za truchliwý pokládagj: gsau ale zase, kteřj k pěkným ústawům tohoto wěku zřehj magjce, staw náboženstwj ani dosti nablahostawiti se neomohau. Kdo tu rozhodne? Třebuť takowému saudci powšechného přehledu, třeba mu čerpati nikoliw gen z weřegných listů, ale z národnjch udalostj, z směrů wlády i wczijeh zemjoh, z mrawě a smýšlenj lidu; třeba rozwážiti, mnoho-li žiwel náboženský, a mnoho-li tak řečená swětócká wjdnost ku porodu podobných ústawů přispěly, a třeba mu konečně wšeccko to s podobnými wygwy w minulosti wěrně porownati.

Ai pak staw náboženský gíž útěchy pln gest, uěto k zámatku wybřjzj, bratrstwa křesťanská nowě zřjdiťi, nemůže předc gínák než s užitkem spogeno býti. — Ge-li utěšený, pomohau bratr-

*) Podiwáč, že se obě tyto bolestatné rány Ježjšowa náboženstwj gednjm wěkem zasadily; kterjžto wěk gak s náboženstwjm smýšlel, wšemu swětu známo; a že se do bořenj znal, swěděť na djle rozpudáwáň se před našnau očma neppowněgšjch wazeb na západě Ewropy.

stwa k uchovánj; ge-li smutným a kupádu schýleným, budau mu podporau a k obnaně. Neb sgednocenj neypočetněgých osadnjků w gedno bratrské tělo k tomu ejli, aby swým příkladem a sraženau silau při každé příležitosti swau lásku a přjchyllost k cirkwi i k náboženstwj gawili; w zuámosti náboženstwj rostli, čistotu srdce a tklivost swědomj častým přístupovánjm k swátosti pokánj žiwili; sgednocenj s Bohem společným modlenjm i neyswětěgšj swátosti požjwánjm tužili. Podobná prawjm gednota musilaby cirkwi swaté neywýš wzácná býti, třebas by tato nábožná horliwost toliko w členech bratrstwa sewřenau ostáwala. Ale možao-li ohni hořeti; a teploty w šjř a wýš newyrážeti, byt bychom gi také železnau stěnu hiradili? Gako u každěho, tak i u bratřj ludo, že ejm srdce přeplywá, tjm gazyk přetýká. Nediwnež se, aniž odsuzgmo; tak řečeného proselytisma; gest to obecný zákön přjrody. Každý žiwel a každý twor sažj se powaby swé neybližšjm sausedstwu zdělowati; woda chce, aby všeccko zwodnatělo; oheň, aby všeccko zohniwělo; ráže všeccko wúnj swau zrůzowatěti a všeliký strom wětweim i kořenj, gádry i wýstřelky pudy sobě a swogeti šjřiti se sažj. Tož u gednotných řemesel, tož u národů a tudž také u náboženstwj býti musj, ge-li gimi srdce genom progato, a kdekoliw sůl slastosti swé nebo swětlo gasnosti zdělowati se sausedstwu nenamáhá, tam gistě že sůl zmrtwěla, swětlo wyhaslo, a kdeko-

liw národníj národnjm, nábožný nábožným hertenjm
nědyše, tam weta po národnosti i po nábožnosti.

Nemožno tedy, aby oheň horlivosti nábo-
ženské w srdcích bratrstwa gednau zňatý, kolem
celého sboru blahočinně newyslehowal. A co tu
wzegde cirkwi za blahoděgný žiwot, když každý,
a ne-li každý, aspoň třetj, čtvrtý z bratrj napřed
sám gasně rozplanuw, plamenem swým giž w vlast-
nj domácnosti po domácku — tak zhrsta, bohužel,
zanedbáwanaw — pobožnost zawede, děti i čeledjwy
k pilnému nawštěwowanj služeb Božjch a častéma
přistupowanj k swátostom kagjeho a ozdrowugj-
cjhо se přidrj, kázeň pro Boha i pro swědonj
otcowsky rostřj, taalky i karban zastawj; za to
ale času nedělnjho štenj nábožných nebo ginák
užitečných knih *), krom přjtomnosti w křesťanském
owičenj a konánj giných dobrých skutků za swa-
tau powinnost sobě uložj. Když přes to, obáwa-
ge se, aby předě sausedem a gello swogetj sjmě
neprawosti w srdce vlastnjch dětj se newtrausilo,
gak mu gen též bázeň i zase láska po spasenj
bliznjho dyektjey radj, také sausedstwo přjkladem
i slowem napravuge; a to tjm raděgi, že napra-
wowanjm bliznjbe negen žádně ugmy na sobě ne-
trpj, gako swjce hořjej, gegjmaž plamenem se gi-

*) K tomu giž přispjwá bratrstwo pod gmenem Dědictwj sw.
Jana Nepómuckého w Praze každoročnjam wyděwanjm dobrých ka-
toličkých kněh, w gazyku českém a ceně neylewněgě; 440 audů
giž počitagjej, a w čtyrech letech swěho trwánj giž 45,000 wýtisků
kněh takových spásitelných wydawě; které knihy by w žádně
rodině scházeti neměly.

ná rozžhage, a přede po ndafidém dyle wáj té radosti plým, dauškem pókjwá, giž nám wědomj; „zachowal gsi člowěka,“ poskytuje.

Kdož může pochybowati, žeby tak negen známot nábožestwj se rozširěwala, pobožnost podemácuj i weřegná radostná se rozwjgela; alebrž také proti nemravnosti pewná hráz se stawěla; dokoná gestli by to sobě bratrstwo za schwálnj pravidla uložilo, panugcejm nemrawům nacházeti. Kdyby n. p. přepiatam nádhernost zwlášt w oděwu, pro kterauž manjatwj wesnjbo a slanzicjho lidu w střednjch Čechách, — kde wjce Israelitáw, — na mázina přicházj, we swých rodinách w meze slušnosti swáďelo, zywěstoj střídmosti w nápojch šetřilo, o naprawenj slanzicj, třídy lidstwa pracowalo, neywyš ale š. pravidly dobrého wychowánj djtki se seznamiti, i ge w skutek uwáďeti se snáhibo. Co kdyby také to za zwůg zekon mělo, w obcowánj s bližnjmi neypřjměgij prawdy šetřiti, wšelikau lž, a každý klaw š podwod neháwiděti, ipokog a swornost druhdy i s wlastnj ugnau, se wšemi zachowáwati, alebrž i hněwy w sábsedstwu hasiti a dáwná nepřátelstwj mjtiti? „Z gedatliwých, prawj kdos, wyšlo pokaženj; gedatliwými mšj se též oprawa státi.“

24. Nechei — gako menšj a pobočnj toliko wýhody — dotýkati, což na gowě, žeč by bratrstwem mnohá ozdoba w chrámu zwik wzjti i giné kostelnj potřeby ku pozdwiženj služeb božjch opatřiti se mohly; cožby negednomn chrámu Páně

welke prospelo a na škodu pěkného umění nebylo: ale toho tagitá nemohu, což pro stát neméně závažné soudím, jako pro ejrkew samu. Merchant totiž bratrstwa co zvláštj prameny veřejné dobročinnosti považována býti. Gsance duchem náboženstwj lásky naskrz proniknuta, gelož weškeré výklady galowost lásky zahrhají; gménem bratřj a sester — kteréž owšem celému křesťanstwa obecná gest, ale právě proto tak snadno s očí se ztrácej; — k milovánj žiwějšjmu wybjdanta, a wseliký skutek lásky i podánj studené vody — za službu Boží, za čim, byt ne w nowidáčj, přede w knize žiwetaplamennýmě čtenami k osla wenj Boha i k swému spásenj napsatj považjcec takowéi gednoty jmsj newyhnatelně mocnějšjmu pudem k dobročinnosti wedeny býti, než kterékoliw blahočinné ústawy pázne na půdč státnj stojjap.

Nemohlo-ližby podporovánj ústawá pro ochrání, ošetřovánj roznomohlých pocestných a plidj o ruce toliko žiwých bez dospělých skuh pokrowenjch; poskytovánj pomůcky nauzi trpjojm a pro stad raděgi se mořjejm rodinám, dohozenj práoc lidu chudéma w čas nežíwnj; nemohlo-liž by rozšířovánj užitečných a nábožných knih, opatřovánj odměn pilným, oděwu nutným čákům, odměn zachowatým, dladhá bčta u gedné wrchnosti wěrně slauzjuja čeledjům, nebo dětem starých, zachudlých rodičů nepaustějšjmu, a množstwj podobných účelů bratrstwem základnjm pravidlem býti? Zkwětagjť owšem ústawy uslechtilé a dobročinné

rok co rok w našem věku; ale kdo se takto
zarátějí? W sjelelných a mohovitějších městech;
a gakkoliw tam výbor národu i bohatstwj země
shrnuto se nalezá, ani tam potřebám weškerým
nowyhowugj, neřku že žiwle náboženského ney-
wjce pozbaweny gsauce, toho vlastnjho smysla lá-
sky nemjwagj, aby gako citem wedeny, menšj,
wětšj potřebu uhodaly, a tak se o weškerých w
okresu swého působenj plně přeswědčily. Gest-
liže pak i w takových městech na bljzku ústawů
bohatě nadaných a mocnými prameny žiwených
předc mnohá neosušená slza kane na zem, mnohé neu-
kogené wzdychnutj z prsan se wine; co máme
řjci o kragi či wenku, kdež krom ústawů pro
chudé k jiným potřebám zřenj neaj, a kdež ti-
tjž ústawové pro ohudé, gakkoliw nikdy a nikdež
snad žiwějšj láskau nesechwalowanj, gako se našj
sláwnau, wládan stěwá, předc, že w přjkazech o
nich mnoho s wenkowem nezkušēnosti, o množ-
stwj překážek hned we swém perodu se urážej
a tak welēuzný žiwot trač. — Nebylo by tu
bratřstwo na každé osadě buď o gednom buď o
dwau gmenech a wětjch žigje, gedno swobodač,
druhé oddanč, — nebo gedno bratry, druhé sestry
wzjje, blahočinným nástrojem k doplněnj podob-
ných w kragi mezeri? Nemohlo by gjm wšeliké
dobré počjnánj cjrkwě i státu swé šifitele a roz-
máhatele w lids mjti? Nepočjnjá kdokoliw, buď
kněz buď swětský, chtěje spasitelné w lid oprá-
wy uwáděti, napřed gednotliwé osadujky a podda-

né k účelu swému gednati? Neukodj často na lidi, gimž oko sice, ne pak srdce swěděj, kterj mjsto pomoci k účelům blahým, ge spjš zastawugj a tagne podrywagj? Bude-liž u členů bratrských, srdcem i dušj k wyššjm a ušlechtilým záměrům pro samo bratrstwo pozdwižených, téhož se obáwati? Zagisté nikdy, aspoň tau měran ne, gako se mýljwamo, maně w lidu wybjragjce. Protož, sebraw všecky ty wýhody, gožto z dobře zřjzených bratrstew křesťanských státu a cjrkwí wyplýwati mohau, pokládám to owšem za powinnost swému swědomj dlužnau řjci, žeby cjrkwijnmu i státnjmu blahu w cestě stál, a nad člowěčenstwem težee se prohřešil, kdokoliw by nowému zkrjšenj bratrstew a gich pravidelnému se wywinowanj překážky stawěl. „Stawj se (prawj s té strany wolmi whodně wygádřenj †Arcib. Chlumčanského), tolik a všudy pod oblaky; pročteby se také nad oblaky stawěti nemělo?“

25. Ge-li ale toliko na čase bratrstwa zrušená zas zkrjšiti nebo nowá zřjdiiti? Předůležitá to zagisté otázka; neb zdar a nezdar wěcji gednanj lidského často na tom cele stogj, zdaž gsme se o ně w prawau chwjli pokusili. Také nás pro tu důležitost Bůh dobrotiwý známkami opatřil, podlé nichž bychom prawau chwjli rozeznati mohli. Mámeť známky, kdy sji i kdy řjti, kdy se na odpočjnuty klásti a kdy wstáwati slušj; wjme kdy gjsi a kdy lačněti třeba; bogownjk bdělý zná prawý čas k bogi i k ustaupenj. Snad

že ani ude bez známek na pravý čas okazujících nejsou? Snad i tu po našem právě gitro ka wstání, právě garo k sji poznání možná? Nenj pochybností, wjme-li jedno, že i náboženstw swé zimy a léta mjwá. Widjme-li n. p., že lidé pracující wpořád pro wodu odbjhgaj, i z lauzj gi nabjrajce, aby žjzeň uhasil: tuť giste na čase, aby hospodář opatrný o zdrawj dělnjká byt gen pro zisk pečliwý, bez průtahu s potřebu čerawé wody dělnjkům swým opatřil. Pakli zákon sdru- žovánj se myslj a srdej steguorodných gawiti se pečjná, tuť zase na čase wytknutí ma směr šle- chetný a krásný, aby k němu wjřil, a snad ko- lem stromu s gedowatým owocem gednot a plasá swých nadržel, — nebo ginák wykopati studau plnau wody zdrawé, aby žjzně swé kalnau a shai- lan woda u nehasil. Zdaž ale newidjme kolem hranic, gak se gednoty a společnosti ne weskrz chwalné sdružuj; gak mnohé sjně z gegich pra- widel i na půdu vlasti milé wětreu se zane- slo, a wzdychalo a úpelo se po podobném sdru- ženj se, a mládež horaucj, w přetwárky se no- zuagjce již již ruoc kobgetj cizinských bratrstew rozpjnala? Newidjme, gak každé powzbuzenj k dosazenj účelů pauze počasných hnedle swan ged- notu shledáwá? Nenj-liž to důkazem, že páda dost gest zkypelá ku přigetj bratrstew, a že bázeň, aby kankol tam nesweřepil, kde se zrao obilnj nezaseło? Či lépe meškati a čekati, až by nám

společnosti účelem nenáboženským nebo aspoň čistě
materiálním nakvašené všecku půdu zaugaly?

26. Kdy pak na čase ljhů užjwati? Nepo-
chybně, když stůněme. Čjm pak gewj se nemoc?
Zagisté nechutj k pokrmu, mdloban, bolestmi a
wyráženimami a p. — Celý swět samé gest po-
dobonstwj; ale nikdež není wětšjho, nápadněšjho,
gako mezi tělem a dušj. Také dušewnj nemoc
gewj se w podobných úkazjch. Nedychtj-li wěk
některý po pokrmu duše, ano proti w-li se ma
slovo Božj, štjti-li se zpowědnio, a každé zába-
wy, genž kořenj náboženským dost máto dýše,
poslanchá-li s útěchan, cokolaw proti sluhám cjr-
kewjw ňelj, přestapuge-li leliko každé cjrkwewj
přikázanj, gsau-li na něm přes to i wředy neyo-
powrženěšjch wýstupků k spatřenj, trhá-li to
gjm hned k haewa a pomstě, an se ras geho
waitřnjmu žiwota hrozjejech dotýkáme: toť gisté
známka, že wěk podobný pa dušj nebezpečně
stůně. Nese-li wěk náš podobné známky na so-
bě, nepanuge-li také w něm zmrtwělá neladnost
po krmjch žiwota budoucjh, neklátj-li se každým
wětreml ať od wýchodu nebo západu zawane: to-
ho nedowěřugi sobě twrditi, an z té poznane čá-
stečky, genž z něho w své oči padá, směšno i
opowážliwo bylo by o celosti zawjratí. Geť w
něm gisté mnoho dobré a wýborné látky, ale
po mém gestě wje zlé a porušené. Zatiw ge-li
tento wěk dobrý, gest na čase bratrstwa co ohra-
du dobroty geho zdwjhati; pakli zlé přemáhá,

gest swrehovaný čas brátrstow eb léčejch prostředků, co přjpřeže k wywedenj člowěčenstwa opět na cestu přjmanu a w staw zdrawoty užiti.

Či sobě důwěřugeme sami toho o vlastaj sjele dowesti? — (owšem že s milostj Božj, gelikož wědomo, že ten vlastně platj, kdo zrúst dáwá.) Pochybugit! Negsemť, gako hospodář ku plýtwánj s prostředky a silau nikdy nakloněn, a tudjž nerád čtyrmi táhati swolugi, k čemu sja dwau stáčj: ale zde mám za to, že my kněžj bez pomocnjků takowé potřebě newyhowjme! Abychom totiž padlého pozdwišli, gest potřeby až k něma se snjžiti; a k tomu giž ne všickni se hodjme; Magjce se pak k tomu, nawštěwugjce skleslé osadnjky za přjčinau swého náboženského poslánj, nalezáme srdce — druhdy i dwěře zawřené, a hnedle rozléhá se hlas, že do wšeho se pleteme, a za přjčinami přepodiwnými domy osadnjků obtěžugeme. Čekáme, woláme ge k stolu w chráma Páně; pohrdagj našj strůgj, negdau. — Chyba a každý pohřešek náš, gest strašiwým pohoršenjm, přjklad a etnost naše, našj swatau powinnostj, k nim, gakžto lidem wšeecko w giných okolnostech žigjcm, nie nepatrjej. Mámt tedy za to, že gest na čase, abychom sobě pomocnjky wěrné w brátrstwjch zřjdili, neeliceme-li, aby náklad námi tažený i nás w propast nestrhnuł, nebo se nám na cestě napořád newytrácel.

V. Wyvrácenj námjtek na úkor bratrstew činěných.

26. Měl wlk, proč by beránka roztrhal, a našel také celý národ, proč by swému králi tu hlavu stál, tu w zemi otců slavných bydleti zapowědel: proč by, modle, také přjčin se nenašlo, pro které zrušenj bratrstew co čin spravedlnosti swé očisty byl naleznauti neuměl? Kdyť soudcové bratrstew stáli w powěsti mudretwj, a nebylo wěku před njm, genž by tak wyhradně mudreckým se byl nazýwal. A možná, že ani s člowěčenstwem ani s náboženstwjm wúhee tak zle nemyslili, že snad dobrého cos wykonati se domýjwali, — můžet i mudro w slepotu předsudků a powěr wpleten býti, — když se byli o zrušenj bratrstew zasadili.

Wytykaliť bratrstwům, a někteřj to činj do dnes, že andowé podobných gednot genom powrchnjch pobožnůstek se držjee podstatu křestanského náboženstwj opomýjeli.

Neyzamilowanějšj to a neyhustějšj wýčítka nepřátel náboženstwj z onoho wěku, w němž se dokona žádného okorowánj netryčelo, ale wšeccko až k gádrn a ku podstatě rozžilkowati snažilo. Než toho nám do dnes neprowědli, zdali pak wšickni, či gen někteřj andowé bratrstew panze o powrchnostech přestáwali. Gestli wšickni podstaty náboženstwj newšjmawě nepomýjeli, bylo to předeo nesprawedliwé a nemaudré doko-

nalé bratry s lehkými povrchnjky negen se stromu setřásti, alebrž i strom hned podtjnati. Podlé gistých pravidel nemá se strom dřjwe vytjnati, až všecká naděge k owoci na čas budaucj marná, ne pak, že tjm nebo giným rokem hausenkami obežrán, horkem osušen owoc nedonosil. Ale gest se báti, že ti páni sami do podstaty bratrstew dobře nepřihljdi, aniž těch povrchnjch bratřj náležitě ošetřili. Snad mnohého za powrchnjka pokládali, gegž Bůh ginák wážil. Gako mudrowé nemohli newěděti, že něco wždy gen po krajch ostává, všeccko do stfedu nemůže; že se nás i o neygasněgšjm poledni stjn chytá; že se z krage a powrchu wšudy začátek činj, a že taž řečj také weskeré mudretwj zawrhli; gelikož i tu, prý, podstata mudretwj w tom ležj, žiwot mudrce hodný westi, čehož se u mnohých tehdegšjch mudrců nespáťrowalo.

27. Dále prawil, b) „že se všeliké neřesti a zložwyky w bratrstwa wlaudily, gichž by se i budaucně báti bylo.“ Směšná opravdu námjtká. Gen sobě všickni hlawy oholme proto, žeby se do wlasů všelicos wlauditi mohlo; honem všecck list se stromů oškubeyme, tak neyasnáze hausenky umořjme. Hřjch by opravdu byl, námjtku tu wázně wywraceti.

28. c) „Že, prý, bratrstwa modlitby bratřské sice wěrně konagjce, znamenj bratřské nosjce i giné powinnosti gednotau ułożené plnjce, duchownj pýchau přetýkala, a celé swé spasenj

tudjž za nebezpečné držela u bližjnjm pohrdala. — Možná, že takowj opravdu mezi bratřjmi býwali; ale wedlo ge k tomu bratrstwo a télož ustanowenj? Bratrstew nenj; nedostává se proto pokrytcá? Odkudž se nynj berau? Právě k bezpečnějšmu setrwánj na cestě etnosti, k ustawičenému hledánj spasenj a sgednocenj se s Bohem, ne pak k usmánj zřjčila se bratrstwa. Jezš, neygasnějšj příklad pokory, wjtěz pýchy stogj w celé bratrstwa, wolage hlasitě, kdo se powyšuge, bude ponjžen. Možná-li giž, aby w bratrstwu wje než krom něho pýcha duchowj w srdci se usazowala? Nenj tož trwánj na modlitbách, tož nosenj bratřského znamenj, tož plněnj zewrubné powinnostj bratřských práwě důkazem, že bratr geště swého spasenj gist nenj; že se nedjwá k wěcem, které za sebau, ale k těm spjše, gež před sebau má, a proto že se snažj, dokud čas gest a zjtí geště nastává, sklizeti skutky dobré do stodol Páně? Neněj zkušenost, že neypobožnějšj, neyčistějšj duše negistota swého spasenj neywjce trápeny býwaj, a proto ani w pobožnosti ani w skutejch lásce netati sobě nedowolugj; an naopak lidé swětem a geho pawučinami celé osnowanj neywěšj za zdrawých let gistota swého spasenj mjwaj. Duchowj pýchau mohl owšem mnohý bratr nakwašen býti, — popálit se mnohdy člověk stoge u ohně, u něož se toliko hřjtí měl; ať že ale ti, gež takowé namjtagj, gežto swým ostrým zrakem bratřjm tak bystře na duo srdce dohljdi,

častěgi nad bratřjmi ramen opowrźliwě nekrčeli, než bratřj nad mudrci wzdychali. Neb wzdychánj těchto byl wýlew láske, byla modlitba: „Kýž byste i wy poznali, aspoň w tento den, které věci wám ku pokogi gsau.“ Čjm bylo ale to krčenj ramen, ten úsměch nad bratřjmi? —

29. d) „Že náboženstw swaté bez toho wšecku obsahuje, čeho nám k časnému i wěčnému blahu potřebj, a tudy bratrstew, gich zvláštňjch ustanowenj a znamenj nepotřebj.“ — Námjtku tato tak dočista celým předcházegjčjm pagednánjm wywrácena gest, že se u nj zdržowati vlastně potřebj nenj. Ale nenj wládě wšech prostředků swěřeno, k ustawěnj blaha státnjho těla? Gsau-li proto gednotliwj ústawowé, z geho těla wyrostlj a buď o rozšjřenj wěd, buď o rozkwět průmyslu a obchodu se zasazugjej wládě proto zbytečni? Nemá-liž slunce dost swětla; a proto-liž nám přede často potřebj nebýwá i za dwe swjci rozžehati, kdy w tuawých sklepjch djlo konáme? Nenj-liž w gediné nádobě na stole wšecku pokrm pro stolugjej obsažen, a přede geg prozřetelná matka gestě do zvláštňjch nádob před stolugjej djtky odléwati za potřebj klade; leč by gj nanze bránila. Wšecku to arcič gen podobienstwj gsau, ale s. porownánjm toho, čo se bylo od 18. až do 26. řeklo, swrchowane k obgewenj galowosti této námjtky stačugj.

30. e) „Že se k bratrstwám wýborně hodj, čo Pán u sw. Luk. 17, 31. prawil: „Magjř Mog-

zjše i proroky; pakli těch neslyšj, ani kdyby ž mrtvých kdos wstal, neposlechnau.“ — Gá ale domujwám se, že těch slow k bratrstwům nic o brátiti nelze. Boháč žádá zvláštjho zázraku, kazatele z podhrobj; bratrstwa s žiwými obýčegnými kazateli spokojena, na Mogzjsowi a prorocjch cele přestáwagj; gediné že o mdlobě člověka, o sobě toliko stogjeho, přeswědčena, w zájemnu wazbu wstupugj, aby sraženau silau ná cestě etnosti postupowati mohla. Utjkagj se pauze ku přirozenému, cjrkwj schwalowanému prostředku, gako na powýšeněgšj stupeň, gen aby Mogzjše a proroky lépe slyšeti, widěti a wěrně následowati mohauce nikdy w potřebu podhrobownjch kázanj newběhli. Gen ospalosti a slepotě možná, rozběhu tohoto w účeljch boháče a bratrstew nespátřowati.

31. Stegněho poněkud obsahu s námjtkau *a*, *b*, (26, 27) gest *f*) „že se w bratrstwech welmi snadno duch wzdorowitosti a nepodalosti zahnjz-diti může, s njmž by správce duchownj těžký zápas mjwal. — Ano, žeť bratrstwa za spolušifitele a podpory náboženstwj se magjce, lehko blady w lid wtrausiti mohla.“ — Wšecko to wybjhá gen k pauhé možnosti, — a proti té gest se težko zasaditi. Mohloť by se také někdy kus měsjece utrhnauti, a kdyby se to stalo zrowna w úplňku, kdyz ge měsjece neywětšj a snad i w noci, kdyz by se mu rozespaly lidé w pádu uhnauti nemohli, kolikžeby se tu neštěstj státi mohlo!

Wšelikan tedy uctiwosti k možnostem. Ale zde gen otázka, také-li zřízení a zvláštnj ustanowenj bratrstew ku podobným poblaženjm wěsti mohou? Bylohiby w pravidla což k nepodalosti swodného; opraviz se pravidlo, a nerušiz se bratrstwo. A však co mně o pravidlech bratrských známe, wedauť wšacka k dokonalejšj ctaosti, tudž i k wětšj pokoře a powolnosti, než se gj bez tolika modlitby, příkladů a podnětů, gako gich w bratrstwu nahrautých spátřugeme, dodělati možná. A byť také pastýř duše tóz pod sebou negakau kontrolu, — gakž úřad ten přezornj gmebnj, — spátřowal, gjž ostýchawě šetřiti třeba, domjwámě se, žeby to ani genu ani cirkwi na škodu býti nemohlo; ano, při podezřiwosti swěta, při slakosti a mdlbě člowěka, byť také zjaťným pásem opiateho, sandjm práwě za užitečno, aby okno kněžského bytu tak nyzko stálo, tak průhledné bylo, gak toho open Řjman na stawiteli, s neprůhlednými z wenku okny se nabjzcgjejm, žádal. —

Co se pak strachu týká, aby s aučastenstwjm práce k blahu cirkwe bratrstwem w bohoslowj newyewičeným blud se w lid newlandil, mysljm, že strach nezbytečněšj. Stalo-li se gjž což podobného bratrskými členy, nestalo se tak zhusta ani s tak strašiwým poraněnjm cirkwe, gako samými k djlu Páně swěcenými slubami cirkwe, aniž se proto wyswěcowánj na kněžstwo trhá. Na každý ale pád gest wje a wážněšjch příčin k daufánj, že se za bratrstew s účely náboženskými lépo sezná-

mených, rychlegi gasněgěj známost wjry rozšjřj, měče, bludu a powěr w lid wštjppj, než bez nich. Negsout ani ted kněžj sami a gedinj wštěpowatelé náboženstw. Ježjowa; pownj a přirozenj wjry rozsjwači magj křestanšj rodičowé býti. A kdož tu tolik na winici Páně nezkušnosti mjti máže, aby newäděl, gak chudinká zásoha náboženských známostí u welkého počtu našich rodičů býwá, gak malatně se druhdy rodičowé k této swaté powinnosti wjwagj, a gak mnoho powěr z části geště pohauských se somenem wjry w srdec swých djtek sami wsjwagj! —

32. Konečně, at giných menšj wáhy wýčitek na bratrstwa pomlčjm, wytyká-li se, g) „žeť se tolik a pod tolikými guěny bratrstew urodilo, až pro tolik cjrkwicek w cjrkwí celé tělo podoby gaksi peřesté nabylo, a sjla gegj pro různost a množstwj účelů podrjzených bratrstew rozdrobena, k hlawnjmu cji gen slabě směřowati mohla.“ Nepochybugemeť, žeť také o bratrstwých platiti musj: „Čeho moc, wšecko škodj.“ Paušjme, že také na stromjch bratřských společnostj mnohý swadlý, žlutý list, negedno čerwiwé owoce wiselo, ba že u některých sám peň a kořen rzj a zánětem se narušil. Hle pro tu peřestost či strakatost na listu nemusil pohled na strom práwě tak nepřjgemem býti. Či to tak nepřjgemné podjwánj na wogsko celé země, — že wšecko na konjch, nebo wšecko samau pěchoťau, samým dělostřelstwem, a pod gedněmi korahwemi a gedně barwy oděwem

nenj? Spisowатели se aspon w prwnjm desjtletj našeho weku událo dwakrát, ne-li celé, aspon weliké části našeho i cizjho wogska spatřiti, a co se pamatuge, nepožil od těch dob slawnějšjho podjwanj. Ljbila se pak gemu i giným diwákům práwě ta rozmanitost w gednotě, anebo gednota w rozmanitosti. Tož může o bratrstwjch platiti. Negasauť pak bratrstwa cjrkwickami w cjrkwí, alebrž malými bratrstwy w bratrstwu welikém; nkoliw co hljzy a bauly těla obtjžné, ginoroda a zgedowatelau látkaa nawředlau, nýbrž panhými klauby téhož cjrkewnjho těla, tauž kožj a týnz masem opiate, tauž krwj napágené, a tuž podobá, gen že w miniatuře a pod giným gménem nesanej, a za to také wěrně tělu cjrkewnjmu slaužjej. Že glich wjce, že pod rozličnými ginény a s rozmanitým zwláštjným působenjm, wšeccko to bežj gen ku prospěchu celého a gediného těla a usnadňuge a množj sja i působenj celosti. Nic ruce k ugmě sjly, že pěti mjsto dwau neb třj prstů opatřena; nic na ugmu, ale k newýslovně spjš wýhodě wogsku, že w tny, plaky a setniny rozdělenu, a chceme-li prawdy šetřiti, zrowna weškerá pewná a celistwá gednota gen počátečným skupenjm podobných w gednotu či spolek srostlých gednotnjků sestáwá. Hledte k moři nebo k řekám z nepatrných potůčků srostlým; k welikému cjsarstwj, nebo k panstwjz w wescie sestáwagjejm. Nebe i země swědčj na tu prawdu.

Cokoliw pak giného bratrstwům geště se bylo wytykalo; hřjchy skutečné, nebo holá lež a oti-

utrhanj; toho k cji chwátajce, pomínen, w tom přesvědčenj, že studný a nestranný stěnat rád přiswědčj, že se wáha spjlaných gim win žádnau měrau tomu newrowná, co za ovoce lásky, co za skutky wjry, co za roznojenost důvěrné nádege: z lůna bratrstew wyrostl — A předo opadalo u nás i toto swjzj listj se stromu cjrkewnjho, nikoliw vlastnj sešlosti a nastálým cjrkwí podzimkem, ale násilným střenemj rukau illuminatůw osmnáctého stoletj. Ale, díky Bohu! gen listj se střáslo; strom cjrkewnj stogj pewně; hlawy w prawdě oswjcené s rukau mecnau uznawaj, že škoda chladu, gegž byl křestan dralidy pod wětweми listjm bratrstew hustě obrostlymi nacházel, An pak také sewežico wětweми cjrkewnjho stromu až na práskot lomcowala, což w každé cjrkewnj zimě býwá, nenj pochyby, že se i garo přibljzj; a poněwadž strom zdráw, mohau a budau se bratrstwa opět z něho bugně pučeti. Tndjz ukládám si geště za powinnost aspoň zběžnými taly pouawrhauti;

VI. Podlé gakých prawidel měla by se nowé wyrůstajcuj bratrstwa zřizowati a wěsti.

33. Gednoho se, wy welmistři štěparstwj na winici Kristowě, pilně wystřjhaweyte, abyste ducha wěku schwalně a snad i marně — w obogjm smyslu — w zápas newybjzeli; nenj každý bog swatým, aniž každá w náboženských wognách wycezená krew mučednickau cenu a zásluhu mjti

hude. Duch však tým vášnivějším; tým více se ob-
 ýřegáš o stju, o powrochnost, o panbý způsob,
 než o podstatu a bytost uráběj. *) Často téhož
 člověka, jenž ve světě, raně a pod jiným
 gménem, bez wšy nesuáze, w ochranu přigjmá, gest
 by vlastním ranem oděného a pod pravým gmé-
 nom byl gjnul a takým žalátem uwezil.

Tudž — ač jen dle mého zdánj, gak mile
 by vláda i pro cirkewnj i pro vlastnj blaho we-
 řegně swolila, že se bratrské jednoty opět zřj-

*) Přijet wšeho dobrého, což se slávným druhdy řádem sy-
 ná Epjoloňfch cirkwi, i žlowědějstwu wesměš, bylo, zpřodilo; ne-
 mohu se předc po wšech mně známých obranách k uhágenj spra-
 wedlivých zásluh téhož řádu, s těmi snáseti, kterj *toliko w něm*
spáso a konwici jednomy cirkwe swéde upomínaj. Prozkletnost
 Božj, ge w čas ngywššj, potřeby, zpdčila, a když úkol gegich
 dohotowen, zas ge z winice powolala; gak gich i časem swým,
 snad dosti bljzkým, zase k žiwotu a spasitělnému aučinkowšnj
 nowěmu; *nawějšti máže.* *Marně zagišně laskaj se nepřítelě*
náboženstwj, anebo jen žápu téhož, upěmá, a gich opětného roz-
šjřenj. Ten, který tak mocně, tak nepřítelům swým strašně
 působil, ten řád odpóčjwá w hrobjch; měl swěg wěk a swému
 wěku se schwalně se swau zbranj a w celém swém oděnj naro-
 ťil. *Bezě strachu, mohl tédy na žapadě odbojnci kráše a ná-*
boženstwj; na to hleděti, že král té swobodj užjwags, křegč
každému poddanému w geho zemi přáno, o wěci swého swědomj
s tým knězem se radil, genž se mu ljbil. Ať že měl raucha
 i gméno Jesowity, duch odpóčjwagjch w hrobed, nepřěšel w
 něg, a byt i tým duchem nadšen byl, wěku ani okolnostj utworiti
 sobě nemůže. *Ale wje gestě chýbili, — a newjm na čj strau se*
tu někdy wina a spoč neprožřetelnosti; apjž wrháš — kterj we-
dauce, že gen gméno a raucha, wěkowému duchu tolikěž na u-
rážku gest, předc jen gména a raucha změniti nechčeli, ducha a
těla bez toho nemagjch. *Gnák rádj Pán Mat. 10, 11 — 15;*
Luk. 9, 5. *Druhdy škoda pšel!*

dití smájí, pokud státní úsluhám na úřadu a překo-
kážku nebudou, zdá se čelny pracj to býti, aby se

A. Zrušených bratrskw zřízenj a zvláštnj us-
stanowenj sádně ohledala, a vymozila se všecko,
co gen ráz a wtisk swého minulého wěku do se-
be má, co by tedy ľudigméntem bud znamenjn
nebo také jako pravidlem zvláštnjm spjše k útrže-
kám než ku vzdělánj náboženstwj podnět dáti mó-
hlo: všecko to, co stanomódné a k wěku našemu
nepřilehagjej, buďž toliko historii ne pak žizntu
schwáleno; dokona gestli snad skatečně (tu a tam
ku powěrám, k nebezpečnému ukonaušenj swédomj
nebo k umrtwenj činné lásky z nedorozuměnj za-
wádeti by mohlo. Choit čjm vlastně říci, aby se
listj gednau se stromu střešbné, byt šlost swjnj
barwy bylo podrželo, na wátwe wjce netok wěšowa-
lo; strom zdrawy sám swau plodistwau silou list
garý a swjži se sebe wyžene, a ten opěť ráz swěho
roku nesa stromu i owedi neyonačegi přilehne.

B. Cokoliw se tak ze starých pravidel a
powinnostj bratrských pro náš wěk prospěšným a
přilehagjejm býti shledá, buďž podržáno; a co-
koliw by opěť, jako zvláštnj ukogejm, potřeb
našeho wěku, co přjdahek přiwtěleno býti mřelo,
co chwalitebné snahy člowčj a tedy i křesťana
hodné, čjm blaho cirkwe a vlasti, sláwa Naywys-
šjho a spasenj duše obziwy nahýwá, všecko to
bez obtjžj do ustanowenj bratrských se přigmi. —
Rozumj se, že bratrská ustanowenj, pokud s
články wjry a zásadami prawů z tuha spogena

negau, nikdy tak zůstatí a ztvrdaati nesměj, aby w životě novéh směru a pŕjřístku nabyti, nebo také odpadku utřpetí nemohla. — Že při skládánj těchto bratrských pravidel zvláštnj zbenj k tomu mjti slusj, aby pobožnost i činná láska swé pole měly; pobožnost pak zase tu zpěwem tu modlitbou se vyrazela, plyne z úcele wěoi i z ducha našeho věku.

C. Tato zvláštnj ustanowenj a pravidla bratrská ze všech staršjch a také nové zřizených wenkownjch bratrstew w gednotu sněšena, budtež as w čtvero oddblenj rozwržena, tak sice, aby podstatnj s pravdami swat. náboženstwj bytelne spogena, pravidla w každém oddjtu se nacházela, pŕkud totiž ku vzdělánj prawé pobožnosti, k rozplózenj dobrých činná a upewněnj uslechtilých mravů močně a powšechně přispjwaj; co by pak z nich na swobodnau mládež spásitelně působiti mohlo, rozwržniž se na dvě oddj, jeden totiž pro mládež mužskau a druhý pro swobodnau mládež ženskau. Rowněž tak mohlo by, cokoliw na powinnosti manželů, rodičů a hospodářů křesťanských močně činj, ku podstatnjm pravidlům přiwčeleno a na dvě rozwrženo býti, aby potřebám obogjho pohlawj se wyhowělo.

D. Obecna tato pravidla, zvláštnjmi toliko některými pravidly podle potreby stawu a pohlawj se lišjěj, budtež z předu neyobecněšjím a wšem čtým oddjlům bratrským přiměřeným úwodem opatřena. W tomto úwodu budiz žiwě

pravda ta dolžena, že bratrstva účel neni, andy swé z obecných křesťana powinnostj wywelowati, alebrž k gich swédomitěgým a wěrněgým plněnj přidržeti; že ta plané řikánj: „Pane, a Pane!“ málo prospjwá, neni-li s konánjm wíle nebeského Otce wěrně sdruženo. — To asi jako zvláštnj budjček džmagcej w lidu potřeby pro bratrské opět sdruženj pomocj tiska a obchoda w lid se rozešli, když by slawná wláda patřijomni úřady o wáli k zřizenj bratrstew dozádané swého powolenj byla neodepřela, a mužowé sandné hlavy a nábožného srdce giž byli rozhodli, že w pravidlech těch cirkwi ani státa nic škodliwého, pro zrůst položnosti, dobrých mrawů a dobročinnosti ale mnoho prospěšného se obsahuje.

34. Z těchto myšlének widomeť každému, že o jednom bratrstwa přestáwati nemijnjme. *Gedno* bratrstwo giž bez toho máme, genž nás wšerky tak wjže, že giné a zas gen *gedno* leč wodlé něho — což nechceme — zřjdiť nemůžeme. Takéť nás zkušenost učj, že tož bratrstwo, kteréž se na rozwalinách zrušěných bratrstew pod názvem „*účinliwé lásky bližnjho*“ zřjdiť mělo, až potom ze samých newiditelných andů se skládá, anebo, gak se ginj wygádrili, hned při porodu „mrtwým plodem bylo.“

Protož gme giž 33. C. čtyři hlawnj směry bratrstew plidivosti wytknuli: ale ani ty nepokládáme za postačitelné. Město má giň způsob, ginan potřebu žiwota, než wes, zdálenost od

chránu Páně, počet osadných duchovních, život-
 nj zábava / mohau činiti, že bratrstvo w městě
 netěžko pobožnost některau bratrskau vyplniti
 může; kteráž by wesňanu gen swědomj obtěžowa-
 ti mohla; a git tu vyskytá se potřeba gakéhos
 odchýlenj se w pravidlech bratrstwa. U mláde-
 že rozdíl slušebných a w domě rodič chovaných
 geště mocněgi w oči bige; zvláštjnjo ale zřenj
 zasluhoge studgjcj mládež, genž swau zábawau a
 wywinutějšim cítem / wjdaosti / gako schwalnjm
 smyslem / k zdrážowánj opatřena býti se zdá; a
 kde práwě zawedenj bratrstwa neocenitelné ná-
 sledky pro blaho cirkwe i státu, nejwje ale pro
 taž drahocennau naděgi wlasti by mělo.

Tento přirozený běh wěnj tedy působj, že
 se bratrstew wětšj počet uroditi musj, čemuž po-
 kud se sja celosti nedrobj, nechwálně bylo by
 brániti. Než žádně bratrstwo nebodiz stženo,
 aby se napřed u duchownj i swětské wrečnosti o
 potvrzenj swých pravidel neucházelo. Žádosti
 podobné nepotřebuj; we swých přjtelách gen se
 zvláštjnji swými pravidly, genž podle mjry do-
 mowa a těla wzdělány gsau; opatřeny býti; a
 poněwadž každě z těch bratrstew k gedné třjde
 ze čtyř swrchn uwečených náležj; netřeba než
 na to pravidlo čjslem okázati, k čemuž se bra-
 trstwo potvrzenj žádajcj wázati pro swé domác-
 nosti nemůže.

35. Gméno bratrstwa wykládeyž poněkud
 hlawnj / uel, kterýž sobě bratrstwo nebo sestřen-

stvo mezi zvláštními pravidly: byla vytkla. O
 guberna nemůže; guberna w našem slovo a guberno-
 plodném věku velká hanze býti. Co se ale vta-
 lowánj se k bratrstwám a zápisu do bratrské kni-
 hy týká, w tom, tuším, že veliké opatnosti tře-
 ba, aby nehodný, a weškeré gednotě hanu působ-
 jící člen snadno přigat nebyl. Pročť had každý
 ničnē známý, genž se do bratrstva hlásj, osparšjmi
 členy bedlivě zkoušen, a teprw po přestálé zkoušs
 ce přigat. Čjma však tepršj přjstup, tjm wolněg-
 šj budíž odstápenj, komukoli w by powinnosti bra-
 trské obtjžnány se widěly, anebo i wyrženj těch,
 gežtoby společenosti k frázě a lhaně sčazili, s tu
 gedno obezřetnostj, aby snad přiwtělenj žádázej,
 býti byti klesnají, práwě bratrstwa ce prostředku
 ka powstánj a udrženj se na čestě a čnosti nepo-
 třeboval.

36. Wešliké působenj státu a wšjch třebas
 i cirkewajch úřadů na wnitřnj řízenj bratrstwa
 a swedomité plněnj přigatých tak zvláštnjch po-
 winnostj krom posauzenj a potvrzenj jeho wrlášt-
 njch pravidel, gako: zasjlanj oběgaké ročnjch
 zpráv o stánu jeho, dobřjka při jeho wřetěnjch
 nebo měsěnjch sukůzňach a pobožnostech, nebo
 i gině předpisowánj působilo by co garnj mra-
 na kwět, tak na žiwot bratrstow. Duch nábožen-
 stwj nechtjge pautu u swěm působenj. Předsta-
 wenj bratrstew budte toliko odpovědnj, aby se
 účelové bratrstwa mimo potvrzená pravidla ne-
 rozšlehawali, a gea osadnj pastýř dajj mēg wždy

wolný přístup w gelné zbory; gen s geho potvrzenj se wolenj staršjch; gen on budíž nevyššjm w bratrstwu sandcem. —

37. Zbjrky peněžité mezi bratřjmi nebudte, krom zápisného, giné; leč z pramenů dobré wůle wáženy, a nikdy ginák leda k skutkům činné lásky, k zgednánj nábožných knih a poučných spisů — pokud to w účelu bratrstwa — a ku pozdwiženj služeb Božjch obráceny. Z té přičiny nekladíž se bratrstwu nigaká překážka i odkazy a podarowanj do gistého stupně až podlé geho účelů přijmati, a s bratrstwa giněnjm wedlé nahljdnutj staršjch a s derozuměnjm osadnjho pastýře nakládati. Ano, pakli by opět časy gednotám bratřským nepřjaniwé nastali, budíž ginž táz wůle přána, které každý občan požjwá, aby mohowitost bratřskou bud' podlé určité na ten pád wůle dobrodinců, nebo podlé vlastnjho nahljdatj, servatis servandis tēm ústawám cjukewnjm nebo státnjm w mezjch domácjho státa podali, gak pa neylepšjm swědomj poznaj. —

38. Konečně, nenj té nejmenšj pochybnosti, leč se andowé bratrstwa zwláštnjm známkami budte prstěnem, rúžj, křjžkem nebo obrázkem, tkarainau co wýznamajm symbolem opatřiti musj; aby w nich bez pódněta smyslného nebyla, genžby se na powinnosti bratřské pamatowal, od nebratřj lišil, a co wzácný záwdávek mocnau wazbnu s gednotau spogowal. Potřebu a ospravedlněnj této zhámky netřeba snad tuče uwáděti? — Ale také

toho jen dotknouti třeba, zceby se bratrstwa tam neydřjwe geště uwesti mohla, kde se někteřj gich žiwlowé geště w žiwgešj paměti uchowali a kde štenárských nebo literátských společnostj stáwá. —

Swěřiw tak, gak se domnjwám, dobré zrao w záhonek našeho času, přeji srdečně, aby Ten, genž zrůst dáwá, swého hogného požehnánj na ně wyliti ráčil.

6. Saustawa učenj Ježjše Krista w ewangelium sw. Lukáše a Matauše obsaženého.

Od

Dra. Jana Körnera,

professora a rektora biskupského semináře w Buděgowicjch.

Úwod w ewangelium sw. Lukáše, gak ožto přjprawa k saustawě učenj Ježjšowa w něm obsaženého.

§. 1. Potřebnost úwodnjho ponaučenj o ewangelium Lukašowě.

Mezi tjm časem pěti let, co w časopisu tomto saustawa učenj w ewangelium sw. Marka obsaženého předložena byla, stala se při welmi mnohých, gešto, cjrkew katolickau co náměstka Ježjšowa na tomto swětě neuznawagje, pauze knih biblických se přidrřngj; wšak ge dle swých vlastnjch náhledů, a ne dle prawidla cjrkewnjho wykládagje, přede křesťané slauti chtěgj — ne-

smjrná změna w smeyšlenj o biblj a we výkladu gegjm. Onen záhubný rak, který w saustawě učenj protestantského a reformatského haed od počátku se rozzežral, a gestli gedna gegj částka trochu se pozdrawila, ginau opět w sbrilotinu přiwáděl: ten nynj tak hluboko hlawnj částky saustawy protestantské proniknul, že newyknutelnau záhubau gj hrozj.

Zagisté bylbj Luther a Kalwin, gesto, w hrdě nadutosti, na swau domnělau učenost se spoléhagje, nástupnjem Petrowým a s njm spogenau cjrkwj opowrhli, a biblj gakožto slowo Božj — a gedinkého wůdce žiwota swým přjwržencům odewzdali, — — zagisté, prawjm; bylibj oni náčelnjkwé wšeho odpjranj proti Bohu a cjrkwj se ulekli a ustrnuli, kdyby byli předzwj dali to, co nynj před očima widjme; že gegieh neprawostj synové go dáleko předěj, — že ona přjkorň drzost, která widitelnému náměstku Kristownu odpjrala, po třech stech letech tak daleko přigde, že všemohancj rámě Hospodinowo měřiti, we swé nadutosti každý diw a zázrak na prosto za nemožný vyhlašowati, a protož Bohu, genž od stwořenj swěta k lidem mlawjwal, a Jezjži Kristu, genž w plnosti času přišel, odpjratj, a žiwotopisj Jezjšowy tak rahawě a lebkomyšle zohawiti a zpotwořowati se opowážj, gako když rozpustjly gonák obrázky, k hranj gemu dané, napřed do bláta uwrhne; z bláta wytažené nožem rozpichuge, po částkách obřezává, pak roztrhá, a do smetj u-

wrhne. Toto podobenstw wyobrazuge naplašpo-
 čjnanj nekatoljků s biblj. Když we swém do-
 mštelóm opravowánj cjrkwě tak daleko přišli, že
 wšecko, což gest cjrkwěnjho, od sebe odlaučili,
 a gediné biblj, gakožto wšeho nábaženstwj zá-
 klado, pozůstáwalo; zaměřili též swou oprawnau
 horliwostj na biblj. Z počátku gednotliwé genom
 částky s tau dozostj, kteráž při wšednjch prácjch
 panuge, posuzowali, w pochybnost uwáděli, — až
 Geden, genž shrdau učenostj nadutost, a s nestydatau
 pýchau opowážliwost wšech praotců nekatolických
 zdědil, gednotliwé gich proti biblj námjtky sebraw,
 wšecky diwy a záztaky, ha z mrtwých wstánj Je-
 žjśowo za smyšlené hágky prohlásil. — Aby pak
 oné kraté raky, (která opěť twář Ježjśowa sa-
 kryla, geg pohľawkowala, a gema posměch činila,
 M. 14. 65.) nekatolíčtj přjwrženci přjliš se nen-
 lekli; protož on, nebeskau gednorozeného syna
 Božjho sláwu Ježjśi odňaw, sprostým plástjkem
 praktického panze mdrce geg přiodil; wšak tjm-
 to rauhaným počjnanj, negenom syna Božjho,
 sýbrž i geho nebeského otce wšem těm, kterj
 nálezkům geho hágednosti wjce než historické
 prawdě wěřj, — odegmal, a k onomu strastaému
 ohamženj, kdež odlaučenci cjrkwě Kristowy bez
 Krista, antě i bez Boha budau — pokrok učinil.

Ačkoliw katoljk s tau pokogndstj a bezpeč-
 nau důwěrnostj, s kterau autlé dobré djtě slowa
 matěře přjgná, na swědectwj cjrkwě o prawdi-
 wosti a smyslu táchto knih přestáwá: předce w-

zitečno gest, zwláštnj důwody, které se nám mimo swědectwj cirkwe, w těch samých knihách a gegich okólnostech, naskytugj, proti takowým autokům znáti.

Stane se tedy pagednánj úwodné, negenom gakožto přjprawa k saustawě učenj Kristowa; nýbrž také gako obrana proti každému autoka na zázraky, sláwu gednorozeného syna Božjho oswědčugjej.

§. 2. Lukášůw rod, umělecká powaha.

Eusebius wyprawuge w historii cirkewnj, w knize III. kap. 31. „Těž Lukáš, rodič Antiochenský, uměnjm lékar, kterýž často a gako po domácku s Pawlem a ginými apoštoly obćowaw, uměnj lékařského pro uzdrawěnj dušj lidských, kteréhož z gegich kázanj nabyl, w dwogjm spisu swém, wnuknótjm a řjzenjm božským po sobě nám zanechal. Gedno gest ewangelium, o němž swěděj, že negináč sepsal, než gak mu wyprawowali ti, kterýž hned z počátku sami Krista očima widěli, a služebnjci toho slówa byli; a že se na to všeccko hned od počátku bedliwě wyptál. — Drahý geho spis skutky apoštolské w sobě obsahuge, do něhož netoliko, což slyšel, aneb o čem z powěsti wěděl; ale nač i sám hleděl, shromáždil a zawřel. A chtěgj tomu negedni, že když Pawel Ewangelium swé gmenowal, a o něm we swých psanjch zmjaku činil, těmi slówy: „podlé ewangelium mého,“ zezmjnil to, kteréž Lukáš sepsal.

Ze svědectví toho vyplývá, že ono město, které po Jerusalemu křesťanům neyznaménitější bylo; kdež apoštol Pawel, Barnabáš, Petr a jiní slavní muži za věku apoštolského kázali; kdež pro množství wyznáwagjejch gméno křesťanů neyprw powstalo (Skutk. Apošt. 11, 22.); kdež Jana Ewangelisty učedník Ignac, mučednictwjm oslawený, biskupem byl, a napotomní biskupové pro tuto wýtečnost cirkwe antiochenské důstojným titulem patriarchů počtění byli, — Lukášowým rodištěm bylo.

Zpráwu Eusebiowu o umění lékařském sw. Lukáše potvrzuje apoštol Pawel w listu k Kolosenským, o čemž dále §. 3.

Umění lékařské při Lukáši důwodem gest o wětší wzdělanosti a učnosti, než se u lidí sprostých nachází. Mezi dary duchownými stkwěge se při něm skumawost, totiž bedlivé wyšetřowání prawdy; žiwot Kristůw gest gemu proto gístý, (vulg. completa, *πληροφορηθεὺς*), protože geg wyprawowali ti, kteřížto od počátku sami widěli a služebníci té věci byli, a protože sám wšecko od počátku pilně wyzwědel. (Luk. I. 1, 2, 3.) Tato vlastnost geho ducha, která lehkowěrnost wylučuje, gest důležitá, zvláště za našich časů, kdež mnozí, sebe samé genom za maudré a skumawé pokládajce, apoštolům a gich nástupníkům, habskau lehkowěrnost přičítaj.

S tautou bystrau a přjsnau prawdiwostj spogena gest gasnost ducha k rádnému uspořádání

částek života Ježíšova a skutků apoštolských prohledávej. Důvodem toho gest zřetelně vy-
gowaý atamysl, pořádně (καθελξηξ) psáti, a uspo-
řádanost geho obogj knihy. Však tato dychtřiwost
po řádném sestawenj částek swé historie, gest
mjruá, nepřestupujcj meze historické gistoty.
Důkazem toho gsau ony částky Ewangelium, kdež
určitěgšjho udánj času a mjsta dosjčá nemohl.
(Wiz Gnomologji.)

Umělost řecké lepoty w slohu naskytage
nám čtveroandnj perioda, kterau Ewangelium po-
čjná; že po tomto periodickém počátku Ewange-
lia — w nezakraučených průpowědjch wyprawuge,
pocházj od geho dychtřiwostá, prostě a bez wylj-
čenj žiwot Páně a skutky apoštolské wystawiti.

Srownánj geho slohu s ostatnjmi Ewangeli-
sty okazuge, že gest swětlegšj, a od mlawy he-
braistické prostěgšj.

§. 3. Lukášowo náboženstwj a ctnosti.

Zdali Lukáš od pohanských, či židowských ne-
bo křesťanských rodičůw zrozen, a protož w gakém
náboženstwj w swé mladosti wychowán byl, zřet-
ného swědectwj nenj; však umělost přesné řeč-
tiny a slohu řeckého, poskytuje domněnku, že w
pohanstwj zrozen a wychowán byl; na to samě
zdá se poukazowati apoštol Pawel, když w listu na
Kolosenské pozdrawenj od Aristarcha, Marka,
Jesusa napsaw, IV. 11. dokládá: „kteržj gsau z
obřjzky;“ po nich uwádj: Epafra, Lukáše lékaře

neymilegšjho a Demasa pozdrawenj — kteří nebywše od Pawla mezi obřezané počteni, z pohanstwa pocházegjee ku Kristu přiwedeni byli. Ačkoliw dle toho w pohanstwu wychován byl: takí gest wjce náhledů, že se stal židowským proselitau; neboť odtud genom dokonalá zběhlost w řečtině požidowské, známost proroctwj a giných částek starého zákona; odtud také snášeliwost, kterau k němu židé w chrámě Jerusalémském měli! Neboť ačkoliw proto, že Trofima Efezského s Pawlem w městě widěli, a žeby geg byl Pawel do chrámu uwedl, se domnjwali, od nich město zbařeno bylo, přede o Lukási, který wšudy w Jerusalémě při apoštolu byl, žádné zmjuky, ani stěžnosti se neděge; což gediné odtud, že geg za židowského proselitu i tehďáz pokládali, když byl gž učitelem a wyznawačem Ježjse Krista.

Ani času, ani učitele, kdy a skrze koho od Boha radem cirkwe učiněn byl, powědomo nenj; však slavných otnostj, kterými se eo křesťan stkwěl, památka nezrušitelná w geho Ewangeliam a skutočjch apoštolských stáwá.

Neyprwé vyniká z geho spisů: oddanost sebe samého, s duchem, srdcem, myslj, silau, žiwotem Ježjse Kristu — a cirkwi geho. Ježjś gest genu neydáležitěgšj předmět! Přjstj, skutky, ~~zabráky~~, učenj, smrt, z mrtwých wstánj Ježjsowy; skutky apoštolů, wzdělánj cirkwe Kristowy; přjkladné obcowánj prwnjch křesťanů, nesprawedliwé gich utiskowánj: wšeccko to od počátku pitně wyzwěděl

(Luk. I. 3.) s takowau wraucnostj přigal a chowal, že i Teofila, a skrze něho ostatnj potomstwo křesťanské, této neydůležitějšj historie aučastné učiniti chtěl, a protož podnikl tu nesnadnau práci, sepsati Ewangelium a skutky apoštolské.

Přičina této celé oddanosti k Ježšji Kristu gest w přesnosti neboli w čistotě geho srdce, genž ode všech tělesných náklonnostj a wášuj oswobozeno bylo. Nikdež w geho spisech newidjme chlubitnosti, ač důležitých přjbehů apoštolských aučastnjkem byl: předce nikdež gména swého ani nepronesl; raděgi o pokoře uwádj neyzágemněgšj slowa Ježšowa; gak dalece srdce geho od zisťnosti a lakomosti vzdáleno bylo, důkazem gest, že negeom výstraby Ježšowy proti té neřesti, nýbrž sdjlnost prwnjch křesťanů se swým gměnjm, ano průpowěd Ježšowu „že — mnohem blahoslaweněgi gest dáti, nežli bráti“ uwádj. (Skut. apošt. XX. 35.) Čistota ano swatost žiwota u apoštolů prikazujcjh, aby smilstw, wšeliká nečistota, nebo lakomstw, mezi křesťany ani gmenowáno nebylo, (Efez. V. 4.) důwodem gest o neposkwrněnosti mrawů geho, an byl miláčkem a spoludruhem Pawlowým po wjce let, a tjm až do swé mučednické smrti zůstal.

Tato prázdnot odě všeho nečistého nezpůsobila onu zahálčiwau a rozmařilau pokogliwost, každé nesnáze, práce, namáhánj, utrpenj se štjtcj; raděgi otužnost až do nebezpečenstw žiwota setrwagcj na něm w skutecjch apoštolských widjme.

Pramen této odvážlivosti neohrožené byla jeho wraucnost k Bohu, wyswjtagcej z toho, že on prodléwánj Jezšowo na modlitbách po celá noc, a nstawičue modlitby prwnjeh křestanů, ano i Pawlowo modlenj často uwádj. S tauto wraucnostj k Bohu, zwláštuj uctiwost k blahoslawené rodičce Syna Božjho spogena gest, gegjžo obraz oslaweny, při početj, narozenj, obětowánj, a prwnj cestě Jezšowě do Jerusaléma, všem ctitelům welebny — pro všecky wěky zanechal. Nábožná powěst tomu chce, že Lukáš obraz Panny Mariě byl wyhotowil; protož kdo tuto zpráwu o wyobrazenj štětičkau rozuměti nechce: wylož gi gako wyobrazenj pérem učiněné, genž se w I. a w II. kapitole geho Ewangelium nalezá.

Láska k Bohu ze srdce, od tělesných a amy-slných náruživostj čistého, pocházegcej, gest plamen k blaž. weškerého pokolenj lidského plápolagcej, a protož všemi ctnostmi k bližnjmu wy-nikagcej. Mezi těmi třpytj se přátelská oddanost Lukášowa k apoštolu Pawlowi, ani wlnami bauř-cjho moře nestyduacj, aniž strastni zagetj apoštolského a geho churawostj ochabagcej (wiz §. 4.)

§. 4. Lukáš spoludruh Pawlůw na geho druhé apoštolské cestě od Troady až do Filippi.

Mimo wytečné vlastnosti ducha, mysli a srdce z knih Lukášowých wy-nikagcej gegj se nám geho šlechtné gednánj we společnosti Apoštolské; k

tomu byli zapotřebj ohledu na jeho apoštolské cesty.

Cestovánj apoštolské, které Pawel po stětj Jakuba, bratra Janowa z Antiochie, kde při službách Božjch z wunukntj Dacha swatého k tomu oddělen byl, nastaupil, gest troje :

a) prwj bylo přes ostrow Cyperský do poslednjch kragin Asie menšj, až do Listry a Derbentu, a nawrácenjm opět do Antiochie a Jerusaléma skončeno (Skut. Ap. 13, 14, 15.);

b) druhé cestovánj z Antiochie po zemi pemé opět do Derbentu a Listry, a odsud přes Frigii a Galacii k Macedonii a Řecku, kde poslednjm stánowišťem byl Korinth, odkud přes Efes rychle do Jerusaléma se ubjrage druhau apoštolskan cestu wykonal (Skut. Ap. 16, 17 18, 22.);

c) třetj cestovánj bylo z Antiochie přes Galacii a Frigii do Efesu, odkud nawštjwiv opět Macedonii, Řecku, a odtud přes Macedonii se nawracuge okolo Troady, Miletu, Tiru přes Cesarei do Jerusaléma se odebral a třetj apoštolskan cestu dokonal; zde od zatiwých Židů wchopen, přispěnjm strážce říjmské od abítj uchráněn, a odwołánjm se na soud cjsarůw do Řjma dovezen byl.

Po tomto powrchnjm přehledu cest od apoštola Pawla konaných, lehko gest nahlédnanti, kde a gak dlouho Lukáš společnjkem Pawlowým byl. Že na druhé apoštolské cestě, kde Pawel do Macedonie a Řecku schylowal, w městě Troadě k Pawlowi se připogil, obgewuge tjm, že od toho

místa (Skut. Ap. 16, 10 — až w. 16.) w první osobě „hledali jsme, přáli jsme, byli jsme, přinutila nás, šli jsme na modlitbu“ wyprawuge, před tím ale, a za tím w třetí osobě. (w. 8.) „Když prošli Mysii, sstoupili do Troady, (w. 19.) chytivše Pawla a Sihu přivedli na náměstí ku knížatům,“ (w. 23.) wsadili je do žaláře.

Dle toho byl spolutestowatelem Pawlowým od města Troady — přes Samotrácii, Neapolis až do Filippi; zde chodil s apoštolem w den sobotnj do modlitebnice za hranou ležící, kde mezi jinými ženami horlivá čitelkyně Boží, Lydie, předávající šarlat Tiatyrský, na wjru obrácena a pokřtěna byla, a do svého domu Pawla s Lukášem pohostinu přigala. Zde widěl, jak Pawel děwičí ducha wšestekého magje uzdrawil, a od zistných magitelů za odměnu obdržel, že jako židovský buřič města se společnjkem Sílou od řazy městské se sbíhající, beze wšeho wyšetřenj práwnjho mrskán a do žaláře wvržen, zemříttesenjm o půl noci své wazby sproštěn a druhého dne od autednjků městských, gešto křiwdu apoštola co řjmskému měšťanu učinili, odprošen a z wězenj wyweden byl.

Lukáš působil we Filippi; mezi tím Pawel w jiných městech Macedonie, Řechu po dvě, pak w Římu po tři léta učenj Kristowo hlásal. Nežte se sice nikdoš, zdali a jak Lukáš we Filippi — po pět nebo šest let pobýwající — k prospechu cirkwe křesťanské napomákal; on oo lékař, magje machonásobnj přístup k obywatelům Fili-

penským k rozšíření učení Kristova, k rozmnožení počestnosti křesťanské, ano i k wzbuzení oné wděčné laskawosti, kterou Filipenští Pawlowi častokráte proukazovali, (Fil. 4, 15.) že přispěti mohl, nelze pochybowati; ano z wraucnosti jeho pro Krista na počátku Ewangelium swého a cestami do Jerusaléma a Řjma podniknutými progewené posauditi gest, že nebyl zde neaučiniwým. Cjrkew Filipenská, kde on po pět nebo šest let přebýwal, wděčnou laskawostí a gemnými mrawy nad Korintskau a giné wynikala, poslawši gemu do Tesaloniky, pak do Řjma oběti synowské wděčnosti.

§. 5. Lukáš spoludruh Pawlůw z Filipi do Jerusaléma, kde a w Cesarei Pawel po dvě leta dlel.

Když Pawel dokonaw hlásání Ewangelium w Efesu do Macedonie a Řecka se nawrátíl, a odtud opět přes Filippi, Troadu, Milet, Tyras, Cesarei cestu do Jerusaléma nastoupil, byl Lukáš společníkem cesty té; byl tedy posluchačem w Troadě kázání Pawlowa až do půl noci trwagj-
 ejho; gakož i w Miletu řeči ku kněžjm Efeským mluwené; — byl přítomen, když křesťané Tyrští z wuknutí Ducha S. Pawlowi radili, aby newstapowal do Jerusaléma, když geg všlekná s manželkami a djtkami prowadili až wen za město, kde prawj: „a poklekše na kolena na břehu, modlili gsme se.“ W Cesarei w domě jahna Filippa, genž měl čtyry dcery panny a prorokyně, byl Lu-

káá spoluprosjóm se všomi přjtomnými, aby Pawel, genuž prorok Agabus wázago pásem nohy a ruce geho, začetj w Jerusalemě byl předpowedel, newstupowal do Jerusálema.

Lukáš byl aučastnjkem laskawého přigetj, které se Pawlowi od křestanů Jerusalemských stalo; s Pawlem wešel k apoštolu Jakobowi, pro pokrewnost geho matere s Marij matkou Ježíše Krista bratra Páně nazwanému, který Pawlowi pro wzbuzenj důwěrnosti k sobě u křestanů z obzjaky, radil, aby za čtyři muže slík na sobě magjnoj oběti zaprawil, a tjuu dumněnj, že z kón Magjšjw zawchnul, wywrtál.

Z uctjwosti a lásky Lukášo k Pawlu dowysliti se lze, že byl přjtomen, když Židé widauce Pawla w chrámě a domnjwajjce se, žeby i polateny byl do chrámu uwedl, geg chopiwše s powykem a bařenjm všeho lidu z chráma wytáhli, chtějje geg zamordowati; že slyšel řeč, kterou Pawel, římským tisjenjkem z rukau židowských gsa wyswobozen, s stupňá z chrámu do twrze Antonie wedaucjch, držel; že slyšel hulákánj Židů, gešto přetřěp řeč Pawlowu a metagjee racha swá, a prach w powětrj, křičeli, „zahlad ze země takowého, nebo neslušj genu žiwu býti.“ Zagiště i druhého dne, když římský tisjenjk chtěge Pawlowu při lépe seznati, k sobě židowskau radu z fariseů a saduceů sestáwagjnoj powolal, a Pawel z mrtwých wstánj Ježíšowo twrdě, fariseů sobě naklonil, saduceů ale tak popudil, žeby w roz-

brógi mezi obojí stranou powstalém, byl roztrhán, Lukáš wácho toho očitým swědkem byl.

W Jerusalémě prodlel Pawel genom několik dnů, neboť, aby ankladům Židů wíce než čtyřiceti na počet zapřísahých se „že nebudau ani gjsti, ani pjtí, až geg zabigj,“ ušel, z Jerusaléma do Cesaree poslán byl, tam proti kalobám židowské rady se zastával, tam před smilným a zistným wládatem Felixem o spravedlnosti, čistostě a budau-cjm saudu mlawil, tam před wládatem Festem, genž po dwau letech Felixovým nástupnjkem byl, a geg opět do Jerusaléma k saudu židowskému poslati chtěl, odwolával se na saud cjsaňw w Řjmě, tam před slawným sborem, kde Festus, král Agrippa, Berenice geho sestra, důstojnjci wogenštj a měststj vynikali, o swém anřadu apoštolském a o Jezisus takowau mocj mlawil, že Agrippa pohnutj swé zřegně wyznal, a Festus geg byby propustil, kdyby se byl neodwolal k cjsaňi. — Wšech těchto přjhod očitým swědkem Lukáš byl, genž přišed s Pawlem do Jerusaléma, s njm opět po dwau letech z Cesaree do Italie se odebjral.

§. 6. Lukáš společnjk Pawlůw na cestě do Řjma.

Z Cesaree byl Pawel, poněwadž na saud cjsaňw se odwolával, do Řjma poslán.

Bylať to strastná plawba w nepřjhodném čase měsje Kislew (Prosince) podniknuta, protož Pawel k tomu, aby na ostrowě Kretě (Kandii) přezimowali, radil; wšak když rady geho se seupo-

slechlo, již prvního dne bouřky tak zmítáni byli; že loď řetezy podpásati, a plachty spustiti, druhého dne náklad, třetího dne nádobí lodní svýma rukama vyhazovati museli; hrůza tato, kde ani slunce ani hvězdy se neukázaly, a pánje se moře s žennými oblaky sloučeno býti se zdálo, trvala na mnoho dnů; odňata byla, dle Lukášova svědectví, všecka naděje o našem vysvobození; jedině Pavel z vniknutí Božího dodával důvěry a dobré myslí, sčevívám, že Bůh k vůli Pawlowi všecky, jejichž 270 bylo, při živobytí zachová.

Když čtrnáctá noc přišla, spomenali teprv, že hlubokosti mořské ubývají, že se ok zemi blíží; pozdrževše loď přes noc na kotvících, a ráno k břehu ostrova Malty přigjouce náměříce uvázli, kde zadní konce loď od násilí mořského roztráskán. Takť buď plowánjem, buď přidržením se desk nebo jiných věcí vyšli na pevnou zem, kde přes zimu ostali užívajouce vděčné lásky od tamních obyvatelů, kteří k nážračné noci Pawlova, všecky neduhy uzdravujcej, důvěruost měli.

Po třech měsících odpluli z Malty přes Sirakusy, Rhegini de Patroli, odkud po sedmi dnech, u křesťanů téhož města ztrávených, přišli do Říma. Zde Pawlu dopuštěno, aby sám se zoldnětem ho ostřihajejm zůstati mohl; byl tedy za celé dvě léta ve své hospodě, a všem kázal, kteří k němu ucházeli. Že Lukáš po ten celý čas společajkem Pawlovým byl, wyswjtá negenom ze skutků apoštolských, které až do toho času wyprawuge, ný-

brž také z listů na Kolosenské a Filemona, které apoštol ze svého tehdejšího zajetí v Římě psal, a gménem Lukášovým na ně pozdravenj oznamoval. (Kol. 4, 14.) W též listu nazývá Lukáše lékařem sobě neymilegšjm, w listu k Filemonowi (w. 14.) nazývá geg swým pomocnjkem jako Marka.

Po dwau letech w Římě dosáhl Pawel oné swobody, o které Filemonowi píše: (w. 22.) „Spolu připrav mi i hospodu, nebo naděgi mám, že skrze modlitby vaše darován budu wám.“

Pobyt w Římě za nęgaký čas na ostrowě Kretě a w menšj Asii, opět do Říma přišel — kde zastáwage nčenj Kristowe mučedlnické smrtj go potwrdil. I tehdáz neopustil Lukáš Pawla, památka tohoto přátolstwj tolikerymi apoštola strastmi neochabujcjo, w až do smrti geho wytrwagcjo stogj w drakém listu k Timotheowi, krátce před swau smrtj psaném. „Počjuám, píše k Timotheowi, (4, 7.) obětowan býti a čas rozdělenj mého nastáwá, pospěš ke mně přigjti brzy,“ pak (w. 11.) „Lukáš sám se mnau gest.“

Že w Římě stegna horliwostj jako w městě Filippi o rozšřrenj náboženstwj Kristowa usilowal, vyplýwá giž z toho, že geg Pawel w listu na Filemona meni pomocnjky swé pōjtá.

K wjře podobno, že i Teofil, w náboženstwj Kristowě auskně wyučeny, a genuž k wůli swé Ewangeliam a skutky sepsal, w Římě přebýwal, o čemž w následujcjm

7. Životové Swatých a Swětic Božjch.

ba

Františka Sušila,

professora theologie w Brně.

Žiji zhamová podstata, bytnost swan pro-
gewowati. To, co w temné tacecnici se pozbrá
našema ukrywá, a geđinému duchu známo gest
(1. Kor. 2, 11.), žiwotem se obrážj, a náša na-
zjratí dáwá; giného skla námás, kterým bys do
skryše té wnikati mohi. Žiwotem se bytnost ta-
kořka wtěluje, ukryta harmoni swau k sluchy,
a zahalené swé podoby na oko přiwodj; harmoni
to ráznau, hláshau, křjstiwau, podoby žiwé, luzné,
probudiwé. Odtád to gde, že tak mocně žiwot
na nás aučinkuje, že do žiwotu našeho, a až na
kořen duše našj opět toliko žiwot zasáhá, a že w
žiwotě člověk genóm opět od žiwota pragat bý-
wá. Samoděk totiž tu w srdci našem se probu-
zaje saucitná struna, a odpawědným tónem se o-
zývá; saucitná podoba přocjta a oněna w žiwotě
sizjm, který gž onyj oizjm nanej, progewené ga-
ko we stjje vychásj. Dach lidský genóm od du-
cha opět probuzen, pěstowan, wychowan býti má-
že; sebou samým by nikdy k swědomosti nedo-
spěl. Na zkoušej tom spoléhá geđnák věčná praw-
da biblická, že prwnj člověk Bohem wychowan
a angely pěstowan byl; geđnák ale i w paedago-

gii platj, že člověka vychovánj genom bezprostřednjm osob na něho wlévánjm se dociluge. Prawého vzdělánj nedocházj člověk ponětjmi abstraktnjmi, no brž dotýkánjm se stran života geho od ducha příbuzného vykonánjm. K osobnosti dospjvá člověk genom osobnostmi. Tak záwisj rozvinutj ducha našeho od působenj ducha giného, který životem svým život ducha našeho budj, a gako záradek k wywinovánj našeho života duchownjho příkládá, odkad i slova naše příklad powstalo.

Giž pak podlé toho, že na něho buď duch dobrý, duch pravosti, anebo duch zlý, duch strastj působj, člověk rozličnému podléhá osudu, a tu k božským věcem, tu ke hřjsným opět se naklónuge. Člověk zagisté, gak ho nynj nalezáma, chová w sobě co giná Rebeka gako dwa žiwly sobě odporué. Ačkoli šebe ejtj Božstwu příbuzna, a k duchu Neyvyššjmu, k gekož podobenstwj stwořen byl, se přiwinuge: podroben gest nicméně i wtokům ba útokům ducha strastného, a život geho mezi wzorem svým a potworaan geho se wiklá. Příklad zlý nemensj ba wětšj moei prowadj na něho, gak dobrý, a slova *úklad* a *příklad*, dobře a psychologicky sobě příbuzná gsau. Odtud patrno, že, magj-li býti příkladové zlj (úkladové) we wplywu swém stáweni, příkladové dobřj (wzorové) ducha lidského se zmoeniti a geg swládati masegj.

Kdožby toho byl na sobě nezakusil? Kdo w osudu gednotliwých člověkúw nespatřil? Kdo nepozorowal w historii? Naswědčugj tomu maudřj všech časůw a národůw. Ti na žiwotě mužůw proslulých, se wzdeláwali, ge sobě za přjklad, za wzor položili, a gimi k činům spanilým se wzbu- zowali; a aby ge ustawičně před očima mjti, a ohněm gich se zahřjwati mohli, obrazy gich sobě po bljzku mjwali. Swědek toho gest nám Sallust w Jugurth. c. 4. kdež dj: *Slýcháwal gsem, že Quintus Maximus, P. Scipio a mimo ně našj wlasti přeslawnj mužowé řjkáwali takto: že patřenjm na obrazy předků swých ducha swě- ho co neysilněgi ke ctnosti rozněcugj. Ginj o- pět děginy spisowali a w takowém ge swětle wy- obrazowali, aby srdce gemná od zlého wystřj- hána a odwracowána, k dobrému ale nawnazová- na a podněčowána býwala. Polybius se wydal na spisowánj historie, poněwadž, gak sám prawj, neylepšj wychowátnj (καλλιστη παιδεια) ku pra- wému žiwotu gesti zkušenost z děgepiawu nuby- tá. Livius to gmenuge spásitelné a prospěšné w historii, že všeho druhu přjklady na oko sta- wj, aby každý, čeho se wystřjhati a co následo- wati, pochopowal (in praefat.) Tactus (abych geště swědka třetjho uwedl) o tom Annal. 3, 65. se w ta slowa prohlásil: *W tom obzwláštňj shledá- wám letopisiůw urđenj, aby ctnosti zamlčowátny nebyly, a na hanebné řeči a skutky bázeň po- tomstwa a zlé powěsti se pauštěla.**

Takto činjali pohané; tak se stawali, aby na príkladech slawutých mužů mysl swau a potomka k činům podobným powztyčowali. Takowau pěti wedli, aby duch k aučelám zemským uprawován býwal. A cirkew swatá má-li méně činiti? Má-li s mensj péčj o to se zasazowati, aby duch synůw a doer gegjch sličnými příklady k aučelám neboským urwozován býwal? Tato duchownj matka naše, pěstaukyně lidu Božjho, dobře sobě weždy powědoma gest powolánj swého, a wedena gsauc duchem Božjm wedla weždy o nj, kadyto woditi wychowance swoge. Ona giž dle moci od Krista sobě dané tohoto swěta věci poswěcuje a gim gako božský ráz přičiňuje, přírodu chrámem takto čihje, a čas na wěčnost přeměňuje; a to proto, aby stopy moudrosti a lásky Božj člověku zemskému nedopatřitelné znakům našim ukázala, a hlas ten, o němž prborek korunowaný (Ps. 18) tak progimawě zpjwá, ku wnitřnjmu sluchu přiwodila. Ale tjm se nespokoguje utlá gegj péče. Gako druhdy Báh Mojzjšowi obraz stánku okázaw prawil: *Uděleť podobě něho*: tak ona ustawičně nám milostný obraz Krista Pána ukazuge, ustawičně wolagje: *Patřte na půwoda a dokonatěleť wjry nášj*. Aby se však lidé newynlauwali, že pro křehkost swau nemožno gim nápodobiti wznešeného wzoru toho: tedy gim předkládá podoby Swatých a Swetie Božjoh, napomínagje se swatým Pawlem: *Budte následownjci gegjch; gako oni byli Kristow*. (1.

Kor. 11, 1.) Toť pak mešťábo činj; to každým dnem obnowuge, každým dnem giného a giného k našemu následowánj wystawuge. Swětluim otom; od Slunce žiwota, Krista rozswjceným, pod lawar hořeti nedopašťj, nobřz ge klade na swjcen sláwy, aby swjtily všem, genž w domě Bóžjm se nalezaj; toho nečiniti, za swatokrádež by sobě položila. Na nich ona mysl naši proto, co swatě gest a božské, posilowati a zárodek božnosti w srdci našem; k pozorowánj spanilých ctnostj přiwoditi usiluge. *)

Proto synové cirkwe katolické, genž duchem matky swé wečení byli, wyobrazowali skutky bratřw a sester swých, tuto druhdy cizinegjcjch, nyj ale we vlasti swé se ocjtáwšjch. Počna od sw. Klémenta Ř. a sedmi natárw, kteřj od něho k zannemeňánj skutků mučednických ustanoweni byli, až na sw. Athanasia, Basilia, Jana Damascenského, mezi Řeky, Ambrože, Řehoře W., Paulina, Sulp. Sewéra mezi Latiojky, a od nich po Metastowii, Suniowi až na časy neynowějšj wyskýtali se wežly mužowé, bystrým zrakem ku pozorowánj lidské powahy, a autlym smyslem ku pochopowánj mravné wznosečnosti opatřenj, genž k ebecnému wzdeľánj cirkwe Bóžj ony žiwoty Swatých a Swětlo Bóžjch spisowali.

Tjm, že ge na swjcen stawj, cirkwe swatá

*) Druhdy žiwotowé ti weřegně čjtáwani, gakož i gména, legentki latiosá a sobažnare řecké, tobo doawědžuj.

sláva Kristova 'dokona nezastihne. Gest sobě tohó dobře powědoma, že Kristus pramen wšj swatosti gest, že jedině Jeho milostj swatým se swatosti dostalo, že swatj že sebo nbyli leda panšř suchá, a genom tjm, že ge Kristus postawil předlé praménkú wod žiwých, se etnostmi rozselenoli. Cjrkow ge pakládá za dyru, na niž Kristus hrál, a wýselowně tomu uđj, že libozwuk, gegž wydáwali, od ducha Kristowa w nich wywáben byl. Ona ge powážuge za oblesek Kristów; w nich Kristowu gasnost spatřuge. Kterak by tedy předkládánjm žiwotů Swatých a Swětie Božjeh Kristowi ugmu učiniti mohla? Wšeecka za gisté Swatých sláva ku Kristu se wracj, na Krista se odljwá, gehož milostj owlažowáni, gehož đary ohochačowáni, gehož dchem nadýcháni byli.

Za druhé; Cjrkow předkládagje nám za přjklad žiwoty Swatých a Swětie Božjeh žádného následownictwj pohanských lidj neprowodj. Aneb komu nepowědomo, že duch Božj w pjsně swatém starého zákona Israeility odesjlá, aby se přjkladem bohabogých mužů ke etnostem rozněcowali? Q Tobiašowi (2, 12.) se wyprawuge, že *depustil Bñh pokušenj na něho proto, aby potomným lidim đíem byl přjklad trpěliwosti.* Syn Sirachůw wolá w k. 44, 1. : *Chwalme muže slawné a otce naše, utd.* ; a počna od Henocha až do Qniáše řadau šesti kapitol wychwaluge vysoké etnosti mužůw těch, gegichžto památka gako hudba (49, 2.) zněla, genžto byli gako duha

*stkwantj, jako kude rěčowj we dnech gurnjeh, jako Iliin, kteri gsau při tekutě wodě, a jako kuditlo wonné (50, 8.). Proto i sledáwáme, že w starém zákone těmi příklady sebe a jiné wzbazowali, jako činil Mathutias (1. Mach. 2, 51.) syny své napomjnage, aby od zákona Božjho se odstrasiti nedáwali: *Pomutugte, dj, na skutky Otců swých,* a příklady od Abraháma až do Daniele jim na mysl uvádj. A co řekneme o zákoně nowém? Giž-li nechce Duch swatý, abychom na příkladech nábožnost swau umocňowali nynj? Kdo newj, že sw. Pawel dlanhan kapitolan (Hebr. 11.) příklady Otcůw starého zákona wyličuge a k následowánj gich napomjnage těmi slovy končj: (Hebr. 12, 1.) *Protož magjce oblak takowj příkladů odložme břjmě hřjchů a k uloženému sobě bogi chwítěyme.* Práwem tedy ejrkew katolická pro pobudka, podporu, potěchu a posilů naši duchowj oči naše na wznešené příklady Swatých a Swětíc Božjch upjrá.*

A gakeho se naděje ejrkew prospěchu z toho příkladů Swatých nám předstawowánj? Odpowjdáme, že práwem welkého. Nejprwé nám gsau žiwotowé gegich komentárem žiwým pjsma swatého. Takto giž byl muž wypowieděl, genž před ginými o tom souditi mohl, muž swatostj a učenostj zvláště biblickau před ginými skawený, starodáwný otec sw. Hieronym: *Žiwot swatých gest wykladem pjsma.* Propowěd ta mnohými příklady oprawditi se dá, a tak práwá gest, že mnoh

léma textu, nelze leš, jedinó za žiwota, Swatých wyrozuměti; aspoň wýhled ten doosla praktický gest. W 1. Job. 5, 4. čteme, že *mjra nuda wdím, wtězj.* Kdo nám smysl tobo lépe wyložiti může, nežli žiwot Swatých? Anebo který gest tak mocný nepřitel, aby Swatj geg wjrau, nebyli přemohli? Gelikoz wětšj gest wjtěsou, kdo nade wnitřnjmi swjtězil, nepřátely, nežli nad zewnitřnjmi: který národ wywedl takowých bohátjřů, aby mohli s tímto zachowajmi hrdinami na rowaň postaweni býti? Které město může se wykázati tak wznešenými wjtěziteli, jako město Bozj, cirkew swatá? U Jana 12, 26. prawj pán Jezjs: *Kdo mi slaužiti bude, poctj geg otec móg,* a w podobném smyslu se již pronesl Žalmista Páně: (Ps. 138, 17. 150, 1.) Může-li býti pocta wětšj nad tu, kterau poctil Bůh Swatě? Gim w ústa pronikawan moe polezil, gich twáře božským ozářil leskem, ge syny swými učinil, a zrcadly, w kterých wljdnost, přjwětjwost, swatost, mohůtnost swau neyzrađnogi spatrowati dáwa, ge do knihy žiwota zapsal, tolikorými diwy za žiwa ge i po smrti ráčil oslawiti, ge za pochodně cirkwe a za přjklady wystawil. U sw. Mat. 11, 12. čteme wýrok Páně: *Králowstwj nabeské násilnj uchwacugj.* Gakého násilj sobě olowek učiniti musj, aby uchwátit králowstwj toho, na Swatých shledáwame. *Popatřug, dj Kempenský, na žiwé přjklady swatých Otců, w nichžto prawí zbožnost a dokonalest se třpytilu, a poznáše wsecko*

co činíme, máme bu ničím býti. Ach, co
 gesthně život, srownáme-li ho s gegich živo-
 tem! We hladu a žizni, w nahotě a zimě, w o-
 trapách a trudech, bděnjch a postech, w modlit-
 bách a swatých rozgjměnjch, w rozličných
 pronásledowěnjch a úkorách. Swatj, prawj
 přátelé Kristowi, Pánu swému slaužili. O, gak
 mnohá a těžká protiwenstwj apoštolé, mučed-
 njei, wyzawači, panay a všichni po šlepěgch
 Páně statně kráčegje podstupowali! Oduwžili
 se možně tohoto života, aby buducjho dostih-
 li. Paustennjci swatj, gak přjsně a ode swě-
 ta odloučeně žili! W gak obtjžných a neustá-
 lých pokušenjch wjčezali! Gak často od nepřj-
 tele zlého trápiwání býwali! Gak mnohé a
 wramně modlitby Bohu obětowáwati! Gak přj-
 stá byla gich zdrželiwost, gak weliká gich hur-
 liwost w dobrém prospjwati, gak horký a tuhý
 bog, podnikáwj ku přemoženi zlého? Pán Jezš
 se (u Jana 14, 21.) tak ráčil wygádniti: Kdo mně
 miluge, zgwjím genu sebe samého. I toho wj-
 klad a důkaz nalezáme na životě Swatých, žo
 obdiwowati nám gest, kterak mohli k takowé po-
 zuáwj wyši dospěti z nich ti, genž školskými wě-
 dami se nebyli nikdá ohjrali. Owšem co abstrakt-
 nj gest, co se na život nepotahuge, to paulým
 rozumem pochopiti se dá. Ginák ale se má s tjm,
 co do života zasahá, a dokona se slowem Božim,
 které w nás starého člověka umrtwowati, a ži-
 wot w dnši nowý zakládati má. Tomu člověk

zagisté genom potul rozumj, pokawad se toho w sobe sám dožil. Žiwotných takowych nauk se práwě toliko dozjwáme. *Swaté věci, dj nowy-rownaný Pascal, gđau srdcem k rozumu; tu cestu wywołil Bůh, aby pýchu nášeho rozumowěnj pokořil. O giných věcech platj přjslowj: Znáti ge musjm, mám-li ge zamilowati; ale o swatých věcech platj opak: Milowati ge musjm, poznati-li ge hodlám (Je faut aimer les choses divines, pour pouvoir les connaître); cesta ku prawdě weđe kiskau. Odtud gde, že tak hlubokau známost božských věcj také i w ney-sprostějšho Swatého nalozáme, a úsudky tak práwé o nich, a gich potahu ku věcem zemským, ano přečasto i o věcech zemských (gešto na práwém stanovišti postaweni byli), že i filosofowé pohanšty gim dosti se wynadiwěti nemohli. Tak n. p. Synesius, pohanem byw gešto, wážnost cho-wal ke swatému Antoniowi paustennjku, a počítal ho k mužům, kterj beze školnjho wzdelánj obeg-ti se mohan, u kterých bléskowé mysli zastupagj mjsto syllogismů.*

Pozorugme dále, a porozwážme sobě maličko žiwot Swatých a Swětic Božjch, abychom se pře-swědčili, že cjrkow Swatá wšjnj práwem že před-kládánj nám žiwotů těch welký prospěch očē-kává. Ctnost gegich nebyla pozlátko zde onde přilepené, ani okrasa na ucho zawěšená; láska to k Bohu a bližnjmu w nich takowými sličnými zarodila ctnostmi. Láska ta celau gich duši pro-

stapala, a na wšecky skutky gegich se rozplý-
wala! Nowým narozenjm gim w audech plamen
zažehaul se, který go w docela giné proměnil.
Newybjhali wen ze sebe, aniž čjm by mysl ko-
gifi a pokogili, we swětě a wšeech geho gsan hle-
dáwali; oni ze wšeech tworů se obnazili, ano i
samých sebe odřekli se a odčetli. Wšeho, co
swět má, hledali genom proto, aby se k Bohu
blížili, wěj pozemských tělesnost a nebezpečnost
dobře odlušťowati níměgjee. Panenské to byly
duše, genžto swěta a geho přjladám štjtem ne-
sklonného úmyslu se zamjřtali a dokona se ohra-
dili, aby srdce gegich we swobodě swé k samé-
mu Bohu se winauti, Gemu samému se chowati
mohlo. We wšeech bohulibých wšeech bližnjm
se sice neylaskawěgi propůgčowali, wšak mysl
sobě nigakými zemskými wazbami opautati nedá-
wali; času wjce s Bohem nežli s lidmi tráwili.
To byla úmluwa gegich s Bohem, ze swětu a
sobě umjřtati, Bohu gediné žjti chtěgji. W Bohu
wšeecko cenili, na Bohu wšeecko potahowali, wše-
cko pro Něho a w Něm milowali, gakož i w Něm
docela žili. Netaulili se k Bohu w hodinách gi-
stých toliko, ale w Něm se hýbali, w něm byto-
wali; žiwot gegich skryt byl w Bohu skrze Kri-
sta. Bohu slaužití ne za práci, ale za neyblu-
ženěgšj rozkoš měli. Nic gim nebylo welké, wy-
soké, přjgemné, milé, gediné toliko co z Bohu se
gim dostáwalo. Za gcsitné wšeecka giné poklá-
dali. Bůh gediný uaplnowal srdce gegich wšeho

světa využíté. Žili na zemi, jakoby v nebesích se byli octnuli; co věřila, milovala, žádala, po čem dychtila, duše gegich, to Bůh byl. *) Nehledali ráge, ale toho, kdo rág stvořil. Ale kdo wyslowj činnosti gegich? Chwálený Tomáš Kempenský o nich píše: *Den věnován práci, noc modlitbě, a i za práce unátnj modlitba trvala. Všechen čas s užtkem tráwili, ale i náydelni čas, w němž s Bohem oboowali, jim krátkým býwat. Slast, která se w bohomyšlnosti proljwala, někdy tak welktí býwala, že tělu potřebného občerstwenj poskytnauti zapowmanuli; a i toho tělu museti dáwati, jim trpko a bolestná býwalo. W oku swém, nebyli ničjm, w oku světa powrhelem, ale w oku Božjm drahými dětmi geho. Prawá pokora byla základem a podstavkem gegich, na němž stáli; ... proto každým dnem, w duchu prospjwali. — Wěru w prawé prawdě gsau swatj wykwět člowččenstwa neyspanilegšj, kwjtku, ne sice, w hesperidek rozkošném, sadě milostenkami pěstowaná, nohrž mezi trnjm tohoto světa wyrostlá, však w rág Božj přewedená, a odtamtud zápaohem rágským nás otawugjej, a oswětu nebeskan dñši poskytagjej.*

Z toho již dosti patrnó, s jakým právem ejnkew příklady Swatých nám na oči stawj, proč

*) Tak dj o Swatých Prosper Aquil. epigr. sac. 14:

I w tom tohle žij: se swatjma uštedřage pokřid,

Ah, wa wěcech marných gich nezanišla duše:

Gak w nebesjch tu žij, wěcmi zhrdagjee lichými;

Bůh geđný gest ejl; čáka i láska gegich.

ge každoroční paně uvádí, a jakélio užitka duchownjho, tjm docjliťi žádá. Chce totiž to, aby-
 ehom na ně zraky upjrajee zlym zlych lidj ži-
 wotem ode stezky ctnosti se neodrýwali. Žádá,
 abyehom nedakotili po zlata, stříbru a rozkošjch
 těla, ale za tjm, co nevidjme, ochotně kráčeji,
 a toho, co s hůry gest, hledali a hleděli. Ta
 duchownj matka nose příklady těmi chce hrjnj-
 ky k srdečné skrašenosti a ljnosti, k neodwrat-
 nému ljchům se wyrwáj wzbuditi. Od nich se
 máme učiti, perla tu, Matth. 13, 46, zhoštenjm se
 wšeho kupowati, až i zbráta wěcj zemských a
 tisjcerem bořestj, ano i smrtj ukrutných podniká-
 njm ke Kristu se tisknauti. Že ustydla w srd-
 ečjch lidských láska, tedy ejrkew nás wede k oh-
 ni té lásky, gjž háralo srdce Swatých, aby
 wlažnj owraueněli, wrauenj wjce zahofeli, twrdj
 se rozplynuli. An přofedla zbožnost, an cit
 swatý utáchnul, an horliwost ochabla, a duch
 lidský, tento nebeský host, baženjm po wěcech
 swěta totoťo gako ze sebe wybřhá, a wedrem
 swěta a wášnj se zadýchá: stawj nás ejrkew a
 obrazů těch, žiwým, horkým, mluwným pjsmem
 napsaných, aby nám, rozhljdagjejm se na nich k
 srdci močně domlauwali, k wymýtěnj toho, co se
 nám od padlých angelů w odkaz dostalo, k uchy-
 lowánj se k sobě, k ubytowánj se w sobě pod-
 nětowali, a rosaw nebeských kragin mysl naši o-
 stawowali. Tu panny čistotě, wdowy zdrčeliwosti,
 trápenjmi sklježenj trpěliwosti, děti poslušnosti,

slowem všickni všemu učiti se můžeme a máme, dokawad nám, gak druhdy Herkulowi, bógowati gest s gestěrem, genuž na mjsto učaté hlavy hned dvě wyrostaj.

A nenedostává se památek o moci příkladův těch svědčejch. Pjše sw. Augustin Confess. 8, 6. o dvořanech, kteří za čtenjím žiwota sw. Antonia paustewnjka se napravili, a světu výhost dali. Swatý Sewerin, apoštol Norika, a ginj missionáři akta mučedlnjků i na cestách apoštolských nosjwali, aby sebe čtenjím gich k podstupovánj všech obtížnostj a dolehlivosti rozpalowali. Swatý Bonifacius, apoštol Germanie čtenjím žiwotů těch k podniknutj smrti mučednické roznjcen byl. Kdož newj, že sw. Teresie marnosti se odřekla neywjce příkladem swatých k tomu zbudena bywši? Komu neznámo, kterak sw. Ignacius z Loyoly čtenjím žiwotů Swatých pod praporem Kristowým slaužiti rozohněn byl? Ano mnozj protestanti čtenjím žiwotů těch zjškáni byli cjrkwí katolické, gakož se o negednom zazaamenalo (n. p. proslulý kazatel Woodhead.)

Tak owšem příkladové ti druhdy aučinkowali. Byli časové, kde lidstwo žiwotem Swatých takofka pogato bylo, kde w listinách den neginák než gménem swatého naznačen, a takto čas památkau gegich zaswěcowán býwal. Ale nynj za wěku našeho, swětem opogěného, wšj snahy pobožnosti wyzutého? — Duch wěge, kde chce; wolno mu, an neopustil cjrkwě swé nikdá, u-

činiti, aby uchládlá věku našeho mraziwoť gih-
nula, a ledový pokrow srdcĵ lidských pukal a
roztál. Gakož we skutku dennice věku nowého
wzešla na blankytu cĵrkwe, a dáwno w podswětĵ
se pomínuli dnové, w nichžto k obhágnĵ Žiwotů
Swatých, a Swětĵ Božĵch i w katolických kni-
hách podlé Herdera (ač tĵm newolĵme umalowati
zásluh welikého muže toho) mudrowáno, a ge-
diné na symbolický ráz žiwotů těch ukazowáno.
Rozpomenul se Beráuck, *genž zabít gest, a ay!*
žige, nad chotĵ swau, a poslal Ducha swého, ob-
nowiti k odmladu twár gegĵ. O tom nepoochybeme,
Ale o to gednáĵ otázka zabĵhá, zdali se kro-
mě kněžĵ a lidu sprostého družĵ nad obor oby-
čegnĵ powzněsti se hodlagĵej na čtenĵ žiwotů těch
odprázniti budau chĵtĵti? To zagisté z nich mnohým se
zdá podlé, njzké, nedostogné takowých duchů, ga-
kými sebe býti smýšlegĵ; pro lid, pro sprostáka
může to býti dobré, ale ne pro ty, genžto na
wýši věku toho stojĵ, a tagemstwĵ geho prohlĵ-
dagĵ. Nám, prý, giné hwězdy swĵtĵ, k giným wzor-
rům obracĵ se duše naše, kteřĵ po čistolidsku,
po rágsku nás učĵ wěsti žiwot lidumilý. My
ctĵme a wysoce wáźĵme sobě muže o wědu ga-
kawkoli zaslanžilé; wšak nemyslĵme, žeby prawá
oswěta a přesná wzdělanost w potopowanĵ duchů
we wěci zemské, a náboženstwĵ w pautheisti-
ckém heyčkowánĵ a cizoložném milkowanĵ se s
přĵrodau záležeti mělo. Ctĵme a wysoce sobě wá-
źĵme těch mužů, genž wědami ze gména přĵrod-
nými sláwu sobě dobyli; awšak se nenadarmo do-
mnĵwáme, že i poznánĵ přĵrody kuso ostane bez
přemýšlenĵ a problaubánĵ Žiwota Swatých a Swě-
tic Božĵch. Protagoras onen starý se prohlásil,
že člověk mjrau gest wšeho swěta (*παντων χρημα-
των μετρον ειναι ανθρωπον*); kteřáž wýpowěď, ačko-
li w powšeochné plátnosti, dokona pak we smyslu

od něho mjnĕnĕm, na bezcestj zavádj, předeš we věci té, o njz nám tu běžj, dobře wáhu swatú a cenu podržuge. Člowěk podle těla swého gest nejvyššj výkwĕt, nejkrásněšj výrodek přjrodj; podle ducha ale, genž dokona giného, bezprostředně božského gest původu*), gest pánem a námĕstkem Božjm na zemi; přjroda celá gemu w službu a poslušenstwj dána. Protož nemůžte poznati přjrodu zewrubně a dokonale, kdo člowĕka; tento swĕt malý (a však ne plášť těla geho, ale podstata, ducha geho) nezná. Důstognost zase, wznešenost a hlubokost přjrody člowĕké we Swatých neylépe a gediné lze poznati gest. Ti gsau wýstřelkové člowĕčenstwa neyspanilĕšj, w nich se neymožněšj dokonalost člowĕcká zpřisobnila, a gako w těle člowĕckém přjroda wrchu swého dosáhla, tak vyššj stránka člowĕčenstwa w nich swé triumfy slawj. W nich se nám neyhlabšj tagemstwj žiwota otwjragnj; gich žiwot gest nepřeborný pramen pro biologa a psychologa. Ta obzwlášťe platj slowa Shakespearowa: What a přece of work is man! How noble in faculties in action! how litte an angel!**) Celý swĕt se nyaj Daguerrowi diwj, že se gemu podařilo, knižtaté obrazy šťastnau úprawau stawiti a gako upewniti: swatj do tmawé komory swého žiwota wpadalé obrazy giného swĕta w sobĕ ustalowali, a zgewně pronášeli. Ano welmi potřeba gest studowati Žiwoty Swatých učénym, kterj se vydali na wĕdy swĕtské, aby aspoň o swĕtu giném slyšeli, smysl prawý onéno sady *γινωσκει οσωντων* po-

*) A tedy přjroda a duch negsau „rozičnj stupňowé, aniž neoswĕdomĕná přjroda ta máti gest, ze které vyššj oswĕdomĕnj dáč se narozuge.“ Tady ty z kalného brodu pantheismu a materialismu čerpány gsau, gehož nás Slowany dobrotiwý Bůh uwarowati račiž. Recl. 12, 7.

**) Gaký wýtwor gest člowĕk! gak wýtečnj w molitwostech! gak welice skutky se angelům podobá!

znali, a křivým úsudkům o věcech nejvyšších výhost dávati se učili.

A však častokrátě spisatelů winau se stává, že čtenj taková lidem vkusu vybraušenějšho chutnati nemohau; negsau totiž tak ustrogena, gakby na tak vážnau věc všjm právem náleželo. Kdybychom my o to v potaz brání byli: *gakým způsobem životové ti vypšáni býti magj*; tnto hle bychom odpověď na to učinili: Spis života buď, gaký byl život sám; formu se nepřičinug, ale samoděk wywinug; způsobu, kterau by wystawění býti měli životové ti, sama sebau se utwořug. Giz pak podlé toho spis Životů Swatých a Swětí Božjch ty do sebe mēg vlastnosti:

1. Buď stručný, ausečný, gádný, ne ale kosterný, nobř rozkladitý, a však nikoli nechutně rozvlačitý. Co k věci přjslušj, dosti porozwinitě buď rozloženo, a však nebuď šjregi rozprostraňováno, nežli potřeba káže. Skořepina od gádra se odlašug, a sláma bez dosahowánj klasů se nemlať; tak zagisté ani Swatj zbytečnostmi se nezabýwali. — Owšem pak podlé rozličného záměru i obšjrnost rozlična býti může.

2. Populárně tak wywedený, aby člověk i docela neučený čtenj tomu nemohl nerozumětí. Giz powaha věci té swaté sprostotu milige. Okráslenými wystawami wywšowati potřeba činy hrdin swěta tohoto; o wystawě životů Swatých a Swětí platj slovo Páně: Králowstwj Božj nepřicházj se hlukem a pompau. Názořně owšem a živými barwami ge wyljčítí slušj, ale tak, aby šat nebyl pestrý tuze, aniž cetkami a pozlátkeu premowaný.

W tom welikau winu příkladagj literatuře našj nowějšj, dowozugjee, gak zhusta se proti srozumitelnosti prohřešuge, an we knihách pro lid pospolitý strogených mluj tak, že často u-

bohý čtenář newj, gestli se k bogi traubj; anebo k návratu vydává pjštala zwuků swých. A tu prý giž potřeba činiti, co básnjk prawj:

Bych rozuměl smyslu knih českých dobře nynějšjch,
Čeština překládat w češtinu sobě musjm.

Totíž češtinu nowau. nečeskau do češtiny staré. Což na to odpowjme? We knihách učným lidem wěnowaných měgte průchod abstraktnj pogmowé, slowa a auslowj neznámějšj; ale náš lid chce mjti pěkně wšeccko konkretuj, aby tomu bez namáhánj rozuměti a wšerko gako makati mohl. Lid náš dokonce stěžuge sobě na knihy nowé w té straně, a taužj po starých; i we spisech Dědictwjm sw. Jana Nepomuckého wydaných (abychom swobodně úsudek nikoli náš, nobřz lidu samého pronesli) wystawowanj a wygadřowanj wěcj často smyslu swémn sprostému nepřistupitelné nalezá. Stěžowal pak gsi lid práwě na knihy z němčiny přeložené (páně Wránůw Katechismus a páně Jiřsjkowy spisy sobě welmi libowal.) Německý lid gest (gakož i řeč gebo) w té přjpadnosti docela giné powahy, nežli slowanský lid náš. Onen-li tuhými takotka dubowitými abstrakciemi se dá odbywati: náš lid ljpowé makatělnosti, hladkosti, nenucenosti, konkretnosti a plynutosti milowným se býti prokazuge. A wšak my, ačkoli snažně žadagjce, aby w tomto časopisu nekdo z důmyslných pánů spisowatelů o té wěci důkladně napsal, o tom tuto tjm kratčegi mluwiti můžeme, anož w legendách wzorůw slohu (gakož wesměs historického) nám se nedostává.

(Pokrařowanj.)

O z n a m o w a t e l.

A) LITERATURA.

1. Popsánj neystarožitnějšjho kollegiátnjho chrámu w Čechách, pod gménem swatých Kosmy a Damiána a swatého Wáclawa w staré Boleslawi, s přidánými žiwotopisy těchto třj swatých mučedlnjků, gakož i swatých pěti bratrů, a s připogenau pobožnostj rannj, ke mši sw., k sw. zpovědi, k sw. přijímáuj atd. Wydané od Josefa Prokopa Horčice, kandidáta doktorstwj psem sw., sjdelnjho kanownjka w staré Boleslawi, a býwalého kaplana w témž mjestě. W Praze, 1839. W knížecj arcibiskupské knihárně, tizenjm, Wáclawa, Špinky. Malý 8. str. 173. Cena 24 kr. str.

Důstosný pan kanownjk wydal gest giž knížku o Mariánském chrámu staroboleslawském, kteráž i w tomto našem Časopisu welice bytá schwálena. A nynj máme giž zase druhau knihu od něho, genž w sobě popsánj tamějšjho kollegiátnjho chrámu Páně a mnoho giných pěkných a sem náležegjejch wěcj zawjrá. Co jsme o „popsánj chrámu Mariánského“ ku chwále pana Horčice w Časopisu tomto pronešli, to wše i o této druhé geho knize řeci musíme. Gestič to plod ducha wzdělaného, srdce nábožného, duše w tom, což Božjho gest, neyraděgi se kochagjej. Wšude prozrazuge důstogný a učeny pan autor němala zběhlost w historii naši wlasti; wšudy wyswitá neunawená geho pilnost a wylhedáwánj

čistých pramenů, jakož i bystrá soudnost, kteráž ho učila, vždy jen pravé stránky se přidržeti. Pěkně a pravdivě vypisuje nám život svatých Kosmy a Damiána, na jejichžto památku chrám tento byl Bohu posvěcen, jakož i oněch svatých pěti bratrů svatého Wogtěcha, jenž sice nebyli bratři jeho podle krve, ale bratři podle řádu, svatého života a mučednické smrti. Neypěknějším ale kwjtek historický v celé knize jest „život svatého Wáclawa.“ Toho svatého vlastence našeho a Patrona wyobrazuje důstojný pan spisowatel tak žiwě, čistě a věrně, jako bychom ho ještě dnes před očima swýma kráčetí widěli, an šťastj a požehnanj rozmáhá we vlasti našj. Wše, což se kdy w staré Boleslawi událo, zvláště pak w tomto nadřečeném chrámu, a čehož nepodotknul P. autor w předešlé swé knize Mariánské, zde swým obratným pérem vypisuje, tak že právě tato druhá knjižka jeho co druhý djl té prwnj se může považowati. Rozdělena pak jest na dvě částky, z nichžto prwnj obsahuje historickau a popisugjej stránku, a druhá pobožnost, modlitby, litanie a zpěwy, jenž se w tomto chrámu Páně s prospěchem konajj aneb konati mohou. Nechtjce slow šjřiti odwoláwme se na sand o prwnj knjižce pronesený, dokládajjce, že i tatáž kniha týmže duchem jest pogata, a tauže wranej a nábožnan mysli sepsána, jakowauž ona prwnj. Wše w nj osvědčuje wzdělaného a pobožného půwodce, jehož zřenj weždy k wyššim cłowěka potřebám směřuje. A protož jako popsánj chrám Mariánského welikého došlo obljbenj: rovně tak i tomuto popsánj šťastného zdaru a zniku i welikého rozšjřenj we vlasti našj předpowjdáme. Čestina jest plynná, čistá, a čehož w knihách téhože druhu se nejwíce požaduje, i welice srozumitelná, a pročež i toho neysprostšjho čtenáře od sebe nezapudj. Papjř i tisk jest čistý, jakož wesměs widěti jest na knihách z knjižecj arcibiskupské knihtiskárny wycházegjegjch. Konečně ozdobena jest kniha řečená obrázkem velmi ušlechtilým a wkusně wywendným.

J. V. Jirsjk.

2. Erzählungen dem blühenden Alter gewidmet von dem Verfasser der Ostereyer. 1. Band mit einem Titelkupfer, Angsburg bei Wolf 1836. Cena 30 kr. stř.

Poněvadž tento časopis náš duchovním učitelům a vědcům mládeže se vydává: protož se v něm i takové spisy oznamují, než k poučení a vzdělání mládeže psány jsou. Swrchu poznamenaná kniha jest neynovější práce P. Kristofa Šmida, kterýž spisy svými pro mládež i v naší zemi České na slovo vzat jest. Gá nikoli nezapírám, že powjdyk geho mnoho ljebného w sobě zdržugj, a welmi čistau, ušlechtilau řečj jsou strogeny: nieméně gich nikoli za dokonalau práci nepokládám, a myslím, že mládež krom obweselenj myslj, kteráž každé napařád ljebnj přjběhů štucjcm poskytuje, snad dokonce žádného užitku ze čtenj gich nenabývá. Powjdyka pro mládež neobsahug kázauj, nýbrž tak buď skládána, by to, což wyprawuge, samo sebou učilo, a důležité některé prawdy hlásalo; neprotiwug se přirozeným citům a náklonnostem duše, a každého tak mluwiti a gednati necháwey, gakž se to s přirozenau powahau duše lidské srownáwá; mrawoučenj, kteréž předkládá, buď zdrowé, nepřjliš obecné, ne mělké a nechutné. Zdáť se mi ale, že zhjrká wýš oznámených powjdek a wše ostatnj, což týž autor pro mládež na swětlo wydal, ctnostj oněch do sebe nemá; zdáť se mi to wšecko býti protivné mazlánj u morálská gakás upeypawost; zdáť se mi, že autor směšnau plačtiwost lidj miluge, zdrowé pak, bystré, mužné a weselé si požjagj ctnosti se bogj. Osoby, kteréž gednagj stawj před oči naše, magj ne čerstwé, žiwé, mohútné duše, nýbrž dušičky, sauchotinami obtžžené, a prowozugj ne ctnost, kteráž každého wážnostj a potěšenjmu naplňuge, nýbrž ctnústku, kteráž se i dychati strachuge, a bázwěwě gako po špičkách chodj. Osoby, w powjdykách geho gednagj, negednagj přirozeným newinnosti obyčegem, nýbrž powrchně newinnost eo drahý klenot weleb, a k ostřjbnj g j zbuzugj, gešto newinnost, sebe samé powědomá, giž tjm sámým newinnostj býti přestala. Osoby, než w powjdykách geho na diwadle wystupugj, mluw j toliko o citech, ale nemagj gich, a mjiť w stawu negesau, a nutkawau gakaus, malinkau, schřadlau, bogácnau, z ubohé něgaké školičky wyšlau morál nám epau do duše. Máť se ani gadiuká Šmidowa powjdyka neljbj, a mylný-li jest mŭg o nich úsudek, alespoň prawý smysl a vlastnj powahu duše swé weřegně tuto odhalugi.

Swrchu oznámený spis třé powjdek obsahuge, z nichž se mi štucjcmu gedna rovně tak gako druhá pro-

tiwila. Třej z nich, pod názvem; *Kláster*, gest neyob-
 ājrněgšj, a nechotným, mělkým odporně moralizogojm
 románkům neybljže přistupoge. Dwa bratřj, od gaké-
 hos klášternjka wučenj, ze školy geho odcházegjce, ač
 byli geště klaučkowé, nicméně to dostali napomenutj, aby
 se warowali ženských. Nicméně oba, a sice newědomky,
 do gakés wlaské wzácné děwy se zamilowali, pro ni se
 zbili, a poznawše pozdě teprw, že milowali, což milo-
 wánj hodno nebylo, klášternj žiwot sobě ohljbili. Druhá,
 pod názvem *Maucha*, nám ukazogé maljře, cukraučka,
 kterýž gedinau dcerušku swau newinnosti wyočowal, bo-
 hatého panáčka ale, kterýž si tu holčici ohljbil, pak te-
 prw gj dal za manžela, až se ten maljřstw j wyučil, a na
 geduom obrazu tak řemesluě wymalowal maucha, že gj
 starý mistr, pantáta, měl za maucha prawau a přiroze-
 nau, a depičkau s hlavy po nj hodil. Prwuj, pod ná-
 zwem *Winný keř*, mławj o welikém boháči, na gehožto
 hrobě chudá djwčina z wděčnosti za prokázaná dobrodi-
 nj sadila růže. Přišed gediný syn nebožtjkůw z ciziny
 domů, šel na hřbitow, aby se tam na hrobu otce swého
 vyplakal. Nalezl na hrobě geho onen winný keř, zane-
 wřel na přjbužné, že sáhše k dědictw j, žádného monu-
 mentu na hrobě otcowě nepostawili, a m jsto dcerušky,
 kterauž mu z lásky k bohastw j geho usnaubiti chtěli,
 chudau onu děwu, ana se tolio štěstj nenadála, za man-
 želku pogal. Domnjwám se, komu se nyaěgšj zlý swět
 neljbj, žehy se tomu mrawopočestný swět, dle obrazu p.
 Kristofa Šmida wzdělaný, t jm wjce protiwowal. *)

Vinc. Zahradnjk.

3. Katholisches Exempelbuch. Oder die Lehre der Kirche in Beispielen aus der Geschichte des Reiches Gottes auf Erden und seines Ge- gensatzes in der Welt und Menschengeschich-

*) *Poznamendnj Redakčj*: Gakož nám wědomo gest, recen-
 izent wjše oznámeného spisu, nikoli se nemá za newmyslného, a
 rád to widj, wěřj-li se mu gedno potud, pokudž smysl swůg by-
 telnými důwody podpjrá. Kdoby spisy od něho posauzené, ginšk
 sauditi chtěl, tomu se toho plná swoboda propůgčuge, č jnz tento
 časopis náš hez pochyby wábnegšj a prospěšněgšj bude učička.

te. *Gesammelt und herausgegeben von Dr. Ferdinand Ignaz Herbst. Erster Theil. Die katholische Glaubenslehre. Regensburg, 1839.* — Na prodegi w knihkupectwju u Scheiba na malé straně. 35 archůw. 8. 2 zl. 30 kr. stě.

Přiklady a podobenstwji gsau netoliko okrasau kázanj, něbrž i weliký užitek přinášegj, poněwadž lid gich rád poslauchá, a tjm samým učenj, gimi wyswětlené, do paměti a do srdce hlauh wštěpuge. Protož neyraděgi učil nebeský mistr náš Kristus Ježš w přikladech a podobenstwjch. Chceme-li pak býti wěrnj učednjci geho, neuchylugmež se od geho způsobu: i my učme lid w přikladech a w podobenstwjch. K podobenstwji snadno si pomůže křesťanský kazatel, poněwadž Pán Ježš postaćitelně ponkázal nám, z gakých wěcj podobenstwji bráti slušj; přikladůw si ale natworiti nemůže, neboť přiklad, co historický děg wážen býti můž toliko z historie, buď swaté buď swětské. Přednj mjsto zaujmá owšem přiklad wážený z biblické historie; wšak i přiklady giné potřebné gsau a užitečné. Swaté Pjsmo gest hogným sire pramenem krásných a dogemných přikladůw, wšak nepostaćitelným. Tak newyprawuge swaté Pjsmo ani gednoho přikladu k wýstraze o zlém užjwánj swátostj; swatý Pawel narážj toliko na gisté, nám zcela nepowědomé přiklady: „Protož mezi wámi gsau mnozi nemocnj a mdlj, a spj mnozi.“ (1. Kor. 11, 31.) Gakož ale swatá Tradicj powažowána býti musj za druhý pramen ku poznánj křesťanské wjry, tak powažowána buď cjrkewnj historie co doplněk a pokračowánj biblické historie. Mimo to podobnauti slušj, že přiklad tjm wjce dogjmá srdce naše, čjm bližšj gest našemu wěku. Kdyby se tedy křesťanský kazatel obmezowal toliko na přiklady swatého Pjsma, nemluwil by lidu swému s takowým prospěchem, gako giný, kterýž s biblickými přiklady spoguge přiklady z historie politické a z časůw pozdněgšjch. Odkud ale wzjti přiklady takowé, genž by se hodili pro lid, anať obecná politická historie zvláštnjch přikladůw newádj, aneho, gen požjdku?

O to se postaral dotčený p. spisowatel, aby w gedné knize sestaweno bylo weliké množstwji wšelikých přikladůw z cjrkewnj a politické historie pro lid; biblických přikladůw ale pomínal, poněwadž práwem saudj, že kaž-

dómu kazateli sw. Písmo před rukama gest. Práce geho i z té přejiny zvláštnj chvály, a mnohého poruženj zasluge, že i dogmatickou stránku swatého náboženstwj příklady wyswětlil. Nelze bylo owšem, aniž potřebj gest, aby na každý článek wjry zvlášť něgaký příklad byl uwedl, an mnozj článkové pauhým gsau prawidlem našj wjry; gako že Bůh gedem w osobách gest trog. Protož wyložil genom ty články wjry, kteréž wjce do žiwota sahaj.

Celau saustawu náboženstwj w příkladech rozdělil p. spisowatel na dwa djly; prwnj gest dogmatický, druhý bude morálnj.

Úwod k prwnjmu djlu záležj we čtyřech příkladech: Oktawius, swědectwj pro prawdu křesťanského náboženstwj, swatého Bohomila učenj o Bohu křesťanůw, Origenes uwádj Řehoře diwotworce do křesťanstwa, a Řehoř diwotworec wyučem gest widěnjm w tagemstwjch wjry.

Nynj následujj tři oddělenj: totiž příklady k učenj o Bohu Otci, k učenj o Bohu Synu, k učenj o Bohu Duchu swatém.

Prwnj oddělenj rozpadá na dvě částky: o Božj prozřetelnosti, o Božjch saudech. A síce o Božj prozřetelnosti w působenj na lidský žiwot: 1. Ochram a zástita Božj ukázaná we 12 příkladech. 2. Božj požehnánj ukázané w 8 příkladech, 3. zvláštnj cesty Božj w 5 příkladech. Poddělenj druhé gedná o Božj prozřetelnosti w působenj na přjběhy swětohistorické, w 8 gádrných příkladech.

Druhá částka o Božjch saudech obsahuge: 1. Náwešj Božjho sandu prostředkem swědomj w 7 příkladech. 2. Sandy Božj w žiwotě lidském w 27 příkladech. 3. Sandy Božj w obecné historii w 5 příkladech.

Oddělenj druhé rozpadá opět na dvě částky: obráčenj ke katolické wjře, a wznánj katolické wjry. A síce obráčenj ke katolické wjře: 1. od židowstwa w 4, 2. od pohanstwa w 8, a 3. od kacířstwa w 16 gádrných příkladech. Druhá částka o wznánj křesťanské wjry obsahuge: 1. wznawače za časůw pronásledowánj pod římskými cjsaři, 2. wznawače zá času Arianismu, 3. wznawače za času Muhamedismu, 4. wznawače za času anglické a francauzské rewolucj, 5. wznawače w Čjné anhrnkém w 31 příkladech.

Oddělenj třetj uwádj příklady w prwnj částce o

wnutřní Ducha svatého, a w druhé částce o udělení geho darůw.

S velikou pilností a prací snesl p. spisowatel znamenité množství těch nejpěknějších a vůbec neznámých příkladůw dílem z žiwota Swatých Páně, dílem z obecné a zvláštní historie, a w náležitý pořádek sestawil; a nebyl pochybnosti o tom, že se welebným pp. kazatelům slowa Božího zawděčí, zvlášť poněwadž všeco sepsal slohem prostonárodním, srdečným a gasným. Giného nezádáme, než aby díl druhý brzy na světlo wyšel.

Fr. Hawránek.

4. Nedělních kázanj druhého ročnjho běhu díl první od Antonjna Čermáka, býwalého faráře Hermanického, posléz Dolno-Augezdského. W Praze a Hradci Králowé. Nákladem Jana H. Pospjšila 1838. Malý 8. str. 278. Cena

Kázanj w Pánu zesnulého faráře Čermáka, kteráž we čtyrech dílech již za dřewnějších časů byla na světlo wyšla, u mnohých welebných pánu bratrů, na winici Páně pracujících, nemalé došla pochwalý. Gsau pak až posud u veliké oblibě; nebo se dobře a šťastně obranými i rozwrženými předměty a slohem srdečným, zde onde i žiwým, wyznamenáwaj. Již pak toto všeco ozdobe i tento první díl nedělních kázanj druhého ročnjho běhu, kterýž po smrti swého welebného pana steyce dwogjetihodný pan Karel Hradecký nám gest podal. Zawjárá w sobě tento první díl šestmectma nedělních kázanj, a sice až do neděle šesté po veliké noci. Gsau kázanj tato krátká sice ale gádná, a z větší části podané. Ti, gesto první ročnj běh Čermákových kázanj již mají, neopominau gisté, i tento druhý ročnj běh sobě zgeduati. Ostatně bezděky pokřesili gsme korektora, genžhy byl měl češtinu trochu oprawiti, gakož i obsah, kterýžby nikdy w kazatelských knihách neměl chyběti.

J. V. Jirásk.

5. Obraz minulosti starožitného města Prachatic, od Frant. Jos. Slámy, faráře w Chrašticích. W Praze 1838. Pismem Jana H. Pospjšila. Welký 8. str. XII. 177. Cena 36 kr.

Má-li historie celé děgakové země krásně prokuj-
tati, letorosti své zdárně a široko rozkládati, a plnou i
celou býti: musj prwé vše památné, což se znamenitěg-
ným mjstám a osobám nahodilo, w známost býti uvedeno.
Nebo gakež potůčkové dělagj řeku i rovně tak z děgů
jednotlivých mjst a osob roste děgepis celé země. Proč
mnohdykráte s tolika objížnostmi a nesnázei gest nyj
zápasiti historikům? Proto, poněwadž předkové naši w
popisowánj nahodilych se jim wěcj památných nehyli
wždycky tuze dbalými. Každý tedy pramének, genž teče
do té gedné veliké řeky, genž swažuge historickau pů-
du některé vlasti, wděčně, mile a ochotně má býti při-
gat, chowán, štetěn i chráněn. A tak wděčně přijímáme
i tento swrchu dotčený „Obraz Prachatic.“ Obraz tento
rozhognil a obohatil děgepisnou obrazárnu vlasteneckau,
a gest pěkným přjspěvkem k děgepisu celé země České.
Gnakož takový, domnjwáme se, že posauzen bude na gi-
ném mjstě, a sice od těch, gimžto přjslušj votam a saud
na tomto wědeckém poli, totiž w děginozpytu a skaumá-
nj starozitnostj. Poněwadž ale každý děgepis sahá i do
žiwota duchowujho, a gest strom, genž wětwe své roz-
širuge na wšecky záležitosti člověka, tak wnitřnj gakož
i zewnitřnj: pročž nenj snad od wěci, gestliže my i
zde w těchto listech bohosloweckých, aspoň potud, po-
kudž sem náležj, řeč o této děgepisné knize činjme. Ze
pak tento „obraz“ na wýborném plátuě, nmělan štetkau
i dohrýni barwami gest malowán, aueb abych zřegně
mluwil, že látka celé této knihy spočjwá na prawých a
čistých historických základech, a wkusně, wážně i mi-
strowsky gest sestawena a wzdělána, za to ručj djlem
zegména uwedenj a použitj prameuové, djlem i welehný
pan spisowatel sám, gehož péro giž dostj gest proslawe-
no. Obsah ale gest tak rozmanitý a bohatý, že pro krát-
kost wyměřeného zde mjsta, ani nelze se ho dotknauti,
nerri-li šřegji o něm promluwiti. Toliko gedao, což
zwláště známá směruge, chceme wytknauti, a jaké swoge
slovo o tom pronesiti. Na str. 171 — 173 wyprawuge
welehný pan autor, že roku 1777 stará škola Prachati-
cká na tak zwawan normálku byla proměněna, a že od
toho času, materský gazyk z nj byl wylauden. Z toho
gedného stránného činu šesteró přj nenahýtných škod se
na Prachaticany i tamnj osadu wyrjtitě. My však zřetel
swag obrátme tolika na gednu škodu, kteráž z toho po-
cházj, když děti swatému páhōženstwj newyčugj se w

mateřském swém gazyku, a kteráž wrchem a obsahem gest všech giných. Učte, libo-li wám gest, děti swé wšeliké na swětě řeči, ale však w mateřské tolíkoge wychowáwajte, a náhoženstwj učte. Náboženstwj má ošlech-titi celé naše přirozenj; má zmjrniti wšecy naše žádosti; má nakloniti naši chuť k tomu, což krásného, prawdiwého gest a dobrého. To však, gakož každodennj zkušenost učj, neysnadněgi a neyšťastněgi w mateřském dařj se gazyku. Náboženstwj má oswjtliti našeho ducha; má proniknauti a wzdělati srdce naše; má člověka naplniti cily lásky, wděčnosti a dausauliwosti w Boha; má ho tichým, mjrným, smjrliwým, pokorným, dobrým, ctnostným a šlechetným učiniti. To vše se ale, gakž opět učj zkušenost, w žádné řeči tak zdárně státi nemůže, gako w té, kterauž nám sám Bůh dal na cestu žiwota. Nebo řeč cizj mluwj tohiko ke wtipu a rozumu; zaměstnáwá paměť, do duše ale nikdy neproniká, a k srdci nikdy tak nemluwj, gako řeč mateřská. Djiko, kteréž se w cizj řeči učj náboženstwj, slyšj, „wěci, kteréž bez duše gsau, zwuk wyddawajce“ (1. Kor. 14, 7.); slyšj zwuky, kterýmž aneb málo, aneb zhola nic nerozumj. Magje mlékem spasitelného učenj duši swau napágeti, a slowa wěčné prawdy w kost a tuk obracet, masj nebohého wtip a paměť namáhati, a ustawidně rozmejšleti, co to ono slowo a w tom onom spogenj wyznamenáwá. A tak se stáwá, že to neyspasilnějšj wyučowánj nedocházej. cje žadaucjho, že to neylepšj smě slowa Božjho padá na zem twrdau, a užitku žádného nepřinášj. Nebo i zde cele a úplně platj, což dj swatý Pawel: „*Newydáte-li gazykem srozumitelné řeči, kterak bude wědjno to, což se prawj? nebo budete u wjtr mluwiti.*“ (1. Kor. 14, 9.) Než dost již, wěc ta na gewě ležj, a zhaubné owoco gezej samo káže. Posléz gešťe připomjáme, že čistý wýnos této knihy se z polowice wěnuge prachatickému špitálu, a z polowice Chraštickému ústawu pro chodé, a že následowně i za tauto přjčinau knize dotčené hodně mnoho kupců přegeme.

Ji. V. Jirejk.

B) RÓZLICNOSTI.

*Cirkewnj zpráwy.***Slavnost padesátiletého kněžstwj.**

Dne 8. Zárj 1838 na den narozenj blahoslawené Panny Marie slawil dwogjetihoduý kněz, pan *Josef Hauser*, zaslaužilý farár Perucký, doktor libomudretwj, skutečný a shromážďogjej aud vlastenského museum a člen zahradnické společnosti Frapendorfské we swém farnjm chrámu Páně památka swého padesátiletého kněžstwj.

Pro wzácnost, kterau se tato zřjka připadagjej památka slawila, a geště wjee pro weliké zásluhy pana Jubilanta zaslužno se widj, aby tato slavnost netoliko Peruckým osadnjům dluho w paměti zůstala; nobrž aby se powěšt i o uj i o žiwotě pana Jubilanta dále po cirkwi české roznesla, a našjm časopisem všem nábožným Čechům w paměti udržela.

Pan *Josef Hauser* narodil se w Praze dne 21. března 1764. Hned w swém mládj studia s takovým prospěchem wykopáwal, že dosáhl giž roku 1783 dřjwe uěž, studia bohoslowj nastaupil, hodnosti mistra libomudretwj. Po skončených studiích bohoslownjch, která w generálnjm seminári s wýborným prospěchem dokonal, byl roku 1788 dne 31. Srpna w chrámu Páně sw. Girj na hradě Pražském od tehdežjho swětjeho pana biskupa Erasma Kriegera na kněžstwj poswěcen, načež dne 8. Zárj na den narozenj Panny Marie prwnj mši swatau w chrámu Panny Marie Sněžné w Nowém městě Pražském Bohu obětował. Po wykročenj z praktického cwičenj počal swüg duchownj auřad na osadě Čhlumecké w kragi Beraunském, kde gako zámecký kaplan Radišský taměžjmu panu farári půl třetjho roku w duchownjch pracech pomáhal. Roku 1791 přestaupil do diocéwj Brněnské, kde se stal wychowawatelem pánu hrabat z Roden a kooperátorem při chrámu Páně sw. Jakuba w Brně. Roku 1795 se nawrátíl opět do Pražské diocéwj a stal se kooperátorem u sw. Štěpána na Nowém městě w Praze. Po dwau letech byl ustanowen za duchownjho správce při chrámu Páně sw. Woršily w Praze a za katechetu téhož kláštera. Roku 1799 dne 15. Unora ko-

nečně ustanowila geg w Pánu zesnulá owdowělá kuěžna Rosa Kinská za faráfe Peruckého, kdo giž nynj na čtyřicátý rok, co wěrný dělnjck na winici Páně, pracuge.

Po celý ten čas peřowal wěrně o dobro swých osadnjků, starage se netoliko o wěrné owce sobě swěčené, nýbrž i o ty, které byly od wěrného stáda odlaučené. Hledage swých owcj zblaudilých, byl tak šťastný, že gich nalezl a všech až na gednu swému stádu wěrnému připogil. Třetj pokolenj giž za času swého duchownjho auřadu w Perci cestau k časnému i wěčnému blahoslawenstwj wede. Powždy býwal swým osadnjkům učitelem negen slowy ale i pjklady. Swým krásným pjkladem synowské lásky, kterau swau churawau matku skrze dlouhá léta ošetřowal, až gi k smrti dochowal, učil, gak se magj djtky swým rodičům odsluhowati. — Swau laskawostj, kterau churawosti swých dwau sester pomáhal, pohlnal mnohých ze swých osadnjků k aučinliwé lásce hratské. Swau wljdnostj, kterau swého bratrance pana dwornjho kaplana P. Bartoloměge Mikowce w geho stáři k sobě přigal a k smrti dochowal, ukázal swým osadnjkům, gak se magj swazkové krewnjho přátelstwa zachowati. Podobně, když w čas nastáwajcej wogny roku 1813 wogskem, které mezi Wraným a Percj swůg tábor bylo rozbito, o swé celé sklizeuj na poli přišel, a w swém stáři, když roku 1836 ohněm celau schráuku swého obilj, a co mu neymilejšjho bylo, swau mineralogickau zbjřku a schráuku wzácných technologických modelů ztratil, učil swau trpěliwostj a dobročinnostj, kterau w swém nešťastj swým nešťastným osadnjkům prokazowati nepřestal, gak se má katolický křesťan w nešťastj chowati, a čjm se při ztrátě gměnj swého potěšiti může. Geho hostinatwj a giných wzácných ctuostj nelze zde pro uwarowanj obšjrnosti připomjuati.

Ačkoliw welice mnohými starostmi swého duchownjho auřadu stjžen byl, zwláště, když několikráte z nedostatku duchowenstwa celau osadu s dvěma filiálnjma kostely sám obstaráwati musil; předce se objřal netoliko s wědami-bogoslownjmi, ale takokka s wědami wšeho lidského uměnj. Geho zběhlost w uměnj libomudreckém byla giž roku 1809 uznána, když za doktora libomudretwj na vysokých školách Pražských powýšen byl. Pro swau zběhlost w literatuře české bylř gest roku 1821 zwolen za skutečného a zbjřagjeho auda vlastenského museau. Geho zběhlost w rostlinářstwj, zwláště w pomologii, odměnila společnost zahradnická we Franendorfu zwolenjm

geg za člena svého. Svau obšírnau zbírku knih, která sausedujmu zvláště mladému duchowenstwu užjwati popřáwá, stal se velmi užitečným, ještě wjce ale svým vlastním uměním, které ochotně s každým zděluje, kdo u něho rady neb poučení hledá. — Jeho pětj gest mnoho knih, zvláště mnoho českých tištěných knih, a mnoho starých wzácných rukopisů zachowáno, které s wyzdwiženými kláštery zahynutj podroběny byly.

Když se muž tak wzácných ctnostj a takových zásluh gak pan *Josef Hauser* chystá k tak wzácné slawnosti, gak gest památka padesátiletého kněžstw; co diwu, že se k nj i wzácné příprawy chýstaly.

W určitý den k této wzácné slawnosti scházel se hned ráno lid ze všech stran celého okolj k Peruci. U velikém zhoru očekáwali nábožnj osadujci Peručj s hudebnjky od dewjti hodin před farau svého duchownjho pastýře. Dwanácte djwek z osadujch wesnic: Peruce, Telče a Černochowa wybraných; wěnci ozdobených, bjším náchem oděných družic, každá rozžžatou swjci w ruce své, postawily se dwěma řadami u dwěj sarnjho domu, ku kterým se třináctá připogila wěnc pro pana Jubilanta na mjse nesaucej. — Když se sešlé duchowenstwo wnitř fary pripravowalo, oznámil hlahol zwonů o půl desáté hodně bljžjej se slawnost dáwno očekáwanau. W deset hodin počal se slawný průwod. Počátek učinil koraukwjčel s sarnjmi korauhwemi. Za nimi postupowala w pekném pořádku školnj mládež a pak veliký zbor nábožnjch osadnjků zpjwajcejch Zalm: Přeseyte. Pak následowal zbor hragejch hudebnjků a hned za nimi třinácte nadřetených djwek s rozžžatými swjci. Dwanácte osob duchownjch; nejwjee okolnjch pánu farářů raučekem tjrkewnjm oděných šlo po dwa před panem Jubilantem. Pan Jubilant následowal w raucha tafárnjm, gsa doprowázen s gedné strany děkanem Budlnským panem Františkem Kaubau, a s druhé strany děkanem Zlonickým panem Martinem Družeckým. Za nimi kráček kanownickau čepicj a berlau přioděnj dšstogný pan strážnj kanownjk královského kostela swatého Wjta na hrudě Pražském pan Josef Werner (p. t.), který ze zvláštňj uctiwosti a přátelstwa k dwogjetihodnému panu Jubilantowi auřad Paranimfy při této slawnosti na sebe dobrotiwě přewzal. Za welehuým duchowenstwem šli páni auřednjči netoliko panstwj Péruckého, ale skoro všech okolnjch panstw. Závěrek učinil opět veliký zbor ná-

božného lidu. Mezi dvěma řadami se všech stran celého okolí shromážděného lidu postupoval tento vzácný průvod v pěkném pořádku při zpěvu nábožných písní, zvuku hudby radostné v hlukolu zvonů od fary přes rozlehlou náves ke školnímu stavení, a pak okolo vrchnostenského zámku k chrámu Páně. Snad nebyl jeden člověk přítomen, jenž by byl neprolil slzy radosti. Gasná powětrnost dodávala slavnosti této neykrásnějšho pohledu.

Gak vážný pan Jubilant na práh hlawnjch dvěř chrámových wstoupil, přijímal geg radostný, zwuk bubnů a trab, a doprowázal geg až k hlawnjmu oltáři. Po wzywánj Duchu swatého posadil se vážný duchownj kmet a okolo něho welebné duchowenstwo, a dwogjetihodný kněz pan Josef Peer, farář Wraňský, wzbuzował pohnutelně shromážděný lid gadrnau řečj k uctiwosti starého lidu wúbec, zwláště starého duchowenstwa, při čemž spolu neyhlawnějšj přjběhy z žiwota pana Jubilanta podotknul. Po skončeném kázanj přistaupil vážný pan Jubilant k oltáři Páně a sláwil s pohnutým srdcem u přjtomnosti nadřečených páňů assistentů nekrwawau oběť nowého zákona. Málo které oko zůstalo suché, když po skončené oběti pan Jubilant všem přjtomným kněžjm každému zwláště a shromážděnému lidu společně žehnati počal. Po skončených službách Božjch byl woden ctihodný pan Jubilant w tom samém pořádku a s tou samau sláwau do farnjho domu, gako byl doprowázen do chrámu Páně. Co srdce gednoho každého při této slavnosti porjtilo, wypsati se nedá.

Aby s radugijem se pastýřem i všickni osadujci geho radowati se mohli, podělil dwogjetihodný pan Jubilant po nawrácenj swém do farnjho domu každého ze swých nuzných osadnjků w počtu přes osmdesáte hognau almužnau, tak že každý na okamženj na swau chudobu zapomenauti mohl.

Po wykonaném skutku dobročinnosti posadil se teprw vážný kmet duchownj se swými pozwanými hostmi k stolu, kde každý pod tajřem tištěnau básně, na tuto slavnost směřngjnj nalezl, která geg geho přjbužný pan Wilém Kraus, kandidát lékařstwj, poctil ů všech přjtomných potěšil. Když po radostném hodowánj důstogný pan kanownj (p. t.) pan Josef Werner na zdrawj pana Jubilanta přjti začal, a celá společnost gednjm hlasem geho zdrawj a dtauké panowánj ze srdce žádala, powstal nad-

řečený pan Wilém Kraos a podal dwogjetihodnému Jubilautowi českau báseň od pana bibliotekáře vlastenského museum Wáclawa Hanky gemu zaslanau, kteraú starček k slzám pohnutý, nemóha pro slzy čjsti, sobě a přjtomným hostům přčjsti pana dorněitele požádal, gak následuge :

Kdo s Bohem wšecker počjná
A w ctnosti pewně stogj,
Ten proti wšemu odolá
Tau spasiteluau zbrogj.

Tau zbrogj twrdost rozwlažj,
A krutost ducha skrotj,
A wštěpj wjdnau ochotnost
I neduh wjry zhogj.

Wěk geho sám Bůh poslj,
A léta gemu zdwogj,
I slowům geho důraz dá,
A wřelost w swatém bogi.

Ať se wše zpauzj, zdorage
A proti němu rogj,
On wšecker láskaú přemáhá,
A srdce s srdcem spogj.

Tak srdce s srdcem radostně
U wěnc djky splétá,
Pál wěka w kněžstwí stkwěgeš se :
Žig gešě mnohá léta.

Tak se skončil tento den radosti pro muže wýborného, a zaslaúžilého pastýře duchownjho, gak toho zaslaúzil, ke cti a sláwě Božj a k radosti wšech nábožných.

Reč při pohřbu Důstogného a Weleb- ného Pána, pana *Norberta Srba,*

arcibiskupského notáře a faráře Nautonického, 3. Čerwence 1839.

konaná od

Jana Valeriana Jirsjka,

faráře Minického.

Tedy giž předce padla ta hodina, kteréž gsme se tak dáwno báli, a předce neuháli. Padla ta hodina smut-

ná a truchlivá, kteráž nám kužjím, wzała dobrého, laskawého a milowaného přítele, wám, nábožnj osadnjci, zdegsj, upřjmného, dobrotiwého a wěrného otce a pastýře, a wám, přátelům a přjbužným wělni dobrého a laskawého bratra, streyce a šwağra. Ach nastogte, giž ho nenj, toho welebného muže, kteréhož gsme všickni, mladj a starj, ctili a milowali! — Zaljbiłot se Neywyššjmu powolati ho k sobě. Hospodin, Bůh náš, chtěge ho wytrhnauti z bjđ a strastj žiwota wezdegšjho, uwedł ho k zasljbenému pozjwánj nebeské blaženosti, Ach, tak gsi giž drahý a milovaný Otče přetrpěl! Přetrpěl gsi giž wšeccko, tož nás, wšech posud stjhá a swjrá, nám nastáwá, nás očekáwá. Ach giž nikdy — nikdy wjce nespajřjme zde milostné, laskawé, usmjwawé a přjwětliwé twáři twé! Giž se odebral ten wěrný sluha Páně, ten wěrný pastýř dušj ná wěčné odpočinutj. O, truchli tedy nad geho smrtj ty matko, swatá cjkwi katolická; neboť gsi ztratila kněze nábožného, kterýž se padesát let bez dwau swaté službě twé obětował, wěrným gsa dělnjkem na winici twé. Truchli nad geho smrtj, ty zdegsj cbráme swatojanský! W tobě on co pastýř zdegsj, práwě tolik let, což náš předrahý Pán a Spasitel pã této břjšné zemi w lidském těle kráčel, — w tobě on úplných tři a třidcet let Bohu slaužil, chléb slowa Božjho láłmal, a swátosti rozdával. Truchli a kwěl nad geho smrtj, ty swatý oltári, neboť ten wěrný a nábožný kněz Páue, kterýž na tobě tolik tisjeú čistých a neywětěgsjch obětj mša swaté za žiwé i mrtwé wykonal, giž žádné wjce obětowati nebude. Truchlete a plačte wy služebnjci a poslowé Kristowi, wy pomazanj kužj, Páně, truchlete a plačte nad smrtj wěrného přítele a spoludělnjka swého na winici Páně! Ach giž wás opustil wáš tak zwáný Patriarcha, wáš drahý a milovaný Norbert. Truchlete a plačte wy upřjmnj geho přjbužnj a přátelé! Ach ty rozmilá sestro geho — ty upřjmný šwağre geho, a wy dwa welebnj a dwogj cti hodnj pánowé, *) ach giž se nebudete wjce těšili z bratra tak laskawého, streyce tak dobrotiwého, šwağra tak upřjmného! Plač a truchli i ty welebný a upřjmný pamocnjku geho, **) genuž goi poslednj dny žiwota geho osladil, a se synowskau láskau gemň byl oddán. Ztratil gsi otce, kterýž tebe milował, a k tobě důwěrnost měl. Lásky ale i důwěrnosti geho gsi

*) Pan Jan Holowský, fařár w Hostiwějch a pan Matěg Štř, kaplan we Wraně.

**) Rein Josef Dwořák, kaplan w Nantowicējch.

zasluhowal, neboť gdi w ukutku synowské gomu proka-
zował služby. Za to ale také on před trůnem Božjm
swau přjmlawan, swau modlitbau bude na tebe pamatowati,
a bysi třeba zde na zemi nedošel odplaty swé, nemine
tebe gisté na wěčnosti. Truchlete a plačte posléz wy ná-
božnj osadnjci zdegšj! Ach kolik gest wás zde, gichžto
by on nebyl pokřtil, aneb swazkem manželským spogil,
aneb od hřjehů rozwázal, aneb chlebem angelským na-
krmil, aneb slowem Božjm nasytíl? Wy gste byli drahé
milowané stádečko gehu, za wás on každý den neydražšj
obět máe swaté konal, za wás se modlil, wás — gako
w žiwotě swém wždy milował — gisté tak i při smrti
swé milowati nepřestal. O, plačte tedy oči, tecte
stzy hogné a hořké, nebo náležjte smrtj zachwácenému
tělu, w němžto ta neylaskawěgšj, ta neupřjmněgšj duše
přebýwala. O něm se w prawdě řjci mohlo, což Pán
Ježš řekl druhdy k Natanaelowi: „*Hle prawý Israelita,
w kterémžto lsti nenj.*“ Jan 1, 47. O něm se w skutku
řjci mohlo, což Isaiáš prorok řekl: „*Sprawedliwý wy-
chwácen býwá od twáři bjdy, a kdo w upřjmnosti
swé chodil, docházj pokoge.*“ Isai. 57, 1 — 2. Ne-
boť i on byl člověk sprawedliwý, a srdce upřjmného, w
kterémžto lsti nebylo. On w upřjmnosti swé chodil, a
protož došel i pokoge. O, wy všickni, kteříž gste ho
znali, přistupte bliže a řekněte, zdaž gste kdy na něm
něgaké neupřjmnosti zpozorowali? O, nikoli! To všem
známo gest, že byl wždy paubá, samá láska a dobrota.
Duše gehu byla tak průhledná, tak průswitná, gako to
neyčistšj zrcadlo. Giž na gehu milé, přjwětíwé twáři
zářila se dobrota srdce gehu, giž w očjch gehu zrcadlila
se láska gehu a upřjmnost. Směle wyznati musjme, že
zámyslně nikdy žádnému neubljžil, že w rozmáhánj mezi
lidmi radosti neywětšj nalezal swé potěšenj, že teprw
smrtj swau prwnj nám způsobil zármutek, a že krom
této bolesí w celém swém žiwobytj žádné giné nám ne-
učinil. Onť mi obzvláště w těchto poslednjch letech ži-
wota swého přicházal tak gako milátek a ewangelista
Páně sw. Jan. Wyprawuge se o něm, že se tak sestaral,
že ho wěřjci na rukau swých nositi museli do swatého
shrbmážděnj. Bylť tak slabý, že giž nemohl mnoho
mluwiti: nicméně prý se usmjwal, pořád prý swatá radost
obljčeg gehu ozařowala, a pořád prý wolal, a nič giného
nežli to: „*Syndáckowé mogli, djtky moge, milugte se!*“
Rowně tak i tento w Pánu zesnulý wěraý kužz Páně u-

stawišně se na každého ljbezně usmjwal, libý a swatý tento úsměch pokogné a přjwětíwé twáti geho ani w poslednjch dobách žiwota geho nezmizel, a nemoha giž posléz ústama hlásati lásku, a wás wučowati zákonu Božjmu řečj a slowem, wučowal wás celým gednáním swým, kteréž neywřeloggj láskau obžiweno a nadohnuto bylo. Geli ale láska prwj a neypředněggj přikázanj, geli láska wrch, gádro a koruna wšech ctnostj a celého náboženstwj. Kristowa : ó možná-li, by bez odměny a odpłaty Božj zůstala? — Nezůstane bez odměny! A protož i tento w Pána zesnulý, genž zde tak mnoho milowal, miluge až posud nacházege se giž u pramenu wj lásky a blaženosti n Boha Stwořitele swého; miluge prawjm až posud i milowán gest sám tam na wěčnosti od Boha i ode wšech swatých a wywolených geho. Že Bžh w něm měl swé zaljbenj, dokázal rozličnými způsoby. Žádná trapliwá, bolestná nemoc nebyla předchůdcem smrti geho. On lehaunce, bez bolesti zesnul, nebo swjce geho žiwota dohořela gako lampa, gjžto se nedostává olege. Bžh mu i tjm welikau milost prokázal, že práwě w tom mjstě, kdežto před sedmdesáti a gedum rokem swětlo tohoto swěta byl spatřil, tu že i také žiwot swúg dokonal, a smrtj sešel. Den pak geho smrti powážugi — aspoň gá — za neobyčegné znamenj milosti Božj. Proč ho Bžh nepowolal k sobě o den dřjwe, aneb o den pozděgi? Proč práwě w ten den, když byste wy nábožnj farnjci Nautoničtj konali slawnost Patrona swého, Patrona chrámu tohoto, Patrona celé zdeggj osady? Proč práwě w tu hodinu, anť kněz při oltáři stál, a ranuj slůžby Božj u welikém shromážděnj nábožných ctitelů swatého Jana Křtitele gest konal? — Swatý Jan, gehožto památku on co zdeggj pastýř po tak mnohá a dlouhá léta s welikým srdce swého potěšenjm slawjwal, a gehožto on tak wěrným byl ctitelem, — wyprosil si ho od Boha. O, přigmi si ho tedy, Jene swatý, — připog ho k sobě, a uwed' ho do lůna Abrahamowa, a tam uwechť se duše geho raduge bez konce. Tělo pak geho — to w tichém hrobě odpotjwey w swatém pokogi až do dne slawného z mrtwých wstánj. Dřjw ale než tu smrtelnau schránku nersartelné duše geho tam položjme, obraťme zraky swoge sami na sebe. I my uněkeme, a anad dřjwe než se toho naděgeme! I my se gednau rezlautjme se swětam tjmto, a se wjwm, což nám zde bylo milé a drahé. O, pamažte, kam půgdeme! Půgdeme aneb před sandce laskawého

a milostiwého, amsb. ach! — před soudce spravedliwého a přisného. Podlé toho, gak gsmo zde žiwi byli, tam na wěčnosti sauzeni budeme. Ach, tak tedy pro lásku a milosrdenstw; Božj; pro spasenj předrahé, nesmrtelné duše wašj; pro vše, co wám, nábožnj farnjei, milé a drahé gest, prosjm wás, budťe moudřj; postarejte se o ilampu olegem dobrých skutků naplněwau; budťož každau hodinu hotowi a připraweni, neš newjme, kdy Pán přigde; neodkládeyte pokánjm: naprawte žiwota swého, dokud gošťe čas a den gest, abyste neupadli w ruce Boha přisného, nýbrž walezli tam soudce dobrotiwého a milosrdného. To aby se stalo, dež nám všem swrchowaný Bože: ducha kagienosti a swé božské milosti! Amen.

Zehnagcj Řehoř XVI.

Markýs Beauffort píše z Řjma dne 22. Unora 1824 takto:

Měl gsem audiencj u papeže, genž mne s takowan wljdnostj přigal, že gsem welmi byl pohnut. Monsignore Capaccini nepochybňe s njm přjzniwě o mně mluwil, neš mi powjdal o Wás všech. „Wjm,“ prawil, „že Waše rodina nábožná a swaté stolici zcela oddána gest.“ Wyprawowal mi o lida Řjmském, a chwálil geho dobrotu, řka: „Pafťe naň při slawnostech, nerušť radost swau hádkami a neporádkem;“ snadno se každý wracuge k pokogi obyčegného žiwota.“ Dřjwe než gsem odstaupil, prosil gsem geg o požehnánj pro mne, mé djtky a celau rodinu swau. S laskawostj, na kterau nikdy nezapomenu, mne wzal za ruce řka: „Wšeccko požehnánj, které Wám a Wašj rodině dáti mohu, udělugi Wám z celého srdce.“

O tři neděle pozděgi, dne 1. Dubna píše opět: „Na hod Božj welikonočnj byl gsem o osmé hodině w chrámě sw. Petra. O dewáté wstaučili do oné předsjně, která by sama o sobě krásným chrámem býti mohla, kanowjci od sw. Petra, za nimi biskupowé w Řjmně bydľej, pak kardinálowé magjce infule na hlavě, po nick domácej preláti papežowi w stkwostněm ornátu, a konečňe papež na stolici nešený. Papeže následowal Neapolitánský král s kráťownau, princ ze Salerno a všleknj wyslancowé. Slawný průwod tento wstaupil zdlauhawým krokem do chrámu, a papež udělowal klečejmu lidu požehnánj, an kněžj slawnosti té přiměřeně pjsně zpjwali, až přišli na mjsto confasio di San Pietro nazwané, kde sw. Otec pon-

tiškáluj mái slawil. Po skončených službách Božjoh geg tentíž průwod doprowázal. Pak geg wynesli na balkon, genž nad celým placem sw. Petra strmj. Šedesáte tiejo diwákú se nalezalo na onom krásném prostranstwj, celé wogako, pěchota i gjzda, stále we zbrani, wšecky zwony zněly, a odtamtud uděлил třikráte swé požehánj městu i swětu (arbi et orbi); toť gest pohled, gegž si toliko ten náložitiš předstawiti může, kdo geg widěl.“ Až potud belgický Markýz.

Mladý Němec, genž w Prosinci minulého roku papezi předstawen byl, pjše nám o tom: „Když o wychowatelských ústawech německého duchowenstwa, řeč byla, dal welké auđatenstwí w záležitostech našj vlasti na gewo, řka: „Kdyby možná bylo, dal bych Wám neyraděgi částku swého Vatikana.“ Když gsem odcházal, dal mi sw. Otec laskawost swau geště i tjm na gewo, že se dotekl rukau mé twáře, když gsem před njm, klekl, bych mu nohy poljil. Onehdy měl u něha nedáwno poswěcený biskup Algírský audienci, a očekáwage geg, stál přemyslege, gakby neyслуšněgi swau lásku a panjženost na gewo dal. W tom geg někdo obgal a srdečněš ljbal, a když wzhledl, wzburu, spatřil samého sw. Oце, genž s njm gako s bratrem zacházal, geg sjil a těšil.

Žiwotopisowé

w přjtomném stoletj zemřelých spoluúduň theologické fakulty na c. k. Karlo-Ferdinandské Universitě Pražské.

(Pokračowánj.)

XXXIV. *Stimpfl František*. W Břežanech hljž Prahy narozen, byl theologickým knihám co posluchač cirkewnjch děgin r. 1779 přiwčelen. Ohdržew dne 30. Srpna téhož roku magisterium w libomudrcwí odewzdal se po skončených bohoslaweckých studiích k pastýrstwj, kdezto také spolu na swém wyššim wzdělánj w theologickém uměnj pracowal, a 12. Dubna 1793 gakož farář w Šopce u Mělnjka a pražský arcibiskupský notár slawné disputacej se podrobil. Hodnost dektera obdržel 5. Cerwna t. r. we weliké karoljnské sni, u kteréž přjležitosti náslodogiej gjm wydané vlastensko-historické pogednánj rozdáwal: *Vita Joannis de Gendzenstein, Archiepiscopi*

Pragensis III. Ex MS. Rakyczanensi ejusdem aetatis edita, et notis (našeho p. Abbé Josefa Dobrowského) illustrata. Pobyw gestě několk let w Šopce, byl pak dle žádosti swé na fara Sliwickau w Beraunsku přesazen; kdež 13. Kwětna 1819 zemřel.

XXXV. Bauer Wjt Antonjn. W Krumlowě w Čechách zrozen; po skončených humanitátnjch studiích na buděgowickém gymnasiu, kteréž gak známo od založenj swého (25. Ledna 1762) kněžjmi řádu nábožných škol spravováno bylo, wstoupil i on w společnost těchto učitelů mládeže, w njež pak swá libomůdrká a bohoslowecká studia dokonál. Gako kněz obdržel gednu grammatikálnj třídu na nowoměstském pražském gymnasiu w kollegiu piaristickém, kdež prázdných hodin swých ku složenj předpisaných čtyř přjsných zkaušek z bohoslowj s takovým prospěchem wynakládal, že giž 18. Čerwence 1802 we veliké karlowé sjni výborně disputowal, a 3. Srpna t. r. na hodnost doktora w bohoslowj powýšen byl. U příležitosti této přenešená otázka zněla: *Quantum theologia conferat ad religionis conservationem?* — Paměti hodno gest také, že on prwnj z řádu tohoto byl, genž na universitě Pražské k hodnosti doktora w bohoslowj dospěl. Pozděgi přesazen na kollegiu a gymnasiu kroměžjřské na Morawě, kdež djlem gymnasiálnj, djlem humanitátnj předměty, a pro mladé kleriky řádu swého biblické studium přednášel. A však k úkouům vyššim uzpůsoben, byl w brzce k wjdenské c. k. theresianské šlechtické akademii — po několk let audům řádu tohoto swěšené — powolán, kdež taměgšj mladé šlechtě gak w akademickém chrámě náboženstw, tak i we škole wšeobecnj a rakauských zemj děgepis přednášel. Zde mu bylo přáno pozornost Geho c. k. Msti, na sebe obrátiti, a následkem toho za skutečného o. k. dwornjho kazatele byl zwolen. Se zvláštnjm zálibenjm stál w auřadě tomto po 12 let, a byloby přáti, aby sbjrká geho z wěšjho djlu zdatilých ducha pluých řetj, genž djlem w rukau řádu, djlem mezi přátely geho se nacházegj, se předsewzala, a ku wzdělánj domácjmu, gakož i k následowánj pro nastáwagiej kazatele tiskem wydána byla. Opátrnost a zásluhy učinily, že po čase také za mjstorektora ústawu tohoto gmenowán, w obecném provincialnjm shromážděnj swého řádu roku 1818 však za konsultora geho zwolen gest. Požjwage

wždy stálého zdravj, přepadlo ho nagednan kaktúnj krve se swými obyčejnými následky, kteréž odstraniti lékarské n-
 mŕnj nadarmo usilowalo : takže 1. Prosince 1819 w 44 roce
 wěku swého a. w. 27. po wstapenj do řádu skoná.
 Zpráva o tom na weškerá řádowá kollegia počala slovy
 těmito : Viri ob affabilitatem moramque candorem, omni-
 bus fratribus aeque ac ceteris, imprimis chari, ita ob
 non vulgarem ingenii praestantiam, subtilitatem judicij,
 aliasque singulares animi dotes, summo in pretio habiti
 a. t. d. — Mimo swé bohoslovnj disputowaj sady, a
 gednu německau, po uzavřenj pokoge roku 1815 při
 slawnóm přijezdu do Wjdaš Geho c. k. Msti. dnžanau
 řeč neoznánil žadujých praaj swých tiskem.

XXXVI. *Wilde Ambrož.* 22. Listopadu 1754 w
 České Ljpe zrozen, kdež také pozděgi základ k swému
 wědeckému vzdělánj položil. Nato wstapiw w taměgáj
 konvent řádu angustinianského, 22. Listopadu 1778 pro-
 fes swýg složil. Libomudreckým studijm přislauchal w
 w domácjm učilištu řádowém, bohosloweckým na pražské
 universitě. Po obdržené kněžské hodnosti stal se nej-
 prwé lektorom libomudreckých předmětů w ústawu řádowém,
 pak kazatelem w řádowém chrámě u sw. Tomáše na
 Malé straně, gakož i katechetau na tamnj farnj škole,
 konečně pro swé obzvláštnj schopnosti tagemnjkem swého
 provinciála a w brzee také w řádu definitorem králov-
 stwj českého. K hodnosti doktora w bohoslowj dospěl
 18. Listopadu 1805 w malé karoljuské sjni po složených
 přjasných zkanškách a oswozenej od inauguralnj dispu-
 tacj z ohledu na dřjwe giž učiněný konkurs pro pražskau
 učitelskau stolici dogmatiky. Děkanstw u theologické
 fakulty zastáwal r. 1809. Nynj mu byl také titul *praž-
 ského arcibiskupského notáře* udělen, a 4. Listopadu
 1811 zwolili ho řádowj bratři gednohlasně za provinciála,
 gjmž také s netagitelnau spokojenostj všech geho před-
 stawených a podřizených zůstal až do smrti, kteréž gg
 po dlouhotrwajcjj nemoci 8. Března 1812 k zármutku
 celého řádu a všech, genž wýborné vlastnosti geho srd-
 ce cele znali, zachwátila. Co *předstawený* zakládal sobě
 negen na maudré kázni, wýbrž i wyššjm literárnjm wzdě-
 lánj swých dnehownjch synů; co zpowědnjk požjwat dá-
 wěry mnohých wzdělanců, obzvláště ze šlechty; a gako
 kazatel těšil se pro swé zanjmawé přednášej z hogných po-
 slucháčůw; wydalť také následujcjj nejwječ zdařilá kázanj:

1) Rede am Dreifaltigkeitsfeste, auf dem heiligen Felde der kleineren Residenzstadt Prag. 1791. w 8.

2) Rede am Festtage der Verkündigung der seligsten Jungfrau Maria (25. März) — bei der priesterlichen Sekundie seines Provincials Schmalzfuss, mit einer lateinischen Elegie. W. Praze 1803 w 8.

3) Rede am Festtage des h. Augustin (28. August.) vorgetragen in der Klosterkirche zu Hohenelbe. W. Praze 1803 w 8.

4) Lob- und Sittenreden (počtem 25) auf die Festtage des Jahres. 1. díl (bez pokračování.) W. Praze 1809 w 8.

5) Sechs Fastenreden über die Bekehrung des h. Augustin (die Šimoná Jordana) mit zwei andern Predigten. W. Praze 1812, w 8, Posudek a nich nalezá se ve vědeckých letopisech literatury a umění na rok tento.

6) Sech Fastenreden über die Bekehrung des Zöllners Zachäus, mit zwei andern Predigten. W. Praze 1813. w 8.

7) Rede am Feste des h. Apostel Jakob (25. Juli) in der Pfarrkirche zu Bruck im Pilsner Kreise, bei der Installazion des dortigen Seelsorgers H. Kaspar Lossoi. W. Praze 1814. w 8.

8) Sechs Fastenreden zur Berichtigung einiger Religionszweifel, nebst 2 andern Predigten. W. Praze 1815 w 8.

9) Rede am Feste des heiligen Norbert, vorgetragen am 6. Sonntage nach Pfingsten (14. Juni) in der Prämonstratenser Stiftskirche Tepl; (tamějšmu opatu a konventu věnována. W. Praze 1816 w 8.

XXXVII, *Frič František Xaver*. Narozen 15. Ledna 1762 w Klášterci w Zatecku. Základnjm studijm oddal se na chomautowském gymnasiu, libomudrckým a bohosloueckým. — co děkanec stánu duchownjho — na pražské universitě. Ku konci roku 1786 vyššjm rozkazem gsa do Wjdně powolán, aby se w katechetických a pedagogických vědách, zvláště w práwě powstálém sakratickém přednášeni wzdělal, kdež ma při té příležitosti 22. Čerwence 1787 posvěcenj kněžské udělena bylo. Po návratu awóm natanowen na tehdešjm pražském generálnjm seminariu za prefekta studij a korepetitora mráwnj theologie. Dwornjm dekretem od 7. prosince 1787 bylo nařjzeno, aby se wyhatowil a gak se wyhotowiti má plán na učitelkau stolici a na zkaušky pra předmět tento. Těto zkaušce podrobil se Frič r. 1788,

s takovým prospěchem, že wypracovánj geho dwornjm dekretem od 33. Srpna t. r. schváleno a ugižáno; že při uprázdněnj této učitelské stolice obled na něho se vezme. K tomu podána giž příležitost w přjším roce powýbenjm geho předchůdce Ambrože Schmidta; a Friš obdržel tuto bohosloweckau učitelskou stolicí na uniwersitě Pražské dwornjm dekretem od 26. Srpna 1798, a však pod gmésem paného lektora, pokudby hodnoti bohosloweckého doktorstwj nedosáhl. Po třech letech vydal spis: „Einführung in die Sittenlehre des Christenthums.“ W Praze u Diesbacha 1792, 296 str. w 8; Obledem na tento spis, gakož i giž uznalé zásluhy w učitelstwj sprostěna c. k. dwornjm dekretem od 19. Ledna 1796 přjsných zkaušek a inaugurałnj disputacj, a napotom 22. března w menšj karoljnské sji na hodnot doktorskou powýšen gest. S učitelským auřadem tjmto spogen byl dle všeobecného nařizenj od 9. Uavra 1784 také auřad c. k. examinatora pro nastupujej saráře; nadto zastáwal také r. 1804 a 1805 učitelskou stolicí německé pastorálky; od roku 1806 až 1819 ale profesuru tohoto předmětu. Při wětšjm počtu konkurrentů při ústnjeh německých katechetických a homiletických zkauškách wjdně nápomocen býwal. Roku 1799 a 1812 byl děkanem, od r. 1812 až do r. 1817 děgepisem theologicke fakulty. Auřadnj geho zaneprázdněnj však nedowolowalo, aby byl něgaké látky k děgepisú fakulty této nashjrat; Roku 1814 udělen mu co senioru theologickeho učitelstwa titul a hodnot c. k. rady, a sice bez taxy; gelikož w nařizenj toho se týkajcjm slawné paměti cjsarě Ferdinanda III. od 9. Ledna 1649 na zvláštňj žádost akademického senátu skrze c. k. dwornj dekret od 8. Čerwenca 1814 také na učitelstwo bohoslowecké a libomudrecké fakulty, druhdy pauze z andů řádu towaryšstwa Ježíšowa sestáwajcj, rozšřřeno a zawedeno bylo. — Ačkoliw w poslednjch desjti letech geho činného žiwota časté spole i nebezpečné nemoci ho přepadaly, nebyly předce s to geg nawyklé veselosti a howorosti zbawiti, aniž w přednášěnj od zawedenj swého několikráte přetwořené a tju obtžněgšj wědy překážeti, kterauž skrze 32 let (ač k posledku poněkud zastáwán) důkladně, prospěšně a přjgemně přednášel, záčež mu tisíce žáků w vlasti i cizině wřelé díky wzdáwaj. A však r. 1821 nawštjwila ho velmi bolestná nemoc hřišnj, kteráž ho skoro skrze šest měsíců k hřžku pautala a bohoslowecký c. k. direktorat

studij ustanovil již w Listopadu nastawicného zastawatele. Frič dáwal tomuto negen začasté a wljdně potřebného nawedenj, nýbrž bral wábec až do skouání swého wřelý podjl we všem, co se bohosloweckých studij a téže fakulty týkalo, gelikož mu zřjka auplná ducha přítomnost scházela. Tak u p. wedl sbjru zákonů studij vlastnj rukau negen až do poslednjho dne, nýbrž w ni i do druhé polowice Března padagjej zkaušky swého předmětu zaznamenal. Zesnul Bohu oddanau myslj a swátostmi umjragjejch zaopatřen, neočekáwaně osobám geg obkličugjcm 8. Března 1822 w 61. roce wěku swého, mrtwicj gea raněn, zanechaw každému, genž geg znalj, počestnau památku swé skromnosti a swornosti, přjmosti a horliwosti.

XXXVIII. Pařízek Aleš Vincenc. 10. Listopadu 1748 w Praze zrozen gewil již w autlém wěku swém neobyčegnau náklonnost k wědám, w gegichž základech obzwláštnj pokroky činil. Protož ho otec geho (pražský měšťan a mistr kregčowský) ku gymnasiálnímu studijm ustanowil, po gichž ukoučenj r. 1764 hned libomudrcká studia nastaupil. Po učiněném zwolenj stawnu přigat gest do konwentu řádu dominikánského u sw. Gilg na Starém městě pražském. Nowiciát přestál w Znozmě, kdež i také 27. Srpna 1766 slib složil, a libomudrcká studia dokonal. Od r. 1768 až do r. 1772 poslauchal čtenj bohosloweckého djlem w Brně djlem w Praze, kdežto prwé poswšoenj kněžské a hodnost magistra obdržel; r. 1773 ale slawné disputacj z bohoslowj se podrobil. Pro znamenité wlohy k wučowánj mládeže, obdržel nynj katechetický auřad w Gabloni, genuž se horliwě oddal, prázdne hodiny wšak k zřjzenj taměgšj klášternj biblioteky a na oprawa mjstnjch warhan wynakládal. Roku 1777 opět do Prahy powolan, kdož gako kazatel u sw. Gilg a katecheta na tehdegšj farnj škole w Betlémě nemálo wynikl. Zde se přiučil nowé normálnj a sokratické metodě s takowým prospěchem, že až do swé smrti neywýborněgšjm katechetau a škol předstaweným w Čechách zůstal. Od roku 1780 zastáwal mjsto giného na malostranské normálnj, nynj wzornj hlawnj škole krásopis, přjrodoskum a vlastenský děgepis, a po dwau letech tento učitel'ský auřad skutečně obdržel. A wšak již r. 1783 gmenowan pro swau schopnost, účinnost a zbožnost za školnjho direktora w kr. kragském městě Klatowech, kteraužto škola zeela dle nowěgšj saustawy zřjdi,

a na zvláštnj stupoň dokonalosti přivedl. W prázdných hodinách ovičil tamnj mládež w kreslenj a hudbě, kterážto obě uměnj welmi záhy asice s takowým prospěchem si oswojil, že mnohé klassické wýtworky toho druhu pozůstalil: gmenowitě z prwnjho oboru po čase také wydáwaná wyobrazenj rytjřských českých hradů, Bečwáře, Humpolec, Klonow; Kunětice, Ledeč; Obřístwj ze dwau stran; sedlecký klášter, a menšj kusy; — z druhého oboru ale 3 wětšj a 2 menšj mše, 5 offertorij, několik hymen, 2 litanie, 1 requiem, 1 symfonii, 1 nođnj pjeň, 4 roňnj částky, a wjce menšjoh pro piano-forte uspořádaných pracj. — Po wyzdwiženj klatowského konwentu wstoupil s powolenjm buděgowického ordinariatu dne 26. Srpna 1787 na neurčitý čas w staw cjrkewnjho duchownstwa, načež za buděgowického biskupského notáře zwolen. 9. Ledna 1790 swěren mu direktorát malostranské wzornj hlawnj školy a tamnj nowě zřjzená učitelská stolice katechetiky a pedagogiky pro čekance duchownjho a swětského učitelstwa; kteréžto oba auřady po 32 let pro mnoho tisje uđenců k nemalému prospěchu cjrkwě a státu zastáwal. Potomně bylo o geho učenj nřjzeno:

a) 9. Března 1792: „Aby všickni bohoslowci řjtánj tomuto přjtomni byli: aniž že to w určitém roce učinití musj, jen gestliže se to před wyswěcenjm stane, a skrze 6 měsčů, golikož předmětowé tite dwakrát do roka, totiž w zimě a w létě, se přednátej.

b) 20. Ledna 1793. „Že newyhnutelnau wýmjanu gest k dosazenj kněžského poswěcenj, aby zaslaužil w těchto předmětech do prwnj třjdy připsán býti.

c) 7. Ledna 1814. „Aby se katechetiiko-pedagogické cwičenj na všech diocésálnjch učilištjch bohoslownjch na přjtomných normálnjch aneb hlawnjch školách bohoslowcům poslednjho rođnjho běhu skrze celý školnj rok tak udělowala, aby 3 hodiny w témdui katechetickému, 2 pak pedagogickému cwičenj obětowali. Nemáť pauze záležitj w předkládánj všeobecných zásad a uwáđenj gich do gednotliwých náboženstwj učenj, nřbrž nejwice praktické býti, tak aby učitel u přjtomnosti mladých kleriků praktická cwičenj s dětmi před se bráwal, a pak klerikowé sami pod nřwodem a správau geho takowé cwičenj podnikali.“ — Což se až podnes každodenně od 1/2 11 až do 1/2 12 hodiny dopolednj w Praze koná.

R. 1798 uřiněn čestným kanownjkm litoměřického kathedráljho eřrámu sw. Štěpána, pěstaunem mimo alum-

nátu w Praze studujících boboslowů litoměřických, a spoluandem hornolázecké učené společnosti w Hefeloi. Téhož roku powolán také do Wjdně k c. k. dworňj nad studiem komissj, kdež se přes 14 měsíců pracemi školnjch wěcj se týkajícími bawil, začež všeobecně pochwaly došel. Roku 1800 zvolen za spoludirektora pražského sirotčjho domu u sw. Jana křtitele, genuž až do své smrti byl prawým otcem. 27. Ledna 1802 byl privátně za bakkaláře boboslowj powýšen, 6. Kwětna podrobil se přjsné zkaušce z cjrkwijnho práwa, a 8. Čerwna téhož roku dosáhl w malé karoljnské sjni s prominutjím immatrikulárnj taxy hodnost doktora boboslowj. Děkanstwj fakulty této přigal na rok 1811 dne 3. Listopadu 1810, a brzy potom zvolen také za litoměřického biskupského čestného konsistorňjho radu. Geho c. k. Mst. ale ráčil mu užjwánj pontifikálj, bez taxy neymilostiwěgi powoliti; náčež mu 13. Února 1817 při slawném sezenj pražské arcibiskupské konsistoře u přjtomnosti mnoha školnjch direktorů, učitelů a přátel z rukau tehdeggjho p. domskolaстика k aučela tomu z Wjdně zaslaný zlatý kříž s řetězem oděwzdán byl. Geho kujžecj Milost pan arcibiskup zwolil ho dne 30. Listopadu 1818 za synodalňjho examinatora pro kleriky w Pražské arcidiocesi. Gelikoz přednášenj katechetiky zawedenjm Reichenbergrowy knihy giž r. 1812 od pastorálky odlaučeno bylo, newidělo se překážky, aby mu s pastoralkau až posud spogené pjsemnj a ústnj zkaušky konkursnj nastupujících farářů z oboru katechetiky nebyly ponechány. Gak neunawně činným Parjzek až do vysokého stáří byl, tak byly také zásluhy geho o mládež vlastenskan odměněny. Předce však nebyl od protiwňch nehod ušetřen; obzwláště giž roku 1819, 1820 a 1821 pokaždě w zimě, nemage nikoho we swém hospodářstwj, olaupen byl; však neyznamenitěgi stalo se to w zimě 1822. Předce však měla i tato nehoda swau dobrau stránku, neboť při té přjležitosti seznal své prawé přjzniwece a přátely, obdržew od nich, dle vlastnjho ugištěnj, wjce na penězjch, šatech, prádle a t. d. než mu odňato bylo. Taužehně očekáwal nynj welikonečnj hod Božj (7. Dubna 1822), chtě téhož dne památku padesátiletého kněžstwj swého w domínikánském kostele u sw. Gilgj slawiti, w čemž ale nenadala známagiej se nemoc a slabost překážku učinila. Poněwadž wždy kněze důstogný a přjkladný žiwot wedl, přigal i swátosti amjragjch u přjtomnosti a ku wzdě-

lánj weškerého wzornjho učitelstwa a chowanů/sučých w
 anplném se odowzdánj do wůle Božj, s důwěrau dobrému
 wědomj swému přjměrenau, a zeauel na oslabenj 15. Dub-
 na 1822 w 74 roce wěku swého, w 44 swé. neunawené
 a. příkladné služebnosti. W posladnj wůli žádal wy-
 slowně, aby w býwalém swém řádawém oděwu pohřben
 byl, a pražský dominikánský klášter u sw. Gilgij, gemuž
 že i tuto gaště přináležj ugištwau, ustanowil dědicem swé
 ačkoliw nepatrné mohowitosti, náradj, sbjrkj knih a obra-
 zů a t. d. wygjmage: několik pro ústawy odhodlaných
 odkazů, totiž: 37 swazků vlastujeh spisů se swým obrazem
 pro wzornj hlawnj školu — četnau sbjrkj od něho zho-
 towených waskowých a sádrových otisků medaliij pro ná-
 rodnj museum — a swau sbjrkj skutečných kowowých
 medaliij pro pražský sirotčj dům. — Tělo geho dne 17.
 Dubna o 3. hodině odpolednj přenešeno od 30 střjdaj-
 jich se alumnů z obydlj geho (na malé straně wedlé
 hlawnjho poštownjho auřadu) na staré město do kostela
 sw. Gilgij, a přjštjho dne pochowáno w Zlatnjku, statku
 řádu tomu přináležejm. Znamenitý tento průwod k sta-
 rému městu trwal přes 2 hodiny, gešto wjce než 15000
 dušj ze všech stawů se sešlo, i weškerá školnj mládež
 pražská, ano i židowské školnj djky ho prowázely, ge-
 wjce všickni patrně známky wděčnosti a pohuwj.
 K. exequijm. 18. Dubna drženým zwoleno od něho zho-
 towené requiem, gež w den swých gmanowiu (17. Čer-
 wence 1820) w sále wzornj školy u přjtomnosti mnoha
 wznešených hostů, sám spráwu weda, na probu předná-
 šeti dal. W krátkém čase wysli dwa tištěnj (ač neupl-
 nj) žiwotopisowé, z nichž gedem český od weleznámého
 vlastence a spisowatele Jana Nap. Štěpánka, druhý ně-
 mecký ale od direktora pražské israelitské hlawnj školy
 Antonjna Raace sepsán byl. — Paňzek byl však sám
 w českém i německém gazyku, gichž obau u vysokém
 stupni mocen byl, následnjwj spisy sepsal a wydal, kte-
 réž — kdyby i žádný pomnjk hřobku geho nezdobil —
 nepomjgegcej památkau geho zbožnosti, wzdělauosti, ne-
 unawené pituosti a vysoké zásluhy o vlastenské ná-
 rodnj školy gsau, což při mnohých četná wydánj gich
 dokázala.

1) Religion der Unmündigen, auf katholische Art
 eingerichtet und vermehrt, 1780. 6. wydánj 1805. To-
 162 w češtině.

2) Rozmluwa otce a syna o náboženstwj. 1781.

3) Versuch einer Geschichte Böhmens für den Bürger, nebst angeführter historischer Erdbeschreibung dieses Landes. Zum Gebrauche der Jugend. 1781.

4) Versuch einer kurzgefassten Weltgeschichte für Kinder, in Verbindung mit der Erdbeschreibung. 1782.

6) Rede bei der feierlichen Einweihung und Eröffnung der Hauptschule in der Kreisstadt Klattau. 1783.

6) Kurzgefasste Naturgeschichte Böhmens zum Gebrauche der Jugend. 1784.

7) Erklärung der sonn- und festtäglichen Evangelien in Schulen; zum Gebrauche der Katecheten. 3 Thele. 1785 — 1787. W němčině šestoro vydánj, český 1788 a 1789; druhé české vydánj 1819 — 1821.

8) Modlitby pro djtky. 1789.

9) Willaumowa praktická pomocnj kniha pro městské a wenkowské učitele. 1790. (Překlad.)

10) Skizze eines rechtschaffenen Schulmannes für angehende Landschullehrer. 1791. druhé vydánj 1808.

11) Katholisches Gebet- und Erbauungsbuch für Frauenzimmer. 1791. druhé vydánj 1812; třetí 1821.

12) Katholisches Gebetbuch von einem Böhmen; verbessert und stark vermehrt. 1791.

13) O měšťánské swobodě a stegnosti: co gest, a co we Francauzsku zplodila? 1793.

14) Uiber Lehrmethode in Volksschulen, für Privatpräparanden, Katecheten und Lehrer. 1793. Téz český we wýtahu.

15) O prawém způsobu wyučowánj djtek w Čechách 1797. Druhé rozmnožené vydánj 1811.

16) Physikalisch-topographische Beschreibung der Gegend um Gitschin und des angrenzenden Riesengebirges, in lithologischer und botanischer Hinsicht, mit Handzeichnungen. Für die Abhandlungen der oberlausitzer gelehrten Gesellschaft.

17) Ausführliche Beschreibung der am 15. November 1800 gehaltenen Jubelfeier der k. k. Normalschule. 1801.

18) Exhorten für Kinder auf alle Sonn- und Festtage, wie auch auf besondere Schulfestlichkeiten des ganzen Jahrs. 3 Thele. 1803 und 1804.

19) Exhorten für Jünglinge auf besondere Kirchenzeiten und über Kirchenzeremonien. 1804.

20) Erklärung der sonntägigen Episteln in Schulen, zum Gebrauche der Katecheten. 2 Thele. 1806 und 1807.

21) Skizze eines braven Schullehrers, Katecheten und Schuldirektors. 1808.

22) Legende der Menschenliebe, oder Beispiele der christlichen Wohlthätigkeit gegen die Mitmenschen, aus den Biographien der Heiligen gezogen. 1809.

23) Gebete um Segen für die k. k. Armee. 1809. Totéž česky.

24) Wzýwánj Boha a geho Swatých. Swobodně přeloženo dle Hermannowa: Unterhaltung mit Gott und seinen Heiligen. 1810.

25) Christliche Tugendschule. 1811.

26) Kern der christlichen Andacht; zum Gebrauche katholischer Kinder. 1812. Totéž česky.

27) Prawidla české dobropjsemnosti, wyswěllená u-wedenými příklady. 1812. Druhé rozmnožené a opravené vydánj 1815.

28) Kriegsgebete zur Erflehung des göttlichen Segens für die vereinigten k. k. Armeen. 1813. To též česky.

29) Biblische Darstellung der gegenwärtigen Zeiter-eignisse, nebst moralischen Gedanken darüber. 1814. To též w českém gazyku.

30) Zwei Friedensgesänge zum Feste des an der k. k. Normalschule gefeierten Friedens. 1815.

31) Uiber Eigenliebe und Selbstsucht; ein Wert zu seiner Zeit. 1815.

32) Leitfaden der Vorlesungen über die Aesthetik, mit der Pädagogik und Methodik verbunden. 1816.

33) Malé powjdy pro pacholetské školy. Přeložené z německého. 1816.

34) Christliche Betrachtungen über verschiedene wichtige Religionswahrheiten zum erbaulichen Gebrauche der reiferen Jugend. 1818.

35) Wjce menšjeh pedagogických a katechetických wypracowánj we weškerých 20 swazejch německého časopisu „Schulfreund Böhmens“ od r. 1816 až 1821, gehož redaktorem byl, a kterýž wúbec genom gjm se udržowal.

XXXIX. *Wilhelm František Seraf*. Narodil se w Praze 28. Zárj 1756, kdež se také předeepsáným studijm oddal. W matriku theologické fakulty byl r. 1776 gako posluchač cjrkewnjeh děgin wtažen. W konwent řádu maltešského wstoupil 14. Prosince 1779, kdež 28. Března 1781 swúg slib složil, načež také w brzce hodnost

kněžskou obdržel, s kterauž geho činné žiwobytj započalo. Neboť se stal neyprwé katechetou na malostranské normální škole, — 14. Kwětna 1783 pomocnjkem a direktorem hlavní školy w Strakonícjch w Buděgowické diécesj, — 26. Zářj 1785 děkanem w Horazdowícjch, — 20. Listopadu 1788 biskupským wikářem a školnjm dozorcem, — 14. Ledna 1796 buděgowickým biskupským notářem, — 15. Března t. r. děkanem w Strakonícjch, — 3. Kwětna 1800 biskupským buděgowickým čestným konsistornjm radau, — 8. Srpna 1806 děkanem a okrskowým wikářem w Rabensburku w Rakausjch pod Enzj, — 18. Prosince 1807 infulowaným přeworem malteského konwentu w Praze, a w Čechách generálníjm wikářem w duchownjch záležitostech welkopřeworstwj řádu tohoto, — 7. Řjgna 1809 též c. k. direktorem ústawu chudých, — 1. Listopadu 1810 c. k. gymnasiálníjm direktorem nad studijmi w Čechách, a gakož takowý přjseďejjm akademického senátu, — 13. Čerwna 1816 c. k. direktorem libomudrckých studij a přesesem libomudrcké fakulty, — konečně 13. Čerwna 1820 c. k. direktorem bohošloweckého studium a přesesem theologické fakulty. Mimo tato powýšenj swěďtj geště i giná časem swým udělená wyznamenánj o stálé spokojenosti předstawených w počjnánj geho. Tak také i rád gmenowal ho kapitulárem, konwentualem a kommendatorem ebenfurtským, heilenšteinským a Maria-pulstským, kteréžto prébendy spogené s přeworstwjem požíwal, — libomudrcká fakulta zwolila ho za děkana pro rok 1814, — uniwersita za rektora maghifika, mjstokáněljřa a přesesa akademického senátu pro rok 1822. Od Geho c. k. Msti. udělena mu gíž r. 1797 menšj zlatá medalie za zásluhy, — r. 1817 zlatý řetěz s wětšjmi penzjem, — konečně při nastaupenj theologického direktorátu r. 1820 udělen mu s prominutjím přjnsné disputacj, ano i promocij se wšemi taxami bohošlowecký doktorát, tak že mu po složenj obyčegné přjssahy a nepatrné taxy pro hlas a mjesto we fakultě doktorský diplom doručen byl. Nebyloť těžko oměnjm, činnostj a spráwnostj přjzeň geho sobě zjskati; neboť co direktor studij vynikal auplným řjzenjím, gakož i welkau láskau k pořádku; z ohledu toho začasté želel, že se owoce swého přičiněnj a swých náwrhů nedočká. Ačkoliw wjoe než 14 měsječnj welmi bolestná nemoc geho installacj za rektora docela překazila, wedl předece spráwu direktorátu a rektorátu neywjce sám osobně až do

poslednjch dnůw žiwota swého. Když pak i nevyšší namáhání lékařská neprospějvala, zesnul w Pánu 6. Čerwna 1822 w 66. roce wěku swého, a 10. t. m. odpoledne pohřben způsobem důstojnostem a hodnostem geho přiměřeným na swatém poli malostranském. Gako spisowatel si žádného gměna nezískal.

(Pokračowánj.)

Swědectwj cizozemce o vlasti našj.

Od

Františka Dauchy,

knězei cirkawního.

Milá vlast naše netoliko od přírody již hognými dary a mnohonásobnými přednostmi gest nadána, nýbrž stawši se prostranstwjm nesčetných na stupeň nevyšší sláwy gi pozdwiňnuwájch událostj, tak slavné w dějepisu zaujmá mjsto, že gen zřjčka nalezněš krage, kterýžby tolikerymi poklady přírody mohá se honositi, spolu tak hogné w sobě chowal weleslawné minulosti památky. Nediwno tedy, že oko milowujka krásné přírody a skau-matele tagemstwj gegjch zde rovněž okanzleno býwá, gakož rozwážného děgin zpytowatele mysl býwá zangata pohledem na tolikere památky časůw předešlych, zwlášť popatřj-li na *starobylé hlawnj město králowské*, kteréž události weškeré země wždy w sebe pogimauje, zde stojj co wehkolepý, welehuý našeho dějepisu památnj.

Nicméně dosti často nám býwá pohýjchu widěti, an netoliko cizinci, gakými zástjím na vlast naši zaneuwrowše, gi ustawičně tupj a prznj nestaudně, nýbrž kterak i mnozj z domácjeh rodákůw, k cizine toliko lnuance, newájmagj sobě okras tolikerych, a mnohá zřizenj vlastenecká, byt by sebe wýtečněšj, ¹⁾ hned zlechno

1) K těmto požitám mezi ginými i naše *Swatojanské Dědictwj*, kteréž wytknuwši sobě zpanilomyslný záměr, rozšjřowánj nábožnosti mezi lidem obecným, zagisté neykrásněšjho by mohlo wydawatí owoce, kdyby *geště wjce* bylo podporowáno w těmž smyslu, w kterémž od zbužného vlasteneckého Zakladatele bylo gest zaraženo; ba kdyby mnozj gen takowého w něm měli účasť, gakýmž mnohá podobná zřizenj zahraničná podporuj.

gij a w potupn uwáděgij gediné proto, že gsau domácj. I nebude tedy snad newhod wáženým časopisu toho čtenářům, když zde z francouzského wyložim giž staršj síce, a wšak snad méně známé *cizozemcowo swědectwj* o milé nášj vlasti, o staroslawné králowské Praze, o *chrámech* a giných památkostech gegjch, zwláště pak o *nábožném zpěwu českém*; byt by to mělo i býti gediné na důkaz, žeť i mezi cizinci gsau mužowé nestrannj, kteříž poznawše nás bljže a lépe, o nás i přjzniwěgi znagj smýšleti i swědčiti wěregně.

Arnošt Erhard, giž roku tiszejho osmistého osmého cestowaw Čechami, a nawštjwiw naši Prahú, kdež po něgáký čas se bawil, wydal popis této cesty swé („*Voyage de Dresde à Prague en 1808, par E. Erhard.*“), kdežto hned na prwnj stránce takto počjná :

„Zawjtey mi obraze země, gegjžto pohled zagal oko mé, i roznjtíl duši mau; cily sladké, zpomenutj utěšená, wsadtež se w mé srdce, raněné bolem vzdálenosti!“

Dále pak na str. 76., kdež krásu dědin nášj vlasti popisuje, prawj: „Přewezmiž (u popisu) slowo drubmúg Likošin, Rus, genž zrozen a wychowán pod pásmem malo-asiatským, i přišed pod pásmo toto, wzal s sebou w lúno geho i hluboký cit národu swého, spogený s planaučj obrazností zrozenie kragin východnjch.“ — (str. 79.) „Gaká gemná stkwělost po březjch i údoljch se tuto rozkládá! Ona barwitost, kteraužto wýtěčnj kragin maljři umjmagj wprawowati w obrazy swé; barwitost to, kterauž přčasto by neměl leč za plod gich umělosti, docela panowati se widj we zdegěj přjrodě, tu w tom blan-kytu, i we wlnách tčecho.“

Na mnohých giných geště mjstech, kteréž wšak z úmyslu opomjgjm, w tenže smysl se wygádřiw, o staroslawné na to Praze, welebným gegjm pohledem nadšen, tak krásně se pronesl, gako zřjodka který cizinec byl učinil.

„Pozdraweno mi buď, město znamenité,“ dj na str. 42., „hlawo úrodné, bohaté země české! pozdrawen mi buď ty *Rjme: řjše německé!* W twém obegmutj, u prostřed hradeb twých, zapomjnago wšeho, což gest wně tebe, daufám stráwiti několik dnj utěšených, dnj přešťastných.“ — (Str. 113.) „Kterak možno, wyprawiti wtsk prwnjho pohledutj na celau Prahú? Město tamto rozlehlé, starými korunowané wěžmi, kteréž zakrývá břeh ge-

den podél; zde opět menší část jeho, zpovělna vystupující až k vrcholům chlumnův; zde řeka široká, posetá ostrovy utěšenými, nad nížto starožitný rozklenutý most, obějí město spouštějí; tamto zdi skalné na sever, a blahé dědiny k jihů ve vzdálj; tu paláce, chrámy, kaple a bány bez počtu s makowiremi lesklými; nesmjrná to směsice forem i slohu ve stavbě: ó přjliš to přednětův, genž rázem mne zagjmaj, překwapuj, uchwacuj! jak spanilá to různost, čarowná smjšenost obrazů a předstávův, genž tu bawj mysl mau! — (Str. 145.) „I wygdu si na Petřj, bych gednjm okamžikem obegmal Prahu celau s paláci, chrámy, věžmi, (obelisky) s prostranstwji, s ostrovy, branami, zděmi a hradbami gegjmi, kteréžto, gakož i swjžj a široký pás údolův a chlumnův, pokrytých neykrásněgjm zelenem, obkličujj toto město znamenité a wýtečné.“

(Str. 116.) „Což se mně, můg Bože, to město ljbj! Nic zde gednotwárného; překwapenj za krokem každým. Oko zde přesyceno a unaweno nebývá pohledem na domy též vysokosti, genž naskrze gsau si podobny, co krůpěgi krůpěg, a kteréž konečně wybjhagj w náramné a gednotwárné náměstj bezlidné a pusté, kdež oko neužj leč přednětův opět i opět wjdáných w každém welkém městě ewropegském. Tak tomu nenj w Praze; tam člowěk blaudj, zwláště we Starém městě, co w bludišti, ač to w bludišti záhawném; vše tu powzbuzuge k zwědawosti, vše tu člowěka gjmá, stawj, slibujj wždy wjce; nemožno téměř učiniti kroku, by nebyl zaražen něgakau zwláštjnostj nápadnau a ráznau.“

(Str. 134.) „Twárnost Prahy má gakýsi ráz půwodnosti, kterýž nad mjra dogjmá. Gestj ona *panj welkolepá*, postawy hrdinské, zrůstu krásného, stkwostného kroge a tahův rázných, ač krása gegj nenj nucena prawidly; práwě ale tato nepřawidelnost a milostná gakási žertownost podoby gegj to gsau, w nichž záležj wděk gegj tagemný, wděk to, genž zagjmage pozorowatele každau chwjli gegj překwapuge zwláštjnostj nowau, a gegž nelze gjnde leč na nj shledati.“

(Str. 136.) „Může se říci, že celá Praha má do sebe wtisk wěkůw minulých; a twárnost wznešenosti, kteráž se úplně shoduge s býwalým sjdlem králowským.“

(Str. 135.) „Řekl gest mi kdosi za mého w Praze přebýwánj, že toto město gest *přjrody náhrobkem (le tombeau de la nature.)* Nuže w skutku-li tomu tak,

kyž by bylo náhrobkem i mým! Chtěl bych pod ním pohřben býti, a to za živa, bych newyšel nikdy wjce: pohřebnj den můg stál by se mi dnem žiwota nowého!“ —

(Str. 158.) „Praha má množstwj paláců a sjdel panských, genž na prwnj hned pohled i takowými býti se prokazugj. Gich všech sečjtánj ponechávám giným; mně dosti na tom, ge obdiwowati a otawiti oěj swých mnoho-ličnou gegich stawbau a rozmanitostj gich polohy, působeně různau polohan města samého.“ — (Str. 146.) „Zde Královský hrad, a hned palác Arcibiskupský, Toskánský, Šwarcenberský, Černjaský, připomjuagj nám wystawuostj swau budowy Flórentské a Řjmské; tam opět zámek, w prawdě královský, panuge rozlehlému městu i okolj geho; dále welkolepý dům šlechtičen a znamenitý palác Lobkowický korauugj hory wrchol, až pak starobylá hljčka Tycha Brahe, podlauhlý to libohrádek, sláupenj obkljčený ukončuge ouu stkwělan zděnou korauu obrowskau.“

O nádherném pak mostě Pražském, kterýž tolika giž stoletjm wzdoruge neporušený, a o geho whodném ozdobenj sochami Swatých, týž cizinec, kterýž geg ginák nenazywá leč swým mostem zamilowaným (*je passe de nouveau mon pont favori*; str. 143.) prawj na str. 130.: *)

„Nemoha se nasytiti procházenjm se po zdegějm mostě tak bohatém na wýhledy welkolepé a wznešené. Gaký účinek působj *sochy gednotliwé a kupy Swatých*, genž zdobj most tento! Gestit to soch pořadj („*galérie de statues*“) umjstěné nad řekau krásnou. Powjdagj některj, že gsau holemě (massiv) tesány; gá však w nich shledávám formy, genž překwapugj a k uctiwosti nutj obrowskau welikoostj swau a postawan i předměty, gež wypodobňugj, gakož i pomyšlenjm *na náboženstwj, k němuž se přiznává lid země této. Socha ukřižowaného z bronsu*, wystawená téměř u prostřed mostu *welčbně se tu stkwj, gakož naděge křestianů w něm spojwagjcgj.*“

A však i o národuosti našj, této od cizinců nanewš w potupu bráwané stránce, neméně přjznuwš se pronášj, řka na stránce 122.:

„Prawitě muš můg přjtel Likošin, Rus, že gest zna-

*) Most Pražský wěčnopewný a sochami Swatých geště u-pewněněgšj a ostřežněgšj, zdaž nám newyobrazuge důkladnost, pewnost a wěčnou stálostj cirkwe katolické? Red.

menal nápadnau podobnosť Prahy s Moskwan 2), a zo zvláštnj láskau lne k obyvatelúm tohoto města i země této; gich řeč, zvyky, zbožnost i wjce giných přičin geg prý k nim wjže, a s nimi pogj, zvláště pak ona wábná, prostomilá srdečnost a hostinnost gich, tak shodná se starobylým prawým rázem slowanského národu geho.“

(Str. 124.) „Zaslechnau-li mluwiti o Wltawě, slyšjmu-li náwrh o procházce na Hradčany, do Bubenče (Boubenez), na Vyšehrad: tuž mně ona gména připomjnagj starobylý národ slowanský, kterýž endy stawenjmi gest pokryl wrchy i břehy tyto; a wida sebe u prostřed geho potomkůw, znamenám gakýsi zvláštnj cit temný a tagemný, kterýž wšak do sebe má cosi přátelského, hostinného a dobromyslného, gakýž gest posud ráz národa až podnes w této zemi bydlejho.“

(Str. 123.) „Gazyk český se shoduge s gazykem Rusůw. Po ulicích a náměstích Pražských neustlyžjš mluwiti, leč neywjce česky. (Kýžby prawda bylo!) Neywětšj část lidu naprosto nezmj leč řeč tuto; w pródegi, w kaupi, we wšelikém obchodu, w každém téměř zaměstnánj panuge gazyk český. Osoby důstogné, ač německy uměgj, i wznešené ženštiny na besedách často slýchati, a rozprávěgj w řeči národnj. Howor počjnagjej se německy, bezděky česky se končj.“

O zbožnosti národa českého wšeho giž dřjwe swědotwj wydává sice na onom mjestě, kdež o chwalném způsobu náboženského pozdrawenj se zmiňuje řka: „Giž (přigda dále od hranic do wnitřka země České), neustlyžj wjce slowa německého, gsa pogeđnau w zemi slowanské. Ti, kterýchž potkávám, dávagj mi zbožné pozdrawenj, řkance: „Pochwálen buď“ načež gá odpowjádám: „Na wěky amen“ (en disant „pochwálen buď“, à quoi je reponds „na w i e k y a m e n.“) — A wšak zpanilá, pro prawdu a zbožnost planagj mysli i ušlechtilé srdce našeho spisowatele úplně se gowj na oněch mjestech, kdež o našich chrámech i našem swatém náboženstwj na str. 138. takto wyprawuge:

„Chrámové pražstj zvláště mě dogimagj. Zdá se, gako by předwšká pobožnost geťě bydlela pod těmito klawutjmi, trwala we zděch těchto. Mramora wšeliké

2) Kdo uwiděw gen z wyobrazenj Moskwa, významné rázy tolikterých stoletj na sobě nesaučj, a pohledna, zvláště na wěznatý Kremľ, by tomu nenawědčil, přiwádj-li si nadto k mysli osudy a děginnau památnost obau těchto staroslawných měst slowanských?

barwy zde hognosť, podivně smjšeňj welebnosti, starobylosti, bohatstwj a wšelikých zbožnosti památek krásňj wnitřek stawenj těchto, dáwagje gim cosi nad mjra zágjmawého. Řekt bych, že k poklidu duše člo-wěk wjce ponuknut býwá zde, nežli wšude ginde.“ (Str. —144.) „I přicházjm ku *kostelu swat. Mikuláše*, chrámu i zewnitř i wnitř welebnému. Průčelj welkolepé, dokona římské mne wede we swatyni, kdež mramorowé slaupy se sochami podpjraj klenutj přewzneženě a háni, takofka nebesky ozátenau.“ —

(Str. 139.) „Možná-li uwiděti věci dogemněgšj nad *kapli Loretskau* na Hradčanech? Zdá se mi gakoby tam přebýwala newinná tichost duše panenské, gegjžto pokorné obydljčko napodobeno gest wnitř poswátneho mjsta toho. Gak rád gsem tu patřjwal na matku laskawau, anať kleče u stopků oltáře wzywala blahoslawenau Rodičku za dítka, kteréž měla na loktech swých; anebo tam na starce, z gehožto oďj záfila tichá odewzdanost do wúle Božj, s naděgj pewnau spogená, když on gest swau proshu zasjlal k Té, kterauž brzo spatřiti danfal u prostřed sláwy nebeské! Mnohdy wida, an některý wěřjčj k odchodu se zdwjhá, ubjral gsem se k mjstu, gež on pozůstawil práwd: i popoháněn mocj tagemnau wrhna se na totěž mjsto, cjtíl gsem, kterak wšecky šeré klopoty prchaly od srdce mého.“

„Strasti dušewnj, gjzwy w srdcech citliwých, pakli nie s to nenj wás shogiti, alespoň úlewy dogde bolest waše w tichém okolj swatyň těchto, w zástinu ljp starožitných kolem zde rozsázených, úlewy dogde na stupnjch oltářůw, postawených náboženstwjm útěchy plným a do-broděgným.“

Nade wše pak krásná a w prawdě dogimawá gsau tohoto geho cestopisu mjsta, kdež o *našem hlawnjm chrámě sw. Wjta a o nábožném zpěwu českém* řeč we-de, a z nichžto následugjčj slówa zde kladu:

(Str. 147.) „I widjm před sebau průčelj arcibiskupského *chrámu sw. Wjta*, hlawnjho chrámu země české.“

„Welebnost gotické (mělo by slauti *slowanské*) stawby budowy této zdá se gakoby kázala ticho celému okolj sestáwagjeimu z giných chrámůw, swátyň (*sanc-tuaires*) a kaplj, gichžto několik gen málo kdy w roce otewřeno býwá, a kdežto předstawenj stálého pokoge u wnitř panugjčjho geště zwětšuge wtisk, wázným gich zewnitřkem působený.“

„Gaké to w chrámě tomto djlo stawitelské! gaké to wazby kamenných paprskůw, wzpznagjcejch se do výše, a k gednomu středu, w kterémž se scházegj, se kle-
nancjch!“³⁾

„Třeba žlowěku podjwati se na chrám tento w noci, bráti se prostranstwjni, kteráž geg obkličngj, i tichým oko-
ljm geho, kdežto geště trwati zdá se býwalá zbožnost kre-
stánská, aby zplanul oujm hlubokým zwláštnjm citem,
kterýž nuj zabjráti se w doby miulé; citem to gemným,
gakéhož nikdy wzbuditi nemůže budowa slohu nowého.“

„Wšak zahodno také w onom chrámě býti na mši
swaté, kteráž w neděli w osm hodin ráno se čjtá u hrob-
ky sw. Jana Nepomuckého, památngju to překrásného,
zoela ze střjbra, kdežto týž Swatý, wypodobně o po-
huutné postavě se modljcjh a ku nebi hledjcjh, klečj
na rakwi, čtyry angely podnášené, kteráž zawjrá w sobě
ostatky geho; hodno se podjwati do kaple sw. Wácl-
wa na prawo, kdež české drahé kameny náramné weli-
kosti (*pierres précieuses de la Bohème d' une gros-
seur prodigieuse*) wpraweny gsau we stěny mramorowé,
a kdež widěti kruh mosazný, gehož se byl držel onen
mučedngj wéwodský⁴⁾, když od bratra byl gest zawraž-
děn, kruh to tisjcerými zbožnými ústy zljhaný a zrošený
slzami (*que mille bouches pieuses baisent et arrosent
de larmes*); zahodno též w hodinu swrchu gmenowanau
přjtomnu býti zpěwu, počjngjcjmu se slowy: „„Kde gsí
potěšenj, můg ...““ zpěwu tomu, gegž nemožná slyšeš

3) Krásně starobylý chrám sw. Giřj naznačil Wocel těmito
slovy:

„Gako kmet z welebných dáwných časů

Chrámu se druhý tamo k nebi pne;

Stářj wěků mage za okrasu

Chowá zbytky wlasti milené“ atd. *Wiz Přemyslowci, bá-
seň epěká od J. Erazima Wocela. W Praze 1830. (Hroby Pře-
myslowců, str. 160.)*

4) Tentýž na str. 160. :

„Swatyně tam národu milého,

Z njž kamenů drahých stkwj se zár —

Tamo popel knjžete swatého

Ruka wjry kladla na oltář :

By se před njm lidu weškerého

Wygasnila trudobledá twář —

By tam žel a bolest české plěmě

Žalowato wywodowi země.“

běz wšeleho porstěnj zbožnosti a pohnutj gumného, zpěwu tomu genž bezděky k slzám nutj.“⁵⁾

„A to lid obecný, genž takto pège! padánj zwukůw a hlasůw powznášenj gak dokonale, shodné, pravidelné tu gest! střidawě ustáwagj hlasy; opět pođjnagj warhany, a hlasy spaušlěgj opět, hned mocněgi wyražené, hned sešláblé, gako by zde byl *geden* hlas weliký i cit gen *geden*, a weškeren lid měl duši gen *gednu*, u wzdechnutj zwolagj: „*Bez Tebe giného nic nežádám!*““

„Gaké sebe zapřenj, gaké odřeknutj se wšeho pozemského wyznačeno słowy těmito!“

„A což když citelné djwky u gednosworném sauzwuku u mjrném vřebném hlasu pěj: „*S Ježjšem umřsti sobě žóđám, s Ježjšem žiwu býť, naučygi mám!*““ O, nemohl gsem se při takowé pjsni zdržeti slz. — Lidé wedlé mne, widatce, an pohnutjm gsem měl oči zarošene, laskawě popatřili na mne; a stařec, mně docela neznámý, odcházegě, ruku mi stisknul!“

* *

Takto o našj české vlasti o památném našem královském městě hlawnjm a *chrámech* geho, takto o *zbožném zpěwu českém* gest se pronesl cizinec, w té wěci dogista neustranný, giž roku *tisjčjho osmistého osmého*. Což by byl geště krásněgi swěđčil, kdyby byl psal nynj, wida tolikeré změny utěšené, tolikeré ústawy od té doby založené a dobroděgně působjcej gak na wzđělánj i blaho lidstwa, tak i na národnost w poslednj tuto dobu procitlau, wida i *krásné wzkwěťánj národnj našj literatury české*, kteráž ač při skrowných prostředjch a ney-

5) Tak krásné gest toto mjsto, že za hodno uznáwám, ge i w půwodnjm gazyku zde položitj :

(Str. 150.) „*Il faut assister, à l'heure que je viens d'indiquer, au chant qui commence par les paroles: „Kde gsi potěšeni můg (où es tu mon désir)“, chant qu' il est impossible d'entendre sans sentir une profonde émotion religieuse et tendre, et qui fait verser des larmes involontaires.*

C' est le peuple qui le chant; la chute de tons, l'élévation des voix sont justes, unanimes, méthodiques; alternativement voix cessent, l'orgue recommence, et puis les voix reprennent, se renforcent, s'affaiblissent, comme si ce n' était qu' une seule grande voix, qu' un seul sentiment, comme si tout ce peuple n' avait qu' une seule ame qui dit en soupirant: „,hors de toi je ne désire plus rien, bez tebe giného nic nežádám!““

„*Quelle resignation, quel renoncement à tout ce qui est terrestre, existe dans ces paroles!*“ atd. Na toto mjsto giž před de-

wjce na samobčenstwj gšawc poukázana, nicméně denně se zvelebuje a sřřj, že gšiz i vzdálenějšjch národůw e) na se obrací pozornost. I byloť by w skutku

šřti lety obrátil pozornost swau Jos. Kamaryt, krásně ge wyložiw we swých „Duchowujch českých pjsnjch“ předml. str. 17.

Gak pák, kdyby byl widěl a slyšel každonedělnj processj po 9 hodině při Asperges? — Kdyby byl widěl a slyšel při nešpoře každonedělnj processj s Neyswětějšjm de kaple Swato Wáclawské prowázenau s hořejmi pochodněmi od weškeré kapitoly, a byl slyšel 500 let starý zpěw Arnoštůw: „Swatý Wáclawe, patrone české země“ — A kdyby widěl a slyšel nynějšj Rorátnj zpěwy, a na to pontifikálnj služby Božj pod bání kostelnj od 98 lamp ozářenau! — Kdyby widěl každau středu po schodech zámeckých wstupujcj a sestapujcj nábožný lid w množstwj hrob Swatojanský nawštěwujcj? — A kdyby byl widěl od 1. Máge až do 15. Srpna po každau neděli a každý pátek o 5. hodině rannj to hrnutj se a chwátánj na mnohá sta krásně wystrogených ženštin k hradu královskému na rannj-měi-sw., a pak těch tisíců z chrámu se waljčej, a po zámeckých schodech w rozmanité barwitosti dolů plynaujcj; zdaž by tu byl s užasem naneywejš nezwolal, že we swětě není nad nábožnau, roztočilau a rozkošnau Prahu!?

6) Nechtěge sem počítati naše Slowanské bratry Polany, Rusy a Iliry, kteřj ze wšeslowanské literárnj wzájemnosti podobně si wšjmagj literárnjch plodů našich, gako my si wšjmáme plodů gegich, zde některé oswícené hlavy mezi Němci, genž spravedliwě a tudy přjzawiwě gak o Slowanech wšbec i gich literaturě, tak i zwláště o nás se pronesli, gako gšau: Herder (Ideen z. Gesch. d. Mensch.); Göthe (G. Werke, Stuttgart. 1835. 45. 46. Bd.; pak: Berlin. Jahrbüch. f. wiss. Krit. März 1830); Schlötzner (Russ. Annal.; pak: Histor. Untersuch. etc.); Grimm (Serbische Grammatik); Pott (d. Fürstenth. Serbien; pracuje též o porownáwacj mluwnici wšeslowanské); Dopp (Vergleich. Gramm. des Sanskrit, Zend, . . . Altslawischen etc.); E. von O. (Geschichtl. Ubersicht d. slav. Spr. u. Lit. Leipzig 1837); Nöggerath (Ausflug nach Böhme. u. d. Versam. der Naturforsch. in Prag) i ginj, kteřj buď ke klasickým, buď k neyznamenitějšjm filologům něm. náležej. Z ostatnjch národů uwedeni buďtež: Knaa, Bask, Dán, slowutnj mluwozpytač, genž we swě: „Commentative item de methodo Hericau etc. linguam literis europaeis exprimendi“ prawopis český co naše wšě dokonaly schwaluge; Appendini Wlach; skladatel šlirslowanské mluwnice; Abbé Fortis (překladatel ze slowan. do wlašského); — z francauz. spisowatelů: Pierre Charles Levesque (Histoire de Russie); hrabě D. Maitre (Soirées de St. Petersburg); knjže De Ligne (dž: „c'est slawon, et non pas esclawon, et slave [sláwa] vert dire gloire“); E. Quinet (přeložil část našeho Kralodvorsk. Rakopisu.) — Z anglických: J. Bowring (přelož. mnoho básnj česk. do angl. w „Cheskiian Anthology, London 1832“); Edward Robinson, American, (Historical view of the Slavic language in its various dialects, Andover 1834) atd. Z periodických spisů mimo některé něm. časopisy, pak Carrůw: „Almanach“ a neyno-wějšj francauz. encyklopedij pod článkem „Bohème“ sem náležj

welice přátí, aby lépe se přesvědčiwše o naší vlasti a národu našem, takéž nešťrauně psali netoliko mnozj cizozemci, kteříž krag sotwa proběhše neginák, leč pluaa hrstj hanu na nás metati gsau nawykli: nýbrž aby od toho cizince se ned áwali překonáwati i *mnozj z našinciw*, kteříž, toliko cizoty hledjce, byť sebe šlechetněšj, počjnánj vlastenecké hned bráwagj w potupenj, a mohauce mocně podporowati muohé podnikánj domácíj, pro zakoreněné předsudky toho pozůstawugj gediné těm, kteříž, ač w méně působiwých postaweni gsauce okolnostech, rádi by vlasti hognau přinášeli obět.

Ale i w tom záležj cena věci dobré, že tato nicméně tjm zdařilegi zkwjta, čjm wjce nalezá odporu, a čjm wětšjch gest gj přemáhati překážek; tak že práwě ti, kteříž gj nejméně přegj, bezděky napomáhagj k gegjmu wjčezatwj.

Olomucká fundacj

na přistaupenj ginowěrcu ku katolické cjrkwí.

Geho Cjsařské wýsosti a Eminencj, neyoswjceněgšjho, neywelebněgšjho Pána, Pana Rudolfa Jana, cjsařského Prince a Arciwéwody rakauského, králowského Prince uherského a českého, sw. římské cjrkwě Kardinála, Kněze pod tit. Sw. Petru in monte aureo, arcibiskupa Olomuckého, Wéwody a Knjzete, král. česk. kapelnjho Hraběte a Welkokřížnjku král. uherského sw. Štěpánského řádu, a t. d. a t. d. generalnj Wikář u Official, Frantikek Kristof hrabě Miguzzi we Waalu a Sonnenturnu, Pán na Chotowjné a Rocohoři, opat u sw. Hypolita a sw. Gabriele w Trigolo, přewor u sw. Leonarda, olomuckého metropolitanského kostela prwnj infulowaný prélat a kapitolnj děkan, kapitulár Passowský, též gehu cjs. král. apošt. Milosti skutečný tagný

z francanzských: „Revue encyclopedique“ a „Revue du Nord,“ z anglických pak: „The foreign quarterly Review“ a „North-American Review,“ kde zpráwy o slowanské, a gmenowitě i o české lit. podány. — Srowney w „Dennici ilirské 1839. č. 1. a 2. článek: „Ljubitelji slawjnskogh jezika kod inostranik narodah“ (Přjzníwci slowanského gazyka u cizjch národů), kdež i Ern. Erhard by zasluhowal uweden býti.

rada a. t. d. a všicka pospolem Olomucká, arcibiskupská konsistoř tímto známo činj: kterak gedem geště na žiwu gsauej farář, z této arcidiécesj, ze gména se však wúbec prohlásiti nechťegj, skrze swého plnomocnjka, wysoce důstogného konsistorijnho radu, a předstaweného w duchow. seminári, i faráře n sw. Archangela Michala, Františka Beneše, dne 18. Čerwence 1820 gistinu, obnášegj. Sedm tisíc a dvě stě zlatých na stříbrné bité minci na c. k. dwadctnjch, tři na zlatý, a dwadct na gednu koljnškau hriwnu we stříbře počtjg, nám na hotowosti a w celosti wysázal gest, a do konsistorijn kasy doručil, a složil gakožto nadánj a základ knásledngjemu wyslowně tak wytknutému aučelu, a sice:

1) Anmysl a záměr našeho nádawce gest ten, aby dotčená hlawnj summa gmenowitě 7200 zl. na stříbře dostatečným zaručenjm (zastawenjm statku w hypoteku) w půgčku dána, a pod užitečný aurok uložena byla.

2. Aby i gistiny i užitků z nj wyplýwagjch spráwu wedl olomucký arcibiskupský Ordinariát, gsauej k tomu wyslowně ustanowen.

3. Z došlých auroků aby učenjm, však wždy při tom pobožným, od nekatolických po lěchto zemjch trpených wyznánj ku katolickému náboženstwj obrácenjm přestapilecům, obzwlášť pak stawn kazatelského, k ulehčenj gim žiwosti po přechodu k cjrkwí katolické pomoc činěna byla; tak aby

4. Takowý přestapilý, aneb, pokud důchod tohoto základu na to dostačj, i wjce gich takowých, po tu dobu, ažby auřadu neb mjsta, při neymenšjm rovně tolik gim wynášegjeho, došli, každorečně po Stu a dwadcti zlatých na stříb. dostáwal, neb dostáwali.

5. Zwolenj neb ustanowenj obdařenců zcela a zauplna bude zústaweno wůli olomuckého arcibiskupského Ordinariátu, s tau gedinau ohradau, aby čekanci giž prwé gakožto býwalj nekatoljci, a sice gakožto kazatelé aneb učitelé, co lidé dobře zachowalj a dobropowěstnj byli zuámi; o čemž hodnowěrnými swědectwji se wykázati powinni budau.

6. Stalo-li by se, žeby takowý nadanec, gsa giž katoljkem, podlé prawidel swatého naučenj příkladně se nechowal, budeč Ordinariátu práwo, zbawiti geg na mjstě řečeného dobrodinj a půžitku.

7. Pokud žádnych takowých přestapileů k podělení nestane, aneb gich ne tolik, co důchodky založenj

wynášeti budas, samo sebau patno, ze s obročajni dčichody zase gakožo s gistinau k přispořenj půwodnjho kapitálu težiti a ge pod auroky dáti náležito bude.

8. Kdyby proti wšj lepšj nadálosti skrze gakékoli přjhody neb nařizenj toto nadánj nesmělo aneb nemohlo w tom způsobu, gak zde wyměřeno, obstáti, aneb se rušiti chtělo: tedy přepaušj, přenášj a odewzdává nadatel celý ten základ gediné a výhradně častorečenému olomuckému Wrehajmu nad tauto diécesj, totiž pořádnému arcibiskupn, aneb w čas uprázdněné stolice, wikářowi kapitolnjmu spolu s konsistořj, aneb gich mjsto zastupgjećmu duchownjmu ařadu, k gakémukoli, ku přjspoře a prospěchu tohoto sw. náboženstwj a ku přjirži bludu i newěry čeljećmu wynaloženj; tak, aby toto nadánj a půwodnj gistina gako vlastnj gměnj olomucké katolické cirkwi zůstawena, s užitky pak gediné skrze Ordinariát k dosaženj ančele teď wyřknutého podle vlastnjho uwáženj náloženo bylo.

9. Nadatel žádá sl. konsistoř, o dopomoženj gemu toho na geho vlastnj autraty, aby toto pobežné, ku prospěchu katolického náboženstwj směřngjeć, a cele gediné zprávě olomuckého Ordinariátu poručené nadánj neywyššjho potwrzenj došlo.

My toho wše podánj Geho cjs. Wýsosti a Eminencj, našemu neydůstogněgajmu a neymilostiwěgšjmu Předstawěnému, předložiwše, a neywyššjm dopisem od 29. Ledna t. r. pod čjsem 221|211 to naučenj a poručenj dostawše, aby toto nadánj přigato, a Olomucký ordinariat od té doby k opatrowánj geho, ochrauné nad njm ruky drženj a k vyplněnj aumyslů geho byl zawázán: i přijímáme ge tjmto w neyprawěgšjm způsobu práwa a prohlášugeme, ze od Olomuckého ordinariátu netoliko hlawnj gistinná summa, totiž 7200 zl. na stk. minci vždy pod gistau ochraunau a w užitečnosti zachowána, a podle přjpadnostj z wytěžených užitků rozmnožowána: nýbrž i také, pokud ochrana bude celá, aniž zrušena neuchrauným, občanskau práwnj pomoc přewyšugjećm násiljm, aumysl a wůle nadatelowa w celosti se plniti bude.

Čehož na swědomj a na potwrzenj utiněni gsau tři opisy tohoto nadacjho listu zněgjeć w stěgná slowa, kteréžto z gedné strany generálajm wikářem a kaucľjřem w gměnu arcibiskupské konsistoře; z druhé pak strany plnomocnjkem nadatelowým a doručitelem gistinaého zákla-

du, i dvěma svědky gsaa byli podepsáni, a s doloženým schválením Jeho cjs. Výsosti a Eminencj, i s desázeným na to potvrzením Wysoce slavného zemského řjzenj, geden w arcibiskupském archiwu, druhý w konsistornej registratuře, třetj pak u Wysoce slavného c. k. zemského Guberniam gest složen.

František hrabě z Migazzi,
kapitolnj děkan a generalnj vikář m. p.

František Dittrich,
kanclér m. p.

Antonjn Ritter z Ritterspuržu m. p.
kan. kapitulář a assessor.

František Beneš m. p.
vrchnj olomuckého knjžec. arcib. duch.
semináře a konsist. assessor.

Antonjn swobodný pán z Relsberku, m. p.
kanown. kapitulář a konsist. assessor.

My, Rudolf, z Božj Milosti cjsařský princ a arciwévoda rakauský, král. princ uherský a český, sw. řjmské cjrkwě kardinál, arcibiskup olomucký, knjže, wévoda, král. česk. kapelnj hrabě a král. uherský řádu sw. štěpanského welkokřjžnj a t. d. potvrzujeme a schwalujeme tento nadacj list a dostawené zde přigetj Olomuckého ordinariáta dokonale, a také nařjzujeme: aby, poněwadž gistina zwjšj „Sedmi tisjce a dwau set zlatých w střjbrě a sice, 4000 na mlejnj w Strážnici, čjsl. 302, a 3200 zl. na panstwj Paskowském w Přerowském kraji, gakožto na hypotekách, giž uložcná w pořádné prvotnosti pogištná gest, aby dlužnj na to upsánj prwnj, ode dne 1. Kwětna, a wtělenj 11. Kwětna 1821, druhé pak ode dne 1. Čerwence, wtěl. 26. Zářj 1821 w našich konsistornjch listownách schowána byla, auroky vyhjrány, pořádně saučtowány a podle wíle nadatelowy wynakládány byly; anebo gako přjrost k gistině zase ukládány, a wesměs wšecky wymjnečné powinnosti i w zprávě půwodnj gistiny i u wynakládánj užitku na wěčné časy vyplněny byly. Toho na swědomj gsme se vlastnoručně podepsali, i swau pečeť přitisknauti dali.

Stalo se w Olomanci dne 11. Března 1822.

L. S.

Rudolf m. p.

ad mandatum Emssmae suae Imp. et Reg. Cesntis. pprium.

Jan Nepomuk rytjř Mohrweiser m. p.

Tento nadací list, na podporu přestavitele, i ze strany c. k. zemského řázení tímto se potvrzuje.

W Brně dne 17. Kwětna 1822.

W zaneprázdněný jeho Excellencj Pana Gubernatora.

L. S.

Manner m. p.

Bohuslaw m. p.

Zpráwy.

Z Kowaně. Dne 10. Zárj b. r. došla utěšená zpráva, že dne 12. t. m. Jeho knjžecj Milost pl. tit. pan arcibiskup Pražský, *Aloys Josef, swobodný Pán ze Schrenku na Notzingu*, na arcibiskupský alumnátuj statek Sowinka přigeti hodlá. Gešto zde ani pamětnjka nestává, genž by kdy swau ochrannj wrchnost byl uzrel, celé obywatelstwo statku tohoto taužilo spatřiti oswjceného Pána, který dle slawné powěsti osobnj zřetel na všecky stránky swé wznešené vlády a spráwy obracj. Chwjle ta žádaná nastala před wečerem 12. Zárj. W čele 15 sausedů a rychtářů obej Sowinek, Kowaně, Krasňowski a Spikal wygel ředitel statku Sowineckého s farářem Kowaňským wstřjc Jeho Milosti knjžecj; uwjtawše pak za hranicemi statku Neydůstogněgšjho knjžete Pána pospjšili napřed oznámiti přjchod wznešené swé wrchnosti shromážděným obcjm. Při slawném zwuku zwonů, střelby, kotlů a trub, wjžděl knjže Primas řadami lidu, gewjcejho Gemu šetrnau úctu, a slušně ozdohenau branau do zámku Sowineckého. U wchodu tam uwjtán školnj mládežj a dráhným zástopem lidstwa, wstanpil do pokojů připrawených, kdež sausednj wrchnost spogených statků Neměřic, Cetna a Skalska, nyněgšjho knjžete arcibiskupa býwalý saudrah we studiich, pan Jan Weitlof, Jeho knjžecj Milosti shromážděné sausednj duchowenstwo a anřednictwo předstawowal. Všickni přjtomnj zagati byli přjwětiwým gednánjm wznešeného knjžete. Druhý den ráno w 8 hodin byla we farijnj chrámu Páně Kowaňském mjstnjm farářem slaužena mše swatá na poděkowánj Bohu za ochranu udělenau na cestách milostiwé wrchnosti našj. Zatjm obezřel Jeho knjžecj Milost panská stawenj w Sowinkách, a před polednem přigeti ráčil na Kowaň, kdež Geg biskupský wikář okrsku Mladoholeslawského, gmenem weškerého sausednjho duchowenstwa uwjtage, uwedl do chrámu Páně. Tam, složiw

neydůstognějšj arcibiskup neyhlubšj pokora neywštějšj swátosti, na žádost mjestnjho faráře uděliti ráčil duchowenstwu i lidu shromážděnému apoštolské požehnanj. Potom obezrela Geho knjzecz Milost wnitřek kostela, a ráčila pak swé potěšenj progewiti nad nábožným smyslem zdejšjch občanů, kterj znamenitau sbjrkou k ozdobenj swého farnjho kostela skrowným zádušjm nadaného, po dwakráte ochotně přispěli. Prohljzoge pak ostatnj patronatnj stawby, ráčil neydůstognějšj knjze milostiwě se wygádríti, že gest wále gehe, aby, kdy — a kdekoliw by se potřeba oprav ukázala, takowé wždy časně a bytelně byly před se wzaty. Po obědě odgela pak Geho knjzecz Milost z fary Kowanské na noc do bljzkých Neměřic, odkudž ráno wygew na Bezděz, — onen poswátý český Ararat, s gehožto wrchole se téměř weškeré hornaté hranice požehnané vlasti našj spatřuj, — překwapen byl wjtánjm od Dra. Kleinwächtera, nawodem Neměřického Pána, do čtvera zpěwných hlasů sazeným. W neděli, na den gměna Blahoslavené Panny, odebral se Knjze arcibiskup z Neměřic do farnjho chrámu Páně Strenického. Tam slušně byw uwjtán od mjestnjho faráře i od auřednictwa panstw. Bezenského, k obecnému wzdělánj welikého zástupn lidstwu slaužití ráčil mši swatan, a po nj dále se wydal na cestu do Kosmonos. — Památka wržené wldnosti a neljčené pobožnosti neydůstognějšjho arcibiskupa Pražského dlanho geště potrwá a za přjklad swjtíti bude w okolj našem. *K. Winařický.*

Powyšenj.

Dne 8. Srpna b. r. wywolila wysoce důstogná wždy wěrná kapitola Pražská na uprázdněné mjsto kanownjka nedělnjho německého kazatele, důstogného pana *Františka Dittricha*, kandidata bohoslownjho doktorátu, faráře w Kreybiejch, wikariátu Kamenického, diéesj Litoměřické; který od wysoce důstogného weleprozeného Pána, pana Wáclawa Wiljma Wáclawjčka, doktora bohoslowj, králowského hlawnjho chrámu Páně u sw. Wjta a wždy wěrné kapitoly Pražské kapitolnjho děkana, přelata králowstw. Českého, cjs. král. gubernialnjho rady, býwalého rektora university Pražské, spoluauđa mnoha nčených a dobročinných společnostj, 1. Zářj w chrámu Páně swátého Wjta slawně instatlowán byl.

Z wjdenakých nowin od 23. Zářj 1839 čjelo 219.

O'Connell wystaupil nynj docela weřegně co preselytář; wydaltě práwě zpráva o katolickém shromáždě--nj, které se w Čerwenci w Londyzě drželo, a k tomu dal napřed přjpis k *anglickému národu*, kde ho wybjzj, *aby se nawrátíl k řjmské wjře*, a tu schmaluge pokroky, které činj katolictwj wěnde we swém na wjru obraco--wánj. Poukazuje na Anglicko, kde se od 20 let stále nowé katolické chrámy, školy a kláštery zřizajj, a počet obrácených wždy se wjac zmáhá; na Skotsko, kde zmáhánj se toto geště patrěgáj; na Irsko, kde katolická Cjrkew wjtězj; na Francanzsko, které zponáhla zase ku křesťanstwu se wracj, a ke katolictwu přistupuge, a Hollandsko, kda počet katoljků, gichž před několika lety geště welmi málo zde bylo, nynj přes třetinu sahá, ano snad giž palowici obywatelstwa dosahá; na německo, kde činj čtenáře pozorna na obrácenj se učených a umělců; a konečně na spogené obce w Americo, kde teház, když byly prohlášeny za wolné, gen geđínj katolický biskup byl, a nynj arcibiskup s 20 až i 23 biskupy cjrkew spravujj.

Bronzowy swjcen z chrámu Jerusa--lémského w chrámu Páně sw. Wjta w Praze.

Od

Wáclawa Mich. Pešiny,

kanownjka a redaktora.

Obnowenjm všech oltářů w králowském chrámu Páně sw. Wjta w Praze stalo se, že onen powěstný, podi--wenjhođný swjcen, kterýž zde po wšecky časy swjcence Jerusalemským gmenowan byl, z předešlého mjsta, z Nepomucenského totiž oltáře w Swato--Sigmundské kapli, kdež nepřjstupný byl, na uprázdněnj podstawk oltáře w kapli sw. Anny, a tjm na přjzniwé swětlo přišel, a se každému oku přjstupným stal.

Záležj swjcen tento ze řjž oddělenj, a sice z okrauhlého spodku z bjlého mramoru, kterýž král Wáclaw IV. dělati, a na něg následugcj nápis wydlabatí dal:

Istud est candelabr. de templo Salomonis in iherusalem vi armata receptum in Mediolano per duces et Barones Boemie. Ao. Di. Mo. CCCo. XCo. Vo. hic locat.

Na tomto zpodku stogj ten znamenitý přewzácný podstavek, gegž swjcnem Jerusalemským nazýwagj. Gestit to wkusné spletenj šesti řeckoegyptských figur s osmnácti draky w gedn tříhranník, 78 caulů wysoký, a we stranách swých 24 caulů dlouhý, z kowu neboli bronzu přemistrně litý, wěkem barwy hnědozelené. Proto že wše toto djlo, podobné klubku propletených hadů, gest prohledawé, nedá se žádným kreslenjm auploě wypodobniti. Což i o tom řečeno bud, které národuj Museum k swému Časopisu na rok 1828 připogilo.

Z tohoto mistrného podstawku pne se wzhůru, u wýši 69 caulů, kowový stogan, w nowém způsobu mistrně litý, swrchu čině koruna z 14 rukowětj w latinské ω točených, a kolem cjwky swjcnové položených, že gako paprsky ze středu se w gedno kolo děl. Každá rukowěť skončuge se w bodák nad miskau, na kterém každém polo-pranj wypodobněnj gednoho ze swatých českých patronů se spatřuge. — Takových rukowětj se geň geště šest nacházej. Ostatnj se ztratily při přewáženj a skrýwánj před nepřátely. Z prostředka celého swjcnu stmj silněgšj bodec na zwláštujm stonku, na kterém beránek Božj podobně z kowu litý spočjwá. Na zpodaj wětšj wypuklosti toho stonku čte se následugjcej nápis:

Leopoldus Guilielmus archidux Austriae f. f. 1641.
z čehož se widj, že od arciwéwody Leopolda, syna cjsaře a krále Ferdinanda II. biskupa Holomauckého, Wratislawského a Pasowského, w roce 1641 na podstawek Jerusalemský w gedno přidělán byl. (Na onom welikém stěnoobrazu nad wchodem do kostela, se strany sw. Zikmunda, spatřugeme zřetelaě wypodobněnj onoho králowského dárece.)

Budiž dále wyswětleno, gak tento swjcn, aneb určitěgi tento podstavek od něgakého swjcnu Jerusalemského chrámu do chrámu Páně u sw. Wjta se dostal. — Nahljdneme-li do spisů našeho Dalimila (r. 1310), Pulkawy, Aeneáše Sylwia, Daubrawského, Balbina, Pešiny z Čechorodu, Schallera a Palackého, tu se následugjcej wědomosti dočítáme.

Když Titus Vespasianus, w roce 70. po Kristu Pánu, Jerusalém byl dobyl, přinešea byl podstavek tento mezi ginými přeznamenitými kořistmi do Řjma, kde při wjězoslawaém wgezdě Titowě do plesagjceho města od

geho wogjnu před wjtěžným wozem nešen byl. — Protože se byla legie Mediolanská při dobývání chrámu Jerusalemského neyudatněgi zachowala, darowal Titus po wjtěžné té slawnosti tento přemistrný podstawek té samé legii do Mediolanu. — Zde ho stáwalo až do roku 1162, kdežto Bedřich, zwaný Barbarossa, cjsař říjmský, pomocj českého krále Wladislawa II. a rytjřů geho, Mediolan dobywal, až i šťastně ho dobyl. Tu se zmocnili wjtěžnj Čechowé mnoha kořistj; mezi kterými, gak nápis Wáclawa IV. swěděj, i onen Jerusalemský podstawek se nacházal. Tentýž rytjřstwo české, do Prahy se nawrátiwše darowalo králowskému pokladu; kde pozůstal až do času Wáclawa IV., který položiw genu spodek s nápisem giž uwedeným králowskému chrámu Páně sw. Wjta geg darowal. — Když se po skončené husitské wálce, a rozepřich, po 148 letech, arcibiskupstwj a wždy wěrná kapitola do Prahy zase nawrátila, tu byl podstawek tento na hrobnj kámen hrobu sw. Jana postawen. W časech Ferdinanda II. a Ferdinanda III. byl nad hrobem Swatojanským zvláštnj mňjžowý oltář wystawen, gehož wykreslenj w rukau spisowatelowých se nacházj; tu Leopold, arciwěwoda rakauský, biskup Holomucký, bratr Ferdinanda III. k podstawku Jerusalemskému hořegšj stonek s českými patrony, a beránkem zkowu litým na podstawek tento wsaditi, a celek nyněgšj, w anplný swjcen sestawený, na oltář hrobu sw. Jana Nepomuckého postawiti kázal.

Zde zůstal swjcen ten až do roku 1736, když nyněgšj zcela stňjbrný oltář wzdělán a postawen byl. Tu přišel swjcen náš do postranního malého oltáře Nepomucenského, w kapli proti Swatojanskému hrobu, w mňjž neyprwněgšj Nepomucenského náhrobku, (která mňjž mjsto Antipendium stogj,) wen prostředkem oltáře, na kterém mjstě se nynj oltář umjragjejhо sw. Josefa nacházj. Ale ani zde mu nebylo dlaného zůstánj, neb gak probošt Strahowský, weleslawné paměti, oltář sw. Josefa na to samé mjsto postawiti chđel, kázal, okolo léta 1784, Nepomucenský oltář i se swjcnem do Černjnské, neboliž Swato-Sigmundské kaple přenesti; kde swjcen ten, w stjn a w tmu takowau přišel, že na nepřjstupnost k němu bylo we-směs hědowáno. — Když oltář tento, nábožnau štědrostj Geho Magnificencj wysoceslowútného Jana Nep. Kanky, doktora práv a zemského advokata, obnowen byl, myslil na to wysoce důstogný kapitolnj děkan, dokt. Wáclaw Wiljm Wáclawjček, c. k. gubernialnj rada, roku minulého rektor

uiversity Pražské, gak a kam by starobylá a přewzácná památka tato přeložena byla, by stála na swětle, a všem w chrámu Páně byla přjstupná. I shledalo se w kapli sw. Anny, čili w kapli hrabat z Nosiců mjsto k tomu neyprůměřenějšj a neyprjležitějšj, kde se totiž od gednoho wyzdwiženého oltáře podstawek z kamene, od času Karla IV. od Markwarda wévody Braniborského pocházegj, nacházj. Sem tedy ku potěšenj weškerých Pražanů swjcen tento minulého měsje Čerwence přenešen byl.

Geště nám pozůstává wyswětliti, a gakkoliw možná dokázati, že swjcen ten, neholiž bronzowý podstawek tento, w skutku z Jerusalémského chrámu pocházj.

Že za takowý wždy držán byl, swěděj nám, gak gsme giž prawili, Dalimil (1310), Pulkawa, Aeneas Sylvius, Daubrawius, Balbin, Ludwjk Fiorello, Pešina z Čechorodu, Beckowský, Schaller, Palacký a ginj. — Direktor akademie pěkných uměnj w Praze, Kadlík, který w Řjmě swá studia konal, a náš stawowský děgepisec Palacký, který lonského i letošnjho roku Řjnu w geho znamenitostech prohljdl, pak drážďanský dworský kaplan a kanownjk rytjř z Milde, který letos z Řjma do Prahy přigel, ngišfugj, že na wjtězobráně Titowě, kterau mu Senát Řjmský po dobytj Jerusaléma na počestnost wystawiti dal, a která w mědi wyrytá před očima našima ležj, w kamenu wytesáno se nacházj, „gak zlatý stůl s poswátými chleby, taktěž sedmiramenný swjcen ze Swatyně chrámu Jerusalémského, a giné kořisti; mezi nimiž i takowé, gešto podstawku našemu zcela podobné gsau, a gak wogjnowé Titowi před wjtězným wozem geho w triumfu ge nesau. Ačkoliw bychom na takowých swědectwjch přestati mohli, nicméně taužiligsme, ze samého Řjma, a to od Abbé Jerrigi, kaplana králowského francauzského chrámu Páně w Řjmě, a gednatele duchownjch záležitostj pro biskupstwo francauzské, kněze hodnowěrného a w takowých starobylostech powědomého, gak by to bylo s těmi wyobrazenjmi na oblauku Titowě, pjsemné swědectwj w rukau mji, odeslawše mu z musegnjho časopisu našeho na kamenu ryté wyobrazenj toho podstawku, a na swědomj mu uložiwše, wěrně nám k wědomosti dáti, zdaž na té wjtězně bráně našemu swjcnu co podobného se nacházj.

Co nám tento hodnowěrný kněz, skrze přjtele našeho o té wěci psal, oblib sobě čtenát sám w následugjcm přeloženj k swému potěšenj k wědomj wzjti:

Přeloženj listu z Řjma zaslaného, od 5. Zárj 1839,

Waše Welebnost, gak z Wašnostina listu od předešlého měsjece (Čerwence) widěti, ráčjte se wždy zanášeti zřjceninami Řjma. Protož abych Wašnostinu žádost vyplnil, gel gsem, u welikém wedru, za náměstj přes Swatau cestu (via sacra) k Titowu oblauku, kterýž gest z wenku welmi dobře zachowán. Stogjť hned na začátku Swaté cesty, a gest, gak W. W. dobře prawjte, weleccenné djlo ze starobylosti. Z nápisu, gegž gsem mohl dobře čjsti, gest patrno, že stawba ta teprw po smrti Titowě od řjmského senátu, tomuto wůdci ke cti, wystawena gest; neboť se mu přikládá titul „Blahoslawený“ (Divus).

Wnitřnj skulptura tohoto oblauku neuj tak zachowána, gelikož barbarowé mnoho škody na něm způsobili; předce se ale widj, gak *Titus Vespasianus* wjtězstwuj slawj-

Cjsař stogj na woze, gegž *Roma* řjdej, a *Viktoria* ho korunuge. Naproti gsau židowštj zagatj; pak přicházegj wogáci, nesauce kořist z chrámu Jerusalemského.

Widěti zde poswátne chleby, a sedmiramenný swjcen, a to dosti zřegně; a také geště gakž takž tytéž okrasy má, kteréž Wašnosti gste wykreslili. Klenutj oblauku gest ostatně ozdobeno *rozetkami*, a we prostřed gest obraz cjsařůw, gegž nese orel k nebesům.

W dalšjm pokračowánj wjtězoslawenj toho widěti také obraz řeky Jordanu; kterýž, bez pochyby co znamenj wjtězstwuj nad Judstwem, wogáci nesau. Nápis na swrchni straně oblauku zuj takto: *Senatus Populusque Romanus Tito Divi Vespasiani Vespasiano Augusto.*

Na druhé straně, která gest ale zamazána a porouchána, poznal gsem asi tohle: *S. P. Q. R. Imp. Tito. Caes. Divi Vesp. Filio Vespasiano. Aug. Pont. Max. Tr. Principi Suo. Qui. Praeceptis Patriae Consiliisque et Auspiciis. Gentem Judaeorum Domuit. Et Urbem Hierosolymam. Omnibus ante se Ducibus. Regibus. Gentibus. aut frustra Petitam aut Intentam. Delevit.*

Pak gest zde geště geden nápis, který se wztahuge na obnowenj za Pia VII.

Z tolika důležitých stran takto patrně gsauce poučení, můžeme našj staré tradicj směle wju přiložiti, že podsta-
wek ten, který se w královském, arcibiskupském chrá-
mu Páně sw. Wjta w Praze, pod gménem s w j e n u z J e -
r u s a l é m s k é h o c h r á m u, Titem dobytého a rozkota-
ného, ukazuge, w skutku ten a takowý gest, a že w něm
arcibiskupský chrám Páně Pražský prawý, přemistrný a
nad wšj cenu wzácny klenot chowá, ano že giž sám se-
bau tolik zagjmaivosti do sebe má, by od neyslawněg-
šjch cizinců shljdnut a poznán byl.

Gestliby se ale předce při wšj gistotě našj, komu
událo, že by buď dokázati buď doswědčiti mohl, že na
omylu gsme : tuž každé poukázanj takowé časopisem
ochotně oznámjme, by gen čistá prawda věci tak důle-
žité se wynesla.

Powyšenj.

Geho kněžecj Milost, Neydůstogněgšj Pán Arcibiskup Praž-
ský ráčil na uprázdněné mjsto Seminarneho Spirituala dosaditi
dwogjetihodaého pana *Wáclawa Sigmunda*, kaplana w Staném ;
který s začátkem letošnjho školnjho roku duchownj auřad swúg
nastupuge. Nastupuge na mjsto welectihodného pána, Hynka
Mráze, gegž wywolenj za děkana kapituly u Wšech Swatých, a
za duchownjho administrátora u Woršilinek w Praze, k giným
důležitým powinnostem powolalo.

K Dēdictwj sw. Jana Nepomuckého w měsječch Srpnu a Zářj, 1839 přistaupili :

P. T. p. a p.	zlatý	řjda	wýt. d.	dodán.
<i>Zwamowické sausedstwo, w arcidiécesj . . .</i>	20	III	1	1
<i>Wogt. Warhanjk, mlynář w Nanton. s manželkau</i>	10	III	1	1
<i>Jan Ryba, mlynář z Okoře s Lidmilau manželkau</i>	10	III	1	1
<i>Gebl Josef, učitel w Rožďalowicjch Litom. diéc.</i>	10	III	1	1
<i>Kuihowna arcibiskupského semenišťe w Praze</i>	20	III	1	1
<i>Jan Nep. Fabim, dok. prof. bibl. stud. w Solnoh.</i>	10	III	1	1
<i>Wáclaw Pelikán, duch. správ. w Chotěš. Bud. d.</i>	10	III	1	1
<i>Hynek Lumpse, wrch. zahr. w Kopidl. Kral. diéc.</i>	10	III	1	1
<i>Giřj Anton, koop. w Proseti na Dunagi w hor. Rak.</i>	10	III	1	1
<i>Jan Lexa, sedlák z Stipoklasu Bud. diécesj.</i>	10	III	1	1
<i>Wácl. Böhm, učitel náb. na Malostr. gym. Praž.</i>	10	III	1	1
<i>Josef Kodym, kaplan w Žebráku, w arcidiécesj</i>	10	III	1	1
<i>Nimburská škola, w Litoměřické diécesj . . .</i>	20	III	1	1
<i>Getrichowická škola, dobr. dra. Kanky w arcidiéc.</i>	20	III	1	1
<i>Leopoldina hraěenka Sylwa Taroucca w Praze</i>	10	III	1	1
<i>Jan Náhtherný, pán na Chotowjně a Gistemaici</i>	40	I	3	3
<i>Jan Polc arcib. notář, farář w Střezmjři . .</i>	10	III	1	1
<i>František Simenec, kooperator w Střezmjři .</i>	10	III	1	1
<i>Jan Springer, farář w Podole, w Kraloh. diéc</i>	20	II	2	2

Recenzj opozdéné.

Sechs Erbauungsreden, über die Hindernisse der wahren Bekehrung zu Gott, nebst einer Charfreitags- Predigt, gehalten im Jahre 1839, von Aloys Schalk, Weltpriester der prager Erzdiözes. Der Ertrag ist zu einem frommen religiösen Zwecke bestimmt. Prag 1839. Gedruckt bei Thomas Tabor, im ehemal. Annakloster. N. 948. Str. 122. wel. 8, cena 30 kr. na stf.

Pan Spisowatel byl prawý úkaz téhož roku mezi kazateli w našem hlawnjm městě. Giž ku konci roku 1838 a z počátku roku 1839 kázal w některých kostelích Pražských s welikau pochwalau. Z počátku kázal toliko w gazyku německém; když ale po smrti p. faráře a swatého Hawla za pomocnjka prozatjm ustanowen byl, kázal i česky. Neměl gsem přjležitosti, slyšeti ho česky kázati, poněwadž gsem bud' w tuže hodinu sám kázal, anebo ginými powinnostmi při giném farnjm chrámu Páně držeu byl; wšak ugištěn gsem byl od mnohých, že p. spisowatel i w českém gazyku se tak dobře zná, gako w německém; ano že i w českém kázanj zaujmá ne gednu přednost před německým. Zkrátka, dobrým kazatelem slaul giž před swatopostnjm časem, a mnoho posluchačůw měl;— když ale na žádost některých měšťanůw s powolenjm slawné arcibiskupské Konsistoře se podwolil, že w postě každý čtvrtek w chrámu Páně a milosrdných Bratřj o 4. hodině odpolednj kázati bude: sešlo se takowé množstwj posluchačůw, že giž o hodině třetj weškerá prostrannost téhož chrámu Páně gak w lodi tak po kruchtách napluěna byla; mezi třetj a čwrtau hodinau chtělo geště mnoho set lidj na kázanj přigjti, nenašli ale giž žádného mjsta. Poněwadž ale pro welikau tíseň o nešťěstj běželo, ustanowen byl pro tato kázanj wětšj kostel u sw. Ignacia na dobytčjm trhu, kdež p. spisowatel giž páté swé kázanj přednášel. Kostel sw. Ignacia gest téměř dwakrát tak weliký gako kostel u milosrdných Bratřj, a předce ani ten wšech posluchačůw neobsáhl, kteříž byli přišli; i w něm padly mnohé osoby pro welikau tláčenici do mdlob, ačkoliw w tom čase geště dosti chladno bylo.

Odkud ale tak náramný šon posluchačův? — W Praze dogista nenj nauze o kázanj; a poněwadž i ginam se hrne walný počet poslauchačův, nenj pochybnosti o tom, že i od giných a ginde s nemalým prospěchem se hlásá sw. Ewangelium. Ze ale p. Schalk téměř celé město za sebau táhl, stalo se z dwogj přjčiny: gednu wáží z geho osudu, kterýž geg potkal; druhau kladu w geho vlastnj osobnost. Wstaupillt p Schalk po skončených filosofických studijch do kongregacij Redemtoristůw we Wjdni, a na kněžstw byw poswěcen, byl od nj také do giných kragin Ewropejských poslán, a zastáwal rozličný auřad w konwentech dotčené kongregacij. Roku 1838 wystaupil od Redemtoristůw, a nawrátíl se do arcibiskupské dićecej Pražské, do njž vlastně náležel. Zaslechnuw lid něco o těchto wěcech, pokládal ho za missionáře; missionári ale gsau w giných djlech swěta: a proto přišel gedněm z Ameriky, giným z Afriky, giným z giných zámořských kragin. I kdo by nechtěl takowého muže widěti? kdo by ho nechtěl slyšeti? kdo by se nechtěl dowěděti, gak se káže diwochům Amerikánským, maufenjnům Afrikánským? — A však koho shledali? Upřjmného kragana swého, kterýž w Čechách se narodil, nedaleko od Prahy byl wychowán, w Praze studowal, na to genom do Wjdně odešel, do řehole wstaupil, za řeholnjm poslošenstwjm některé Ewropejské toliko kraginy na čas nawštjwil, a — což mu k nemalé cti slaužj — i w cizině swé vlasti a mateřskému gazyku wěren zůstal. Kdyby snad mnohý z posluchačůw geho z počátku se byl dowěděl, že to nenj cizinec, nébrž z ciziny přišlý vlastenec, snad by se byl na něm pohoršil, aby došlo na slowo Páně: „Žádný prorok nenj wzácny w vlasti swé.“ Luk. 4, 24. Wšak díky Bohu, že mnozj z počátku aspoň byli w tom mjněnj, že missionář z dalekých zámořských kragin do Prahy přišel; neboť zwědawost přiwedla mnohého na páně Schalkowo kázanj, kterýž z nedbalosti mnoho neslyšel slowa Božjho: a hle radostného nabýwáme přeswědčenj, že nepadlo wšeecko sjmě wedlé cesty, ani na skálu, ani mezi trnj: nébrž že znamenitý djl téhož swatého semene padl w zemi dobran, a nynj radostný užitek prawého pokánj přinásj. W prawdě gsau mnohé rodiny w zdejšjm městě, kteréž zwlašť po druhém a po třetjm kázanj docela giný, totiž prawě křesťanský duch opanowal; a to zagisté gest auřel wšeho kázanj: ponaučenj a naprawenj wěřjcejch.

Až ale p. Schalkowi přiznaly byly dotčené okolnosti, nicméně má při tom sám velikou zásluhu: wolením welmi potřebných základů, pilným wypracováním, gasným, žiwým a dogjmawým přednešením. Sloh geho gest téměř naskrze gednoduchý, obrazy, příklady a podobenstwji geště srozumitelnějšj; ráz geho řeči mocný, duch právě katolický, kterýž zatwřelým hřšjnjkům tu bělmo s očí snjmal, aby poznali swé nebezpečnstwj, swau zkázu, tu jim ruce podával, ge uchwacowal, aby pohlceni nebyli do propasti. K tomu geště nápomocna byla genu wyborná paměť a přjgemný, silný, zwonový hlas. Gednjm plným praudem tekla celá řeč, potřásala srdcem weškerých posluchačůw, a obracela gegich mysl tam, kam obráćena býti má prostředkem swatého náboženstwji. Bud' si tedy, že na prwnj kázanj pauhá třeba zwědawost mnoho posluchačůw přilákala: na ostatnjch giž dohrowolně a ze spasitelného úmyslu zůstali.

Že pak se mohli nawrátiti domů nasyceni slowem Božjm, poznati můžeme ze základů, kteréž p. spisowatel k swým kázanjm sobě obral. Šest gich gedná o překázkách prawého se obráćenj k Bohu; kteréž gsau: 1. nawráćenj cizjho statku, 2. láska k nepřátelům, 3. moa a ukřutenstwji zlého náwyku, 4. okowy zlé přjležitosti, 5. pošetilá bázeň před swatan zpowědj a 6. vlastnj ne-neodhodlanost, neboli bog těla proti milosti Božj. Giž z toho widěti gest, že tyto základy pro swau nowost, aspoň z částky, welikou pozornost wzbuditi musely; a gestliže co giž lidu známého, gako u přjkladu řjso druhé a páté, aspoň wywedenjm nowé se stalo. Weliké chwály zasluhuje p. spisowatel, že se we všem zprawowal přjśným duchem swaté katolické Cjrkwe, nehleděl na osobu lidskan, žádných dworných úklonkůw neužjwal, nebál se zgewiti, což lidem strašliwého gest, a bezwymjnečně a bez dlouhých okolkůw každého zawazowal k úplnému poslušenstwji k Bohu a ku swaté Cjrkwi. Slowem, užjwá p. spisowatel we swých kázanjch takowé řeči, kteráž důstogná gest slowa Božjho, důstogná katolického kazatele, a gakowěz naprawenj posluchačůw požaduge. W těchto kázanjch hogně užito wřpowědj swatých Otcůw, tak aice, že mjstem nemluwj p. spisowatel tak skoro sám, nébrž že mluwj skrze ústa geho swatý Bernard, swatý Augustin, sw. Jan Zlatoušty a ginj. Spoguge-li pak katolický kazatel sw. Pjsmo s wřpowědmi swatých Otcůw, a smysl Pjsma wykládá podle gednaswurného

wykládu sw. Otcůw: ohlasuge sebe sám gakožto práwě katolického kněze, dodává swé řeči netoliko wje různosti, něbrž i u posluchačůw nacházj wje wjry. I toho podotknauti třeba, že p. spisowatel, an k posluchačům mluwj, gednoduchého toliko užjwá pozdrawenj podlé přjkládu sw. Pawla: „Wy bratřj mogli,“ „Ihr meine Brüder!“ ačkoli němečtj kazatelé dáwno gíž zawedli giné tituly: a hle, přede se nikdo nad tjm z posluchačůw nepozastawowal, aniž se tjm cjtíl urážena, ani gakeho wzal z toho pohoršeuj, ač i ti neypředněgšj ze šlechty na geho kázanj přjomi byli. Z toho widěti gest, že ačkoliw nyněgšj lid doma a we společnosti třebaš na titulu sobě něco zakládá, přede ho nenj žádostiw z onoho mjsta, odkud se hlásá sw. Ewangelium. Přišel-li pak whod biblický způsob pozdrawenj německým posluchačům, kteřj zwyklj gsau na nowowkusné titulowánj: tjm méně potřebj gest, abychom od biblického mluwenj způsobu se uchýliwše, české posluchače na tituly nyněgšjho swěta uwykali. Starým, biblickým pozdrawenjm dokazugme spolu, že stogjme w staré přesné wjre.

Neyzdařilegšj ze wšech kázanj gest prwnj, druhé, třetj a na weliký pátek. Prwnj tři gsau docela ze žiwota wzaty; práwě tak wůbec lid gedná, práwě tak se wymlauwá, práwě tak sebe šálj, gako zde ljčj p. spisowatel; užjwá zde tedy zagisté *argumentum ad hominem*, aby každého gasně přeswědčil w gakowém trwá nebezpečenstwj, a gak newyhnutelně potřebj gest, aby se obrátíl, a wšecker pokud možná naprawil. Zwlášť welmi přirozeně a prawdiwě ljčj p. spisowatel negapnost w bahně neprawostj pohlžzeného hrjšnjka w třetjm kázanj na straně 57, a w šestóm kázanj přjkladem sw. Augustina před obráčenjm 103, a násled. Uwod k druhému kázanj přiměkenj a pěkný gest; ze wšech pak neyzdařilegšj a mistrowský gest úwod k třetjmu kázanj. Kázanj na weliký pátek gíž proto weliké chwály zasluhuge, poněwadž geho základ ze sw. Bernarda wzat gest, totiž že křjž gest: 1. oltárem krvawé oběti, kterauž člowěčenstwo w Bohem gest smjřeno, 2. neywznešeněgšj učitelškau stolicj slowa Božjho, a 3. trůnem Božj sprawedlnosti a milosrdenstwj. I poddělenj téhož rozwrhu wborné gest. Na témž oltáři obětowal Kristus: a) wšecker statky téhož žiwota, b) wšecker čest před swětem, c) wšecker lidškau útěchu a radost, d) swůg žiwot. S křjže, gakožto učitelšké stolicě hlásá Kristus, a) tagemstwj neskončeně

strašlivé spravedlnosti Boží, b) tagemstwj geho newy-slowitelné lásky k nám lidem. Na křjži, gakožto na trůnu kraluge Kristus a) wjtězstwjm nad křjžetem tem-nostj, b) wjtězstwjm, kterýmž zjskal srdce lidské; c) zázraky přjrody, d) zázraky milosti.

Prál bych, aby i ostatnj kázanj z podobného práwě logického rozwrhu vzdělána byla, aby skutečný celek působila. Všickni kazatelowé, kterjž přjsně nešetřj téhož zákona, gsau genom proti sobě. Gedno kázanj obsahuge přjliš mnoho wěcj, a protož se děge, že po několika letech newědj, o čem by kázali. Hospodárnj kazatel nespoguge nikdy w gednom kázanj dvě wěci, kteréž wnitřnjm spogejm se neswjžj; držj se toliko gedné, tu přjrozeně rozdělj, druhau pak odložj na budaucj rok, neb na giný čas; a tjm se děge, že uikdy nepřicházj do rozpaku, o čem by kázal. Přj tom také spolu, když kázanj náležitě logicky rozdělenu gest, wšecky myšlénky z gedné hlawnj sady vyplýwagj, gako potůčkové z gednoho pramene, a myšlénka s myšlénkau se wáže, gako článkové gednoho řetězu; přj tom napomáhá spolu kazatel paměti netoliko sám u sebe, nébrž i u swých posluchačůw. Gedné wěci, kteráž wšestranpě wyložena, wyswětlena a dokázána gest, každý si swáže pamatuge, než wjce wěcj, kteréž nagednau přednešeny byly. Domnjwám se práwem, že kazateli na tom záležeti má, aby ulehčil paměti swých posluchačů; poněwadž nej na tom dost, aby hnul srdcem gegich, dokawad w kostele gsau, nébrž spolu potřebj gest, aby podlé geho n- nčenj žiwi byli; a gak budau žiwi podlé napomenutj a powzbuzenj kazatelowa, když přjgdauce domů pamatowati nemohau, o čem se kázalo? Přjpanštjm rád, že docela logický rozwrh stogj někdy mnoho práce, a poněwadž napotom nej před rukama takowá hognost přjedmětůw, že i wywedenj celého kázanj býwá obtjžněgšj; a wšak nacházj kazatel dwognásobným užitkem, kterýž pro něho i pro posluchače vyplýwá, nacházj degista postačitelnu uáhradu za swau práci.

Ačkoli ale pan spisowatel we wšech swých kázanjch přjsně se newázal na logickau gednotu, nieméné giným, a pro lid snad geště přjgemněgšjm způsobem se staral, aby ulehčeno bylo paměti posluchačůw geho; užjwal totiž mnoho podobewstwj a přjžehů z biblické, cirkewnj i swětské historie. Historický přjžeh gíž sebau sám zaujmawý gest, a suadno se pamatuge; wšak tato

přjemnost nikoli nestojí v cestě logickému pořádku. Kdyby p. spisovatel gednoho byl šetril, a druhého ne-
wynecal, mohlo by se na něho wztahowati ono známé
přjslowj: *Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci*.
Mnohý z těch přjbehů, kteréž zde p. spisowatel uwádj,
welmi pěkný a poučitelný gest, gakož na str. 9., kde cja-
sať Justin préfektowi swému neobmezenau dal moc, po-
trestati nešlechetnjka, kterýž w auřadě swém sprawedl-
nosti nešetřil; na str. 30. a 31. wjce w krátkosti uwe-
dených, na str. 44. o Stylitowi Simeonowi z páteho wě-
ku, na str. 57. o sw. Bernardu, kterýž gednal s hřjšnj-
kem neprawosti uwyklým o dokonale polepšenj žiwota;
welmi pěkné podobenstw gest na str. 79., kde se připo-
dobňuge hřjšná duše nemocnému, o gehož uzdrawenj se
rokuge podlé způsobu starých národů. W následujcjejch
stranách, totiž w kázanj šestém wynecán gest welmi
pěkný přjbeh o gistém šlechtici, kterýž se zpowjdati nechtěl,
a k zawěrku geště pěknějšj podobenstw, w kterémž
připodobňowal p. spisowatel Krista Pána na křjži umučeného
k pěkné čerwené růži. Přiznávám se, že welmi nerád po-
hřešugi, w tištěných kázanjch těchto podobenstw. Ká-
zanj šesté naskrze téměř historické gest, totiž Augustin w
swé zmatenosti. Poněwadž ale p. spisowatel tak šťasten
gest, hogný mji pramen rozličných přjbehů z cirkewnj i
swětské historie; přál bych, aby saudněgi wšeckeru procj-
dil, než čeho užjwá; a wúbec aby se i zde řjdl přjkla-
dem swaté cirkwe. Proč nečte sw. Cirkew wějcejm ni-
čehož o dcerách Lotowych? Gen. 19, 31. — proč ni-
čehož o poskwrněnj Diny dcery Jakobowy? Gen. 34., o
klamu, kteréhož užila Thamar proti Júdowi? Gen. 38, 16.
— proč neužjwá sw. Cirkew wěškerých podobenstw,
kteréž gsau w písni Šalomaunowě? Mnoho by se mohlo
řjci, a k wěci by také náleželo, a wšak gest se co báti,
žeby se lidu tjm, na mjstě wzdělánj, dalo pohoršenj.
Kdyby se byl p. spisowatel takto řjdl přjkladem swaté
Cirkwe, bylby dogista zanechal onen přjbeh o Ireně,
str. 60. Forma celého přjbehu náležj arci k záměru
páně spisowatelowě, wšak strašliwe gsau to wěci. Saud
by giný přjbeh, anebo aspoň dobře wolené podobenstw
totěž službu bylo prokázalo, a nebylohy dogista w žád-
ném posluchači wzhudilo myšlénky, že hřjchu se může
uđiniti konec nowým a mnohem horšjm hřjchem, gako
Mahomet II. smilstwu uđinil konec, an Irenu solé mi-
lenau a nad ujru sljčnau ženštinu při wěregné hostině

zavražditi rozkázal. Sprostý člověk nesnadně oddělí formu od věci samé, a protož newj, w čem by následowati měl takowého ukrutnjka; mezi obecným auditorium ale negsau všickni učenj. A kdyby se onen přjbeh i vzdělanému auditorium přednášel, odpowjm na to s Horácem: „*Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.*“ Takž i na str. 71. a 72. přjliš žiwými barwami lječ p. spisowatel lest nestaudné Kleopatry, což mnohé zapýřenj působj. Potom bych rád wěděł, kdo gest onen starý spisowatel Cicero, o němž stogj na str. 129., že wyprawuge we swých spisech o gistéw služebnjku marnotratného pána, kterýž přišel k němu, an hrozné zaufalstwj gjm lomcowalo, s obrazem umučeného Spasitele, a na pokánj ho přiwedł. Gest to onen známý Cicero, kterýž 43 let před narozenjm Krista Pána umřel? Anebo snad giný křesťanský spisowatel téhož gména? Gisté to bude omyl tisku, a gméno to má ginák znjti. Gestliže ale skutečně gest téhož gména křesťanský spisowatel, aspoň měl dobře rozdělen býti od pohanského Cicerona. Gakož ale radjm p. spisowatelowi, aby se u wolenj přjbehů řjdil přjkladem sw. Cjrkwe: tak mu radjm, aby se u wolenj podobenstwj a užjwánj gich řjdil přjkladem samého Pána Ježjše Krista. Řjdil se sice tjmto wzorným přjkladem ná mnohých mjstech, ale hned na str. 4. z počátku prwnjho kázanj se gjm neřjdil. Gak krásné gest podobenstwj o dobrém pastýři, gakož ho wyprawuge swaté Ewangelium: ne ale takowé, gak ho wyprawuge pan spisowatel, giž pro geho prodlaženj.

Oě ale p. spisowatel byl hogněgšj u wyprawowánj mnohých přjbehů, o to se stal přjliš krátkým w zawnjkách; muohé kázanj žádá podlé celého uspořádánj aspoň tak dlabý zawnjek, gako gest úwod geho.

Konečně nadepsal sice p. spisowatel swá kázanj; „*Erbaunungsreden*“, nicméně wšak nad každým zwlášt stogj I. II. etc. „*Fastenpredigt*.“ Tato kázanj držená byla sice w *postě*, nicméně pak negsau *postnj* kázanj. W swatopostnjm čase kázáno býti má o umučenj Páně; tak toho žádá swatá Cjrkwe, tak toho očekawagi wěřicj. Ne-káže-li se w *postnjch* kázanjch o umučenj Páně: w kterém čase dá se o něm přjhodněgi kázati?

Ostatně giného nežádám, než aby p. Schalk nás brzy zase potěšil ginau pracj, kterážby čtenárstwu podobně wjtána byla; sobě pak a všechněm kazatelům přegi, aby wždycky tak četné a slawné mjwali auditorium, ga-kož sez něho těšil p. Schalk.

Fr. Hawránek.

Redakcj uwádj w známost, že w. p. Schalk, dwornj kaplan knjžete Rohana, tato kázanj přjštjm měsijcem též českým gazykem vydá. — Cena bude stegná. — Čistý wynos obětuge ale šlechetný pan spisowatel na obnowenj oltáře Neyswětěgšj Trogice, také „Swatého Krjže“ nazwaného, w Berkowské kapli w arcibiskupském chrámu Páně sw. Wjta w Praze, který giž k národnj slawnosti sw. Wáclawa se dohotowuge.

Redaktor se obětuge ke každému požádánj bud' německým bud' českým wýtiskem slaužiti.

P.

Česká dobropjsemnost, anebo neysnadněgšj způsob naučiti se dobře česky psáti. Zwláště ku prospěchu mládeže školnj. W Praze 1839. W knihkupectwj Kronbergra a Řiwnáče; M. Neureutra, a W. Špinky. 12. Str. 24. — Cena 6. kr. na stř.

Za poslednjch let bedliwěgi se psalo o prawopisu českém. *Filcjkowa* „Prawidla dobropjsemnosti české“ podruhé u Jana Pospjšila r. 1827 wydaná magj wjce pány učiteli na zřeteli; připogené knim diktowánj slaužj gim za pomůcku. Cena 36 kr. stř. — W. *Hanky* „Prawopis český“ dočkal se giž patera wydánj; poskytuje spolu stručný přehled mluwnice české. Cena 15

kr. stf. Podlé něho wyšla také : „Saustawa gazyka českého z hledišť prawopisného od J. J. Michla, tiskem B. Háze, w Praze 1836 na imper. kanc. psacjm archu za 8 kr. na velin. za 20 kr. stf. — Nicméně sobě žádali domáci i wěřeguj češtj učitelé wždy geště kujžetky, kteráby w krátkosti neyhlawněgšj prawidla českého prawopisu obsahowala, a spolu také za malý penjz mládeži školnj byla přjstupněgšj. Takowá gest oznámená zde „Česká dobropjsemnost.“ Gednáno w nj o psanj gednotliwých slow, a pak o psauj celých sad i průpowědj. Negmenowaný p. spisowatel wšady s dokonalau známostí wěci sobě poťjná, rozmanité hlásky a zwuky gazyka našeho pořáduš děl, a powahu gegich dobře wyswětluge, i také whodných a postačitelných přjkladů uwozuge; wždy ale warnege se obšjrnosti, která by začátečnjkům wjce nesnáze než užitku spůsobowala. Wúbec dobré uspořádánj knjžky té wzbuzuge w nás geště žádst, aby se témuž p. spisowateli ljbiło podati našj mládeži wedlé této swé české *dobropjsemnosti* také českau *dobromluwnost*, směli-li bychom tak nazýwati způsob naučiti se dobře mluwiti česky. Ze spjsku takowého naučila by se školnj mládež znáti prawidelné skloňowanj a ohybowánj statných i přjdwých gmen, náměstek a časoslow, na něž i w oznámené české *dobropjsemnosti* poukazowáno. — Na konci tohoto oznámenj cjtjme se geště býti wybjduuty skládati powinowané djky wysoce důstogné a práwě oswjcené wrchnj správě národnjch škol w arcidiécesj pražské, že powolenjm spjsku tohoto školnj mládeži přjstup otewřiti ráčila k óprawené *dobropjsemnosti* české. I pronášjme zde i giž na mnoha mjstech progewenau žádst, aby časem i ostatnj naše knihy školnj negen z ohledu prawopisu, ale i z ohledu slohu potřebné oprawy došly.

K. Winařický.

Rorate.

Kýž aspoň po celých Čechách rozeznjvá se hlas náš, a nalezá wolného ucha, a ochotné wíle, by — k čemu gsem po dvě léta zwal, powzbuzowal a žádal, w čem gsem příkladem předešel, o wěc se staral, a pohodlnau učinil, by se každý chrám Páně tjm zaopatřiti mohl, — totiž, aby *Karlo-Arnoštské Rorate* zase po Čechách zawedeno bylo. — Wěřiz mi každý, že nenj rozkošněgšj zpěwuj pobožnosti nad to Rorate, a že gak gi nábožný lid gen gednau zaslechne, gi sobě hned tak na newyš ohljbj, že se nebude moci času rorát-njho dočkati. Gestli gednák wzácnost tak wznešené starobylosti, a wděčnost ku drahému králi, přeslawné, ne smrtelné paměti Karlowi IV. k opětnému zawedenj zwe: z druhé strany i wýbornost té pobožnosti, která co do zpěwu od žádné jiné přewyšena nebývá, a kterau duchownj zpráwce ke wzbuzenj a wzdělánj nábožen-ského citu swých duchownjch oweček welespasiteluě aučinkuge, neméně k tomu zawazuge. Rukogmě stogj nám na slowo wzatj hudebnj skladatelowé wěhlasnj: Witásek, Tomášek, Weber, a Führer, „že gsau to nápěwy pjsnj vysokého ducha, hlubokého citu, ohně a moci, které dogemuostj swau duši nábožnau zcela opogugj, a w duši newylučitelně se usazugj.“

Pracj pana Führera, přednjho warhanjka při arcibiskupském cbrámu Páně sw. Wjta, a učitele na warhany při ústawu přátel ku wzdělánj kostelnj hudby, dostalo se nám wysazenj generálnjm basem, tak snadného, že i sprostý warhanjk celé to Rorate se wj snadnostj a lehkostj přebrage. Dává ge školnjm pomocnjkům, učencům swým, opisowati, aby byla jim „honorárem“ podpora něgaká w gich hudebnjch studiich.

Cena této sadby, s podloženým textem, gest 2 zl. 30kr. stf.

S generálnjm basem w cifrách 1 48 —

Wydánj Pospřsilowo a nápěwem, folio, 164 st. 2 „ —

Gednostliwé wýtisky bez nápěwu, s poučenjm gak se přewozowati má, 12 kr. stf.

Žádáme o brzké přihlášenj se o ně, u

Redaktora

a ředitele Dědictwj Swato-
janského.

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

1. O milosti Božj	417
2. Tahy křížácké (pokračovánj)	434
3. O welebnosti swědomj w úkonech geho	453
4. O užitku z poznánj gazyka swatého bohomluwci plynancjm	467
5. O bratrstwech (dokončenj)	481
6. Saustawa učenj Ježjše Krista u sw. Lak. a Matauše obsaž.	527
7. Žiwotowé Swatých a Swětic Božjch	543

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Horčice, Popsánj chrámu sw. Kosmy a Damiana w M. Bel.	561
2. Erzählungen dem blühenden Alter gewidmet	562
3. Herbst's Katholisches Exempelbuch	564
4. Čermáka, Nedělnjch kázanj II. ročnjho běhu djl prwnj	567
5. Slámy, Obraz mianlosti starožitného města Prachatic	—

b) Rozličnosti.

1. Cjrkewnj zpráwy. Slawnost padesátiletého kněžstwj	570
2. Řeč při pohřbu dšst. a wel. Pána p. Norberta Srba.	574
3. Žehnagcj Řehoř XVI.	578
4. Žiwotopisowé zemřelých spoluauďů theplogické fakulty	579
5. Swědectwj cizozemce o vlasti našj.	591
6. Olomucká fundacj na přistaupenj ginowěrců k kat. cjrkwi	600
7. Zpráwy	604
8. Powýšenj	605
9. Z wjdeňských nowin od 33. Zářj 1839 čjso 219.	606
10. Bronzowý swjcen z chrámu Jerusalémského. u sw. Wjta	—
11. O Dědictwj sw. Jana Nepomuckého	611
12. Recensj opozdžné	619
13. Roráte	621

Pogednánj doslal pod názwem:

53 Řeč nad hrobem Nautonic. far. Norberta Srba	Jirsjk,
54 Pán welký gest, Báseň	Picek,
55 Pjseň ke mši swaté	Wiršink,
56 Papež Honorius	Hlawát,
57 Přjprawa k smrti Marie, wéwodkyně Wirtenab.	Jabulka,
58 Žehnagcj Řehoř XVI.	Tentýž,
59 Katolictwo w Malé Asii	Nowátek,
60 Řeč Geho Swatosti, Řehoře XVI.	Tentýž,
61 Cjrkew. katolická gediná, prawá cjrkew Kristowa	Tentýž,
62 O křestanském pozdrawenj	Tentýž,
63 Wýročnj slawnost chudých djwek w Telči na Mor.	Tentýž,
64 Wyplněné wjděnj we snách	Rožnitalský,
65 Podiwné wnuknaji srdce materského	Přerowský,
66 Na wjru obráčenj sw. Pawla	Beer,
67 Wjtězstwj biskupa Čincinatského	Hausmann,
68 Ziněňenj gmena Papežů	Macan Jakub,
69 Wýklad Otčěnáše a Zdráwas	Náhlowský,
70 Bronzowý swjcen Jerusalémský	Pešina.

Redaktor: *Wáclaw Mich. Pešina*, kanownjk, konsistornj rada.